MECMA'UL ÂDÂB

-ÂDÂB KİTABI-

SÛFİ-ZÂDE SEYYİD HULUSİ

SAĞLAM YAYINEVİ

MECMA'UL ÂDÂB

SÛFİ-ZÂDE SEYYİD HULUSİ

Eser adı : **MECMA'UL ÂDÂB**
Müellifi : SÛFi-ZÂDE SEYYİD HULUSİ
Sadeleştiren : YASİN ALTINTAŞ

Baskı : Lord Matbaası
İstanbul - Eylül, 2007

SAĞLAM YAYINEVİ
Çatalçeşme Sk. No: 19/1 Kat: 2 Cağaloğlu/istanbul
Tel: 212 513 67 70 - 527 52 79
www.saglamyayinevi.com
e-satış: www.kitapaloku.com

MECMA'UL ÂDÂB

SÛFİ-ZÂDE
SEYYİD HULUSİ

Sadeleştiren:
YASİN ALTINTAŞ

بسم الله الرحمن الرحيم

ÖNSÖZ

Bizleri İslâm ahlâkıyla bezeyen Allah'a hamd olsun, salât ve selâm, Allah'ın güzel ahlâkla süslediği Nebi'ye olsun. Ayrıca onun güzel ahlâkı ile ahlâklanan ashabına ve ailesine de olsun. Cenab-ı vacibul vücûd hazretleri Cin ve insanları yani tüm ölümlüleri kendisine ibadet etmeleri için yaratmıştır.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونَ

"Ben insanları ve cinleri sadece ve sadece bana ibadet etmeleri için yarattım." (Zariat suresi-58) bu ayetle de pekiştirilmiştir. Ubudiyetin zirvesinin Allah'ın uluuğunu bilmeye ve buna vakıf olmaya bağlı olduğu, hakikat sahipleri (ulema) katında sabit ve görülür bir gerçektir. Bunun gibi Hz. Hakk'a ibadet ve kulluk gibi bir sermaye ve saadet Allah'ı bilmeye denk bir şeref yada meziyet olmadığı, bir çok ayet-i kerime ve hadis-i şerifle bildirilmiş, sabitleşmiştir.

Yani marifetulllah'ın ortaya çıkması, âdâblar ve onların erkanına riayetle doğru ve halis niyetle ibadet ve kulluk vazifesini yapmaya bağlıdır. Ehl-i İman'ın görevi ibadetin kıyam ve kıvamına sebep olan şeyleri bilmek ve gerekeni layıkıyla icra etmektir. Bunları yapmalı ki, iki cihanda da mutlu olsun ve cenab-ı kibriyayı bilmeye nail olsun.

İlk olarak İslâmi kurallardan kişiye düşen, bedeni ve maddi ibadetler, farz, vacip, sünnet, müstehab ve adap olmak üzere beş kısma ayrılmıştır. Bunların her birisi bir diğerinin varlığıyla vardır.

Hepsi birbirine lâzımdır.

Şöyle ki, Farz vacibi, vacip sünneti, sünnet müstehabı, müstehab âdâbı tamamlar. Bu sıralama gösteriyor ki madden ve bedenen yapılması farz olan şeylerin tam manasıyla icra edilebilmesi vacip, sünnet müstehab ve âdâba riayet etmekle mümkündür. Bir kişi âdâba ne kadar itina gösteryorsa, ibadet ve davranışları o gösterdiği itina kadar mükemmel, şeriat tartısının ölçülerine uygun olur. Yine kişi, âdâbı terk etmeye cesaret ederse bundaki lâkayıtlığının tesiriyle zaman zaman müstehab sünnet vacip ve belki de farzı bile terk etmesine yol açacağından korkulur. Bu itibarla âdâbın farz vacip ve sünnetin anahtarı olduğu ortaya çıkmıştır.

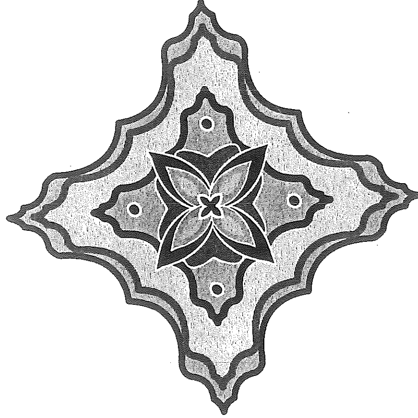
Ayrıca ulvi yollarında âdâb üzerine bina edildiği ortaya çıkmış oldu. **"Bütün yollar edepler üzerine kurulur"** sözü bunun ispatıdır.

Âdâbı bilip, onu hakkıyla yerine getirmeye dikkat ve riayet etmek ibadet ve ubudiyyetin temelidir. Geçmiş hakk yolunun ve şu zamanki alimler zümresi- keşif ve yakin ile (Allah kabirlerini nurlandırsın), nice beliğ eserlerinde buna dair pek çok hakikat beyan buyurmuşlardır. Bu sebeple en büyük ve en küçük meseleler dahi olsa, ibadetin teferruatında asla hiçbir şey terk olunmamıştır. Telif olunmuş faydalı eserlerden bir çoğu arapça ve farsça olarak yazıldığı için herkesçe derin manaları anlaşılamamıştır: Bu babta Türkçe dilinde yazıp İslâm âdâbını anlamak ve öğrenmek için çaba gösteren din kardeşlerimiz ve özellikle Müslüman yavrucaklarına bir hizmet etmiş olacağına inanan bu fakir ve eksik bilgili, çarşamba müftüsü Şûfi-zade Seyyid Hasan Hulusi olarak bilinen her ne kadar bu inci taneleri gibi olan yazıları ve faydalı bilgilerini toplayıp bir eser meydana çıkaramayacığına vâkıf oldu ve **"Bütünü anlaşılmayanın tamamı terk edilmez"** kuralına sığınarak, kusurları örtmeleriyle meşhur ilim sahiplerinin bu babta olacak kusurları affedeceklerini umarak bir risale tercüme edip ismini Mecmaul Adâb koydum.

Kitabı 90 baba ayırmıştır. Çok çeşitli meselelere temas etmiştir. Fiil ve kullanılmasında sakınca bulunan bazı şeyler de kitaba

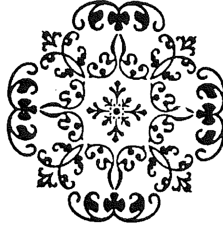
derc ve ilâve edilmiştir. Adı geçen kitapta ameller ve başka konularla ilgili olan âdâp beyan edilmiştir. Müsanip görülen bazı yerlerde bazı faydalı meselelerde ilâve edilmiştir. Kaynak olarak, Buhari şerif, Camius sagir, Meşarig-i Şerif ve Mesabih-i Şerif, Şir'a Şerhi, Mefatihul cinan, Avariful Mearif, Tefsiri Ruhul Beyan, İhya-u Ulumiddin, Bostanul arifin, Halisatul hakaik, Şerhül münye, Durri Muhtar, Mülteka Vikaye, Günyetul Fetava, Şerhul Mecma, isimleriyle bilinen kitapların hangisinden alıntı olduğu, babların sonunda gösterilmiştir.

Başarı ve ismet Allah'tandır.

Muhakkak ki Allah (cellecelaluhu); adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.

(Nahl suresi; 90)

BİRİNCİ BAB
İMAN ÂDÂBI

Bu kitap her ne kadar âdâp esasları üzerine ise de iman meselesi, önemli şeylerin en önemlisi ve zarureti diniyyeden olması sebebi ile ele alınmıştır. Ayrıca İslâm âdâbı da imanın muhafazası için çabalar. İman konusu bu kitabın temel ve birinci konusu olarak ele alınmıştır.

İMANIN ANLAMI

İman, inanmak manasındadır. Farsça'da yaveridan, garvidan denilir. Fakat şer'i manada, Peygamberimiz, iki cihanda sığınağımız, efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) ile diğer peygamberlerin Cenab-ı Hakk'tan getirdikleri ve haber verdikleri her şeye can-ı gönülden inanmaktır.

Buhari şerif'te;

اَلْاِيمَانُ قَوْلٌ وَفِعْلٌ

"**İman söz ve fiildir.**" diye tarif buyurulan fiilden maksat da kalp fiilidir, diye buyurulmuştur. İmanın söz olup, yani dil ile söylenmesi, müminin kalbinde bulunan manayı ifade etmesine tercüman olmasından dolayıdır. Hatta eski Arap şairlerinden Ahtal adındaki o ünlü ve beliğ şairin "**Söz kalptedir, dilin sözleri kalbin kılavuzu-**

dur" sözünü mütekellimler akaid kitaplarında delil olarak göstermişlerdir. Çünkü cenab-ı vacibul vucud'un birliği, azamet ve ilâhi kudreti:

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ. وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ. لَوْكَانَ فِيهِمَا اٰلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا...

"De ki O Allah birdir." (İhlas sûresi-1) **"İlâhınız bir olan ilâhtır"** (Bakara sûresi-163) **"Eğer orada (yeryüzünde ve gökyüzünde) Allah'tan başka ilâh olsaydı ikisi de (yeryüzü ve gökyüzü) fesada uğrardı...."** (Enbiya sûresi-22)

Bunun gibi ayet-i kerime, hadis-i şerif ve güneşten bile aşikâr delillerle ispat olunmuştur.

O zaman her aklı başında müminin, Allah'ın varlığını ve birliğini ve kemal-i kudret sıfatıyla mutassıf olduğunu yakinen ve katiyen bilmesi ve inanması önemli ve gereklidir.

Ayrıca aklı başında olan bir Müslüman, Allah azze ve celle hazretlerinin mülkün gerçek sahibi olduğunu, kendisinin ortağının ve benzerinin olmadığını, kâinatın mükemmel bir kurulu düzen içerisinde varola geldiğini, daha ilk bakışta anlar. Yerlere ve göklere, özellikle kendi vücuduna bakarak, bu kadar işin, güzelliğin içerisinde Allah'ın birliğini akli delillerle bulur. İslam'ın en önemli âdâplarından biriside kulun bu şekilde davranmasıdır.

Bu kural, bütün din büyükleri ve muhakkikin katında kabul görmüş ve örnekleri bizzat kendileri olmuştur. Onlara göre Allah'ın birliğini kabul eden herkesin yani bütün tevhid ehlinin, iman ve İslâm'da sebat üzere olmaları bütün farzların ve İslâm âdâbının ilk adımıdır.

• Bir mümine: **"Mümin misin Müslüman mısın?"** diye sorulduğunda, tereddüt etmeksizin şu şekilde cevap vermelidir.

- Ben gerçek bir mümin ve Müslümanım.

• Mümin ve Müslüman diye kime denir? diye sorulsa.

- İman ve İslâm üzere vasıflanmış olan şahsa denir diye cevap vermesi lâzımdır.

• İman ve İslâm neye denir diye sorulsa.

- İman ve İslâm, şeriatle birdir. İmam-ı azam katında "**Dil ile ikrar, kalp ile tasdik**" etmekten ibarettir. Yani dil ile söylemek ve de kalp ile inanmaktır.

• Dil ile neyi söylemek, kalp ile neye inanmak lâzımdır diye sorulduğunda.

- Amentü'nün içinde Vasf-ı İman adı verilen altı şeyi dil ile tekrarlamak ve kalp ile inanıp samimiyetle iman etmektir.

• İtikatta mezhebin kimdir? diye sorulsa.

- Ahir zaman Peygamberi Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) ve onun Ashab-ı Kiramı hangi itikad üzerine bulundularsa bende o itikat üzerineyim, der.

• Amelde imamın kimdir diye sorulsa.

- İmam Azam Ebu Hanife (Radıyallahu Anh) hazretleridir. Der.

• İtikatta imamın kimdir? diye sorulsa.

- Hanefi imamlarından olup itikadi meseleleri İmam Azam hazretlerinden öğrenen ve ictihad eden İmam Ebu Mansur Maturudi hazretleridir. Der.

• Mümin ve mükellef olan birinin fiillerine düşen Şer'i hükümler kaçtır? diye sorulsa.

- Beştir. Vaciplik, haramlık, kerahat, nedip, helâl.

• Bu Şer'i hükümleri ispat eden, İslâmî deliller kaç tanedir diye sorulsa.

- Dörttür. Kitap, sünnet, icma-i ümmet, kıyas-ı fukaha.

Mümin olan kimsenin imanını kemale erdirecek şeyleri teşhis edip itikadını yakin derecesine erdirmek için çalışması âdâptandır. Nitekim hadis-i şerifte;

اَلْاِيمَانُ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً فَاَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَدْنَاهَا اِمَاطَةُ الْاَذَى عَنِ الطَّرِيقِ

"İman ağacının altmış dokuz dalı vardır. Bunların en faziletlesi *Lâ ilâhe İllâllah*'tır. En alt derecesi insanlara eziyet ve cefa veren şeyleri yoldan kaldırmaktır." Buyurulmuştur.

Özetle, mümin kişinin, İslâma lâyık olan özellikleri bezenmesi, peygamber davranışlarıyla süslenmesi âdâbın önemli özelliklerindendir. Âdâbın en önemli ve üstün olanı Allah ve Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) sevgisidir. İkincisi kendisi için sevdiği şeyi mümin kardeşi içinde sevmesi ve razı olmasıdır. Üçüncüsü, imanını bırakıp küfre dönmeyi, kendisini ateşe atmak gibi kabul etmektir. Bu üç sıfatı kendisinde bulunduran mümin, imanın lezzetini bulur. Bu konu hakkında şu hadisi şerif varid olmuştur.

ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْاِيمَانِ اَنْ يَكُونَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَحَبَّ اِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَاَنْ لَا يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ اِلَّا لِلّٰهِ وَاَنْ يَكْرَهَ اَنْ يَعُودَ اِلَى الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ اَنْ يُقْذَفَ فِى النَّارِ

"Şu üç şey kendisinde bulunan kimse imanın lezzetini alır. Allah ve Resulü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine başkalarından daha sevimli olması, din kardeşini Allah için sevmek, küfüre düşmeyi ateşe atılmaktan daha korkunç görmek."

Ve de mümine yakışan, ondan hiç kimseye zarar ve eza gelmemesidir.

Sahabiler Peygamber efendimize (sallallahu aleyhi vesellem)

- **"Müslümanların hangisi daha üstündür?"** diye sorduklarında;

- Müslümanların en faziletlisi, insanların elinden ve dilinden güvende oldukları kimsedir, cevabını vermiştir.

Yine bir Müslüman'a yakışan, yemek ve yedirmek, tanıdık olsun, olmasın herkese selâm vermektir. Bir kimse Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) efendimize gelip "İslâm özelliklerinin hangisi daha faziletlidir?" diye sormuştur.

تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلاَمَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لاَتَعْرِفْ

"Yemek, yedirmek ve tanıdığı ve tanımadığı kişilere selâm vermektir." buyurmuştur.

Bir mümin, Peygamber efendimizin Ashabının en üstünlerinin Ebu Bekir es-Sıddık ondan sonra Ömeru'l-Faruk ondan sonra Osman zi'n-Nureyn ondan sonra Aliyy'ul-Murteza (Allah hepsinden razı olsun) olduğunu bilmelidir.

Bunları bu şekilde kabul ettikten sonra, onları ve Sahabe-i Kiram hazretlerini sevmek, birbirleriyle olan münakaşaları ve hallerinden dolayı onlara dil uzatmayıp sükût etmek gerekir. Hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur:

سَأَلْتُ رَبِّى فِيمَا يَخْتَلِفُ فِيهِ اَصْحَابِى مِنْ بَعْدِى فَاَوْحَى اِلَىَّ يَا مُحَمَّدْ اِنَّ اَصْحَابَكَ عِنْدِى بِمَنْزِلَةِ النُّجُومِ فِى السَّمَاءِ بَعْضُهَا اَوْضَأُ مِنْ بَعْضٍ فَمَنْ اَخَذَ بِشَيْءٍ مِمَّاهُمْ عَلَيْهِ مِنْ اِخْتِلاَفِهِمْ فَهُوَ عِنْدِى عَلَى هُدًى

"Ben Rabbime, benden sonra ashabım arasında meydana gelecek anlaşmazlıkları sordum. Şöyle buyurdu: "Ey Mu-

hammed! Senin ashabın benim katımda gökteki yıldızlar gibidir. Birbirlerinden derece farkları vardır. Kim, ashabının ihtilâfa düştüğü hususlardan birinden hangisini seçerse benim katımda doğru üzerinedir."

Başka bir hadiste:

اَصْحَابِى كَالنُّجُومِ بِاَيِّهِمْ اقْتَدَيْتُمْ اهْتَدَيْتُمْ

"Ashabım yıldızlar gibidir, hangisine tutunursanız hidayete erersiniz."

Diğer bir hadiste:

سَابِقُنَا سَابِقٌ وَمُقْتَصِدُنَا نَاجٍ وَظَالِمُنَا مَغْفُورٌ لَهُ

"(Takvaca) İleride olanlarımız ileridedir. Orta yolu takip eden kurtulmuştur, zalim olanlarımız bağışlanmıştır."

Diğer bir hadiste:

شَفَاعَتِى مُبَاحَةٌ اِلاَّ لِمَنْ سَبَّ اَصْحَابِى

"Benim şefaatim ashabıma küfür edenden başka herkese helâldir."

Diğer bir hadiste:

شِرَارُ اُمَّتِى اَجْرَؤُهُمْ عَلَى اَصْحَابِى

"Ümmetimin en kötüleri, Ashabım hakkında kötü söz söyleyenlerdir."

Bir mümin, Kureyşe ve Arap'a sevgi duymalı ve onlara karşı kin gütmemelidir. Hadis-i şerifte:

حُبُّ قُرَيْشٍ اِيمَانٌ وَبُغْضُهُمْ كُفْرٌ وَحُبُّ الْعَرَبِ اِيمَانٌ وَبُغْضُهُمْ كُفْرٌ فَمَنْ اَحَبَّ الْعَرَبَ فَقَدْ اَحَبَّنِى الوَمَنْ اَبْغَضَ الْعَرَبَ فَقَدْ اَبْغَضَنِى

"(Müslüman olan) Kureyş(liler)i sevmek imandandır. Onlara kin beslemek küfürdür. (Müslüman olan) Arap(ları) sevmek imandandır. Onlara kin beslemek küfürdür. (Müslüman olan) Arap(ları)ı seven beni sevmiştir, kin besleyen bana kin beslemiş olur." buyurulmuştur.

Yine bir mümin, imanını sabah ve akşam yenilemelidir. Hadis-i şerifte:

اِنَّ الْاِيمَانَ لَيَخْلَقُ فِى جَوْفِ اَحَدِكُمْ كَمَا يَخْلَقُ الثَّوْبُ فَاسْئَلُوا اللّٰهَ تَعَالٰى اَنْ يُجَدِّدَ الْاِيمَانَ فِى قُلُوبِكُمْ

"Emin olun ki, içindeki iman, elbisenin eskiyip yıprandığı gibi eskir. Bundan dolayı Allah'tan kalplerinizdeki imanı yenilemesini dileyiniz." buyurulmuştur.

Başka bir hadiste;

اِنَّ لِلْقُلُوبِ صَدَاءً كَصَدَاءِ الْحَدِيدِ وَجِلاؤُهَا الْاِسْتِغْفَارُ

"Şüphesiz ki kalpler demirin pas tuttuğu gibi pas tutarlar. Onun cilası istiğfardır." buyurulmuştur.

Mümin, imanının bekası ve imanla ölmek için sabah namazının farzı ile sünneti arasında bu duayı üç kere okumalıdır:

يَاحَيُّ يَاقَيُّومُ يَاذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ اَسْئَلُكَ اَنْ تُحْيِىَ قَلْبِى بِنُورِ مَعْرِفَتِكَ اَبَدًا يَااَللّٰهُ يَااَللّٰهُ يَابَدِيعَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ

"Ey Hayyum, Ey Kayyum, Ey Celâl ve Kerem sahibi, senden kalbimi mağfiretinin nuru ile temizlemeni ve sonsuza kadar böyle olmasını dilerim. Ey Allah, ey Allah! Ey göklerin ve yerin yaratıcısı!"

Mümin, son nefesinde imansız gitmesine sebep olacak şeyleri bilmeli ve onlardan kaçınmalıdır. Birçok kitapta bunlar yirmi iki madde olarak zikredilmiştir. Fakat biz bu muhtasar kitapta en önemlileri ile yetineceğiz.

Bunlar; Müslüman olmuş olmanın nimetine şükürden gafil olmak, son nefesinde imansız gitmekten korkmamak, namazı küçümseyerek terk etmek, anne ve babasına isyan etmek, Müslüman olan bir kişiye zulüm etmek.

Mümin dilini, kendisini küfüre düşürecek sözlerden korumak için akşam ve sabah bu duayı üç kere okumalıdır:

اَللّٰهُمَّ اِنّى اَعُوذُبِكَ مِنْ اَنْ اُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَاَنَا اَعْلَمُ وَاَسْتَغْفِرُكَ
لِمَا لَا اَعْلَمُ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

"Allah'ım! Sana bilerek şirk koşmaktan sana sığınırım. Ve hakkında birşey bilmediğim hususlarda beni affetmeni dilerim. Sen gizli olanları bilensin."

İKİNCİ BAB

TEMİZLİK ÂDÂBI

Temizlik için on yedi âdâb beyan olmuştur.

1- Temizliğin namaz için olduğuna niyet etmek.

2- Büyük ve küçük hacet giderirken kendisini halktan gizlemek.

3- Sahra'da hacet giderirken, kıbleye, güneşe, aya önünü veya arkasını dönmemek.

4- Helâ'da kıbleye önünü ve arkasını dönmemek.

5- Helâya girerken Allah'a şu şekilde sığınmak.

اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَعُوذُبِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ

"Allah'ım! Hubsi ve Hebais'ten sana sığınırım."

Hubs ve Hebais'ten maksat cinlerin erkek ve dişileridir. Onları helâda insana musallat oldukları için helâya girmeden önce bu dua ile Allah'a sığınmak gerekir.

6- Helâya girerken sol ayağını kullanarak girmek.

7- Helâda asla konuşmamak, çünkü bu unutkanlık yapar denilmiştir.

8- Helânın içine tükürmemek ve sümkürmemek, insanlara iğrendirici görünen şeylerden helâyı muhafaza edip, mümkün mertebe temizliğe önem vermek gerekir.

تَنْظِيفُ الْفِنَا يَجْلِبُ الرِّزْقَ وَيُورِثُ الْغِنَا

"Hanenin etrafını temiz tutmak zenginlik getirir" denilmiştir.

Bunun aksi, helâyı pis tutmak, pisliklerle etrafı kirletmek, insanlara eziyet olduğu gibi fakirliğe de sebeptir denilmiştir.

9- Helâda otururken sol tarafa hafif meyletmek, sol elini çenenin altına koymak.

10- Helâda avret yerlerine bakmamak gerekir. Helâda avret yerlerine bakmak unutkanlık getirir.

11- Ayakta hacet gidermekten kaçınmak gerekir. Çünkü Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ömer b. Hattab (radiyallahu anh)'ı durdurup;

يَا عُمَرُ لَا تَبُلْ قَائِمًا

"Ey Ömer! Ayaktayken hacet giderme!" buyurmuştur.

12- Avret yerine sağ eliyle temas etmemek gerekir.

13- Helâda istinca ettikten sonra avret yerlerini bir bez ile silmek, kurulanmak.

14- Helâdan çıkarken sağ ayak ile çıkmak ve şu duayı okumak gerekir.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى اَذْهَبَ عَنِّى مَايُؤْذِينِى وَ اَمْسَكَ عَلَىَّ مَا يَنْفَعُنِى غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيرُ

"Benden eziyet vereni giderip bana faydası olanı veren Allah'a hamdolsun. Bağışla bizi Rabbimiz. Dönüş sanadır."

15- Helâdan çıktıktan sonra abdest suyu hazırsa abdest almak, hazır değilse su hazır oluncaya kadar teyemmüm almak.

Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Efendimiz böyle yaptığında neden yaptığı sorulunca;

"Ölüm insana çok yakın olduğu için, abdest suyu hazır oluncaya dek ölürsem abdestli bulunmuş olurum." diye cevap verirdi.

16- Yer ve duvarda bulunan deliklerin içine hacet gidermekten oldukça kaçınmak gerekir. Çünkü o delikler zehirli hayvanların, cinlerin meskeni olduğundan onların zarar vermesinden korkulur.

Hatta Ensardan Hazrec kabilesinin reisi Sad b. Ubade (Radıyallahu Anh) bir deliğe hacet gidermiş, bunun için cinler onu öldürmüşlerdir. Ardından o delikten şöyle bir ses duyulmuştur. "Hazrec'in reisini Sad b. Ubade'yi biz öldürdük. Ona iki ok attık. İkiside kalbine isabet etti.

17- Meyve veya insanların altında gölgelendiği ağaçların altına, yol üzerine, su, ırmak kenarlarına hacet gidermekten sakınılmalıdır. Çünkü hadis-i şerifte:

مَنْ قَضٰى حَاجَتَهُ تَحْتَ شَجَرَةٍ مُثْمِرَةٍ اَوْ عَلٰى طَرِيقٍ عَامٍ اَوْ شَفِيرِ
نَهْرٍ جَارٍ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ

"Kim meyve ağaçlarının altına veya yol üzerine veya nehir ve akarsu kenarına hacet giderirse, Allah'ın, meleklerin ve insanların lâneti üzerine olsun." buyurulmuştur.

ABDEST

Temizliğin kısımlarından, çok şerefli çok kamil olan kısım abdesttir. Çünkü **"Abdest İmanın parçasıdır"** buyurulmuştur. Aslında abdest imanın parçasıdır demek, namazın parçasıdır demektir.

Hatta kıblenin belirmesine kadar Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ashab-ı Kiram, namaz kılarken Beyt-i Mukaddes tarafına dönerlerdi. Medine-i Münevvere'ye hicret emrolunduktan on altı ay sonrasında Kabe-i Muazzama tarafına dönmeleri emrolunmuştur. Yahudiler kıblenin değiştiğini duyduklarında, gelip "**Sizin bundan önceki Beyt-i Mukaddes tarafına dönerek kıldığınız namazlar geçerli ise şimdi niçin döndünüz? Yok eğer geçerli değilse bundan önce ölenler cehalet üzerine ölmüşlerdir!**" dediler. Ashab-ı Kiram da Hz. Seyyidu'l-beşer (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelip Yahudilerin söylediklerini iletip, kıblenin değişmesinden önce ölen Müslümanların namazlarının durumlarını sorduklarında;

وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِيعَ اِيمَانَكُمْ

"Allah sizin imanınızı boşa çıkaracak değildir" ayeti celilesi indi.

Bu da demek oluyor ki, Allah Teâlâ sizin imanınızı yani namazlarınızı boşa çıkarmadı diye müjdeledi. Hayatta olanların namazları kabul olununca, ölmüşlerinde namazlarının kabul olduğu anlaşıldı.

İman lâfzının namaza atfedilmesi, az önce geçen hadiste olduğu gibi bu ayette de aynıdır.

Abdestin Âdâbı

Abdestin âdâbı on altı olarak bildirilmiştir:

1- Devamlı abdestli olmak. Bu şekilde hareket etmek bir takım faydalar sağlar, örneğin kişi abdestli yapılması gereken salih amellerden fazlasını yapmayı murad ederse ve her nerede cemaat ve cenaze namazına rastlarsa kaçırmaz, Kur'ân okumak, Kur'ân'a dokunmak, güneş ve ay tutulması, istiska namazları gibi şeyleri de kaçırmaz. Ayrıca abdestli olarak ölen şehitlik mertebesine ulaşır. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) Enes b. Malik hazretlerine;

يَا اَنَسُ اِنْ اَتَاكَ مَلَكُ الْمَوْتِ وَاَنْتَ عَلَى وُضُوءٍ لَمْ تَفُتْكَ الشَّهَادَةُ

"Ey Enes! Ölüm meleği sana geldiğinde, abdestli olursan şehitliği kaçırmamış olursun!" buyurmuştur. Ayrıca abdestli ölen kişi için, melekler istiğfar ederler, yani bağışlanmasını dilerler. Hadis-i şerifte:

مَنْ بَاتَ طَاهِرًا بَاتَ فِى شِعَارِهِ مَلَكٌ يَسْتَغْفِرُ لَهُ وَيَقُولُ اَللّٰهُمَّ
اغْفِرْ لِعَبْدِكَ فُلاَنٍ فَاِنَّهُ قَدْ بَاتَ طَاهِرًا

"Kim temiz (abdestli) olarak yatarsa, Hakk teala ona bir melek tayin eder ve o melek şöyle der -Ya Rab! Falan kulunu bağışla, o temiz bir şekilde yatağına girdi- ve dua eder." buyurulmuştur. Allah teâlâ, Musa (aleyhisselam)'ya;

-**"Ey Musa! Abdestsizken başına bir belâ gelirse kendinden başkasını kınama!"** buyurmuştur. Ayrıca abdestli olmaya özen gösteren kimseye yedi özellik verilir.

a) Melekler onun sohbetine gelirler.

b) Yazıcı meleklerin, o kimsenin sevabını yazmaktan hâli kalmaz.

c) O kimsenin azâları tesbih eder.

d) İftitah tekbirine yetişir. (Cemaatle namaza, namaz başlamadan yetişir.)

e) Melekler onu geceleri korurlar.

f) Ölümü kolay olur.

g) O kimse Allah'ın hıfz ve himayesinde olur. (Sadece namaz ve Kur'ân okumak maksadıyla olmazsa bu geçerlidir.)

2- Abdestin üstüne abdest almak. Fakat abdest üzerine abdest almak, ilk abdestin hakkını vermişse yani ilk abdestle iki rekât namaz veyahut secde tilaveti gibi şeyler eda etmişse olur. Hadis-i şerifte;

مَنْ تَوَضَّأَ عَلَى طُهْرٍ كُتِبَ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ

"Kim abdest üzerine abdest alırsa ona on sevap yazılır." buyurulmuştur.

3- Abdest öncesinde "Allah'a yaklaşmak için abdest almaya niyet ettim" diyerek niyet etmelidir.

4- Abdest öncesinde Besmele-i Şerifi söylemek gerekir. Hadis-i şerifte;

مَنْ تَوَضَّأَ وَذَكَرَ اسْمَ اللهِ كَانَ طَهُورًا لِجَمِيعِ بَدَنِهِ وَمَنْ تَوَضَّأَ وَ
لَمْ يَذْكُرِ اللهَ تَعَالَى كَانَ طَهُورًا لِأَعْضَاءِ طُهُورِهِ

"Kim abdest alırken Allah'ın adını anarsa, bütün bedenini temizlemiş olur ve kim abdest alırken Allah'ın adını anmazsa, abdest alırken temizlediği uzuvlarını temizlememiş olur." buyurulmuştur.

5- Abdest alırken kıbleye dönmek.

6- Kullanılmış sudan sakınmak için yüksek bir yerde abdest almak.

7- Abdest alırken dünya kelâmı konuşmamak.

8- Her bir uzuvu yıkarken şu duaları okumak.

Ellerini Yıkarken:

بِسْمِ اللهِ الْعَظِيمِ وَالْحَمْدُ لِلهِ عَلَى دِينِ الْاِسْلَامِ

(Bismillâhil-azıym velhamdü lillâhi alâ dinil-islâm.)

"Yüce olan Allah'ın adıyla! İslam dininde olduğum için Allah'a hamdolsun."

Ağzına su alırken:

اَللّٰهُمَّ اَعِنِّي عَلَى تِلَاوَةِ ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ.

(Allahümme eınnî alâ tilâveti'l-Kur'âni ve alâ zikrike ve şükrike ve hüsni ibâdetike.)

"Allah'ım zikrini okumam da (Kur'ân) sana şükür etmem de ve de güzel ibadet yapmam da yardım et."

Burnuna su alırken:

اَللّٰهُمَّ اَرِحْنِي مِنْ رَايِحَةِ الْجَنَّةِ وَارْزُقْنِي مِنْ نَعِيمِهَا وَلَا تُرِحْنِي مِنْ رَايِحَةِ النِّيرَانِ

(Allahümme erıhnî râyihatel cenneti. Verzukni min naîmiha vela turuhni min rayihetin niran.)

"Allah'ım bana cennet kokusunu koklat ve onun nimetleriyle beni rızıklandır, bana cehennemin kokusunu koklatma."

Yüzünü yıkarken:

اَللّٰهُمَّ بَيِّضْ وَجْهِى بِنُورِكَ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهُ اَوْلِيَائِكَ وَلَا تُسَوِّدْ وَجْهِى بِذُنُوبِى يَوْمَ تَسْوَدُّ وُجُوهُ اَعْدَائِكَ

(Allahümme beyyıd vechî binurike yevme tebyeddu vücûhün evliyaike velâ tusavvid vechi bizunubi yevme tesveddü vücûhü e'daike.)

"Allah'ım nurunla dostlarının yüzünü aydınlatacağın gün yüzümü aydınlat. Düşmanlarının yüzünün kararacağı gün günahlarım sebebiyle yüzümü karartma."

Sağ kolunu yıkarken:

اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِى كِتَابِى بِيَمِينِى وَحَاسِبْنِى حِسَابًا يَسِيرًا

(Allahümme a'tınî kitâbî biyemînî ve hâsibnî hisâben yesîrâ.)

"Allah'ım, amel defterimi sağ elime ver beni kolay bir hesaba tut."

Sol kolunu yıkarken:

اَللّٰهُمَّ لَاتُعْطِنِى كِتَابِى بِشِمَالِى وَلَا مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِى وَلَا تُحَاسِبْنِى حِسَابًا شَدِيدًا وَلَا تَجْعَلْنِى مِنْ اَصْحَابِ السَّعِيرِ

(Allahümme lâ tu'tınî kitâbî bişimâlî ve lâ min verâi zahrî velâ

tühâsibnî hisâben şediden velâ tecalni min eshabissaîri.)

"Allah'ım amel defterimi sol elime ve arkama verme beni şiddetli bir hesaba tutma, beni cehennemliklerden yapma."

Başı mesh ederken:

اَللّٰهُمَّ حَرِّمْ رَأْسِى وَشَعْرِى وَبَشَرِى عَلَى النَّارِ وَاَظِلَّنِى يَوْمَ لاَظِلَّ اِلاَّ ظِلُّ عَرْشِكَ

(Allahümme harrim re'si veşa'ri vebeşeri alennari veezılleni yevme lâ zılle illa zıllü arşıke.)

"Allah'ım başımı saçımı tenimi ateşe haram kıl. Senin arşının gölgesinden başka gölge olmayan günde beni orada gölgelendir."

Kulakları mesh ederken:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِى مِنَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ وَيَتَّبِعُونَ اَحْسَنَهُ

(Allahümmemec'alnî minelleziyne yestemi'ûnel-kavle ve yettebi'ûne ahseneh.)

"Allah'ım beni söylenilenleri duyupta en iyisine tâbi olanlardan eyle."

Boynunu mesh ederken:

اَللّٰهُمَّ اَعْتِقْ رَقَبَتِى مِنَ النَّارِ وَاحْفَظْنِى مِنَ السَّلاَسِلِ وَالْاَغْلاَلِ

(Allahümme a'tik rakabetî minennâr vahfazni minesselasili

velağlali.)

"Allah'ın boynumu ateşten koru ve zincir ve kelepçelerden de koru."

Sağ ayağını yıkarken:

اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْ قَدَمَىَّ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزُولُ فِيهِ الْاَقْدَامِ

(Allahümme sebbit kademeyye alessırâtı yevme tezûlû fiyhilakdâm.)

"Allah'ım ayakların kayacağı günde ayaklarımı sabit kıl."

Sol ayağını yıkarken:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِى سَعْيًا مَشْكُورًا وَذَنْبًا مَغْفُورًا وَعَمَلاً مَقْبُولاً وَتِجَارَةً لَنْ تَبُورَ بِعَفْوِكَ يَا عَزِيزُ يَا غَفُورُ بِرَحْمَتِكَ يَااَرْحَمَ الرَّحِمِينَ

(Allahümmec'alni sa'yî meşkûren ve zenben mağfûren ve amelen makbûlen ve ticareten len tebûre biafvike ya azizü ya ğafuru birahmetike ya erhamerrahimin)

"Allah'ım beni affınla sayi, meşkur, günahı affedilmiş, ticareti ziyana uğramamış kişilerden eyle. Ey aziz ve gafur olan Allah'ım ey merhamet edenlerin en merhametlisi."

Bu duaları bilmeyen ise, her uzvunu yıkarken kelime-i şehadeti söylemelidir. Abdest bitipte yüzünü kaldırınca;

سُبْحَانَكَ اَللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اَنْتَ وَحْدَكَ لاَشَرِيكَ لَكَ وَاَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوبُ اِلَيْكَ وَاَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْئٍ قَدِيرٌ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

"Allah'ım seni her türlü noksanlıktan şükrün ile tenzih ederim, senden başka ilâh olmadığına senin tek olduğuna ve ortağın olmadığına şehadet ederim. Senden bağışlanma diler ve sana *(günahlarım için)* tövbe ederim, senin gücün her şeye yeter, Muhammedin senin sevgilin ve kulun olduğuna şehadet ederim." demelidir. Sonra o kişi, yüzünü yere doğru eğip "**Muhammed Allah'ın kulu ve elçisidir**" der.

9- Kullanılmış suyun kişinin üstüne bulaşması vesvesesinden kurtulmak için ellerine su alıp kucağa serpmek gerekir. Hadis-i şerifte:

اَتَانِى جِبْرِيلُ فِى اَوَّلِ مَا اُوحِىَ اِلَىَّ فَعَلَّمَنِى الْوُضُوءَ وَالصَّلٰوةَ فَلَمَّا
فَرَغَ الْوُضُوءَ اَخَذَ غُرْفَةً مِنَ الْمَاءِ فَنَضَحَ فَرْجَهُ

"Cibril, bana ilk vahiyi getiridiğinde abdest ve namazıda ögretti Abdest bittikten sonra avcuna su alıp, kucagına serpti."

10- Üç kere 'inna enzelnahu' suresini okumalıdır. Bir kimse abdestten sonra bir kere bu sureyi okursa 50 yıllık sevap yazılır. İki kere okursa Enbiya ve evliya ile haşrolunur. Üç kere okursa ona cennet verilir diye, hadis rivayet edilmiştir.

11- Abdestten artan suyu ayakta içmek! Ayaktayken su içmek herhâlükârda memnudur. Zemzem ve abdestin artan suyu müstehab ve mahzı şifa oldukları için içilebilir. Hadis-i şerifte:

فِيهِ شِفَاءٌ عَنْ سَبْعِينَ دَاءً وَاَدْنَاهَا الْبُهْرُ

"Abdestin artan suyunda yetmiş hastalığa şifa vardır, bunların en küçüğü astımdır." buyurulmuştur. Ali (Radıyallahu Anh) abdestin artan suyunu ayakta içtiğinde "**Nebi (sallallahu aleyhi vesellem) efendimiz benim yaptığım gibi yapardı**" derdi. Abdestin artan suyunun şifa olduğuna dair bir beyit: Delikanlı ebedi yurtta Allah'a kavuşmak istiyorsan abdest al, Tastamam abdest

alındıktan sonra kaptaki o artan sudan iç, O abdestten artan suyu içmek yetmiş hastalığa devadır.

12- Abdest uzuvlarını silmek için bir havluyu hazır edip, abdest aldıkça onunla abdest uzvunu silmek gerekir. Hadis-i şerifte:

يُؤْتَى رَجُلٌ يَوْمَ الْقِيمَةِ فَتُوزَنُ اَعْمَالُهُ فَتَرَجَّحُ سَيِّئَاتُهُ عَلَى حَسَنَاتِهِ فَتُؤْتَى بِالْخِرْقَةِ الَّتِى كَانَ يَمْسَحُ بِهَا وَجْهَهُ وَاَعْضَائَهُ فَتُوضَعُ فِى كَفَّهِ حَسَنَاتُهُ

"Kıyamet gününde bir adam getirilir amelleri tartılır ve günahları sevaplarından fazla gelir, bunun üzerine (abdestten sonra) yüzünü ve uzuvlarını sildiği havlu getirilip sevap kefesine konulur." Bu hadis herkesin kendisine özel bir havlu tedarik etmesine ve birbirlerinin abdest havlusunu kullanmamasına işaret edilir.

13- Abdestin hemen akabinde sakalı taramak gerekir. Hadis-i şerifte:

تَسْرِيحُ اللِّحَى عَقَبَ الْوُضُوءِ يَنْفِى الْفَقْرَ

"Abdestten sonra sakalı taramak fakirliği giderir" buyurulmuştur. Başka bir hadiste **"Bir kimse her gece sakalını tararsa, bütün belâlardan afiyet bulur"** buyurulmuitur. Başka bir hadiste **"Kim ayakta sakal tararsa borçtan kurtulmaz"** denilmiştir.

14- Kaşları taramak gerekir. Hadis-i şerifte;

مَنْ اَدْمَنَ عَلَى حَاجِبَيْهِ بِالْمُشْطِ عُوفِىَ مِنْ جَمِيعِ الْبَلاَيَا

"Bir kimse kaşlarını taramaya özen gösterirse (devamlı tararsa) bütün belâlardan afiyet bulur" buyurulmuştur.

15- Abdestin ardından bu duayı okumak gerekir:

اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ اَللّٰهُمَّ

جْعَلْنِى مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِى مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ

(Eşhedü en lâ ilâhe illâllah ve eşhedü enne muhammeden abduhu veresulehu. Allahümmec'alnî minettevvâbiyne vec'alnî minel-mütetahhirîn.)

"Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammedin onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim. Allah'ım! Beni çokça tövbe edenlerden ve çokca temizlenenlerden eyle."

Bir kimse âdâbına riayet ederek abdest alıp ardından bu duayı okursa o kimseye sekiz cennet kapısı açılır, hangisinden isterse oradan girer diye şöyle bir hadis rivayet edilmiştir.

مَنْ تَوَضَّأَ فَاَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ قَالَ اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَاَشْهَدُ

اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ اَللّٰهُمَّ جْعَلْنِى مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِى مِنَ

الْمُتَطَهِّرِينَ فُتِحَتْ لَهُ ثَمَانِيَةُ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ وَيَدْخُلُ مِنْ اَيِّهَا شَآءَ

"Kim güzel bir şekilde abdest alırsa ve sonra -Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammedin onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim, Allahım beni çokça tövbe edenlerden ve çokça temizlenenlerden kıl- derse ona cennetten sekiz kapı açılır ve ona dilediğin kapıdan gir denir ve oda dilediğinden girer."

16- Abdest ibriğini doldurmak, gelecek namazlara hazırlanmaya vesile olmakla birlikte, namazı geciktirmek isteyen şeytanın umudunu kırmaya sebep olduğundan faydalıdır. Hatta, Abdullah ibn Abbas bir defasında Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın abdest alma suyunu hazırladı ve onun **"Allah'ım onu dinde fakih eyle!"** duasına mazhar oldu. Bunun üzerine İbn Abbas hazretleri fıkıh ile meşhur olup bu dalda nam yapmıştır. Ayrıca Resulullah (sal-

lallahu aleyhi vesellem) hizmetçisi Enes b. Malik bir defa bu hizmeti yaptıklarında Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)da ona malının ve evlâdının çoğalması ve günahının bağışlanması için dua ettiler, bütün bu duadaki temennilerin eserlerinin görüldüğü bilinmektedir.

Hadis-i şerifte:

أَيُّمَا رَجُلٍ قَامَ اِلَى وُضُوءِهِ يُرِيدُ الصَّلَاةَ ثُمَّ غَسَلَ كَفَّيْهِ نَزَلَتْ
خَطِيئَتُهُ مِنْ كَفَّيْهِ مَعَ اَوَّلِ قَطْرَةٍ فَاذَا غَسَلَ وَجْهَهُ نَزَلَتْ خَطِيئَتُهُ
مِنْ سَمْعِهِ وَبَصَرِهِ مَعَ اَوَّلِ قَطْرَةٍ فَاذَا غَسَلَ يَدَيْهِ اِلَى الْمَرْفَقَيْنِ
وَرِجْلَيْهِ اِلَى الْكَعْبَيْنِ سَلِمَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ هُوَ لَهُ وَمِنْ خَطِيئَتِهِ
كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ اُمُّهُ فَاذَا قَامَ اِلَى الصَّلٰوةِ رَفَعَهُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهَا
دَرَجَةً وَاِنْ قَعَدَ قَعَدَ سَالِمًا

Bir kimse (anlatılan âdâba riayet ederek) abdest almaya başladığında, ellerini yıkarken düşen ilk damlayla günahları ellerinden çıkarken, yüzünü yıkarken ilk damla ile günahları kulaklarından ve gözlerinden dökülür, dirseklerine kadar kollarını ve ayaklarını yıkadığında her bir günahından kurtulmuş olur ve annesinden doğduğu gibi olur. Namaza kalktığında Allah onun derecesini yükseltir. Namazda oturduğu zamanda bütün yaratılmışlardan güvende olur."

Mefatih'ül-Cinan, Minye't-ül Musalli, Şerh-ül minye

ÜÇÜNCÜ BAB

MİSVAK KULLANMA ÂDÂBI

Misvak kullanmak İslâm dininin en şerefli âdâplarındandır. Hadis-i şerifte:

اَلسِّوَاكُ نِصْفُ الْاِيمَانِ وَالْوُضُوءُ نِصْفُ الْاِيمَانِ

"**Misvak kullanmak imanın yarısıdır. Abdest almakta yarısıdır.**" buyurulmuştur. Başka bir hadiste;

لَوْلَا اَنْ اَشُقَّ عَلَى اُمَّتِى لَاَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ وُضُوءٍ

"**Ümmetime zor geleceğini bilmeseydim her abdestte misvak kullanmalarını emrederdim**" buyurulmuştur. Diğer bir hadiste;

اَلسِّوَاكُ مُطَهِّرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ مُجَلَاةٌ لِلْبَصَرِ

"**Misvak ağzı temizler, Allah'ı razı eder, gözleri güzelleştirir.**" buyurulmuştur. Misvak hakkındaki diğer hadisler:

اَلسِّوَاكُ يَزِيدُ الرَّجُلَ فَصَاحَةً

"Misvak kullanmak insanın dilinde fasihlik ve belâgati artırır."

اَلسِّوَاكُ شِفَآءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ اِلاَّ السَّامُ وَالسَّامُ الْمَوْتُ

"Misvak ölümden başka her derde devadır."

رَكْعَتَانِ بِسِوَاكٍ خَيْرٌ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةً بِغَيْرِ سِوَاكٍ

"Misvakla kılınan iki rekât namaz, misvaksız kılınan yetmiş rekât namazdan hayırlıdır."

Misvak kullanmanın yetmiş özelliği olduğu söylenmiştir. Biz bu kitapta bazıları ile yetindik. Kısaca; misvak imanla ölmeye vesile olur, dişleri temizler, sağlamlaştırır, ağız kokusunu giderip onu güzelleştirir, balgama iyi gelir, basuru tedavi eder, diş ve göz ağrılarına iyi gelir.

Misvağın en makbul olanı en acı olanıdır. Misvak bir karış uzunluğunda ve serçe parmağı kalınlığında olmalıdır. **Misvak şu şekilde kullanılmalıdır;** Misvağın altından serçe, yukarısından baş parmakla, ortasından orta ve serçe parmağın arasındaki parmakla tutulur. Misvağı kullanırken bütün parmakları kullanmamak gerekir bu basura sebep olur denilmiştir. Ayrıca misvak kullanıldıktan sonra baş aşağı koyulmalıdır. Çünkü misvakta kalan nem ve ıslaklıktan dolayı dişler hasar görür.

Misvak kullanırken muteber olan tek sayıdır. Hadis-i şerifte:

اِسْتَاكُوا وَتَنَظَّفُوا وَاَوْتِرُوا فَاِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَ جَلَّ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ

"Misvak kullanıp temizlenin ve tek (sayı ile) yapınız! Çünkü Allah tektir ve teki sever." buyurulmuştur. Ayrıca abdest alırken ve namaza durmadan hemen önce, uykuya yatarken, uykudan kalkarken misvak kullanmak müstehabtır. Kadınların misvağı ise sakızdır yani çiğnemektir, denilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BAB
GUSÜL ABDESTİ ÂDÂBI

Gusül, lügatte tamamen yıkanmak manasındadır. Istılâhi manası ise, cünüp olan kimsenin tam manasıyla temizlenebilmesi için tüm vücudunu su ile ıslatmasıdır. Sünnetsiz olanın, sünnet yerini, kaş ve gözünü, saç ve bıyık, tırnak ve göbek deliğine kısacası her yerine suyu ulaştırmaya dikkat etmesi farzdır.

Bir kimsenin vücudunda suyun ulaşmadığı kuru yer kalmış olsa burayı eliyle ıslamadıktan sonra cünüplüğü gitmez. İsterse vücudundaki sularla ıslansın ya da başka bir su ile ıslansın, ikiside sonuç olarak aynıdır. Çünkü gusül abdestinde insanın vücudu bir uzuv gibidir. Bu da gösteriyor ki; vücuddaki suya kullanılmış su hükmü verilmez, bu hangi uzvun suyu olursa olsun caizdir.

Gusüul alırken bir kişi unutarak su içerse bu mazmaza yerine geçer. Ama sünnet olur niyetiyle yudum yudum içerse o zaman mazmaza yerine geçmez. Gusülde bütün vucudu temizlemek farz olduğu gibi istinca etmekte farzdır. Her ne kadar istinca yerinde hakiki necaset yoksa da hükmi olarak necaset vardır bu yüzden istinca ile temizlemek gerekir.

Gusül abdestinin beş âdâbı vardır.

1- Gusülden hemen önce niyet etmek. "Niyet ettim cü-

nüblükten arınmak için gusül almaya." şeklinde.

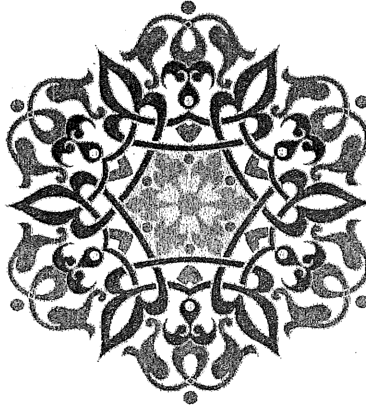
2- Vücudun görünen kısımlarında meni veya mezi gibi şeyler varsa onları temizlemek.

3- Avret yerini elden geldiği kadar örtmek.

4- Gusülden önce namaz abdesti gibi abdest almak. Ama abdestin alındığı yerde ayakların altında kullanılmış su birikirse ayakları yıkamayı sonra bırakıp abdest aldıktan sonra yıkamak gerekir.

5- Önce sağ omuzdan sonra sol omuzdan ve en son olarakta baştan aşağı üçer kere su döküp, herbirinde de bütün vücudu dikkatlice ovmak gerekir. İşte bu tertibe uyarak yani farz sünnet ve âdâba riayet ederek yapılan gusülden sonra abdest almak gerekmez.

Şerh-ül minye

BEŞİNCİ BAB

MESCİDE DEVAM ETMENİN ÂDÂBI

(Cemaatle Namaz Kılmanın Âdâbı)

Namaz vakti yahut diğer vakitlerde mescide devam etmek İslâm dininin âdâplarındandır. Camiler ve mescitler mekânların en şereflileridir. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın mescide gitmeyi âdet haline getiren kimse hakkında iman müjdesi vermiştir. Hadis-i şerifte:

اذا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ نَعتَ الْمَسْجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْاِيمَانِ فَاِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى قَالَ اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ

"Mescide gitmeyi âdet hâline getirmiş birini gördüğünüzde onun imanına şahit olun. Çünkü Allah Teâlâ 'Allah'ın mescitlerini ancak Allah'a ve ahiret gününe iman edenler imar eder.' buyurmuştur." Buradaki -imar- lâfzı mecsit binâ etmek anlamını taşımakla birlikte ibadet yapmayı da kapsar. Başka bir hadis-i şerifte:

مَنْ غَدَا اِلَى الْمَسْجِدِ اَوْرَاحَ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُ نُزُلَةً فِى الْجَنَّةِ كُلَّمَا غَدَا اَوْرَاحَ

"Kim akşam ve sabah mescide gitmeyi âdet edinirse, her gidip geldiğinde Allah onun için cennette bir köşk yapar." buyurulmuştur. Kudsi bir hadiste:

انَّ بُيُوتِى فِى الْاَرْضِ الْمَسَاجِدُ وَانَّ زُوَّارِى فِيهَا عُمَّارُهَا

فَطُوبَى لِعَبْدٍ تَطَهَّرَ فِى بَيْتِهِ ثُمَّ زَارَنِى فَحَقٌّ عَلَى الْمَزُورِ اَنْ يُكْرِمَ

زَائِرَهُ

"Yeryüzünde benim evlerim mescitlerdir ve o mescitleri inşa edenler ve inşasında bulunanlar misafirimdir. Evinde abdest alıp beni ziyaret için mescide giren kimse saadete erendir. Kendisi ziyaret edilen kişi misafirine ikram etmelidir. Bende ziyaretime gelene ikramda bulunurum." buyurulmuştur.

Mescide gitmeyi âdet edinenler şu otuz dört âdâba riayet etmelidirler:

1- Mescidin Allah'ın evi olduğunu hatırda bulundurmak.

2- Mescide devam edenlerin kıyamet gününde şefaat etme haklarının olacağını hatırda tutmak. Kur'ân da;

لاَ يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ اِلاَّ مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا

"Rahmanın katında kendilerine söz verilenler dışında kimsenin şefaat etmeye hakkı yoktur." (Meryem suresi-87) buyurulmuştur. Bu âyetin tefsirinde **"Allah ile sözleşip şefaat hakkına sahip olanlar"** cemaat ile namaz kılanlardır diye tefsir olunmuştur.

3- Cennet halkının mescide gitmeyi âdet edinmişler gibi olmak isteyeceğini hatırda tutmalıdır. Çünkü cemaat ile namaz kılmayanlar, cemaatle namaz kılanları görünce **"Keşke mescitlerde dursaydık da hiç çıkmasaydık "** diye temenni ederler.

4- Allah'ın davetine (ezana) hızlıca icabet etmeye özen gös-

termek gerekir. Çünkü;

وَسَارِعُوا اِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ

"Rabbinizden gelecek bir mağfirete, gökler ve yerler kadar alanı olan ve takva sahipleri için hazırlanmış cennete koşun!" ayeti kerimesinde "mağfiret"ten kasıt namazdır diye tefsir edilmiştir.

5- Cenab-ı Mevlâ'ya edeceği hizmeti, onun sevdiği yerlerde yapması gerektiğini aklında bulundurmalı. Allah'ın yeryüzünde mescitlerden daha çok sevidiği yer yoktur.

6- Kıyamet gününde Allah'ın gazabının dinmesine sebep olacak bir amelde bulunacağını aklında tutmalı. Hadisi kudsi de: **"Kıyamet gününde kullarıma azap etmek istediğimde, cemaatle namaz kılanlar, Kur'ân okuyanlar, İslâm içinde bulunup birbirine sevgi besleyenler, seher vaktinde tövbe ve bağışlanma dileyenler görünce gazabım diner."** buyurulmuştur.

7- İyiliği emredeceğine ve kötülükten sakındıracağına niyet etmek yani mescide ayakkabı ile girenleri, saflarda dikkatsizlik edenleri, dünyalık kelâmı konuşanları, saygısızlık edenleri gördüğünde onları ikaz etmek. Mescidin etrafına yani çevresine tükürmek gibi adaba aykırı şeyleri yapanları da ikaz etmek. Hadis-i şerifte;

مَنْ اَرَادَ اَنْ يَنْجُو مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ فَلَا يَبْزُقَنَّ حَوْلَ الْمَسْجِدِ

"Bir kimse kabir azabından kurtulmak isterse, mescidin etrafına tükürmesin." buyurulmuştur. İşte bu gibi şeyleri engellemeye niyet etmektir. Çünkü Cenab-ı Allah ümmeti Muhammed hakkında;

كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

"Siz insanlar içerisinden çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz, iyiliği emreder kötülükten alıkoyarsınız!" (Âli İmran suresi)

8- İslâm alâmetinin üzerinde görüleceğini hatırda tutmak. Çünkü cemaatle namaz kılan kimsenin imanına şehadet olunacağına dair hadisi şerif yukarıda geçmiştir.

9- Dostlar arasında bulunup, cemaatlerini çoğaltmak. Hadis-i şerifte:

مَنْ كَثَّرَ سَوَادَ الْقَوْمِ فَهُوَ مِنْهُمْ

"Bir kimse cemaati çoğaltırsa onlardan olur!" buyurulmuştur.

10- Birkaç mümine de sebep olup onları da cami şerife getireceğine niyet etmek. Çünkü;

اَلدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ

"Hayra vesile olan onu işleyen gibidir." buyurulmuştur.

11- Allah'ın emrini yerine getirenlerin zümresine dâhil olacağını hatırda tutmak.

12- Müminlerle yardımlaşmaya niyet etmek. Çünkü cemaatle namaz kılmak yalnız namaz kılmaktan lezzetli ve kolaydır.

13- Sehv ve noksanlık konusunda kendisine bir şey, vesvese gelmeyeceğini hatırda tutmak. Çünkü cemaatle kılınan namazda cemaatten biri yanılsa o kimseye sehv secdesi gerekmez.

14- Kötü amelden ve alâkasız şeyden kendisini alıkoyacağına azmetmek. Çünkü mescitte bulunduğu sürede dışarıda işlenen gereksiz kötü fiillerden uzak olmuş olur.

15- Kıyamet gününde, bütün yaratılmışlara secde etmeleri emredildiğinde, secde eden müminler zümresinden olacağını hatır-

da tutmalıdır.

16- Sünneti müekkede'ye uymaya çalışmak.

17- Allah'ın rahmetinin cemaatin üzerine olacağını hatırda tutmak.

18- Ecir ve sevapta müminlere ortak olacağını hatırda tutmalıdır.

19- İnsanların kendisine zarar vermelerinden güvende olacağını hatırda tutmaktır. Çünkü mescitte bulunan insanların kendisine zarar vermelerinden güvende olur.

20- İbadetini, melekler safına benzer bir safta edâ edeceğini hatırda tutmak. Çünkü cemaatle kılınan namazların safları meleklerin safları gibidir. Bundan dolayı safları gayet sık ve düzgün olması lâzımdır. Hadis-i şerifte;

رُصُّوا صُفُوفَكُمْ وَقَارِبُوا بَيْنَهَا تَقَارُبَ اَشْيَاحِكُمْ فَوَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ اِنِّى لَاَرَى الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ مِنْ خَلَلِ الصَّفِّ كَاَنَّهَا الْحَذَفُ وَالْخَلَلُ

"Saflarınızı gayet sık ve düzgün yapınız, boyunlarınızı birbirine yakın ediniz, saflar arasında bulunan açık yerlerde şeytanı siyah koyun gibi gezerken gördüm." buyurulmuştur. Başka bir hadis-i şerifte:

سَوُّوا صُفُوفَكُمْ لَا تُخْتَلَفْ قُلُوبُكُمْ

"Saflarınızı doğru tutun ki, kalplerinize nifak girmesin." buyurulmuştur.

21- Allah'a gayet büyük bir muhabbetle adım atmak.

22- İlk safa yetişmeyi istemek.

23- İlk safta imamın hizasında durmaya çalışmak, çünkü cemaatin üzerine rahmet indiğinde ilk olarak ilk safa iner. İmamın hizasında bulunan kimseye yüz namaz sevabı, sağında bulunan kimseye yetmiş beş namaz sevabı, solundakine elli namaz sevabı, diğerlerine yirmi beş namaz sevabı verilir. Hadis-i şerifte:

يُكْتَبُ لِلَّذِى خَلْفَ الْاِمَامِ مِائَةُ صَلَاةٍ وَلِلَّذِى فِى جَانِبِ الْاَيْمَنِ خَمْسَةٌ وَ سَبْعُونَ صَلَاةً وَلِلَّذِى فِى جَانِبِ الْاَيْسَرِ خَمْسُونَ صَلَاةً وَلِلَّذِى فِى سَائِرِ الصُّفُوفِ خَمْسَةٌ وَ عِشْرُونَ صَلَاةً

"İmamın arkasında durana yüz, sağ tarafındakine yetmiş beş, sol tarafında durana elli, diğer saftakilere yirmibeş namaz sevabı verilir." buyurulmuştur.

24- Allah'ın koruması altında olacağını hatırda tutmak. Çünkü ahiret gününde üç taife Allah'ın koruması altında olacak. Bunlar Allah yolunda savaşanlar eve girdiğinde selâm verenler ve cemaatle namaz kılanlardır.

25- Alacağı sevabın artacağını hatırda tutmak.

26- Evden çıkarken;

بِسْمِ اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِىِّ الْعَظِيمِ

"Allah'ın adıyla, ona tevekkül ettim, O herşeyi bilen ve yüce olandır." diyerek dua etmelidir.

27- Evinden sağ ayağı ile çıkmak. Bu âdâb ile cemaate giden kimseyi üç melek müjdeler. Birisi **"Her işini başardın"**, birisi **"Her belâdan korundun"**, birisi **"Doğru yola iletildin"** der.

28- Kendi başına camiye yürürken ciddiyetle gidip acele etmemek gerekir. Hadis-i şerifte:

اِذَا قُمْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ فَأْتُوهَا وَعَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ وَلَا
تَأْتُوهَا وَاَنْتُمْ تَسْرَعُونَ فَمَا اَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمْ فَاقْضُوا

"Namaza giderken acele etmeyin, namaza yetişirseniz tamamını kılın, rükûya yetişirseniz imam selâm verdikten sonra kaza ediniz!" buyurulmuştur.

29- Mescide girince oturmadan önce Tahiyyetül Mescid adıyla bilinen iki rekât namaz kılmak mescidin hakkıdır. Bu namaz kerahat vakti değilse kılınmalıdır. Yani güneşin doğuşu, batışı ve tepede olduğu vakitler haricinde kılınmalıdır. Eğer kılınırsa mekruhtur. Hadis-i şerifte:

اِذَا دَخَلَ اَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلَا يَجْلِسْ حَتّٰى يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ

"Sizden bir kimse mescide girdiğinde iki rekât namaz kılmadan oturmasın." buyurulmuştur.

30- Mescide girdiğinde nafile itikâfa niyet etmek, çünkü nafile olan itikâfta oruç şart değildir. Bu niyet ile mescitte oturduğu süre boyunca itikâf sevabına nail olur. Zaruri dünya kelâmından mazur görülür.

31- Mescitte oturduğu süre boyunca tesbih ve zikir çekmelidir. Hadis-i şerifte:

اِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا

"Cennet bahçelerine uğradığınızda otlayın" Ashab-ı kiram bunun üzerine cennet bahçelerinden murad ettiğiniz nedir? diye sordular, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) **"Mescitler"** buyurdu. Otlamaktan ne kastettiği sorulduğunda **"Subhanallah, Elhamdulillah ve Lâ ilâhe illâllahu vallahu ekber" demektir"** buyurulmuştur.

32- Mescide gidip gelirken, adımları sık atmalıdır. Hadis-i şe-

rifte:

مَنْ مَشٰى اِلٰى مَسْجِدٍ مِنْ مَسَاجِدِ اللّٰهِ تَعَالٰى لِطَلَبِ الْجَمَاعَةِ فَلَهُ بِكُلِّ خَطْوَةٍ يَخْطُوهَا ذَاهِبًا وَ رَاجِعًا عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَمُحِيَ عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ

"Bir kimse cemaatle namaz kılmak için mescide yürürse gelip giderken attığı her adım başına on sevap yazılır ve on günahı da silinir!" buyurulmuştur.

33- Kişi mescide girdiğinde **"Allah'ım bana rahmetinin kapılarını aç, günahlarımı fazlu kereminle affet"** demelidir. Cemaat namaza başlamışlarsa **"Esenlik üzerimize olsun"** demelidir. Yok eğer başlamamışsa **"Esenlik bizim ve Allah'ın salih kullarının üzerine olsun"** demelidir.

34- Ezan-ı Muhammedi okunmadan önce mescide girmiş olmak gerekir. Çünkü ezandan önce mescide giren kimseye 325bin kabul olunmuş namaz sevabı yazılır. Ezan okunurken girene ise 25bin namaz sevabı yazılır.

35- Namaz için camiye giren kimsenin kıbleye karşı oturması gerekir. Çünkü namaz kılıncaya dek namazdaymış gibi olduğundan kıbleye dönmesi hatta parmaklarını birbirine bitiştirmesi ve buna benzer şeyleri yapmalı, namazda yapılması mekruh olan şeyleri de yapmamalıdır. Çünkü bu âdâba aykırıdır.

36- Mescitten çıkarken sol ayak ile çıkarak bu duayı okumalıdır:

اَللّٰهُمَّ اعْصِمْنِى مِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ

"Allah'ım beni şeytanın şerrinden muhafaza et!"

Mefatih'ül-Cinan, Haleviyyat

ALTINCI BAB
EZANIN ÂDÂBI

Farz namazlar için Ezan-ı Muhammedî okumak sünneti müekkededir. İslâm belirtilerinin en şerefli ve faziletli olanlarından biridir. **Hatta bir ülkenin halkı ezanın terki konusunda ittifak etseler İmam Muhammed'e göre onlarla savaşmak gerekir.. İmam Yusuf'a göre dövülür ve hapsedilirler.**

Ezana icabet etmenin dört âdâbı vardır.

1- Müezzin ne derse onunla birlikte aynısını söylemek gerekir. Hatta "**Eşhedü enne Muhammederrasulullah**" derken şehadet parmağına bakmalı sonra habibim ve gözlerimin nuru diyerek göze sürmelidir. Bunu yapanın göz ağrısı çekmeyeceği rivayet edilmiştir.

2- Müezzin "**Hayye ala's-salâh, Hayye ala'l-felâh**" derken, "**Velâ havle velâ kuvvete illa billahi'l-aliyyi'l-azim**"demek gerekir.

3- Sabah ezanında "**Es-salatu hayrun mine'n-nevm**" denirken doğru söyledin demek gerekir.

4- Ezan bitince şu şekilde dua etmelidir:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلٰوةِ الْقَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدًا نِ الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَالدَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا نِ الَّذِى وَعَدْتَهُ

(Allahümme salli alâ muhammedin ve alâ âli muhammedin. Allahümme rabbe hazihidda'vetittamme vessalatül kaime Âti Muhammedenil vesilete velfazilete veddereceterrefia' vebashu mekamen mahmudenillezi veadde.)

"Allah'ım! Muhammed'e ve onun ailesine salât olsun. Allah'ım! Şu tastamam davetin ve kılınacak namazın Rabbi! Muhammed'e vesileyi, fazileti, ve yüksek dereceyi, vaad ettiğin Makam-ı Mahmud'u ver". Ezan bittiğine bu duayı okuyan kimse hakkında Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem); **"Şefaatim ona helâl olur"** diye vaadde bulunmuştur.

Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem)ın şefaati ancak mümine mahsus olduğundan bu duayı okuyan kimsenin iman ile ölmesini müjdeler. Ve de Allah korusun, imansızlıktan korunmasına işaret vardır. Ezan okunurken bir kimse ayakta ise oturmalı, oturuyor ise ayağa kalkmalıdır. Kısaca ezan için saygı gösterilecek bir hâl almalıdır. Ezana hürmet etmek güzel bir ölüme sebep olacağı gibi, Allah korusun, bunun tam tersi de imansızlığa vesile olur. Hadis-i şerif'te:

مَنْ تَكَلَّمَ فِى وَقْتِ الْاَذَانِ خِيفَ عَلَيْهِ مِنْ زَوَالِ الْاِيمَانِ

"Kim ezan (okunduğu) vaktinde konuşursa onun imanının gitmesinden korkulur." buyurulmuştur.

Bir kişinin önemli bir işi olsa, o kimsenin sağ kulağına ezan sol kulağına da kâmet okunsa, Allah o kimsenin o önemli işini yapmasına yardımcı olur diye hadis rivayet olunmuştur. Ezan ile kâmet arasında dua etmek müstehabtır. Hadis-i şerif'te Ali (Radıyallahu Anh)'ye;

عَلَيْكَ بِالدُّعَاءِ بَيْنَ الْاَذَانِ وَالْاِقَامَةِ فَاِنَّهَا لَا تُرَدُّ

"Ezan ile kâmet arasında dua et, o dua geri çevrilmez." buyurmuştur. Ezanı ganimet bilmek gerekir. Çünkü hadis-i şerifte:

اَلْمُؤَذِّنُونَ اُمَنَاءُ الْمُسْلِمِينَ فِى فِطْرِهِمْ وَسُحُورِهِمْ

"Müezzinler sahurda ve iftarda müminlerin en güvenilirleridir." Başka bir hadiste:

اَلْمُؤَذِّنُونَ اَطْوَلُ النَّاسِ اَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ

"Müezzinler kıyamet gününde insanların en uzunlarıdır" buyurulmuştur. Başka bir hadiste:

مَنْ أَذَّنَ اثْنَتَيْنِ عَشَرَةَ سَنَةً وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ بِتَأْذِينِهِ فِى كُلِّ يَوْمٍ
سِتُّونَ حَسَنَةً وَبِاقَامَتِهِ ثَلَاثُونَ حَسَنَةً

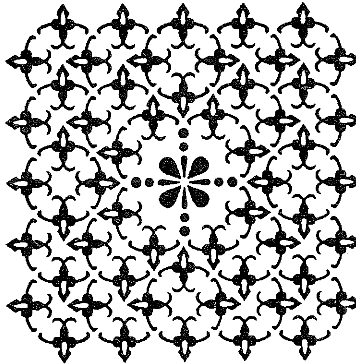
"Bir kimse on iki sene ezan okusa ona cennet vacip olur. Her gün okuduğu her bir ezan için altmış sevap alır ve kâmet içinde otuz sevap alır." buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan, Damâd, Cami-us-Sağir

"Ey iman edenler! Eğer siz Allah'a (Allahın dinine) yardım ederseniz O da size yardım eder, ayaklarınızı kaydırmaz.

İnkar edenlere gelince, onların hakkı yıkımdır. Allah onların yaptıklarını boşa çıkarmıştır."

(Muhammed suresi; 7-8)

YEDİNCİ BAB

NAMAZ ÂDÂBI

Namazda dikkat edilmesi gereken en önemli âdâb huşûdur. **Huşû;** bir kimsenin namaza başladığı andan selâm verinceye kadar geçen sürede kendisinin namazda ve Allah'ın huzurunda münacaatta bulunduğunu bilmesi ve bunu düşünerek namazı edâ etmesidir. İşte bu hudû ve huşû için kişinin en üst derecede lezzet alabilmesi için, korkulu ve alçak bir sesle, kıyamdayken secde edeceği yere, rükâda ayaklarının üzerine ve secdedeyken burnuna, oturduğunda ellerinin üzerine ve selâm verirken omuzlarına bakarak namaz kılması kemali âdâbtandır. Bu şekilde namaz kılanları Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerimde;

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ

"Müminlerin kurtuluşa ermiş olanları namazlarında hûşû içerisinde olanlardır. (Müminun suresi: 1-2) ayeti kerimesiyle felâh, kurtuluş ve saadet bulmakla müjdelemiştir. Aişe (Radıyallahu anha) namaz kılarken sağa sola bakmak hakkında Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a sorduğunda;

اِخْتِلَاسٌ يَخْتَلِسُهُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلَاةِ الْعَبْدِ

"O, şeytanın kulun namazından hırsızlığıdır." cevabını al-

mıştır. Başka bir hadiste;

لاَيَزَالُ اللهُ تَعَالٰى مُقْبِلاً عَلَى الْعَبْدِ مَادَامَ فِى صَلاَتِهِ مَالَمْ يَلْتَفِتْ فَاِذَا يَلْتَفَتَ اَعْرَضَ عَنْهُ

"Kul namazında sağa sola bakmadıkça Allah'ın ona olan ikramı ve ihsanı devamlı tecelli eder. Ama o sağa sola bakınca Allah bunları ondan alır." buyurulmuştur. Rivayet edilir ki; "Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem), namaz esasında sakalıyla oynayan birisini gördü ve şöyle dedi:

لَوْ خَشَعَ قَلْبُ فُلاَنٍ لَخَشَعَتْ جَوَارِحُهُ

"Falan kişinin eğer kalbi huşû içerisinde olsaydı diğer yerleride huşû içinde olurdu."

Bu hadislerden de anlaşıldığı üzere, en önemli uzuv olan kalp namazda başka şeylerle meşgul olursa diğer uzuvlarda elden çıkar.

Namaz kılmaya başlayacak kimse, yakalarını kapaması, düğmeleri varsa onları iliklemesi huşû ve hudûya sebep olan âdâbtandır. Çünkü yakasını kapatan kimsenin namazı, yakası açık olarak namaz kılan kişinin namazından yetmiş derece üstündür. Hadis-i şerifte;

مَنْ صَلّٰى وَجَيْبُهُ مَشْدُودٌ خَيْرًا مِمَّنْ صَلّٰى سَبْعِينَ صَلاَةً وَجَيْبُهُ مَكْشُوفٌ

"Yakası kapalı namaz kılan kişinin namazı, yakası açık kılınan yetmiş namazdan daha faziletlidir." buyurulmuştur.

Ayrıca namaz kılarken, Allah'ı görür gibi namaz kılmak gerekir. Çünkü biz Allah'ı her ne kadar göremesekte o bizi görür. Hadis-i şerifte:

اَلْ احْسَانُ اَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَاَنَّكَ تَرَاهُ فَانْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَانَّهُ يَرَاكَ

"İhsan, Allah'a sanki onu görüyormuş gibi ibadet etmendir, sen onu görmesende o seni görür!" buyurulmuştur.

Huşû ve **hudû** insanın, Rabbinin huzurunda olduğunu bilmesiyle meydana gelir. Örneğin cemaatle kılınan namazlarda imanın durumuna vâkıf olmakla hâsıl olur. Rivayet edilir ki: Bir gün Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaz sırasında Ashabına: **"Benim (namazda) ne okuduğumu biliyor musunuz?"** diye sordu. Ashab sustu ve cevap vermediler, fakat içlerinden Ubeyy b. Kaab (Radıyallahu anh) peygamberimize uygun cevabı verince, Resulullah onun için iyilik diledi. Huşû ve hudû, rükû, secde ve ezan gibi diğer şeyleri yavaş yavaş edâ etmekle meydana gelir. Hadis-i şerifte Resulullah:

اَسْوَءُ النَّاسِ سِرْقَةً اَلَّذِي يَسْرِقُ مِنْ صَلَاتِهِ

"İnsanların en kötü hırsızı, kendi namazından çalandır, buyurdular. Ashab sordular **"Ey Allah'ın Resûlü kişi kendi namazından nasıl çalar?"** bunun üzerine Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu;

لَايُتِمُّ رُكُوعَهَا وَلَا سُجُودَهَا وَلَا خُشُوعَهَا

"Onun rükû, secde ve huşûsunu tamamlamayarak çalar."

Maldan yapılan hırsızlık namazdan yapılan hırsızlıktan küçüktür. Çünkü namazda olan hırsızlık dine ihanet olduğu için çok büyük fenalık olarak tabir edilmiştir.

Kişi namaz kılmaya başlarken, artık dünyadan nasibi kalmadığını, kıldığı bu namazın son namazı olduğunu düşünmelidir. Hadis-i şerifte:

اذَا صَلَّى اَحَدُكُمْ فَلْيُصَلِّ صَلاَةَ مُودِعٍ صَلاَةَ مَنْ يَظُنُّ اَنَّهُ لاَ يَرْجِعُ اَبَدًا

"Biriniz namaza durduğunda veda eden, geri dönmeyeceğini düşünen biri gibi kılsın" buyurulmuştur.

Rükû ve secde tesbihlerini üçten fazla okumak gerekir. Bunu okurken sayının tek olmasına dikkat etmek gerekir, çünkü en efdali tek olmasıdır.

Namaz sırasında, farz olduğu üzere kalp ile niyet ettikten sonra dil ile de tekrarlamak gerekir. Örneğin tek başına namaz kılan kimse aşağıdaki gibi niyet ettikten sonra dili ile söyler. Niyetler;

Sabah namazının sünnetine

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى سُنَّةَ هٰذَا الْفَجْرِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ sünnete hazalfecri edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü sabah namazının sünnetini kılmaya döndüm kıbleye." demelidir.

Sabah namazının farzında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى فَرْضَ هٰذَا الْفَجْرِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ farza hazalfecri edâen müstagbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü sabah namazının farzını kılmaya, döndüm kıbleye."

Öğlen namazının sünnetinde:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّىَ لِلّٰهِ تَعَالٰى سُنَّةَ هٰذَا الظُّهْرِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ sünnete hazazuhri edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü öğlen namazının sünnetini kılmaya, döndüm kıbleye."

Öğlen namazının farzında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّىَ لِلّٰهِ تَعَالٰى فَرْضَ هٰذَا الظُّهْرِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ farza hazazuhri edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü öğlen namazının farzını kılmaya, döndüm kıbleye."

Öğlen namazının son sünnetinde:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّىَ لِلّٰهِ تَعَالٰى سُنَّةَ هٰذَا الظُّهْرِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ sünnete hazazuhri edâen müstagbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü öğlen namazının son sünnetini kılmaya, döndüm kıbleye."

İkindi namazının sünnetinde:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى سُنَّةَ هٰذَا الْعَصْرِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ

اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ sünnete hazalasri edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü ikindi namazının sünnetini kılmaya, döndüm kıbleye."

İkindi namazının farzında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى فَرْضَ هٰذَا الْعَصْرِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ

اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ farza hazalasri edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü ikindi namazının farzını kılmaya, döndüm kıbleye."

Akşam namazının farzında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى فَرْضَ هٰذَا الْمَغْرِبِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ

اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ farza hazalmağribi edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü akşam namazının farzını kılmaya, döndüm kıbleye."

Akşam namazının sünnetinde:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى سُنَّةَ هٰذَا الْمَغْرِبِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ

اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ sünnete hazalmağribi edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü akşam namazının sünnetini kılmaya, döndüm kıbleye."

Yatsı namazının sünnetinde:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى سُنَّةَ هٰذَا الْعِشَاءِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ

اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ sünnete hazalişai edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü yatsı namazının sünnetini kılmaya, döndüm kıbleye."

Yatsı namazının farzında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى فَرْضَ هٰذَا الْعِشَاءِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ

اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ farza hazalişai edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü yatsı namazının farzını kılmaya, döndüm kıbleye."

Yatsı namazının son sünnetinde:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى سُنَّةَ هٰذَا الْعِشَاءِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ
اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ sennete hazalişai edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü yatsı namazının son sünnetini kılmaya, döndüm kıbleye."

Vitir namazında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ الْوِتْرِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ salatelvitri edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü vitir namazını kılmaya, döndüm kıbleye."

Nafile namazda:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ التَّطَوُّعِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ salatettedavvui edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için nafile namaz kılmaya, döndüm kıbleye."

İşrak namazında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ الْاِشْرَاقِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ salatel işraki edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için işrak namazı kılmaya, döndüm kıbleye."

Kuşluk namazında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ الضُّحٰى اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ salateddûhâ edâen müstagbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için kuşluk namazı kılmaya, döndüm kıbleye."

Teheccüd namazında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ التَّهَجُّدِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ salatetteheccüdi edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için teheccüd namazı kılmaya, döndüm kıbleye."

Evvabin namazında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ الْاَوَّابِينَ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ salatel-evvabîne edâen müstagbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için evvabin namazı kılmaya, döndüm kıbleye."

Cemaatle kılınan namazlara niyet

Sabah namazının farzında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى فَرْضَ هٰذَا الْفَجْرِ اَدَاءً مُقْتَدِيًا بِهٰذَا الْاِمَامِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ farza hazalfecri edâen muktediyen bihâzal imami müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü sabah namazının farzını kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Cemaatle kılınan Öğlen namazının farzında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى فَرْضَ هٰذَا الظُّهْرِ اَدَاءً مُقْتَدِيًا بِهٰذَا الْاِمَامِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ farza hazaz-zuhri edâen muktediyen bihâzal imami müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü öğlen namazının farzını kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Cemaatle kılınan ikindi namazının farzında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى فَرْضَ هٰذَا الْعَصْرِ اَدَاءً مُقْتَدِيًا بِهٰذَا الْاِمَامِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ farza hazal-asri edâen muktediyen bihâzal imami müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü ikindi namazının farzını kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Cemaatle kılınan Akşam namazının farzında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى فَرْضَ هٰذَا الْمَغْرِبِ اَدَاءً مُقْتَدِيًا بِهٰذَا الْاِمَامِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ farza hazal-mağribi edâen muktediyen bihâzal imami müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü akşam namazının farzını kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Cemaatle kılınan Yatsı namazının farzında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى فَرْضَ هٰذَا الْعِشَاءِ اَدَاءً مُقْتَدِيًا بِهٰذَا الْاِمَامِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ farza hazal-işâi edâen muktediyen bihâzal imami müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü yatsı namazının farzını kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Cemaatle kılınan vitir namazında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ الْوِتْرِ اَدَاءً مُقْتَدِيًا بِهٰذَا الْاِمَامِ
مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ hazal-vitri edâen muktediyen bihâzal imami müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü vitir namazını kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Cemaatle kılınan teravih namazında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ التَّرَاوِيحِ اَدَاءً مُقْتَدِيًا بِهٰذَا الْاِمَامِ
مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ salatet-teravîhi edâen muktediyen bihâzal imami müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için teravih namazını kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Cuma namazının sünnetinde:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى سُنَّةَ هٰذَا الْجُمْعَةِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ
اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ sünnete hazal-cümati edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bugünkü cuma namazının

sünnetini kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Cuma namazının farzında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّىَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ الْجُمْعَةِ اَدَاءً مُقْتَدِيًا بِهٰذَا الْاِمَامِ
مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ salatel-cumati edâen muktediyen bihâzal-imami müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için cuma namazının farzını kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Cenaze namazında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّىَ لِلّٰهِ تَعَالٰى وَدُعَاءً لِلْمَيِّتِ اَدَاءً مُقْتَدِيًا بِهٰذَا
الْاِمَامِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ ve duaen lilmeyyiti edâen muktediyen bihâzal-imami müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için bu ölüye dua etmek amacıyla namaz kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Ramazan bayramı namazında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّىَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ عِيدِ الْفِطْرِ اَدَاءً مُقْتَدِيًا بِهٰذَا الْاِمَامِ
مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ salatel-ıydil fitr edâen muktediyen bihâzal-imami müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için ramazan bayramı namazını kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Kurban bayramı namazında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ عِيدِ الْاُضْحِيَّةِ اَدَاءً مُقْتَدِيًا بِهٰذَا الْاِمَامِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ salatel-ıydil udhiyyeti edâen muktediyen bihâzal-imami müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için kurban bayramı namazını kılmaya, uydum imama, döndüm kıbleye."

Tavaf namazında:

نَوَيْتُ اَنْ اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى صَلاَةَ الطَّوَافِ اَدَاءً مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ اَللّٰهُ اَكْبَرْ

(Neveytü en usalliye lillâhi teâlâ salâtet-tavafi edâen müstakbilel kıbleti Allahu Ekber)

"Niyet ettim Allah rızası için tavaf namazını kılmaya, döndüm kıbleye."

Yağmur duasına çıkıldığında cemaatle veya tek başına kılınan **istiska namazı**, ay ve güneş tutulduğunda kılınan **husuf ve kusuf namazlarında, husuf, kusuf, istiska namazlarına niyet ettim** der. Bir kişi sabah namazını cemaatle kıldıktan sonra kıbleye

karşı oturup güneş iki mızrak boyu yükselinceye kadar zikir ve Allah'ı düşünmekle meşgul olursa ve ardından da iki rekât işrak namazı kılarsa, tam bir hacc sevabına nail olur.

Hadis-i şerifte:

مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِى جَمَاعَةٍ ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ حَتَّى تَطْلَعَ الشَّمْسُ ثُمَّ يُصَلِّى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ لَهُ كَاَجْرِ حَجَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ

"Kim cemaatle sabah namazını kıldıktan sonra güneş doğana kadar şükreder, güneş doğunca da iki rekât namaz kılarsa, tam tamına (eksiksiz yapılmış) bir hacc sevabı alır." buyurulmuştur. Dil ve kalp niyetleri arasındaki farkın belli olduğunu umuyorum.

Niyet ettikten sonra, elleri kaldırıp parmaklar kendi hâline bırakılır, yani araları çok açılmaz veya kapatılmaz. Ondan sonra baş parmakları erkek ise kulaklarının yumuşak yerine kadar, kadınsa göğüslerinin hizasına kadar kaldırır.

Esneme geldiğinde mümkün mertebe def etmek gerekir. Eğer şiddetli esneme gelirse sağ elinin arkasıyla ağzını kapamalıdır. Elini ağzına götürmezse şeytan o kişinin ağzına girer.

Hadis-i şerifte:

اذا تَثَائَبَ اَحَدُكُمْ فَلْيَضَعْ يَدَهُ فِى فَمِهِ فَاِنَّ الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ مَعَ التَّثَاؤُبِ

"Sizden biri esnediğinde elini ağzına koysun. Çünkü şeytan esnemeyle birlikte ağıza girer" buyurulmuştur.

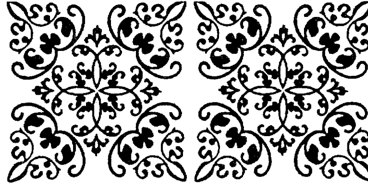
Ayrıca esnemek şeytandan olduğu için Allah'a sığınmakla da def olunur. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a hayatı boyunca esneme gelmemiştir.

Bunun için bir kimseye esneme geldiğinde Peygamberimizi düşünürse esnemesi gider.

Secdeye inerken ilk olarak dizlerini ardından ellerini sonrada başını yere koymak gerekir.

Secdeden kalkarken de ilk olarak başını ardından elleri sonra da dizleri kaldırmalıdır.

Minye't-ül Musalla, Cami-us-Sağir

SEKİZİNCİ BAB

DUÂNIN ÂDÂBI

En faziletli, en hayırlı, riyadan en uzak olan duâ Rabb'den yalvararak ve korkarak edilen duâdır. Ayette;

ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً

"Rabbinize yalvararak gizlice duâ edin" (Araf Suresi-55) buyurulmuştur. Hayber kazasında Ashab yüksek bir yere çıktıklarında yüksek sesle tekbir getirdiler, bunun üzerine Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'da bundan onları men etti ve **"Ey Ashabım! Siz sağır olana ya da bilinmeyene duâ etmiyorsunuz, duâ ettiğiniz zat Allah'tır, O sizi sever, sizinle beraberdir. Kalplerinizde olanları bilir"** buyurdular. Hadis-i şerifte:

ارْبَعُوا عَلَى انْفُسِكُمْ انَّكُمْ لاَتَدْعُونَ اصَمَّ وَلاَ غَائِبًا انَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا وَ انَّهُ مَعَكُمْ

"Kendinize gelin, siz sağıra veya bilinmeyene duâ etmiyorsunuz. Siz, sizi işiten ve size çok yakın olan Allah'a duâ ediyorsunuz, o sizinledir." buyurulmuştur.

Bir kimseye bir musibet geldiği zaman o kimse, ya sabreder ve Allah'tan gelene razı olur yahut o musibetten kurtulmayı Allah'tan diler. Fakat en güeli musibetten kurtulmak için duâ etmektir. Çünkü duâ özel ve müstakil bir ibadettir. Hadis-i şerifte:

اَلدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ

"Duâ ibadetin kendisidir." buyurulmuştur.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem), Enes b. Malik'e;

يَا اَنَسُ اَكْثِرْ مِنَ الدُّعَاءِ فَاِنَّ الدُّعَاءَ يَرُدُّ الْقَضَاءَ الْمُبْرَمَ

"Duâyı çok yap, çünkü kazayı önler" buyurmuştur. Duâ, idabetin halis olanı, müminin silâhı, yerlerin nuru ve dinin direğidir diye rivayet edilmiştir. Hadis-i şerifte:

اَلاَ اَدُلُّكُمْ مَايُنْجِيكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ وَ وَلاَ يَدُرُّكُمْ اَرْزَاقَكُمْ تَدْعُونَ اللهَ فِى لَيْلِكُمْ وَنَهَارِكُمْ فَاِنَّ الدُّعَاءَ سِلاَحُ الْمُؤْمِنِينَ

"Size, sizi düşmanlarınızdan koruyacak, rızkınızı artıracak bir şeyi haber vereyim mi? Gecenizde ve gündüzünüzde duâ edin, duâ müminin silâhıdır." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerifte:

اَلدُّعَاءُ يَنْفَعُ مِمَّا يَنْزِلُ وَ مِمَّا لَمْ يَنْزِلْ وَاِنَّ الْبَلاَءَ لَيَنْزِلُ فَيَلْقَاهُ الدُّعَاءُ فَيَعْتَلِجَانِ اِلَى يَوْمِ الْقِيمَةَ

"Duâ gelmiş ve gelecek belâlara yarar sağlar. Bir belâ bulursanız onun kurtuluş yolu duâdır. O duâ o belâ ile karşılaşır, ve kıyamet günü gelene kadar birbirleriyle mücadele ederler." buyurulmuştur.

Eğer "**Belâ, Allah'tan değil midir?**" diye sorulsa, evet duâ ile def edilen belâ ve kazanın takdiri de Allah'ındır. Kısaca gelen belâ Allah'ın takdiri olduğu gibi, duâyla o belânın kalkması da Allah'ın takdiridir.

Duânın kabul olunması için bir takım âdâblar bildirilmiştir.

Bunlar;

1- Helâl lokma yemek.

Sa'd b. Ebi Vakkas (radıyallahu anh), Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın yanına gelip duâsının niçin kabul olunmadığını sorduğunda,

اِجْتَنِبِ الْحَرَامَ فَاِنَّ كُلَّ الْبَطْنِ دَخَلَ فِيهِ لُقْمَةٌ مِنَ الْحَرَامِ لَاَيُسْتَجَابُ دُعَاؤُهُ اَرْبَعِينَ يَوْمًا

"**Haramdan uzak dur. Çünkü midesine haram bir lokma giren kişinin duâsı kırk gün kabul olunmaz**" cevabını aldı.

Duâ isteklerin anahtarıdır. O anahtarın dişleri, helâlleşmedir. Hatta bir kişi, alimlerden birisine, duâsının neden kabul olmadığını sorduğunda o arif "**Helâl lokma ve helâl elbise olmadan edilen duânın etkisi olmaz**" dedi. Bunun üzerine adam "**Bu zamanda helâl yemenin ve giyinmenin imkânı mı vardır?**" diye sorunca, arif kişi ona bütün elbiselerini çıkarmasını ve suya girmesini söyledi ve şunu ekledi: "**Su helâl ve temizdir. Rızık olarak o sudan iç, o da helâl ve temizdir. Sonra da duâ et.**" Soruyu soran kişi söylenilenleri yaptı ve duâsı gerçekten kabul oldu.

2- Duâ eden kimse, temiz bir inanç üzere olup duânın kabul edileceğinden şüphe etmemelidir.

İnancı "**Allah'tan istedim, o kesinlikle verir!**" olmalıdır. Çünkü bu kimse birisinden bir şey istese, istediği kişinin ona iste-

diği şeyi vermemesi üç sebepten olur.

a- İsteyen kişiyi tanımadığı içindir,

b- İsteyenin istediği şeyi yapabilecek gücü ve kuvveti yoktur,

c- O kişi isteği yerine getirebilecek güçte olmasına rağmen cimridir.

Hülâsı erbab-ı hacetinin, istediklerinin yapılmaması üç sebeten ötürüdür, daha fazlası yoktur. Allah bu gibi sıfatlardan münezzehtir. Bu yüzden de Allah'ın ihsanda bulunma ve verme, ayrıca duâ edenin isteğini yerine getirmekte hiçbir manisi yoktur. Buna göre duânın kabulünde şek ve şüphe etmemek gerekir. Allah Teâlâ her şeyi bilir ve O, istediğini vermeye kadirdir. Ayrıca kerem ve ihsanı gayet geniştir. Hadis-i şerifte: **"Allah'a (duânızı kabul edeceğine) inanarak duâ edin!"** buyurulmuştur.

3- Tövbe etmek.

Günahlardan temizlendikten yani tövbe ettikten sonra duâ etmelidir.

4- Duânın bir an önce kabulünü istemek.

Duânın kabulünün gecikmesi Allah'ın bir hikmetine binaen olduğunu düşünüp, duâsının kabul olunmadığına hamd etmek gerekir. Hadis-i şerifte:

يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَالَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ وَلاَ قَطِيعَةِ رَحِمٍ وَمَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ

"Kul, günah olanı ve akrabalık bağını kesmek istemedikce ve acele etmediği sürece duâsı kabul olur." buyurulmuştur.

Eğer duâda **"Ya Rab! Falan kadınla zina etmeyi, akrabamla ziyareti kesmeyi bana nasip et!"** gibi duâlar kabul olunmaz. Hadis-i şerifte:

اِذَا اَحَبَّ اللّٰهُ عَبْدًا اِبْتَلاَهُ لِيَسْمَعَ تَضَرُّعَهُ

"Allah bir kulunu sevince, onun yakarışını duymak için bir musibete uğratır." buyurulmuştur.

5- Duâ edip istediği şeyin, geç olmasını istemektir.

İstenilen şeyin gerçekleşmesini düşünmemek ve duânın kabulü için Allah'a sığınmaktır.

6- Duânın kabulünde Allah'ı muhayyer bırakmak.

"Allah'ım dilersen kabul et!" demelidir.

7- Duâ etmeye devam etmek.

Hatta duâ için yedi vakit belirleyip her vakitte üç kere duâyı tekrar etmelidir. Bu tertib her ne kadar ısrar ve acizlik olsa da, bu yaratılmış içindir. Yaratan için değildir. Çünkü Allah kullarından ısrar edenlere sevgi besler. Hadis-i şerifte:

انّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُلِحّينَ

"Allah ısrarla isteyenleri sever!" buyurulmuştur.

8- Duânın kabulünün uzamasından dolayı üzülmemek.

Çünkü o kimsenin duâsının kabulünün gecikmesi, ondan çokca ısrar etmesi istendiği içindir. Yahut istediği şey dünyada kendisiiçin zararlı olduğundan ahirette verilmek için gecikmiştir. Yada başına gelecek herhangi bir belâ veya musibet olmuştur da, ettiği duâ ile ondan kurtulduğu içindir. Özetle, duânın kabulünün gecikmesini bu üç hikmet üzerine yüklemek gerekir. Hatta kıyamet gününde bir kimse amel defterinde bir takım sevaplar görür ve onları dünyada yapmadığı için şaşırır. Allah ona;

"Sen dünyada şu ve şu işlerin için duâ etmiştin, dünyada bunları vermeyip bugüne sakladım. Şimdi defterinde olan sevaplar işte dünyada ettiğin o duların meyvesidir" der. Bunun üzerine o kişi, **"Ah! Ne olurdu bütün duâlarım dünyada kabul olunmasaydı, hepsinin mükâfatını bugün defterimde görseydim!"** diye üzülür.

9- Rahat ve huzurluyken duâyı çokca tekrar etmek.

Hadis-i şerifte: **"Bir kimsenin başına belâ geldiğinde, duâsının kabul olduğuna sevinirse, rahat ve huzurlu zamanında daha çok duâ etsin!"** buyurulmuştur.

10- Duâya başlayınca besmele ve hamd ile başlamak.

"Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla! Âlemlerin Rabbine hamd olsun! Salât ve selâm Muhammed'e âline ve hepimize olsun"

11- Duâ öncesinde abdest veya gusül abdest almak. Hadis-i şerifte:

مَنْ كَانَ لَهُ حَاجَةٌ اِلَى اللّٰهِ اَوْ اِلَى اَحَدٍ مِنْ بَنِى آدَمَ فَلْيَتَوَضَّأْ
وَلْيُحْسِنِ الْوُضُوءَ ثُمَّ لِيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ لِيُثْنِ عَلَى اللّٰهِ وَلْيُصَلِّ
عَلَى النَّبِىِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ لِيَقُلْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيمُ
الْكَرِيمُ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
اَسْئَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ
وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ اِثْمٍ لَاتَدَعْ لِى ذَنْبًا اِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا اِلَّا
فَرَّجْتَهُ وَلَا حَاجَةً هِىَ لَكَ رِضًا اِلَّا قَضَيْتَهَا يَااَرْحَمَ الرَّحِمِينَ

"Bir kimsenin Allah'a yahut bir yaratılmış birine müracat olunacak bir işi olsa, güzelce abdest alıp iki rekât namaz kılarak Allah'a hamd ve peygamberine salâvat-ı şerife getirdikten sonra "Lâ ilâhe illâhu'l-halimu'l-kerimi, sübhanallahi ve rabbi'l-arşi'l-azim vel hamdu lillâhi rabbi'l-alemin. Eselüke mücibati rahmetike ve azaime mağfiretik ve'l-ganimete min külli berrin ve's-selâmete min külli ismin lâteda'li zenben illa gafertehu ve lâ hammen illa ferrectehu velâ haceten hiye leke rıdan illâ kadeyteha" diye duâ etmelidir.

12- Duâ ederken kıbleye dönmek!

13- Duâ da anne ve babayı anmak.

Duâ da anne babayı anmazsa fakirlik başlar demişlerdir.

14- Duâ da bütün müminleri anmak.

Bir kimse mumin kardeşine, yakınına duâ etse, onun baş ucunda bir melek durur ve **"Allah sana ettiğin duânın aynısını ihsan etsin"** diye duâ eder. Bu yüzden bütün ehli imana duâ etmek, tam tersine kendine duâ etmektir. Hadis-i şerifte:

دَعْوَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ لاَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ مُسْتَجَابَةٌ عِنْدَ رَأْسِهِ مَلَكٌ
مُوَكَّلٌ كُلَّمَا دَعَا لاَخِيهِ قَالَ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ وَلَكَ بِمِثْلِهِ

"Bir kimsenin Müslüman kardeşine gıyabında ettiği duâ kabul olunur. Başına bir melek görevlendirilir. O duâ ettikçe - aynısı senin olsun- der" buyurulmuştur.

15- Duâ bitince ellerini yüzüne sürmek.

Hadis-i şerifte:

فَاِذَا فَرَغْتُمْ فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ

"Duâyı bitirince ellerinizle yüzünüzü meshediniz!" buyurulmuştur.

16- Duânın sonunda.

"Sübhane Rabbike Rabbil izzeti amma yesifun ve selâmun ale'l-mürselin. ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-âlemin." demek.

17- Duânın bitiminde "amin" demek.

Ka'bu'l-Ahbar dan: **"Âmin lâfzı, Allah'ın mührüdür. Kullarının duâlarının sonunu onunla mühürledi."** dediği rivayet olunur.

Ayrıca hadis-i şerifte;

اَمِينْ خَاتَمُ رَبِّ الْعَالَمِينَ عَلَى لِسَانِ عِبَادِ الْمُؤْمِنِينَ

"Âmin, âlemlerin Rabbinin kullarının dilleri üzerindeki mühürüdür." buyurulmuştur.

18- Kendi duâsına da amin demek.

Çünkü bir kimse duâ ederken kendi duâsına âmin dese meleklerde âmin derler. Hadis-i şerifte:

اِذَا دَعَا اَحَدُكُمْ فَلْيُؤَمِّنْ عَلَى دُعَاءِ نَفْسِهِ اَمَنَتِ الْمَلاَئِكَةُ

"Biriniz duâ ettiğinde kendi duâsına âmin desin. Meleklerde onunla birlikte âmin der." buyurulmuştur.

19- Ellerini yukarı kaldırıp, avuçlarını kıble-i duâ olan arş tarafına açmak.

Eğer belâ ve afetten kurtulmak için olursa ellerinin arkasını yukarı tarafa tutmak, el kaldırıp duâ etme duânın kabulüne vesile olur. Hadis-i şerifte:

اِنَّ رَبَّكُمْ حَيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي مِنْ عِبَادِهِ اِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ اَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا

"Rabbiniz Hayy ve Kerimdir, bir kimse ellerini kaldırıp, hacetini Rabbine sunsa, Allah o kimseyi eli boş göndermeyi keremine uygun görmez." buyurulmuştur.

20- Kalbinde açıklık ve genişlik ile edilen duânın kabul olacağını bilmek gerekir.

Çünkü kalbin açılması Allah'ın teveccüh ve ihsanı ilâhiyyesinin zuhurunun alâmetidir. Hadis-i şerifte:

اذا فتح على العبد فليدع ربه فان الله يستجيب له

"Kul, kalben olgunlaşınca Rabbine duâ etsin, Allah onun duâsını kabul eder." Eğer duânın sonucu kısa zamanda görülmezse Allah'a; **"Bütün işlerin, izzetiyle tamamlandığı Allah'a hamd olsun"** diyerek hamd etmek gerekir. Eğer vakit uzarda duânın kabulü geç olursa **"Her hâl üzere Allah'a hamd olsun"** demek gerekir.

Duâ için **vakitlerin faziletlisi** ve **saatlerin eşrefini** seçmek gerekir. **Örneğin:** Cuma günü cumanın ikinci ezanı, iki ezan arası ve her kâmetle ezan arası, gurup vakti, hatip minberde otururken, çarşamba günü öğlen ile ikindi arası, her gecenin yarısı ve son üçte birinde, sahurda, regaib, beraat, miraç, kadir, arefe ve bayram geceler, iftar vakti gibi.

Kişi hüzünlendiği vakit duâ etmeyi ganimet bilmelidir.

اغتنموا الدعاء عند الرأفة فانها رحمة

"Mahzun zamanda duâyı ganimet bilin, o serapa rahmettir." buyurulmuştur.

Hastanın duâsını da ganimet bilmelidir. Çünkü Hadis-i şerifte:

اذا دخلت على المريض فمره فليدع لك فان دعاءه كدعاء الملئكة

"Bir hastanın yanına girerseniz, size duâ etmesini isteyin. Çünkü o duâ bir meleğin duâsı gibidir" buyurulmuştur. Gurbeti de ganimet bilmek lâzımdır. Devamlı hüzünlü olduğu için duâsının kabul edilmesi umulur. Çocukların, annesinin ve babasının duâsını ganimet bilmeleri gerekir. Hadis-i şerifte:

دعاء الوالد لولده كدعاء النبي لامته

"Babanın çocuğuna duâsı peygamberin ümmetine duâsı gibidir" buyurulmuştur.

Namazların ardından ve hatim edilen Kur'ân'ın arkasından, yağmur yağarken, Kâbeyi görünce, Hacer-ül esvedi görünce, Makam-ı İbrahimi, Kâbe ile Makam-ı İbrahim arasını, altın oluğu, zemzem kuyusunu, ruknü yemani, rüknü şami ve ve ıraki, safa, merve, müzdelife, mina, cemreler, Arafat ve Peygamberimizin kabirlerini görünce edilen duâlar kabul edilirler, bu yüzden bunları ganimet bilmelidir.

İyilik yaptığı kimsenin duâsını ganimet bilmelidir.

Hadis-i şerifte:

دُعَاءُ الْمُحْسَنِ اِلَيْهِ لِلْمُحْسِنِ لاَيُرَدُّ

"İyilik görenin, kendisine iyilik yapana ettiği duâ geri çevrilmez!" buyurulmuştur.

Mazlumun duâsıda ganimet bilinmelidir. Çünkü mazlumun kalbi hüzün dolu olduğundan duâsı kabule çok yakındır.

Hadis-i şerifte:

دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ مُسْتَجَابَةٌ وَاِنْ كَانَ فَاجِرًا فَفُجُورُهُ عَلَى نَفْسِهِ

"Mazlumun duâsı günahkâr bile olsa kabul edilir, onun günahı kendine aittir." buyurulmuştur. Mazlumun bedduâsından da kaçınmak gerekir. Hadis-i şerifte:

"Mazlumun duâsından kaçının, Allah ile onun arasında perde yoktur." buyurulmuştur.

Duâ ederken duânın mana bakımından gayet kâmil ve güzel olması gerekir. Meselâ: **"Allah'ım senden dünyada da ahirette de affımı ve afiyetimi dilerim!"**

Afiyet kelimesi dünya, din, ahirette bir çok faydaya işaret etti-

ği gibi, ahirette Allah'ın cemali celilesini görmek dâhil olmak üzere birçok şeyi kapsar diye tefsir edilmiştir. Hadis-i şerifte:

سَلْ رَبَّكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا وَالاٰخِرَةِ

"Rabbinden, dinde, dünyada ve ahirette af ve afiyet iste!" buyurulmuştur.

"Rabbim bize dünyada da ahirette de iyilik ver, bizi cehennem azabından koru!" Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) genelde bu duâyı okurdu.

Enes b. Malik (radıyallahu anh) ve Ebu Umame (radıyallahu anh) rivayet etmiştir: **"Bir kimse duâda üç kere -erhamerrahimin- derse ve o kimsenin üzerinde görevli bulunan melek merhamet edenlerin en merhametlisi sana tecelli eyledi, ne dilersen dile artık der."**

Bir kimse duâda iki kere **"Ya rab!"** dese Allah o kimseye **"Buyur ey kulum! İste verilecek!"** buyurur.

Enes (radıyallahu anh)den rivayet olunur ki; Medine halkından bir kimse ticaret için Şam'a gitmek için yola çıkmış, yolculuk sırasında bir hırsız çıkıp hem malına hem de canına kastetmiş. Tüccarda malını feda edip kendisine dokunmamasını istemişse de kabul ettirememiş ve hayatından umudu kesmiş. Hırsızdan iki rekât namaz kılmak için izin istemiş, abdest alıp iki rekât namaz kılınca ellerini kaldırıp üç defa;

يَاوَدُودُ يَاوَدُودُ يَاذَاالْعَرْشِ الْمَجِيدِ يَامُبْدِئُ يَامُعِيدُ يَافَعَّالُ لِمَا يُرِيدُ اَسْئَلُكَ بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِى اَضَاءَ اَرْكَانَ عَرْشِكَ وَاَسْئَلُكَ بِقُدْرَتِكَ الَّتِى قَدَرْتَ بِهَا عَلَى خَلْقِكَ وَبِرَحْمَتِكَ الَّتِى وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ يَامُغِيثُ اَغِثْنِى يَامُغِيثُ اَغِثْنِى

"Ey Vedud, Ey Vedud, Ey yüce arşın sahibi, Ey Mubdi, Ey istediğini yapan, arşın direklerini aydınlatan cemalinin ışığıyla senden istiyorum. Yarattıklarına güç yetirdiğin kudretinle ve her şeyi kapsayan merhametinle senden istiyorum. Ey İmdada yetişen imadadıma yetiş. İmdada yetişen, imdadıma yetiş!" diye duâ etti.

Duâyı okuyup ellerini yüzüne sürünce, karşıdan gayet heybetli, güçlü bir ata binmiş, yeşil elbiseli, elinde silâhıyla bir kimse gelip hırsızla kavgaya tutuştu. Hemen elindeki silâhıyla hırsıza vurup onu yere sermiş. Tüccara dönüp **"gel bunu öldür"** dedi, fakat tüccar korkup bunu yapamadı. Bunun üzerine kendisi yaptı. Tüccar adamın yanına gidip ona yaptığı için teşekkür etti ve de Allah'a hamd etti. Sonra, **"Sen ne taraftan geldin de, bu ıssız yerde beni böyle bir zalimin elinden kurtardın?"** diye sordu.O kahraman adam **"Ben üçüncü kat göğün meleklerindenim. Sen bu duâyı ilk okuduğunda gök kapılarından gök gürültüsü gibi ses geldi. Dehşete kapıldık. İkinci kez olduğunda gök kapıları açıldı ve birtakım ateşler püskürdü, etrafa kıvılcımlar saçıldı. Üçüncü kez okuduğunda Cebrail Allah tarafından bir fermanla gelip o hırsızı öldürmemi ve seni kurtarmamı emretti. Bende emri yerine getirdim."** O tüccar Medine'ye döndüğünde, bu acaip olayı Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) anlatınca, **"Allah sana esma-i hüsnayı öğretmiş. Çünkü bu isimler ile Allah'tan bir şey istense verir, duâ edilse kabul eder."** buyurdu.

Yetimlerin göz yaşlarını akıtmaktan sakınmalıdır.

Hadis-i şerifte:

اِيَّاكُمْ وَدَعْوَةَ الْمَظْلُومِ وَدَعْوَةَ الْاَيْتَامِ فَاِنَّهُمَا تَسْرِيَانِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ

"Mazlumun bedduâsından ve yetimin göz yaşlarından sakınınız, çünkü bu ikisi herkes uykudayken yürürler." buyurulmuştur. Yürümekten maksat yapılacak şeyin kuvvetini gösterir diye tefsir edilmiştir.

Kişi; kendine, ailesine ve evlâdına bedduâ etmekten kaçın-

malıdır. **"Belâdan dil sorumludur"** diye rivayet edilmiştir.

Duâ ederken aksırmak duânın kabul olacağına işarettir. Hadis-i şerifte **"Duânın kabulünü sağlayan etkenlerden birisi de duâ esnasında aksırmaktır!"** diye buyurulmuştur.

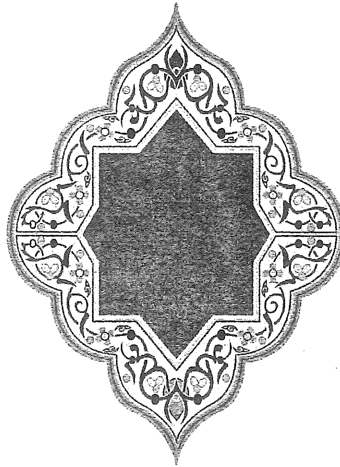
İstediği şey herne kadar basit ve kolayda olsa, hacetini Allah'a sunarken duâ etmekten hâli kalmamalıdır. Çünkü duâya önem vermeyen kimseye Allah azap eder.

Hadis-i şerifte;

مَنْ لَمْ يَسْئَلِ اللّٰهَ تَعَالٰى يَغْضَبْ عَلَيْهِ

"Allah'tan istemeyene, Allah gazap eder." buyurulmuştur. Bir kimsenin Allah'a bir hacetini arz etmemesi, kibir veya gururundan dolayı yahut Allah'tan ümidini kestiği içindir. Bunu yapmaksa haramdır.

Mefatih'ül-Cinan

DOKUZUNCU BAB

YAHUDİ ve HRİSTİYANLARA DUÂ ETMENİN ÂDÂBI

Yahudi veya Hristiyanlardan bir iyilik ve bir ikram görünce yada bunun gibi şeylerde onları dil ile ödüllendirmek lâzımdır.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem), bir Yahudi devesini sağdığı için ona şöyle demiştir.

"Allah'ım sen bunu güzelleştir."

Bu duânın hikmetinden dolayı o Yahudi yetmiş yaşına girdiğinde bile sakalında bir tel beyaz yoktu.

Yahudi ve Hristiyanlara duâ edildiğinde, mallarının ve evlâtlarının çoğalması için duâ etmelidir.

Hadis-i şerifte:

اذا دَعَوْتُمْ لاَحَدٍ مِنَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى فَقُولُوا اَكْثَرَ اللّٰهُ مَالَكَ وَ وَلَدَكَ

"Yahudi ve Hristiyanlara duâ ettiğiniz vakit, Allah malını

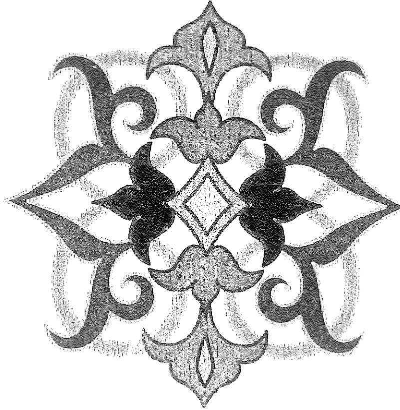
ve evlâdını artırsın diye duâ edin." buyurulmuştur.

Çünkü Yahudi ve Hristiyanlar varissiz ölürlerse onların malları Beytü'l-mal'a kalır ama reşit olmayan çocukları varsa istirkak olunur, (köle edinilir) reşit ise cizyeye tâbi olur.

Onların afiyeti için duâ etmenin caiz olduğu muteber kitaplarda geçmiştir.

Kölelik: O devir kölelik devri idi. Dinimiz köleleri hürriyetine kavuşturmak için gayret etmiş ve Müslümanları buna teşvik etmiştir.

Ruh'ül Beyan, Şerh-i Şir'a, Cami-us-Sağir

ONUNCU BAB

ALLAH'I ZİKRETMENİN ÂDÂBI

Kâmil bir mümin için, âdâbın çok önemli ve lâzım olduğunu kabul edilen kısmı, Allah'ın zikri ve marifetinin akıldan asla çıkarmamaktır. Devamlı Allah'ı hatırda tutmak, ondan yüz çevirmemek mümine en lâyık olan şeydir.

Çünkü hem Allah'ı hem de başkasını aynı derecede sevmek olmaz. Hadis-i şerifte:

تَمُوتُونَ كَمَا تَعِيشُونَ وَتُبْعَثُونَ كَمَا تَمُوتُونَ

"Yaşadığınız gibi ölür, öldüğünüz gibi de dirilirsiniz!" buyurulmuştur. Bu yüzden müminin kalbi daima Allah'ı zikir ile meşgul olmalıdır. Böylece öldüğünde de o şekilde dirilir. Rivayet edilir ki; Bir arap, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın huzuruna gelir ve **"Amellerin en faziletlisi nedir? Onu bana öğret!"** diye sorar, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) da;

اَنْ تُفَارِقَ الدُّنْيَا وَلِسَانُكَ رَطْبٌ مِنْ ذِكْرِاللهِ

"Dünyadan ayrıldığı vakitte dilinin Allah'ın zikriyle meşgul bulunmasıdır." buyurmuştur.

Hadis-i şerifte:

أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللهِ أَنْ تَمُوتَ وَلِسَانُكَ رَطْبٌ مِنْ ذِكْرِ اللهِ

"Allah'ın en sevdiği amel, dilin Allah'ı zikirden ıslanmışken ölmendir." buyurulmuştur.

Başka bir hadiste;

أُذْكُرُوا اللهَ ذِكْرًا كَثِيرًا حَتَّى يَقُولُونَ الْمُنَافِقُونَ إِنَّكُمْ تُرَاؤُنَ

"Allah'ı çokça zikrediniz ki münafıklar size Mürailer desinler." buyurulmuştur.

Bir gün Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ashabına;

أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ وَأَرْفَعِهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ وَخَيْرٌ مِنْ إِعْطَاءِ الذَّهَبِ وَالْوَرِقِ وَأَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ قَالُوا وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ ذِكْرُ اللهِ

"Sizin amellerinizin Rabbiniz katında efdal olanı, derecelerinizin yükselmesi bakımından yüce olanı; altın ve gümüş sadaka vermenizden, savaşa gidip cihad yapmanızdan, şehit olmanızdan daha hayırlı şeyi bildiriyorum" buyurduklarında, Ashab **"Nedir, ya Resulullah"** dediler,

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de **"Allah'ı zikretmektir."** diye cevap verdi.

Hadis-i şerifte:

لاَيَقْعُدُ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللهَ حَفَّتْهُمُ الْمَلٰئِكَةُ وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ وَاُنْزِلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَذَكَرَهُمُ اللهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ

"Bir cemaat Allah'ı zikretmek için oturduklarında bir takım melekler gelip cemaatin etrafında halka oluşturup beklerler. Allah'ın rahmeti onları kuşatır. Üzerlerine huzur ve ciddiyet ve temkin iner. Allah onları, kendine en yakın meleklerle över." buyurulmuştur.

Her amel gibi Âdemoğlu bununla da mükellefitr. Özürden dolayı amellerin geciktirilmesi veya terki caizdir. Fakat Allah'ı zikretmek konusunda bu mesele caiz değildir. Allah'ı zikretmek ertelenemez veya terk edilemez. Çünkü zikir konusunda bir uzuv yada bir mahal gibi tayin edilmiş şey yoktur. Nisa suresinde;

فَاذْكُرُوا اللهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِكُمْ

"Ayakta, otururken ve yanlarınız üzere yatarken Allah'ı zikrediniz." buyurulmuştur. Ama mümin olup da akılsız olsa yani deli olsa buna gerekmez. Çünkü üzerinden teklif kalkmıştır.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

ON BİRİNCİ BAB

PEYGAMBER (S. A. V.)'E TÂBİ OLMANIN ÂDÂBI

Kâinatın efendisine (sallallahu aleyhi vesellem) tâbi olmak, hareketlerinde, emirlerinde ona tâbi olmak farzdır. Nisa suresinde;

يَآأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ

"Ey iman edenler Allah'a ve Resulüne itaat edin." buyurulmuştur.

Bu emri yerine getirebilmek için bazı usüllere uymak gerekir. Bunlar;

1- Ashab-ı kirama tâbi olmaktır. Hadis-i şerifte:

اَصْحَابِى كَالنُّجُومِ بِاَيِّهِمْ اقْتَدَيْتُمْ اهْدَيْتُمْ

"Ashabım yıldızlar gibidir, hangisine tutunursanız tutunun kurtulursunuz!" buyurulmuştur.

2- Sünneti seniyyelere bağlanmaktır.

Hadis-i şerifte:

مَنْ اَحْيٰى سُنَّتِى فَقَدْ اَحْيَانِى وَمَنْ اَحْيَانِى فَقَدْ اَحَبَّنِى وَمَنْ اَحَبَّنِى كَانَ مَعِى فِى الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

"Bir kimse benim sünnetimi ihya ederse, o kimse aslında beni ihya etmiş olur. Beni ihya edende beni seviyor demektir. Beni seven cennette benimle beraberdir." buyurulmuştur.

3- Bidatçilere yakın olmamak.

4- Salih kimselerle oturup, devamlı onlarla sohbet etmek. Hadis-i şerifte:

مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالْجَلِيسِ السُّوءِ كَمَثَلِ صَاحِبِ الْمِسْكِ وَكِيرِ الْحَدَّادِ لاَيَعْدِمُكَ مِنْ صَاحِبِ الْمِسْكِ اِمَّا تَشْتَرِيهِ اَوْ تَجِدُ رِيحَهُ وَكِيرِ الْحَدَّادِ يَحْرِقُ يَدَكَ اَوْ ثَوْبَكَ اَوْ تَجِدُ مِنْهُ رِيحًا خَبِيثًا

"Salih kimse ile oturup sohbet etmek, misk ve güzel koku satan birinin dükkanında oturmak gibidir. Bir kişi misk ve koku satan birinin dükkanında oturursa, ya o kokudan satın alır veya koklayarak zevk ve lezzet alır. Kötü kişiyle arkadaşlık etmek demirci dükkanında oturmak gibidir. Demirci dükkanında oturan kişiye bir kıvılcım isabet eder, elbisesini yakar ya da o kerih kokuyu koklamak rahatsız eder." buyurulmuştur.

5- Ümmetin fesada uğradığı zaman, sünneti seniyyelerden bir sünneti canlandırmayı ganimet bilmek. Çünkü ümmetin fesada uğradığı vakitte sünneti seniyyeyi ayakta tutmak ateşe yapışmak gibidir. Milletlerin düştükleri ayrılıklar zamanında bir sünneti canlandıran kişiye yüz şehit sevabı verilir.

Hadis-i şerifte:

اِنَّ الْمُتَمَسِّكَ بِسُنَّةِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ عِنْدَ فَسَادِ الْخَلْقِ وَاخْتِلَافِ الْمَذَاهِبِ وَالْمِلَلِ كَانَ لَهُ اَجْرُ مِائَةِ شَهِيدٍ فَاِنَّهُ كَالْقَابِضِ عَلَى الْجَمْرَةِ

"Halkın bozulduğu millet ve mezheplerin ihtilâfa düştüğü devirde kim, Peygamberler ulusunun sünnetine yapışırsa yüz şehit sevabı alır. Çünkü ateş korunu eline almış gibidir." buyurulmuştur.

6- Sünneti seniyyeye bağlanma sebebiyle Allah'tan ihsan beklemek.

Hadis-i şerifte;

مَنْ حَفِظَ سُنَّتِى اَكْرَمَهُ اللّٰهُ بِاَرْبَعِ خِصَالٍ اَلْمَحَبَّةُ فِى قُلُوبِ الْبَرَرَةِ وَالْهَيْبَةُ فِى قُلُوبِ الْفَجَرَةِ وَالسَّعَةُ فِى الرِّزْقِ وَالثِّقَةُ فِى الدِّينِ

"Bir kimse benim sünnetime bağlanıp güzelce muhafaza ederse, Allah o kimseye dört şey ikram eder.

1- Bütün Müslümanların kalbi ona sevgi besler,

2- Fasıklara heybetli görünür,

3- Rızkı çoğalır,

4- Kendisine güvenilen birisi olur."

Buhari-i Şerif, Mefatih'ül-Cinan

ON İKİNCİ BAB

PEYGAMBER (S.A.V.)'E SALÂVAT GETİRMENİN ÂDÂBI

Peygamberimize salât-u selâm getirmek Müslümanların görevlerindendir. Kur'ân-ı kerimde şöyle buyurulmaktadır.

يَآاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

"Ey iman edenler, ona salât edin ve teslim olmuş bir şekilde selâm verin!" (Ahzab suresi- 56)

Bu emir gereğince Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a ömründe bir kere salâvat getirmek farzdır. Bir mecliste ismi şerifleri anılınca salâvat getirmek vaciptir. O mecliste ismi şerifleri tekrar edildikçe salâvat getirmek âdâptandır. Salâvatın manası Peygamberimizin yüceliğinin ve şeriatının devamlı olmasına duâdır.

Bu yüzden salâvat her ne kadar görünüşte Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) üzerineyse de, aslında salâvatı getiren kişinin kendisine ettiği duâdır. Peygamberimizin adı anıldığında bir kimse salâvat getirmezse bu onun bahtsızlığındandır.

Hadis-i şerifte:

مَنْ ذُكِرْتَ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ دَخَلَ النَّارَ

"Bir kimse benim ismimin anıldığı bir mecliste bulunup-da salâvat getirmezse cehenneme girer." buyurulmuştur. Salâvatı şerifeye çokça devam etmek önerilmiştir. Hadiste;

اِنَّ اَوْلَى النَّاسِ بِي يَوْمَ الْقِيمَةِ اَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً

"Kıyamet gününde bana göre insanların en kıymetlileri salâvatı çokça getirmiş olanlardır." buyurulmuştur.

Süfyani Sevri anlatıyor;

Kâbeyi tavaf ediyordum, birini gördüm, her adımda salâvat getiriyordu.

-**"Neden başka duâ etmezsin? Her makamın bir duâsı vardır."** dedim. Adam "Hac için babamı alıp yola düşmüştüm, gelirken babam öldü! Yüzü siyah ve gözleri kör olmuştu. Başı da hınzır başına dönüşmüştü. Bu yüzden çok mahçup oldum, kimseye söylemedim. Üzüntülü bir şekilde otururken gece oldu ve uyudum. Rüyamda cadırın içine çok güzel biri girdi. Ondan güzel kokan birisini görmedim. O güzel kokuyla etraf doldu. Büyük bir ciddiyetle gelip, babamın başına oturdu ve yüzündeki perdeyi kaldırdı, ellerini babamın yüzüne sürdü, hüzün sevince, karanlık aydınlığa dönüştü. Çünkü babam eskisinden daha güzel oldu. O kişi babamın başından kalkınca onun eteğinden tutup;

-**"Sen kimsin, beni ve babamı bu uzak yerde buldun. Halk içinde beni mahçup olmaktan kurtardın."** dedim. O da;

-**"Sen, beni tanımadın mı? Sahibul Kuran Muhammed Mustafa'yım. Senin baban gerçi günahkâr ve fasıktı, fakat benim üzerime salâvatı bolca getirirdi. Babanın bu hâle geldiğini salâvatı şerifleri bana getiren melek haber verdiğinde bende gelip onu bu belâdan kurtardım!'** dedi.

Uyanınca, çadırın içini güzel koku sarmıştı. Babamın yüzünü açtım yüzü oldukça güzel ve gözleri sağlam. Çok şaşırdım. Ondan sonra insanların efendisine salâvat getirmekle uğraşacağıma dair kendime söz verdim, bu şekilde şefaatine kavuşmayı umuyorum." dedi.

Rivayet olunur ki;

"Bir kişi salâvat getirme hususunda çok gevşeklik etti. Rüyasında Peygamberimizi gördü. Peygamberimizin ona hiç bakmadığını ve yüzünü çevirdiğini görünce, o biçare **"Ey Allah'ın Resulü, bana kızmanızın sebebi nedir?"** diye sordu. Bunun üzerine Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) **"Seni tanımıyorum"** dedi. Adam **"Ya Resulullah, ben sizin ümmetinizden olanı evlâdınızdan daha iyi tanıdığınızı işittim"** dedi. Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem) **"Evet öyledir. Sen bana salâvat getirmezsin, ben insanları bana salâvat getirdikleri oranda tanırım."** buyurdular. Uyandım her gün yüz salâvat getirmeyi âdet edindim. Sonra bir kere daha Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ı rüyamda gördüm. Dedi ki; **"Şimdi seni tanıdım, ahirette şefaat edeceğim!"** buyurulmuştur.

Başka bir rivayette:

Anlatılana göre, salâvata önem veren bir kişi beş yüz, dirhem borca girdi. Bir gece Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ı rüyasında gördü ve on **"Ebul Hasan Kisai'ye git, borcunu ödesin"** dedi. Ayrıca buna ek olarak **"Eğer bunun doğruluğuna alamet isterse her gece yüz kere salâvat getirirdi bu gece unuttu, onu uyar."** dedi. O kişide bu alâmetle Ebul Hasan'a gidip haber vermesine rağmen Ebul Hasan ona yüz vermedi. Fakat adam onun her gece salâvat getirdiğini fakat bu gece unuttuğunu haber verdiğinde, bunu duyduğu gibi tahtından kendini aşağı atıp şükür secdesine kapandı. Sonra **"Bunu Allah'tan başka kimse bilemez, bunu bana haber verdiğin için bin dirhem, buraya kadar zahmet ettiğin içinde bin dirhem ve de Peygamber emri içinde beş yüz dirhem hak ettin. Bundan sonra ne ihtiyacın olursa bana gel, ben karşılarım."** dedi.

Bir kişi bir mektupta veya bir kitapta Peygamberimizin ismini yazdığında Sallalahu Aleyhi ve sellem lâfzını yazmalıdır.

Rivayet edilir ki:

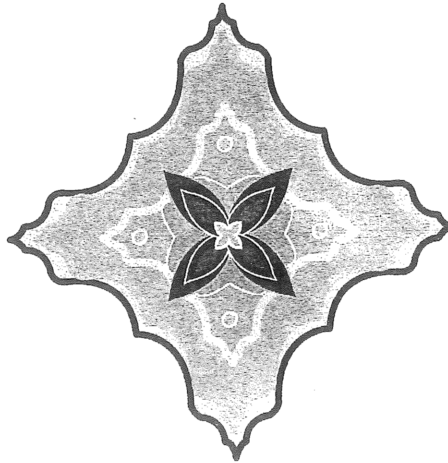
Kûfe ehlinden mektupları yazan bir katip öldü. Sonra onu rüyalarında görenler hâlini sordular. O da "**Rabbim bana iyilikle muamele etti. Şu amelim yani, her ne zaman Muhammed ismini yazsam ardından Sallalahu Aleyhi Vesellem yazardım. Bunun için bağışlandım.**"

Hadis-i şerifte:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ فِى الْكِتَابِ لَمْ يَزَلِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ مَادَامَ اِسْمِى فِى الْكِتَابِ

"Benim ismimi yazan bir kimse salâvatı da beraberinde yazarsa benim ismim o kitapta bulunduğu müddetçe melekler o kimseye istiğfar ederler." buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

ON ÜÇÜNCÜ BAB

KUR'ÂN OKUMANIN ÂDÂBI

Kur'ân okumak müminin Allah'a münacaatıdır. Hadis-i şerifte;

اِذَا اَحَبَّ اَحَدُكُمْ اَنْ يُحَدِّثَ رَبَّهُ فَلْيَقْرَأْ الْقُرْآنَ

"Bir kimse Rabbi ile konuşmak isterse Kur'ân okusun" buyurulmuştur.

Kur'ân'ın okunuşu hakkındaki âdâb şöyledir:

1- Güzelce abdest almak.

2- Kıbleye karşı namazda oturduğu gibi oturmak.

3- Euzü besmele çekmek.

4- Tecvide riayet etmek.

5- Manasını düşünmek.

6- Manaya gücü yetmiyorsa, manasını anlayan birinin yaptıklarını yapmak.

7- Hüzünlü bir sesle okumak, sesi şiddetlendirmemek.

Çünkü hüzünlü okunan Kur'ân huşûyu artırır ve gözyaşının akmasına sebep olur. Hadis-i şerifte:

اِقْرَؤُا الْقُرْآنَ بِالْحَزَنِ فَاِنَّهُ نَزَلَ بِالْحَزَنِ

"Kur'ân'ı hüzünlü bir sesle okuyunuz, çünkü hüzünle nazil olmuştur." buyurulmuştur.

Ayrıca Kur'ân'da

اَللّٰهُ نَزَّلَ اَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ

"Allah müteşabih, ikişerli bir kitap olarak sözün en güzelini indirdi. Rablerine karşı içleri titreyerek korkanların ondan derileri ürperir..." (Zümer suresi-23) buyurulmuştur.

8- Kur'ân okurken ağlamak

9- Ağlamasa bile ağlıyormuş gibi yapmak, Hadis-i şerifte;

اِبْكُوا بِالْقُرْآنِ فَاِنْ لَمْ تَبْكُوا فَتَبَاكُوا

"Kur'ân okurken ağlayın, ağlayamazsanız ağlarmış gibi yapın!" buyurulmuştur.

10- Kur'ân ezberlemeye çalışmaktır. Çünkü Kur'ân-ı ezbere okuyanlar iyilerle haşrolunurlar. Hadis-i şerifte:

اَلْمَاهِرُ بِالْقُرْآنِ مَعَ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ

"Kur'ân okumak kendilerinin mahareti olan, iyi ve kıymetli insanlar olacaktır." buyurulmuştur.

11- Kur'ân okurken kendisine meşakkat gelse bile oku-

maya ısrarla devam etmek. Hadis-i şerifte;

وَالَّذِى يَقْرَأُ الْقُرْآنَ يُتَعْتِعُ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ فَلَهُ اَجْرَانِ

"Kur'ân-ı hece hece zorlanarak ve zahmetle okuyanlara iki sevap vardır." buyurulmuştur.

Kur'ân okurken kişiye okuması zor gelse o zorluk ile Kur'ân'ı terk emeyip okumakta ısrar ederek, ona iki sevap vardır. Birisi Kur'ân okuduğu için, diğeri zorluğa sabır ve tahammül ettiği için verilir.

12- Kur'ân'a çalışırken hata yapmamak için mushafa bakmak. Hadis-i şerifte:

اَفْضَلُ عِبَادَةِ اُمَّتِى قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ نَظَرًا

"Ümmetimin en faziletli ibadeti, bakarak Kur'ân okumalarıdır." buyurulmuştur.

13- Kur'ân okurken esneme arız olursa, Kur'ân'ı kapayıp okumayı bırakmaktır. Hadis-i şerifte:

اَلتَّثَاؤُبُ مِنَ الشَّيْطَانِ

"Esnemek şeytandandır!" buyurulmuştur.

14- Kur'ân okurken her ayetin sonunda durmak.

15- Rahmet ayeti geldiğinde Allahdan istemek.

16- Azap ayeti geldiğinde Allah'a sığınmak.

17- وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا

Tenzih (Allah'ın eksikliklerden münezzeh olduğunu bildiren) **âyetler geldiğinde Allah'ı takdis etmek** ve **Sübhanallah** demek

Huzeyfe İbn Yemani (radıyallahu anh) rivayet olunur ki;

"Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile namaz kıldım. Bakara suresinden başladı, Azap âyeti okuduğunda Allah'a sığındı, Rahmet ayeti okuduğunda Allah'tan istedi, tenzih ayeti okuduğunda sübhanallah diyerek Allah'ı takdis etti."

18- Kur'ân kelâmlarını ve harflerini birbirinden ayrımak. Bir kimse Kur'ân okuyan kimsenin okuduğu harfleri saymak istese rahatça sayabilmeli. Çünkü bu şekilde okunan Kur'ân'ın harfi başına yirmi sevap verilir, harfler ve kelimeler birbirine bağlı olarak okuyan kimsenin okuduğu Kur'ân'ın harfi başına on sevap verilir.

Hadis-i şerifte:

مَنْ اَعْرَبَ الْقُرْآنَ كَانَ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ عِشْرُونَ حَسَنَةً وَمَنْ قَرَأَ
بِغَيْرِ اِعْرَابٍ كَانَ بِكُلِّ حَرْفٍ عَشْرُ حَسَنَاتٍ

"Kim Kur'ân'ı, harflerini ve kelimelerini belli ederek, ayırarak okursa her harfine karşılık yirmi sevap alır, kim de ayırmadan okursa her harfine karşılık on sevap alır." buyurulmuştur.

19- Kalbinde itminan ve huşû olması gerekir. Ayrıca uzuvlarında da sükûnet ve itidal olmalı ve sakince oturmalıdır.

20- Normal olmayan hareket ve yüksek sesle okumamak. Müminlerin annesi Aişe (radıyallahu anha) bu şekilde Kur'ân okuyan birini gördüğünde **"Kur'ân, insanların akıllarını başlarından almaktan beridir. Fakat Allah'tan korkanların tüyleri ürperir."** buyurmuştur.

21- Fatiha suresi okunduğunda besmeleyi el-hamd kelimesine yetiştirmektir. Ve de besmeleyi okumaktır. Hadis-i şerifte;

قَالَ اللهُ تَعَالَى يَا اِسْرَافِيلُ بِعِزَّتِى وَجَلاَلِى وَوُجُودِى وَكَرَمِى مَنْ
قَرَأَ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ مُتَّصِلَةً بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ مَرَّةً وَاحِدَةً

اشْهَدُوا عَلَى اَنِّى غَفَرْتُ لَهُ وَقَبِلْتُ مِنْهُ الْحَسَنَاتِ وَتَجَاوَزْتُ عَنْهُ السَّيِّئَاتِ وَلاَ اَحْرِقُ لِسَانَهُ بِالنَّارِ وَ اَجِيرُهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَالنَّارِ وَ عَذَابِ الْقِيَمَةِ وَالْفَزَعِ الاَكْبَرِ وَ بِلِقَاءِ قَبْلَ الاَنْبِيَاءِ وَالاَوْلِيَاءِ اَجْمَعِينَ

"Allah teâlâ şöyle buyurdu; Ey İsrafil! İzzetim, celalim, varlığım ve keremime yemin ederim ki bir kimse besmeleyi fatiha ya ilâve ederse, yani ikisini bir nefeste okursa şahit olun, ben o kimseyi bağışlarım. Cennete kabul ederim. Günahlarını affeder, dilini ateşte yakmam. Kıyametin azap ve zorluklarından onu emin kılarım. Peygamberler ve evliya kullarımdan önce beni görür." buyurulmuştur.

22- Kur'ân okurken bazı ayetleri anlamak ve kalbini mutenebbi kılmak için o ayetleri tekrar etmektir.

Çünkü peygamberimizin;

اِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَاِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَاِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَاِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

"İn tuazzibhum feinnehu ibaduke vein tagfir lehum feinneke entel azizu'l-hakim" ayetini birkaç kere tekrarladığı rivayet olunmuştur.

Said b. Cubeyr (radıyallahu anh) de;

وَامْتَازُوا الْيَوْمَ اَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ

"Vemtazu'l-yevme eyyuhe'l-mücrimun" ayetini bir kaç defa tekrarlamıştır.

Bu konu hakkındaki hadisler:

رُوِىَ اَنَّهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ فَرَدَّدَهَا عِشْرِينَ مَرَّةً وَاِنَّمَا رَدَّهَا لِيُدَبِّرَ مَعَانِيهَا

- Peygamberimizin (sallallahu aleyhi vesellem) besmeleyi okuduğu ve anlamak ve de tefekkür etmek için yirmi kere tekrarladığı rivayet olunmuştur.

عَنْ اَبِى ذَرٍّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قَامَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَا لَيْلَةً فَقَامَ بِاٰيَةٍ يُرَدِّدُهَا ﴿اِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَاِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَاِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَاِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

- Ebu Zer rivayet eder; "Peygamber bir gece kalkıp bize namaz kıldırdı. "İn tuazzibhum feinnehu ibaduke vein tagfir lehum feinneke entel azizu'l-hakim" ayetini tekrar tekrar okudu.

23- Kur'ân'ı yüzünden okumayı unutmamak.

Hadis-i şerifte:

عُرِضَتْ عَلَىَّ ذُنُوبُ اُمَّتِى فَلَمْ اَرَ ذَنْبًا اَكْبَرَ مِنْ اٰيَةٍ اَوْ سُورَةٍ اُوْتِيهَا الرَّجُلُ فَنَسِيَهَا

"Ümmetimin günahları bana bildirildi, Kur'ân'dan bir ayeti veya sureyi öğrenip sonra unutandan daha büyük günahkâr görmedim!" buyurmuştur.

Unutmaktan maksat ezberleyip sonra unutmak değildir, yüzünden okumayı unutmaktır diye tefsir edilmiştir.

24- Oturulan evde Kur'ân okumak.

Çünkü içinde Kur'ân okunan evlerde Kur'ân okunduğu bilinir.

Hadis-i şerifte:

إِنَّ فِى الْاَرْضِ بُيُوتًا لِلْمُسْلِمِينَ فِيهَا مَصَابِيحُهُ اِلَى الْعَرْشِ يَعْرِفُهَا مُقَرَّبُوا السَّمٰوَاتِ السَّبْعِ وَالْاَرْضِينَ السَّبْعِ يَقُولُونَ هَذَا النُّورُ مِنْ بُيُوتِ الْمُؤْمِنِينَ الَّتِى يُتْلَى فِيهَا الْقُرْآنُ

"Yeryüzünde Müslümanların öyle evleri vardır ki, içlerinde ışıkları arşa yükselen lambaları vardır. Yedi kat gök ve yerdeki Allah'a en yakın melekler o kandiller sayesinde o evleri bilirler" buyurulmuştur.

"Ve bu ışık içinde Kur'ân okunan müminin evidir." derler.

Ebu Hureyre (radıyallahu anh):

إِنَّ الْبَيْتَ الَّذِى يُتْلَى فِيهِ كِتَابُ اللّٰهِ اتَّسَعَ بِاَهْلِهِ وَ كَثُرَ خَيْرُهُ وَ حَضَرَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَخَرَجَتْ مِنْهُ الشَّيْطَانُ وَاِنَّ الْبَيْتَ الَّذِى لَا يُتْلَى فِيهِ كِتَابُ اللّٰهِ ضَاقَ بِاَهْلِهِ وَقَلَّ خَيْرُهُ وَخَرَجَتْ مِنْهُ الْمَلَائِكَةُ وَ حَضَرَتْهُ الشَّيْطَانُ

"Bir evin içinde Kur'ân okunsa o eve melekler girer, şeytanlar çıkar ve o evin halkı daima hayır ve bereket ve saadet üzerine olurlar. Kur'ân okunmayan eve şeytanlar girer melekler çıkar ve o evin halkı daima darlık çeker" demiştir.

25- Tecvid kurallarına uyarak kırk günde bir kere hatim yapmak.

Çünkü Âdem (aleyhisselam)'in balçığı kırk günde yoğrulmuştur. Ayrıca anne rahminde çocuğun nutfe, mudge ve embriyonun her bir uzvu kırk günde tamamlanır. Ve de nefsin tekamülüde kırk günde olur. Bir kimse kırk gün Allah'a ihlâsla duâ ederse, hikmet o

kimsenin kalbinden diline iner ve her kelâmı hikmet olur.

Hadis-i Kutsi de:

خَمَرْتُ طِينَةَ آدَمَ بِيَدَىَّ اَرْبَعِينَ صَبَاحًا

"Âdem'in çamurunu kırk günde yoğurdum" buyurulmuştur.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem);

اِنَّ خَلْقَ اَحَدِكُمْ يُجْمَعُ مِنْ بَطْنِ اُمِّهِ اَرْبَعِينَ يَوْمًا نُطْفَةً ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ

"Birinizin anne karnındaki yaratılışı nutfe olarak kırk gündür. Sonra embriyo olursunuz, bu da kırk gündür. Sonra mudge olursunuz bu da kırk gündür." buyurmuştur.

Başka bir hadiste:

مَنْ اَخْلَصَ لِلّٰهِ اَرْبَعِينَ صَبَاحًا ظَهَرَتْ مَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ

"Kim ihlasla Allah'a kırk gün ibadet etse kalbinden diline hikmet pınarları akar." buyurulmuştur.

26- Yararlı ilimlerin hepsini, sırlarını ve ilâhi feyzini istemek için Kur'ân'dan faydalanmak. İbn Mesud;

اِذَا اَرَدْتُمُ الْعِلْمَ فَاَثْرُوا الْقُرْآنَ فَاِنَّ فِيهِ عِلْمَ الْاَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ

"İlim murad ederseniz, Kur'ân-ı Kerîm'i seçiniz, çünkü O Kur'ân'da ilk ve sonun ilmi bulunmaktadır." buyurmuştur.

Öyle ki ariflerden birisi;

يَخْرُجُ رُوحُ الْمُؤْمِنِ مِنْ جَسَدِهِ كَمَا تَخْرُجُ الشَّعْرَةُ مِنَ الْعَجِينِ

"Müminin ruhu kılın hamurdan çıktığı gibi bedeninden çıkar" hadisini mütaala edip bu mananın Kur'ân'a uyup uymadığını araştırdı. Bulamadı ve telaşa kapıldı. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ı rüyasında gördü ve **"Ey Allah'ın elçisi,**

وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ اِلَّا فِى كِتَابٍ مُبِينٍ

- Hiçbir kuru ve hiçbir yaş yoktur ki; kitabımda olmasın- (En'am suresi-59)

Ayetine binaen tüm Kur'ân'ı hatmettim fakat hadisin manasını bulamadım, dedi. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) **"Yusuf suresini incele bulursun"** dedi.

Uyandığında abdest alıp Kur'ân'a müracat etti. Yusuf suresini okurken;

فَلَمَّا رَأَيْنَهُ اَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ

"Yusuf'u gördükleri zaman kendisini büyük bir varlık olarak tanıdılar ve kendi ellerini kestiler." âyeti kerimesinin hadisin manasına tam anlamıyla oturduğunu görünce şükretti.

Mısır'ın kadınları Züleyha'yı kınadıklarında, Züleyha onları sarayına davet edip ellerine birer bıçak ve birer portakal verdi. Yusuf (aleyhisselam)'u onlara gösterdiğinde, Onun güzelliğinin şaşkınlığından ellerini kesip acısını hissetmediler. İşte mümine de cenneteki makamı gösterilir ve onun güzelliğinden şaşkına döner ve ölüm acısını hissetmez manasındadır.

27- Kur'ân'da soru ve tevbih gibi âyetleri okuyunca "belâ" (evet) lâfzıyla cevap verip tasdik etmektir.

Hadis-i şerifte rivayet olunduğuna göre:

اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ

"Vettin suresini okurken 'Allah hükmedenlerin hâkimi değil midir.' (Tîn suresi-8) âyetini okuduğunda **'belâ' bende buna şahidim** denilmelidir.

Kıyamet suresindeki,

اَلَيْسَ ذٰلِكَ بِقَادِرٍ عَلٰى اَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتٰى

"O ölüyü diriltmeye kâdir değil midir?" (Kıyamet suresi-40) ayetini okuyunca **"O her şeye kâdirdir!"** demelidir.

Mürselat suresindeki;

فَبِاَىِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ

"Bundan sonra hangi söze iman ederler" (Mürselat suresi 50) ayetini okuyunca **Amennabillah (Allah'a iman ettik)** demelidir.

Vakıa suresindeki;

اَفَرَاَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ ءَاَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ اَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ. اَمْ نَحْنُ الزَّرِعُونَ اَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ اَمْ نَحْنُ الْمُنْشِرُونَ

"Rahimlere dökmekte olduğunuz meniyi gördünüz mü? Onu sizler mi yaratıyorsunuz yoksa yaratanlar biz miyiz?" (Vakıa suresi; 58-59) gibi ayetler okunduğunda **"Evet sensin ya Rabbi!"** demelidir.

Hz. Ali'den rivayet edildiğine göre bu tür ayetlerde bu söz üç kere tekrarlanmalıdır. İnfitar suresindeki;

يَااَيُّهَا الْاِنْسَانُ مَاغَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ

"Ey insan, kerim olan Rabbine karşı seni aldatan nedir?" (İnfitar suresi-6) ayetini okununca, Peygamberimizin **"Onu cehaleti aldattı"** demiştir.

28- Kur'ân'ı hatim ettiğinde bu hadis-i şerifi üç kere okumak gerekir.

"Allah'ım beni kabirde yalnız bırakma!"

Kur'ân okuyan bir kişi bilmeden hata yapsa yahut gerektiği gibi harfleri doğru çıkaramasa, iyilik yazan melek onun sevap defterine tam okunmuş yani indiği gibi okunmuş, okunuşuna önem göstermiş sevabı yazar. Hadis-i şerifte: **"Kur'ân okuyan kişi, okuduğu zaman, hata veya dil sürçmesi yaparsa yada Arap değilse, melek ona indiği günkü gibi yazar."** buyurulmuştur.

Hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur;

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِى الْمُلْكِ وَ
لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِىٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا

"De ki, evlât edinmemiş ve mülkte ortağı olmayan, kendisinde asla şaşma olmayan Allah'a hamd olsun..." (İsra suresi-11)

Kim bu yukarıda geçen ayeti sabah ve akşam üçer kere okursa onu yüceltir ve halk içinde heybetli kılar.

Mefatih'ül-Cinan, Günyet'ül Feteva, Cami-us-Sağir

ON DÖRDÜNCÜ BAB

HER AMELDE NİYET ETMENİN ÂDÂBI

Namaz, oruç, hacc, zekât gibi yakınlık kast edilen farzlarda niyet etmek farzdır. Niyetsiz olarak edâ edilirse muteber değildir, fasid olur. Fakat bu gibi yakınlık amaçlanan farz amellerin işlenmesine aracı ve de sebep olan ne kadar amel varsa, o amel ne kadar farz olsa da yakınlık amacı taşımadığından, başlangıcında niyet etmek farz değildir.

Örneğin abdest almak ve gusül almak her ne kadar Kur'ân ile sabit farzlardan olsalarda, bunlardan murad namaz olduğundan başlangıcında niyet farz değildir. Ama âdâbdandır. Bu konu abdest âdâbında incelenmişti. Hülasa mümin olan kimse bütün amellerinde gerek dini ve gerek dünyevi olsun, muhakkak ki Allah'ın rızasını vesile edecek bir sebebi bulunur. Özellikle ibadet ve kulluk gibi dinden olan şeyler için Allah rızası gerekir.

Yemek, içmek, uyumak, hanımıyla, cariyesiyle cinsel ilişkiye girmek, sahralarda gezmek, at sürmek, gemiye binmek, güzel elbise giymek, ava çıkmak, güzel koku ile güzelleşmek, gözlerine sürme çekmek, tırnak kesmek ve traş olmak, koltuk altı ve kasık tüy-

lerini almak, hamama girmek, ticaret yapmak, sanat icra etmek, çiftcilik yapmak, arkadaşını ziyaret etmek, sohbet etmek, bina yaptırmak... Bunlar örnek olabilecek dünyalık işlerdir. Beşeri lezzetlerden sayılmış olan şeylerde Allah rızasının isteneceği ve buna neden olacak şeyler vardır. Yani bu ameller nefsin isteği olan şehevi şeyler olmalarına rağmen hayır niyetiyle hem nefsinin arzusunu yapar hem de sevap alır ve Allah'ın rızasını kazanır.

Mesela yemek ve içmekte ibadet için kuvvet gelmesi, uyumakta ibadete gelecek zaafı önlemek, cinsi ilişkide nefsani haramdan muhafaza olmak, sahralarda gezmekte, Allah'ın kudretini ve eserlerini görmek ve vahdaniyete inanmak, ata ve gemiye binmekte, Allah'ın bunları bizim emrimize verdiğini düşünerek şükretmek, ava çıkmakta Allah'ın bu vahşi hayvanları bizim menfaatimiz için yarattığını ve bizlere helâl kıldığı için nimeti düşünmek ve şükretmek, güzelleşmek ve sürme çekme, tırnak kesmek ve tüyleri almakta Peygamberimize uyduğumuzdan sünneti yaptığını bilmek, hamama girmekte cehennem sıcaklığını düşünmekte, ticaret ve sanatta, helâlden kazanmak evlâdına ailesine ve fakirlere infak etmek, dostlar ile ziyaretleşmek ve sohbet etmek. Müminler birbirleriyle kardeş oldukları için ziyaretleşmelerinde kalplerinde bulunan bazı hased ve kin ortadan kaybolur. Bu yüzden ziyaretleşme de sevgiyi yaymayı niyet olarak almak gerekir. Hadis-i şerifte:

وَمِنْ سُنَّةِ الْاِسْلَامِ اِخْلَاصُ النِّيَّةِ

"İhlasla yapılmış niyyet, İslâm'ın sünnetidir" buyurulmuştur. Çünkü Allah için ihlaslı olan amel riyâdan da uzak olur. O amele riyâ ârız olsa bile etkisi olmaz, çünkü esasın ihlası önemlidir.

Bir kimse halis bir niyet ile namaza durduktan sonra, riyâ ile şer'an alâkalı değildir. Hadis-i şerifte:

نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ

"Müminin niyeti amelden hayırlıdır" buyurulmuştur. Nafile ibadetler niyetsiz yapılırsa sevap alınır, fakat niyet edip yapılmadık-

larında sevabı yoktur.

Mesela camiye gitmek hayırlı işlerdendir, mümin gittiği zaman muhakkak sevap alır, fakat camiye gideyim ve namaz kılayım, ezanı camide dinleyeyim, camide kaldığım sürece nafile itikafa niyet edeyim kalbimi Allah'a bağlıyayım, Allah'ın evini ziyaret edenlerden olayım, cemaatle namaz kılanlardan olayım gibi hayırlı niyet edip de bir engel sebebiyle camiye gidemezse, düşündüğü bütün hayırlı amellerin sevaplarına ulaşır.

Sahabe-i Kiram'dan bir zat, bir yere köprü yaptırmaya niyet etmiş. İnşasına başlayacağı zaman ona **"Falan Yahudi o köprüyü yaptırdı"** dediler, sahabe çok üzüldü. Ömer (radıyallahu anh)'e gelip anlattı, o da;

نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ

"Müminin niyeti amelinden hayırlıdır" hadisiyle o kişiyi müjdeledi. Hem binayı yapamayıp üzüldüğü için hem de ihlasla niyet ettiği için iki ecir aldı.

Bir kimse davet edildiğinde gidip ya da tesadüfen bir yerde bulunduğunda o mecliste içki ve kumar gibi haram olan şeyler bulunursa, o kişi niyetinde onların yaptıklarından nefret duyarsa, o şeylere münker derse, o mecliste bulunmamış sayılır. Ama oraya bilerek gider oturursa günah olur.

Bu şekilde bir meclisi duyduğunda **"Ah keşke bende orada olsaydım da onları doya doya seyretseydim"** diye dilerse o meclisten ne kadar uzak olursa olsun günah kazanır.

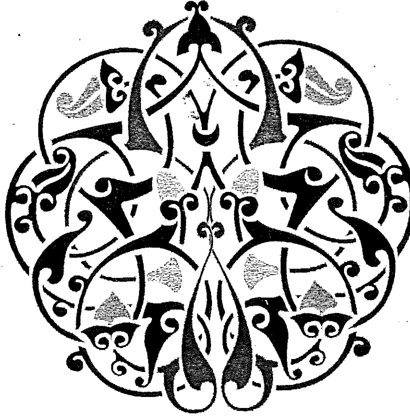
Örneğin İsrailoğulları, Tin çölünde Musa (aleyhisselam)'ya isyan ettiler, bir buzağıya ibadet ettiler. Bu yüzden onlar tevbih edildiler, Beni kurayza ve Beni Nadir gibi Musa (aleyhisselam)'nın devrine yetişemeyen Yahudiler o işi yapmaya cesaret edememişlerse de gönüllerinden o işe razı olmuşlardır.

Hadis-i şerifte:

مَنْ حَضَرَ مَعْصِيَّةً فَكَرِهَهَا فَكَأَنَّمَا غَابَ عَنْهَا غَابَ عَنْهَا فَرَضِيَهَا كَانَ كَمَنْ حَضَرَهَا

"Kim bir günahın işlendiği yerde bulunup ondan nefret ederse, sanki oradan uzak durmuş gibi olur. Kimde günahın işlendiği yerden uzak olurda o günaha razı olursa sanki o yerde bulunmuş gibi olur."

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

ON BEŞİNCİ BAB

CUMA ÂDÂBI

Cuma günü, günlerin en hayırlısı olduğundan gece ve gündüzüne hürmet etmek âdâbtandır. Çünkü Âdem (aleyhisselam) cuma günü yaratıldı, cuma günü cennete girdi, cuma günü yeryüzüne indi. Ayrıca kıyamet cuma günü kopacaktır, cuma günü herkes dirilecektir, Allah ve melekleri katında cumanın adı Yevm-i Mezîd'dir.

O günde Allah kullarına kendisini mekândan münezzeh olarak gösterecektir. Hadis-i şerifte:

خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمُ الْجُمُعَةِ فِيهِ خُلِقَ آدَمُ وَ فِيهِ اُدْخِلَ الْجَنَّةَ وَ فِيهِ اُهْبِطَ اِلَى الْاَرْضِ وَ فِيهِ تَقُومُ السَّاعَةُ وَ هُوَ عِنْدَاللهِ يَوْمُ الْمَزِيدُ يُسَمِّيهِ الْمَلٰئِكَةُ فِى السَّمَاءِ وَ هُوَ يَوْمُ النَّظَرِ اِلَى اللهِ فِى الْجَنَّةِ

"Güneşin üzerine doğduğu en hayırlı gün cuma günüdür, çünkü Adem o gün yaratıldı, o gün cennete girdi, o günde yeryüzüne indi ve kıyamette o gün kopacaktır, Allah katında ki adı

yevmi mezid'dir. Meleklerde bu ismi verirler. Müminler o günde Allah'ı mekândan münezzeh olarak göreceklerdir." buyurulmuştur.

Cuma günü için yıkanmak gerekir. Hadis-i şerifte:

اِغْتَسِلُوا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلَوْ كَأْسًا بِدِينَارٍ

"Bir kasesi bir dinar bile olsa cuma günü yıkanın!" buyurulmuştur.

Yıkandıktan sonra abdest bozulursa tekrar abdest alınır ama önceden alınmış olan gusülün sevabını da alır.

Bir kimse cuma günü ihtilam olsa veya eşiyle ilişkiye girip ardından da gusül abdest alırsa cünüplükten kurtulmak için niyet etmişbile olsa, ikisinin de sevabını alır. Tekrardan cuma için gusül gerekmez, bunun gibi örnekler niyetin âdâbı bahsında geçti.

Meselâ bir bayan kocasıyla ilişkiye girse fakat gusül etmeden önce hayız olsa o bayana bir kere yıkanmak gerekir. O tek yıkanması hem cünüplük hem de hayız için kifayet eder. Bir kimse hem bayram hem de cuma için niyet ederek gusül alsa, bayram ve cuma için yıkanmış olur.

Cuma Namazına Erken Gitmek

Cuma namazına erkenden gitmek gerekir, hadis-i şerifte;

اِنَّ مَنْ رَاحَ اِلَى الْجُمُعَةِ فِى السَّاعَةِ الْاُولَى فَكَاَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً
ثُمَّ كَالَّذِى بَقَرَةً ثُمَّ كَبْشًا ثُمَّ يَتَصَدَّقُ دَجَاجَةً ثُمَّ بَيْضَةً فَاِذَا
خَرَجَ الْاِمَامُ ثُمَّ طُوِيَتِ الصُّحُفُ وَرُفِعَتِ الْاَقْلَامُ وَاجْتَمَعَتْ

الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ الْمِنْبَرِ وَيَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ فَمَنْ جَاءَ بَعْدَ ذَلِكَ فَإِنَّمَا
جَاءَ لِحَقِّ الصَّلَاةِ لَيْسَ لَهُ مِنَ الْفَضْلِ شَيْءٌ

"Cuma için mescide cumanın ilk saatinde giden kişi bir deve, ikinci saatinde giden kişi bir sığır, üçüncü saatinde giden kişi koç dördüncü saatinde giden kişi bir tavuk kesmiş gibi, beşinci saatinde giden kişi yumurta sadaka vermiş gibi sevap alır. İmam minbere çıkınca sahifeler dürülür, kalemler kaldırılır, melekler minberin yanında oturur ve hutbeyi dinlerler. O an gelenlerin faziletten bir payı olmaz. Sadece namaz için gelmiş olurlar." buyurulmuştur.

Tırnak Kesmek ve Etek Traşı

Tırnak kesmek ve saçları traş etmek ve de koltuk altıyla kasıkları traş etmek gerekir. Cuma günü ya da gecesi hanımıyla ilişkiye girmek âdâptandır. Bu adaba riayet etmekte üç fayda vardır.

1- Namahrem hatuna bakmaktan güvende olmak.

2- Ruhunda huzur ve sükûnet olması.

3- Hem kendisi hem de hatunu, ilişkiye girmenin faziletine nail olurlar.

Hadis-i şerifte:

رَحِمَ اللّٰهُ مَنْ بَكَّرَ وَابْتَكَرَ وَغَسَّلَ وَاغْتَسَلَ

"Kim erken kalkarsa, (cumaya) erken gitmeye gayret ederse, yıkanmaya teşvik eder ve kendisi de yıkanırsa, Allah ona rahmet eder" buyurulmuştur. Burada kastedilen ailesine yıkanmayı tavsiye etmektir diye tefsir olunmuştur.

Cuma günü bazı sureler okumak

Cuma günü veya gecesi, Duhan suresi okunmalıdır. Hadis-i şerifte:

مَنْ قَرَأَ حٰمٓ الدُّخَانِ فِى لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ اَوْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ بَنَى اللّٰهُ لَهُ بَيْتًا فِى الْجَنَّةِ

"Bir kimse cuma gecesi yahut cuma günü Duhan suresini okursa Allah Teâlâ onun için cennette bir saray inşa eder." buyurulmuştur.

Diğer bir hadiste:

مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْكَهْفِ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ اُعْطِىَ نُورًا مِنْ حَيْثُ يَقْرَؤُهَا اِلٰى مَكَّةَ وَ غُفِرَ لَهُ اِلَى الْجُمُعَةِ الْاُخْرٰى وَفَضْلُ ثَلَاثَةِ اَيَّامٍ وَصَلّٰى عَلَيْهِ سَبْعُونَ اَلْفَ مَلَكٍ حَتّٰى يُصْبِحَ وَعُوفِىَ مِنَ الدَّاءِ وَالدُّبَيْلَةِ وَذَاتِ الْجَنْبِ وَالْبَرَصِ وَالْجُذَامِ وَفِتْنَةِ الدَّجَّالِ

"Bir kimse cuma gecesi veya cuma günü Kehf suresini okursa, o kimsenin okuduğu yerden Mekke'ye kadar kendisine bir nur verilir, gelecek cumaya kadar ve üç günde fazlasıyla günahları bağışlanır. Sabaha kadar yetmiş bin melek ona dua eder ve bağışlanmasını dilerler. Sırasıyla Zatul Cenb, Baras, Cüzzam hastalığından ve de Deccal fitnesinde güven içerisinde olur." buyurulmuştur.

Camide oturma âdâbı

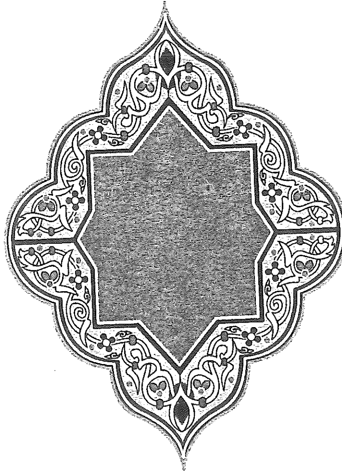
Camide halka şeklinde oturmayıp, kesinlikle **kıbleye doğru oturmak gerekir.** Bazı insanların camilerde Kur'ân okunurken hal-

ka şeklinde oturmaları âdâba terstir. Hadis-i şerifte:

لاَيَزَالُ اَحَدُكُمْ فِى الصَّلاَةِ مَادَامَ يَنْتَظِرُهَا فَيَجِبُ اَنْ يَكُونَ هَيْئَاتُهُمْ عَلَى هَيْئَةِ اِجْتِمَاعِ الْمُصَلِّينَ

"Namaz kılmak için camide namazı bekleyenler, namazda sayılırlar, oturuşları namaz kılanların oturuşu gibi olsun." buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan, Buhari-i Şerif, Cami-us-Sağir

ON ALTINCI BAB

ORUCUN ÂDÂBI

Oruç, nefis ile mücadelenin en büyük direğidir. Mümin olan kişi, ramazan girmeden birkaç gün öncesinde sayılacak âdâpları yapmalı ve Ramazan'a hazırlanmalıdır. Meselâ tırnaklarını kesmeli, sakalını dört parmak seviyesine getirmeli, bıyıklarını kesmeli, saçını traş etmeli ve avret yerlerini temizlemeli, gusül abdest almalı, yani zarureti âdâbtan olan şeyleri yapmalıdır.

Sahuru terk etmemek gerekir. Çünkü sahurda yenilen yemek mübarek olarak görülür.

تَسَحَّرُوا فَإِنَّ السَّحُورَ بَرَكَةٌ

"Sahura kalkın çünkü sahur berekettir!" hadisiyle de bu durum ifade edilmiştir.

Peygamberimizden bu konuda üç şey bize sünnet olarak kalmıştır.

a) İftarı çabuk yapmak,

b) Sahuru geç vakit yapmak,

c) Misvak kullanmak.

Ramazan-ı şerifi kendisi için nimet bilip şükrünü artırmaya gayret etmelidir. Çünkü Ramazanlarda işlenen günahlara, tutulan oruçlar kefaret olurlar diye hadis rivayet edilmiştir. Hadis-i kudsi de Allah Teâlâ;

اَلصَّوْمُ لِى وَاَنَا اَجْزِى بِهِ

"Oruç benim içindir, onun mükâfatını ben veririm." buyurmuştur. Bütün ibadet ve kulluklar içerisinden Allah'a özellikle nisbet edilmesi birçok hikmet sebebiyledir.

1- Oruç yaratıcı ile kulları arasında bir sırdır. Öyle ki yaratılmışlardan hiçbirisi bu sırrın ne olduğunu bilmez.

2- Bir millet zamanında Hacc ederler, Kur'ân okurlar, sadaka verirler fakat oruç tutmazlardı. Kısaca Yahudi, Hıristiyanlar, kâfirler her türlü ibadeti yapar, oruç tutmazlardı. Bu yüzden Allah orucu sadece kendisine özel kılmıştır. **"Oruç benim içindir, mükâfatını ben veririm"** buyurmuştur.

3- Oruca 'Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanın' hadisinde imtisal vardır. Allah yemek ve içmek gibi noksan sıfatlardan münezzehtir. Bunun için oruç olan kişi, Allah'ın ahlâklarından birisine imtisal etmiştir.

4- Orucun Allah'a nispet edilmesi onu yüceltmek içindir. Çünkü oruç gayet makbul ve şanı yüce olan bir ibadettir.

5- Oruç ibadetin kapısıdır. Hadis-i şerifte:

نَوْمُ الْعَابِدِ الصَّائِمِ عِبَادَةٌ وَنَفَسُهُ تَسْبِيحٌ وَدُعَاؤُهُ مُسْتَجَابٌ وَعَمَلُهُ
مُضَاعَفٌ وَاِنَّ لِكُلِّ شَىْءٍ بَابًا وَ بَابُ الْعِبَادَةِ صَوْمٌ

"Oruç tutanın uykusu ibadettir. Her nefesi tesbihtir, duâsı kabul olunur, ameli kat kattır. Ve de her şeyin bir kapısı vardır, ibadetin kapısı oruçtur." buyurulmuştur.

6- Oruç bedene sıhhat verir. Sağlık olmazsa Allah'a ibadet olmaz. Bedeni ibadetin sığınağıdır. Oruç bedenin sıhhatinin sığınağıdır. Hadis-i şerifte:

اَلصَّلاَةُ بُرْهَانٌ وَالزَّكَاةُ طُهْرٌ وَالصَّوْمُ صِحَّةُ النَّفْسِ

"Namaz burhandır, zekâtta temizliktir, oruç ise bedenin sıhhatidir." buyurulmuştur.

İbn Mesud (radıyallahu anh)'dan;

اَصْلُ كُلِّ دَاءٍ اَلتُّخْمَةُ

"Her hastalığın sebebi mideyi yemekle doldurmaktır" diye rivayet edilmiştir.

Başka bir hadis-i şerifte:

اَلْحِمْيَةُ رَأْسُ كُلِّ دَوَاءٍ

"Perhiz her devanın başıdır." Bunun detaylı açıklaması **"Yemek âdâbı"** bölümünde açıklanacaktır.

Perhiz, oruçta kâmil olarak bulunduğu için bedenin sıhhatine yardımcı olduğuna dair delil kuvvetlenmiş olur.

Muhammed b. el-Yemani: **"Altı grup insana altı soru sordum hepsi bir manaya gelen bir cevap verdiler. Doktorlara ilacın en tesirli ve şifalısını, hikmet sahiplerine tahsilat, amel ve ilmini nasıl elde ettiğini, abidlere, ibadet ve kulluğun nasıl edâ edileceğini, padişahlara, her eşyanın en güzeli sizde bulunur, eşyanın en makbulu nedir?"** diye sordum ve şu cevabı aldım.

- "Açlık ve az yemek."

Oruçta bu ikisi de mevcuttur. Oruç tutan kimse oruca niyet ettiği gibi nefsini kırmak içinde niyet etmiştir. Üçün öğün yemekten

kendini alıkoyduğu gibi bunu ikiye indirir. Oruçlu kimse bütün uzuvlarını da haramdan uzak tutmaya niyet etmiştir. Oruçlu olan kişi, özürsüz olarak hamama girmekten, kan aldırmaktan, hanımıyla ilişkiye girmekten, kötülük yapmaktan sakınmalıdır. İlâve olarak iftarını akşam namazını kılmadan önce açmalıdır. Hadis-i şerifte:

اذا حَضَرَ الْعشَآءُ وَالْعَشَآءُ فقدِّمُوا الْعَشَآءَ عَلَى الْعشَآءِ

"Akşam yemeği ve akşam namazı aynı anda hazır olursa, yemeği namazdan önce yiyin" buyurulmuştur.

Oruç tutan insanları iftara davet etmek gerekir. Hadis-i şerifte;

مَنْ افْطَرَ صَائمًا اوْجَهَّزَ غَازِيًا فَلَهُ اَجْرُ مثله

"Bir kimse cihada çıkan birinin ihtiyaçlarını karşılarsa veya oruç tutan bir kişiyi iftara çağırırsa onların sevabı kadar ona da yazılır." buyurulmuştur.

Oruç tutulan günde diğer günlerden fazla uyumamak gerekir. Açlık ve susuzluğun şiddetiyle sevap daha da artar.

Ayrıca iftar sofrasını güzel yapmak gerekir. Çünkü kıyamet gününde üç grup insan yemek ve içmek gibi şeylerden sorulmaz:

1- İftar için yemek hazırlayan,

2- Sahur için yemek hazırlayan,

3- Misafir için yemek hazırlayan.

Hadis-i şerifte:

"Üç kişiye yemek ve içmekten sorulmaz, iftarda sahurda ve misafir geldiğinde yiyecek ve içecek ikram edenler." buyurulmuştur.

İftar vakti geldiğinde orucu açarken bu duayı okumak gerekir.

اَللّٰهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَبِكَ اٰمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَعَلٰى رِزْقِكَ اَفْطَرْتُ

"Allah'ım rızan için oruç tuttum. Sana iman ettim, sana sığındım verdiğin rızıkla orucumu açtım."

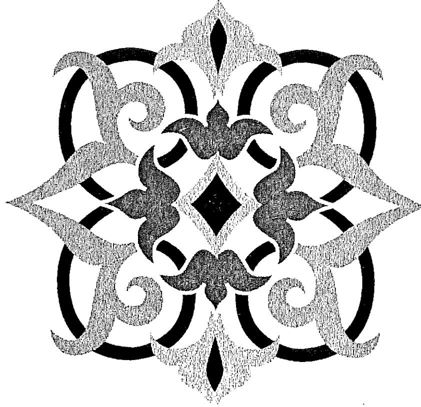
Aişe (radıyallahu anha);

اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّى

"Allah'ım sen çokça bağışlayansın, bağışlamayı seversin, beni bağışla" derdi.

Ramazan sonrasında kendisini tartmalıdır. Örneğin **"Ramazandan önce olan durumuyla sonra olan durumu arasında fark varsa ve bu fark kemalde ise, ramazanda yaptığı ibadet kabul olunacak cinstendir. Buna şükretmek gerekir. Eğer bir gelişme olmamışsa, bunun içinde Allah'a sığınmak gerekir.**

Mefatih'ül-Cinan, Tenvir-ül Ebsar, Vikâye

ON YEDİNCİ BAB

BAYRAMLARIN ÂDÂBI

Bir yılda iki bayram vardır. Birine **Ramazan Bayramı** diğerine **Kurban Bayramı** denir. Her mümin mümkün olduğu kadar bu bayramların geceleri zikir, tefekkür ve tesbih ve duâ gibi çeşitli ibadet ile uğraşmalıdır. Çünkü bu, İslâm dininin âdâblarındandır.

Hadis-i şerifte:

مَنْ اَحْيَى لَيْلَتَيِ الْعِيدَيْنِ لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ حِينَ يَمُوتُ الْقُلُوبُ

"Bir kimse bayram gecelerini ihya ederse, kalplerin öldüğü günde onun kalbi ölmez" buyurulmuştur.

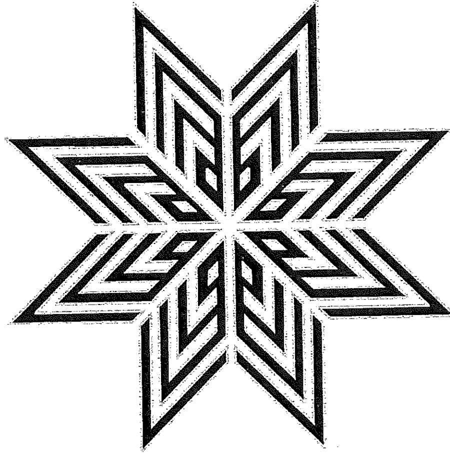
اَوَ مَنْ كَانَ مَيْتًا فَاَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا

"Kendisi ölüyken biz onu dirilttik..." (Araf suresi-122) âyeti kerimesinde **"ölü"den murad küfür, diriden murad imandır**, diye tefsir edilmiştir. Bu manaya göre bayram gecelerini ihya edenlerin kalpleri ölmez ve ahirete imanla gitmelerine sebep olur.

Ayrıca, bayramdan önce yıkanmak gerekir. Bununla birlikte güzel elbise giymek (yoksa en iyi durumdakini giymek) güzelleşmek, tırnakları kesmek, saçları traş etmek ve pis tüyleri almak gerekir. Ramazan bayramıysa, namaza gitmeden önce bir miktar tatlı yemek gerekir. Yok eğer kurban bayramıysa kurbanı kesip etinden yiyene kadar hiçbir şey yememek gerekir. Bunun hikmeti fakirleri anlamaya çalışmaktır. Çünkü Ramazan bayramında fakir, yiyecek tatlı bir şey için imkân bulabilir. Fakat Kurban bayramında bulunmaması muhtemeldir. Bunun için fakirlerin sevap ve ecrine ortak olmak üzere onlara benzemeye çalışmak gerekir.

Bayram namazı için evden çıkarken, Ramazan bayramıysa gizli, Kurban bayramıysa açıktan tekbir getirerek, sanki kıyamet kopmuşta herkes Arasat meydanına gidiyormuş gibi düşünmek gerekir. Bunların hepsi bayram âdâbındandır.

Mefatih'ül-Cinan, Halebi

ON SEKİZİNCİ BAB

KURBAN KESMENİN ÂDÂBI

Kurban bayramında amellerin gayet faziletlisi ve güzeli olan şey kurban kesmektir. Faziletine;

وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ

"Ona büyük bir kurbanlık verdik" (Saffat suresi-107) âyeti işaret etmiştir. Ayrıca birçok güzel ve muteber kitapta rivayet edildiğine göre kesilen hayvanın tüm uzuvları ve organları, kıyamet gününde kurbanı kesen kişinin terazisine koyulur. Bu yüzden kesilen hayvanın cüssesinin büyük olması lâzımdır. Ayrıca hayvana hürmet etmek gerekir.

Kurbanı kesen kişi, ister erkek olsun ister kadın, kurbanı güzelce kesebilecekse kurbanı kendisi kesmelidir, eğer kesemeyecekse kendi yerine vekil seçtiği birine kestirmelidir. Kurban kesen kişi düzgünce niyet etmelidir.

"Şu nefsim Allah'a isyan edip o kadar çok günah işledi ki, o günahlar yüzünden öldürülmesi müstehab oldu. Bir kişinin kendisini öldürmesi haram olduğu için, bu hayvanı kendime karşılık olarak kesmeye niyet ettim. Ey Rabbim! Onun her uzu-

vuna karşılık benim bir azâlarımı cehennemden koru." diye niyet etmesi güzel olur.

Kurban almaya giderken de bu niyetle gitmek gerekir. Böylece giderken attığı her adımına sevap yazılır ve günahları affolunur. **Pazarlık yaparken de uzatmalıdır**, çünkü her kelimeye tesbih sevabı verilir. Kurbanı getirirken hayvana eziyet ve zahmet verecek şeyler yapmamak, şefkat ve merhametle getirmek gerekir.

Kurban olacak hayvanın boynuzları büyük, gözlerinin etrafı boynunun etrafı ve karnı ile ayaklarının etrafı siyah olmalıdır. Kurbanlık hayvanı kesmek için yatırırken şefkatli olmak, bıçağı bilerken hayvana göstermemek gerekir. Yatırdığımızda da bu duayı okumalıyız.

انِّى وَجَّهْتُ وَجْهِىَ لِلَّذِى فَطَرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ حَنِيفًا وَمَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ قُلْ اِنَّ صَلَاتِى وَنُسُكِى وَمَحْيَاىَ وَمَمَاتِى لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَلَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذٰلِكَ اُمِرْتُ وَاَنَا اَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

"Yüzümü, yeryüzünü ve gökyüzünü hanif olarak yaratana döndüm. Ben müşriklerden değilim. De ki yaşamım ibadetim ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir, onun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve Müslüman olanların ilkiyim!" Bunun ardından da, '**Bismillahi Allahû Ekber**' deyip keser.

Kestikten sonra **"Allah'ım benden (bunu) kabul et."** der. Ama kurbanı Peygamberimiz için kesmişse, **"Allah'ım bu Muhammed Nebi adına kestiğim kurbanı kabul eyle!"** der. Kurbanın içerisinden çıkan, işe yaramayan azâları toprağa gömülmelidir. Ayrıca kurbandan çıkan eti bölüştürmek gerekir. Bu paylardan birini komşuya, birini dostlara ve birini de ailesine hediye etmelidir.

Mefatih'ül-Cinan, Tenvir-ül Ebsar

ON DOKUZUNCU BAB

HACCIN ÂDÂBI

Namaz, oruç ve zekâttan sonra amellerin en faziletlisi Hacc'dır. Çünkü hac ibadeti mali bir ibadettir. Hem de giden kişi vatanından, ailesinden, dostlarından uzağa gidip mihnet ve meşakkate maruz kalır.

وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيلاً وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِىٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ

"Ona bir yol bulabilenlerin Beyt'i (Kâbe'yi) Hacc etmesi Allah'ın insanlar üzerinde hakkıdır. Kim inkâr ederse Allah âlemlerden müstağnidir." (Âli İmran suresi-97) ayeti kerimesinde gücü yetenler için Haccın vacip ve farz olduğu bildirilir.

Ayetin ikinci kısmı Haccın faziletine kuvvetli bir delildir. Hacc geçmiş günahları siler ve mahveder. Hadis-i şerifte:

اَلْحَجُّ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ

"Hacc kendinden önce (hacca gitmeden önce işlenmiş gü-

nahları) **olanları siler."** Başka bir Hadis-i şerifte:

حَجُّوا الْبَيْتَ يَغْسِلُ الاِثْمَ كَمَا يَغْسِلُ الْمَاءُ الدَّرَنْ

"Beyti (Kâbe'yi) Hacc ediniz, çünkü Hacc günahları temizler, suyun vücudunuzda olan kirleri temizlediği gibi temizler!" buyurulmuştur. Kul hakları ve diğer zulümlerin müzdelife de afv olunacağı birçok eserde yer almıştır. Dinimizin tamamlandığını bildiren;

اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ

"Bugün dininizi tamamladım..." (Mâide suresi-3) ayeti Veda Haccında inmiştir. Bu da haccın yüceliğine delâlet eder.

Peygamberimize bir kişi gelip; **"Ey Allah'ın Resulü, ben cihada gitmek istiyorum"** diye izin istedi.

Peygamberimiz ona; **"İçerisinde savaş bulunmayan bir cihadı sana söyleyeyim mi?"** dedi.

O adam da, **"Evet ya Resulullah"** dedi.

Bunun üzerine Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) **"Haccdır"** buyurdular.

Müminlerin annesi Aişe (radıyallahu anh) **"Erkekler dini yaymak ve onu üstün tutmak için savaşıyorlar, onlar bu amelleriyle bizden çok sevap kazanıyorlar."** diye Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a anlatınca bir rivayete göre;

جِهَادُ الْكَبِيرِ وَالصَّغِيرِ وَالضَّعِيفِ وَالْمَرْأَةِ الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ

"Cihadın en güzeli haccdır." Başka bir rivayete göre **"Sizin cihadınız haccdır!"** buyurmuştur.

Hacca giden kimse, evinden çıkıp hacc yapıp evine dönene

kadar duası kabul olunur, diye hadis rivayet edilmiştir. Allah tarafından yeryüzünde kulların işlerini yapmakla görevli melekler, yeryüzüne gelmeden önce arşın altında yıkanır ve ihrama niyet ederler. Sonra **"Lebbeyk"** diyerek yeryüzüne iner ve Kâbe'ye gidip tavaf ederler. Makamı İbrahim de iki rekât tavaf namazı kılarlar, ardından görevlerine başlarlar, diye rivayet edilmiştir.

Hatta, Peygamberlerimizden birtanesi bir kavme yollanmış, o kavim onu yalanlayınca helâk olmuşlar. Sonra o peygamber Kâbe'ye gelmiş ve orada itikafa girmiş, bu hâl üzereyken de vefat etmiş. Ek olarak, Rüknü Yemani ile Hacer'ül Esved arasında yetmiş peygamber kabri olduğu rivayet edilir. İsmail (aleyhisselam), annesi Hacer (radıyallahu anha)'in kabirleri Altın oluk altında, Nuh (aleyhisselam), Hud (aleyhisselam), Şuayb (aleyhisselam), Salih (aleyhisselam)'in kabirleri zemzem ile Makam-ı İbrahim arasındadır diye rivayet edilmiştir.

Mekke-i Mükerreme de yapılan her amel (namazdan hariç) yüz misli ile mükafatlandırılır. Mekke'de bir gün oruç tutmak, başka yerde bir sene oruç tutmaktan efdaldir. Mekkeye her gün yüz yirmi rahmet iner. Altmışı tavaf edenlere, kırkı namaz kılanlara, yirmisi de Kâbe'ye bakanlara verilir. Kâbe'ye bakmakta ibadettir. İnsanı nifaktan uzak tutar.

Her gün sekiz cennet kapısı Mekke'ye açılır. Bunlar,

1- Altın oluğun altıdır,

2- Rüknü yemanidir,

3- Hacer"ül Esveddir,

4- Makam-ı İbrahim arkasıdır,

5- Zemzem kapısıdır,

6- Safa'dır

7- Merve'dir

8- Kâbe'nin içidir.

Mekke'de bir gün hasta olan kişinin vücuduna Allah cehennemi haram kılar. Sağlıklıyken başka yerde işleyeceği altmış

yıllık hayır amelden faziletli olduğu için bu sevabı alır. Mekkenin sıcağında bir saat sabreden kişinin vücudunu Allah beş yüz yıl cehennemden uzak tutar. Mekke'de ezaya, belâya ve cefaya sabreden kimse kıyamet gününde şefaat edenler ve şehitlerle birlikte haşrolunur. Mekke de cemaatle kılınan namazın bir rekâtı, başka yerde bin kere kılınan bin yüz rekât namazdan efdaldir. Bu da yirmi beş yıl altı ay yirmi günlük namaz eder. Mekke'de, Ramazan ayında oruç tutmak, başka yerde yüz bin Ramazan ayı oruç tutmaktan efdaldir. Mekke'nin ve Haccın fazileti hakkında daha birçok güzel eserler vardır. Bu kısa kitap bunların hepsini içermez.

Hacca gitmek isteyen kimse için birçok âdâb belirlenmiştir.

1- Helâlden para biriktirmek. Çünkü Hacc yolunda işlenen amellerin birçoğu paraya bağlıdır. Meselâ gemiye veya hayvana binmek ve başka zaruri işlerini gidermek. Fakirlere infak etmek, acize yardım etmek gibi. Binek üzerinde hacca gitmek yürüyerek hacca gitmekten faziletlidir. Ancak Mekke halkı ve ihrama girenler için hacc etmek cuma namazına gitmek gibi olduğundan onlar için yürümek daha faziletlidir. Helâl paradan hacc yapmaktan kasıt, fazileti anlatmaktır. Yoksa helâl parası olmayan kimsenin haccı sahih değildir manasına gelmez. Günahın, kulluğa mani olmadığı ayan beyan ortadadır. Helâl mal ile olan hacc için Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem);

مَنْ حَجَّ بَيْتَ اللهِ مِنْ كَسْبِ الْحَلَالِ لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً اِلاَّ كَتَبَ اللهُ
بِهَا سَبْعِينَ حَسَنَةً وَحَطَّ عَنْهُ سَبْعِينَ خَطِيئَةً وَرَفَعَ لَهُ سَبْعِينَ دَرَجَةً

"Bir kimse helâl mal ile hac yaparsa, her adımı başına yetmiş sevap verilir, yetmiş günahı da affolunur. Yetmiş kez de derecesi artırılır." buyurulmuştur.

Soru: Bir kişi helâl mal ile hacc etmek isteyip, kendi malından şüpheye düşerse, başkasından hacc için gereken parayı ödünç alıp, sonra ona kendi parasından iade etse, malını şüpheden kur-

tarmış olur mu?

Cevab: Evet, kurtarmış olur.

2- Ticaretten kaçınmak.

Hacc esnasında ticaret kalbin huzuruna mani olduğu için alınan sevabı eksiltir.

3- Borçlarını ödeyip yola o şekilde çıkmak.

4- Dargın olduğu kimselerle barışmak, üzerinde hakkı olan kimselere hakkını helâl etmelidir.

5- Dünyadan ayrılıyormuş gibi niyet etmelidir.

6- Her zaman ve gittiği her yerde, tefekkürden uzaklaşmamalıdır.

Fudayl b. İyad (radıyallahu anh)'a bir kişi gelip **"Ben Mekke'ye gideceğim, bana tavsiye ver!"** dediğinde, **"Nereye gittiğinden uzaklaşma!"** cevabını aldı. O kimse bu cevabı alınca, bayılıp düştü ve ruhunu teslim etti, diye rivayet edilmiştir.

7- İyi arkadaş edinmek. Geniş açıklaması yolculuk âdâbında geçecektir.

8- Gücü yetiyorsa, küçük evlâdını, kölesini, cariyesini beraber götürmelidir. Onların sevabından da kendisine verildiğini bilmelidir.

9- Yola çıkmadan önce sadaka vermek.

10- Evinden pazartesi veya perşembe günü çıkmak.

Fakat Hacc yolculuğuna perşembe günü çıkmak hakkında hadis rivayet edilmiştir.

11- Hanesinden çıkacağı zaman iki rekât namaz kılıp, ilkinde **Kâfirûn suresini** okumak. İkinci rekâtta **İhlas suresini** okumak gerekir. Namazdan sonra;

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الصَّاحِبُ فِى السَّفَرِ وَاَنْتَ الْخَلِيفَةُ فِى الْاَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَلَدِ وَالْاَصْحَابِ احْفَظْنَا وَاِيَّاهُمْ مِنْ كُلِّ آفَةٍ وَعَاهَةٍ

"Allah'ım! Yolculukta tek dostumsun, aileme, malıma, çocuklarıma ve dostlarıma seni vekil ediyorum, bizi ve onları her türlü afetten, hastalıktan koru!" duasını okumak gerekir.

Hayvana binmek istendiğinde:

بِسْمِ اللّٰهِ وَبِاللّٰهِ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ مَاشَاءَ اللّٰهُ كَانَ وَلَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ اَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Bismillahi ve billahi vallahu ekber. Tevekkeltu ale'llah ve lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyil azim. Maşaellahu kane velem yeşe'lem yekun innehu ala külli şeyin kadir."

Hayvana bindikten sonra:

سُبْحَانَ الَّذِى سَخَّرَ لَنَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَاِنَّا اِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ اَللّٰهُمَّ اِنِّى وَجَّهْتُ وَجْهِىَ اِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ اَمْرِى اِلَيْكَ وَتَوَكَّلْتُ فِى جَمِيعِ اُمُورِى عَلَيْكَ اَنْتَ حَسْبِى وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"Sübhanellezi sahhare lena vema künnalehu mukrinine ve inna ilâ Rabbina lemunkalibun. Allahümme inni veccehtu vechiye ileyke ve fevvaddu emri ileyke ve tevekkeltu fi cem'i umuri aleyke ente hasbi ve ni'mel vekil" duasını okumalıdır.

12- Giderken bu duayı okumak gerekir

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْئَلُكَ اَنْ تَطْوِىَ لَنَا الْاَرْضَ تُهَوِّنَ عَلَيْنَا السَّفَرَ وَ اَنْ
تَرْزُقَنَا فِى سَفَرِنَا هٰذَا سَلَامَةَ الدِّينِ وَالْبَدَنِ وَالْمَالِ وَتُبَلِّغَنَا حَجَّ
بَيْتِكَ وَزِيَارَةَ قَبْرِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ

"Allahümme innâ neseluke en tatviye lenal-erda ve tuhevvine aleynassefere ve en terzukena fi seferina haza selâmeteddini vel-bedeni vel-mali ve tubelliguna hacce beytike ve ziyarete kabre nebiyyike Muhammedin aleyhisselam."

13- Sefer sırasında bir yerde konakladığında gündüz ise:

اَعُوذُ بِكَلِمَاتِ التَّامَّاتِ كُلِّهَا مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

"Euzu bi kelimatit-temmeti, kulliha min şerri ma halaka"

Gece ise;

يَا اَرْضُ رَبِّى وَرَبُّكِ اللهُ اَعُوذُ بِاللهِ مِنْ شَرِّ كُلِّ اَسَدٍ وَاَسْوَدٍ وَحَيَّةٍ
وَعَقْرَبٍ وَمِنْ سَاكِنِ الْبَلَدِ وَ وَلَدٍ وَمَا وَلَدَ وَلَهُ مَاسَكَنَ فِى اللَّيْلِ
وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"Ya ardu Rabbi ve Rabbukillahi. Euzu billahi minşerri külli esedin ve esvedin ve hayyetin ve akrebin ve min sakini'l-beledi ve veledin vema velede velehu masekene fil-leyli venne-hari ve huve's-semi'ul-âlim" duasını okur.

14- Yol arkadaşlarının birbirlerini nöbetleşe beklemelidir ve bunun için niyet etmelidir.

Korkulacak yerde Ayetel Kürsî, İhlâs, Felâk ve Nas surelerini okumalıdır. Sonra:

بِسْمِ اللّٰهِ مَاشَاءَ اللّٰهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ حَسْبِيَ اللّٰهُ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ مَاشَاءَ اللّٰهُ لَا يَاْتِى بِالْخَيْرِ اِلَّا اللّٰهُ مَاشَاءَ اللّٰهُ لَا يَصْرِفُ السُّوٓءَ اِلَّا اللّٰهُ حَسْبُنَا اللّٰهُ وَكَفٰى سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ دَعَا لَيْسَ وَرَآءَ اللّٰهِ مُنْتَهٰى وَلَا دُونَ اللّٰهِ مَلْجَأً كَتَبَ اللّٰهُ لَاَغْلِبَنَّ اَنَا وَرُسُلِى اِنَّ اللّٰهَ قَوِىٌّ عَزِيزٌ. تَحَصَّنْتُ بِاللّٰهِ الْعَظِيمِ

"Bismillahi maşaallahu lâhavle velâ kuvvete illâ billâhi hasbiyallahu tevekkeltü alallahi maşaallahu la ye'ti bi'l-hayri illallahu maşaallahu lâyasrifus-su'e illallahu hasbünallahi vekefa semi'allahu limen de'a leyse veraallahi müntehen vela dunallahi melce'en keteballahu leglebenne ene ve rusuli innallahe kaviyyun azizun tahassentu billahi'l-azim."

15- Yüksek yere çıkınca tekbir getirmek.

16- Alçak yere indiğinde "Sübhanallah vel hamdulillah, velâ ilâhe illahu vallahu ekber. Velâ havle velâ kuvvete illa billahi'l-aliyyi'l-azim" demek.

17- Fakirlerin, sevgisi sebebiyle hacca niyet etmesine rağmen haccı terk etmesi ve vatanına dönmesi gerekir.

Çünkü Hacc yolunda zaruret olan bir takım zorluklara düşerler. Zengin kimselere gidip, kapılarında; "**Ben hacca gidiyorum, duânın kabul edileceği yerlere gideceğim ve duâ edeceğim, fakir hâlime merhamet edin!"** diyerek zillet ve riyâ ile yalvarmaktan çekinmelidir.

Yolculukta böyle birisine rastlandığın da **"Sana hacc farz değil, niçin yolca çıktın?"** dememelidir.

18- Karadan veya denizden hacca gidecek kimse, Rabiğa veya yakınlarına geldiğinde, **Haccın ilk farzı olan ihrama girer.** Ona şart derler. Yalnızca Hacc niyetiyle olursa ona **"Müfridü'l**

hacc" derler, Umre niyetiyle olursa, şevval ayının hilâli görülmeden önceyse **"Müfridü'l Umre"** sonraysa **"Mutemetti"** derler. Şevval ayının hilali görünmeden önce ihrama girip, hilâlin görünmesinden sonra tavaf yaparsa **"Mutemetti"** olur.

İhrama girecek kişi, saçlarını traş eder, kötü tüylerini alır, tırnaklarını keser. Hanımı veya cariyesi yanındaysa, namahremden şehvetini tamamen kesmek için bu niyetle ihrama girmeden önce ilişkiye girmelidir. Bunun için alınacak gusül abdesti hem farz olan gusül hem de ihram için alınması gereken gusül olarak yeterlidir. Cumanın âdâbı kısmında bu konu ele alınmıştı.

19- Kerahat vakti değilse, iki rekât namaz kılmak. İlk rekâtında Kâfirûn ikinci rekâtında İhlâs okunmalıdır.

20- İhram bezi beyaz ve yeni ya da beyaz ve güzel olmalıdır.

21- İhram bezinin uçlarını düğümlememek gerekir. Eğer bunu yaparsa kötülük yapmış olur.

22- İki rekât namaz kıldıktan sonra, namazın ardından kalbi ile niyet edip, sonra bu niyeti diliyle tekrarlamak gerekir.

Yalnız Hacca niyet edip ihrama girerse:

اَللّٰهُمَّ اِنّ۪ٓى اُر۪يدُ الْحَجَّ فَيَسِّرْهُ ل۪ى وَتَقَبَّلْهُ مِنّ۪ى نَوَيْتُ الْحَجَّ وَاَحْرَمْتُ بِه۪ لِلّٰهِ تَعَالٰى

(Allahümme innî üridül hacce feyessirhu li vetekabbelhu minnî neveytülhacce ve ehramtü bihi lillahi teâlâ)

"Allah'ım! Hacc yapmak istiyorum, onu bana kolaylaştır, benden kabul et. Niyet ettim Allah rızası için Hacc yapmaya ve bunun için ihrama girdim" demelidir.

İhrama girdikten sonra;

"Lebbeyk allahümme lebbeyk, Lebbeyk lâ şerike leke leb-

beyk, inne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülke lâ şerike lek." diye **telbiye** etmek gerekir. Bu telbiyeyi de yüksek sesle yapmak gerekir.

23- Namazlardan sonra yüksek ve alçak yerlere çıkıp inerken yollarda cemaate rast geldiği zaman ve seher vakitlerinde, uykudan kalkınca, telbiyeye devam etmek gerekir.

24- İhram ve teferruatını mikâta gelmeden önce yapmalıdır.

25- Arasat meydanına çıplak gideceğini hatırından çıkarmamak gerekir.

26- Haccın ikinci farzı olan Arafat vakfesinde, Huzur-u bari de Arasat meydanında duruyormuş gibi durmalıdır.

27- Haccın üçüncü farzı olan tavafa giderken, Arasat meydanında herkesin bir yere sevk edileceğini düşünmek.

28- Haccın vaciplerini yapmak gerekir.

Bunlar;

a- Müzdelife,

b- Safa ile Merve arasında Sa'y etmek,

c- Şeytan taşlamak,

d- Uzaktan gelen hacıların veda ziyareti,

e- Saçları traş etmek veya kısaltmak,

f- İhramın mikâttan önce olması,

g- Arafat vakfesinde güneş batıncaya dek durmak,

h- Tavafa hacerül-esved'den başlayıp Kâbe'yi sol tarafa almak,

i- Say ve tavafta yürümek,

j- Say ve tavafı abdestle yapmak,

k- Avret yerlerini örtmek,

l- Say'a Safa'dan başlamak,

m- Hacc-ı Kıran ve Hacc-ı Temettu edenlerin kurban kesmesi,

n- Tavaf için iki rekât tavaf namazı kılmak,

o- Kurban günü Cemre-i Akabeyi atıp, sonra traş olmak ve ondan sonra kurban kesip ihramdan çıkmak.

Ayrıca ziyaret tavafını kurban günlerinden sonraya bırakmamak. Tavafı, Hacer-i İsmail'in arkasından yapmak.

Bu vaciplerden biri terk edilirse cinayet kurbanı gerekir ve bunu geciktirmeyip hemen kesmek lâzımdır.

29- "Lebbeyk" diyerek nara attığında, Allah'ın emriyle İbrahim (aleyhisselam)'ın davetine icabet etmeye niyet etmektir. Çünkü İbrahim (aleyhisselam) Allah'ın emriyle Kâbe'nin binasını inşaya başlayıp tamamladığında, bütün yaratılmışları buraya davet ile emrolundu. Ayette;

وَاَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالاً وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ

"İnsanlar içinde Haccı ilân et. Gerek yaya, gerek uzak yollardan gelen yorgun düşmüş develer üstünde sana gelsinler" (Hacc suresi-27) buyurulmuştur.

Bu âyetin tefsirinde: "**İbrahim (aleyhisselam)** bu emir üzerine Kubeys dağına çıkıp:

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اِنَّ اللهَ قَدْ بَنَى لَكُمْ بَيْتًا فَاَمَرَكُمْ اَنْ تَحُجُّوا فَحُجُّوا

"Ey İnsanlar! Allah sizin için bir ev inşa etti. Sizin burayı Hacc etmenizi emretti. O zaman gelin Hacc edin" demiştir.

Bunun üzerine babalarının sülblerinden, analarının rahimlerinden **"Lebbeyk"** sedası ile İbrahim (aleyhisselam)'e cevap geldi. Bu cevap bazılarından bir defa, bazısından birden fazla cevap veren oldu. Bunun için bir kere cevap verene bir kere, birden fazla ce-

vap verene birden fazla hacc yapanlardır denilmiştir. Asla cevap vermeyenler hiç yapmayanlardır. İbrahim (aleyhisselam) bu sesleri işitince **"Ey Rabbim! Bu sesler kimlerin sesleridir?"** diye sorduğunda **"Onlar ümmeti Muhammed'dir"** diye cevap geldi.

Bu ümmetin Kâbe'ye olan sevgilerinden dolayı İbrahim (aleyhisselam), misafire ikram eden biri olduğu için, bu ümmete ziyafet vermek istedi. Bu arada Cebrail yere indi. Allah'ın şu emrini tebliğ etti. **"Şu bir avuç kafuru al ve insanları çağırdığın yerden, yeryüzüne serp. Ondan tuz nimeti hâsıl olur. Ümmeti Muhammed onunla yararlanır ve bu senin onlara ziyafetin olmuş olur."** Bunun üzerine İbrahim (aleyhisselam) söylenileni yaptı, o kafuru rüzgâra biraz suya ve biraz yere olmak üzere dağıttı, onunla da toprak ve deniz tuzu oldu.

30- Haccı yaptıktan sonra hemen umreyi yapmak gerekir.

Çünkü her kim haccın ardından geciktirmeden umreyi yaparsa, günahlarından temizlenir ve fakirlikten kurtulur. Ömer b. Hattab (radıyallahu anh) **"Umreyi hemen haccın ardından yapın. Çünkü bunlar kir'in demirin pasını söktüğü gibi günahları ve fakirliği söker."** buyurulmuştur. Fakat Ramazan ayında yapılan her Umre için bir Hacc sevabı verilir diye hadis rivayet edilmiştir.

31- Hacer'ül esvedi öpmek gerekir.

Ama iki konuda dikkatli olunmalıdır.

a) Sessiz öpmelidir. Namazda, secdede ellerini koyduğu gibi elleri arasına yüzünü koyup sessiz bir şekilde öpmektir.

b) Bunu yaparken kimseye eza ve sıkıntı vermemektir, çünkü âdâbı yerine getirken harama girmiş olur. Eğer izdiham olur ve Hacer-ül Esvedi öpmek mümkün değilse uzaktan elleriyle işaret etmek, avuçlarını Hacer-ül Esvedin karşısına tutup sonra öpüp ellerini yüzüne sürmek yeterlidir.

32- Hacer-ül Esvedi selâmlarken onun içinde saklı bulunan Ahdi Misak emanetini aklına getirerek şu duayı okumalıdır.

اَللّٰهُمَّ اِيمَانًا بِكَ وَتَصْدِيقًا بِكِتَابِكَ وَوَفَاءً بِعَهْدِكَ

"Allah'ım! Sana iman ederek, kitabını tasdik ederek, sözümü yerine getirerek yapıyorum!"

33- Zemzem içerken hangi niyet üzere içerse o niyeti diliyle de söylemek gerekir.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın;

مَآءُ زَمْزَمَ شِفَاءٌ لِمَا يُشْرَبُ لَهُ وَهَذَا اَشْرَبُهُ لِعَطْشِ الْقِيٰمَةِ

"Zemzem suyu ne için içilirse ona şifadır. İşte ben bunu kıyamette susamamak için içiyorum!" buyurdukları Cabir (radıyallahu anh)'den rivayet edilmiştir.

Başka bir hadiste:

لاَتَجْمَعُ مَاءُ زَمْزَمَ وَنَارُ جَهَنَّمَ فِى جَوْفِ عَبْدٍ اَبَدًا

"Zemzem ile cehennem ateşi, bir müminin karnında bir arada bulunmaz!" buyurulmuştur.

Diğer bir hadisi şerifte:

آيَةٌ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمُنَافِقِينَ اَنَّهُمْ لاَيَتَضَلَّعُونَ مِنْ زَمْزَمَ

"Bizimle münafıklar arasındaki fark, onların kaygusu zemzem içmekten dolmaz!" buyurulmuştur.

34- Arafat dağında vakfeyi yapıp, bütün sünnetleri yaptıktan sonra günahlarının affolunduğundan şüphe etmemek gerekir.

Çünkü hadis-i şerifte;

اَعْظَمُ النَّاسِ ذَنْبًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مَنْ وَقَفَ بِعَرَفَةَ فَظَنَّ اَنَّ اللهَ لَمْ يَغْفِرْ

"İnsanların en günahkârı Arafat vakfesinde bulunup da

günahlarının affolunduğundan şüphe edendir." buyurulmuştur.

Anlatıldığına göre: "Bir kişi zina etmiş sonra bu yaptığından çok pişman olmuş, tövbe ve günahlarından arınmak için uzun bir süre münasip bir yer aramış. O sene hacca gitmiş. Arafatta vakfeyi sonrada Müzdelife'deki görevini yapıp geri gelince, çok kıymetli bir eşyasını Arafatta bıraktığını hatırlamış ve kölesini Arafata yollamış. Köle, efendisinin unuttuğu şeyi bulup geri dönerken, bir kısım insanın ellerinde süpürgelerle Arafat alanını süpürdüklerini görmüş. Onların neden burayı süpürdükleri merak edip sorunca **"Bugün Arafatta vakfe yapanların günahları Arafatta kaldı, bizde onları temizlemekle görevlendirildik."** dediler. Köle **"Bugün vakfe yapan herkesin günahları affolundu mu?"** diye sordu, adamlar **"Evet hepsi affolundu hatta zina edenler de affolundu"** dediler. Hâlbuki köle efendisinin günahından haberdar değildi. Köle efendisine o şeyi teslim edip gördüğü insanları anlattı. Bunun üzerine efendisinin gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Adam Allah'ın bu ihsanına şükretti. O köleyi de **"Rabbim beni affetti, ben de seni azat ettim"** diyerek serbest bıraktı.

35- Kâbe'ye girmek. Fakat Kâbe'ye girmek için bir çok kural vardır:

a) Kâbe'ye girmek için ücret vermemelidir. Çünkü ücret alınır veya verilirse, Kâbe'yi ticarethane'ye benzetmiş olur, bu da caiz değildir.

b) Girerken ve çıkarken ve de Kâbe'nin içerisindeyken kimseye eza etmemelidir. Bunun haram olduğunu Cuma âdâbı konusunda ele almıştık.

c) Sağına, soluna ve Kâbe'nin tavanına bakmadan, sanki namazdaymış gibi huşû ve hudû ile girip çıkmak gerekir.

d) Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın namaz kıldığı yeri amaçlamak gerekir. Burası da Kâbe kapısını arka tarafına alıp, Kâbe kapısına üç arşın mesafede durup arada iki rekât namaz kıldıktan sonra yüzünü Kâbe duvarına koyup istiğfar ve hamd ile salâvatı çokça getirmek gerekir. Anneye, babaya, ehli imana duâ et-

mek ve her köşede bu şekilde ziyareti yerine getirmek gerekir. Bundan sonra **"Ey Rabbim! Beni dosdoğru bir giriş ile girdir ve dosdoğru bir çıkış ile çıkar!"** (İsra suresi-80) demelidir. Ardından da şu duayı okumalıdır:

اَللّٰهُمَّ ادْخِلْنِى بَيْتَكَ فَادْخِلْنِى جَنَّتَكَ اَللّٰهُمَّ يَارَبَّ الْبَيْتِ الْعَتِيقِ اِعْتِقْ رِقَابَنَا وَرِقَابَ آبَائِنَا وَاُمَّهَاتِنَا مِنَ النَّارِ. يَاعَزِيزُ يَاغَفَّارُ اَللّٰهُمَّ يَاخَفِىَّ الْاَلْطَافِ اٰمِنَّا مِمَّا نَخَافُ اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَسْئَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَكَ مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ وَتُبْ عَلَيْنَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

"Allahümmedhılni beyteke fe-edhılnî cenneteke Allahümme ya rabbel beytil atiki iğtik rikabena ve rikabe abaina ve ümmehatina minennari. Ya azizu yagaffaru! Allahümme ya hafiyyel-el tafi aminna mimma nehafu, Allahümme inni es'eluke min hayri mase'eleke minhu nebiyyüke Muhammedün sallallahu aleyhi ve selleme ve euzübike minşerri, ma isteazeke minhu nebiyyüke Muhammedün sallallahu aleyhi ve selleme. Rabbena tekabbel minna inneke ente's-semiul alimu ve tub aleyna inneke ente't tevvabu'r-rahim"

Anlatılan bu şartlar ve âdâb üzere girmek mümkün değilseterk etmek evlâdır. Tazime aykırı hareket etmek olacağı için, Kâbe'ye giremedim diye üzülmemek gerekir. Çünkü altın oluğun altı yani Hacer-ül esved adlı mübarek yerde Kâbe'nin içindendir, onu ziyaret etmek Kâbe'ye girmek gibidir.

Aişe (radıyallahu anha)'den rivayet edilir ki; Resulullah (sallal-

lahu aleyhi vesellem) ona şöyle demiştir.

يَا عَائِشَةُ صَلِّى فِى الْحَجَرِ اِنْ اَرَدْتِ دُخُولَ الْبَيْتِ فَاِنَّمَا هِىَ قِطْعَةٌ مِنَ الْبَيْتِ وَلَكِنْ قَوْمُكِ اسْتَقْصَرُوهُ حِينَ بَنَوُا الْكَعْبَةَ

"Kâbe'ye girmek isterde giremezsen, Hacer-ül Esved de duâ et ve namaz kıl, çünkü o Kâbe'den bir parçadır. Fakat senin kavmin Kâbe'nin yeniden inşası sırasında onu Kâbe'den ayırdılar."

36- Duâların kabul ediliği yerleri kendisine ganimet bilip, duâya çokça önem vermek gerekir.

O mübarek mekânlar, Kâbe'nin içi, Hacer-ül Esved, Rüknü Yemani, Rüknü Iraki, Rüknü Şami, Altın oluğun altı Mültezim, Tavaf ânı, Makam-ı İbrahim, Zemzem içilen zaman, Arafat, Müzdelife, Mina, Şeytan taşlama zamanları ve peygamberlerin kabirleridir. Kısaca fırsatı iyi değerlendirmeli ve duâ etmelidir.

37- Ziyaret edilen mübarek yerlerde rivayet edilen duâları okumak gerekir.

Mekke'yi gördüğünde;

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لِى اَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَمَغْفِرَتِكَ وَاَدْخِلْنِى فِيهَا.

(Allahümmeftahli ebvabe rahmetike ve mağfiretike ve edhılni fiyha)

"Allah'ım bana rahmet ve bağışlanma kapılarını aç ve beni oralardan girdir." diye duâ etmelidir.

Babü's-Selâm'a gelmeden önce Kâbe'yi görünce;

اَللّٰهُمَّ اِنَّ هٰذَا بَيْتُكَ عَظَّمْتَهُ وَكَرَّمْتَهُ وَشَرَّفْتَهُ اَللّٰهُمَّ زِدْهُ تَشْرِيفًا وَ تَكْرِيمًا وَزِدْهُ مَهَابَةً وَزِدْ مَنْ حَجَّهُ بِرًّا وَكَرَامَةً اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لِي اَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَاَدْخِلْنِي جَنَّتَكَ وَاَعِذْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

(Allahümme inne haza beytüke azzemtehu ve keremtehu ve şerreftehu. Allahümme zidhu teşrifen ve tekrimen ve zidhu mehabeten vezid men haccehu berren ve kerameten. Allahümmeftahli ebvabe rahmetike ve edhılni cenneteke ve eizni mineşşeytanirracim.)

"Allah'ım bu şüphesiz ki senin evindir. Sen onu yüce ve kerem üzere ve de şerefli eyledin! Allah'ım! Onu kerem ve şeref bakımından daha da yücelt. Onun muhabetini de artır. Onu hacc edenin iyiliğini ve keremini de artır. Bana rahmetinin kapılarını aç. Beni cennetine girdir. Kovulmuş şeytandan sana sığınırım!" diyerek duâ etmelidir.

Babü's-Selâmdan içeri girdiğinde başını kaldırıp Kâbe'ye bakarak bütün isteklerini Allah'a arz etmelidir. Sonrasında bu duâyı okumak gerekir.

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ فَحَيِّنَا رَبَّنَا بِالسَّلَامِ وَاَدْخِلْنَا بِفَضْلِكَ وَكَرَمِكَ دَارَكَ دَارَ السَّلَامِ

(Allahümme entes-selamu veminkes-selâmu. Fehayyina rabbenâ bis-selâm. Ve edhilna bifadlike ve keramike dareke dares-selâm.)

"Allah'ım sen selâmsın ve selâm sendendir. Rabbimiz bizi esenlik ile yaşat, bizi fazlın ve kereminle, esenlik yurduna girdir."

Eski Babü's-Selâm kapısı denilen, Bab'u Beni Şeybe'den içe-

ri girince;

اَللّٰهُمَّ هٰذَا حَرَمُكَ وَمَأْمَنُكَ قُلْتَ وَقَوْلُكَ حَقٌّ ﴿ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ اٰمِنًا ﴾ اَللّٰهُمَّ لَحْمِى وَدَمِى عَلَى النَّارِ وَقِنَا عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ الَّذِى اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى بَلَغَنِى بَيْتَ الْحَرَامِ

(Allahümme haza haramüke ve meğmenuke külte ve kavlüke hakkun "vemen dehalehu kane aminen." Allahümme lahmi ve demi alen'nari vegına azabeke yevme teb'asü ibadekel-lezi elhamdü lillahil'lezi belağani beytel'haramî.)

"Allah'ım bu senin haram kıldığın yerindir. Herkesin güvende olduğu yerindir. Senin 'Kim oraya girerse güven içindedir' sözün haktır. Allah'ım, etimi ve kanımı ateşe yasakla. Kullarını dirilttiğin gün bizi azabından koru, Beni Beyti Haram'a ulaştıran Allah'a hamdolsun!" diye duâ etmek gerekir.

Kâbe tam karşısında olduğu zaman:

اَللّٰهُمَّ اِنَّ هٰذَا الْبَيْتَ بَيْتُكَ وَالْحَرَامُ حَرَمُكَ وَالْاَمْنُ اَمْنُكَ وَهٰذَا الْمَقَامُ مَقَامُ الْعَائِذِ مِنَ النَّارِ فَحَرِّمْ لَحْمِى وَجَسَدِى عَلَى النَّارِ

(Allahümme inne hazalbeyte beytüke velharamu haramuke velemnu emnüke vehazal mekamu mekamülaizi minennari feharrim lahmi vecesedi alennari)

"Allah'ım bu ev senin evindir, bu harem senin haremindir. Bu emniyetli yer senin emniyetli yerindir. Bu makam ateşten sana sığınılan makamdır, etimi ve vücudumu ateşe haram kıl!" diye duâ etmelidir.

Hacer-ül Esved ile Rüknü Yemani arasında Kâbe'ye karşı durup kalbiyle tavafa niyet ettikten sonra diliyle bu niyeti tekrarlamalıdır ve de duâları okur. Mutlak tavafa niyet ederse:

اَللّٰهُمَّ اِنّى اُرِيدُ طَوَافَ بَيْتِكَ الْحَرَامِ فَيَسِّرْهُ لِى وَتَقَبَّلْهُ مِنّى سَبْعَةَ اَشْوَاطٍ لِلّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ

(Allahümme inni uridu tavafe beytikelharami feyessirhu li vetekabbelhu minni sebate eşvatin lillahi azze ve celle.)

"Allah'ım senin Beyt-i Haram'ını tavaf etmek istiyorum, onu bana kolaylaştır ve onu benden yedi şavt olarak senin rızan için kabul eyle!" der.

Münferid bil Hacc olduğunda, ihrama girmişse:

"Yedi şavt olarak, Allah rızası için tavaf etmeye!"der.

Eğer Temettu veya Umre için ihrama girmişse;

"Yedi şavt olarak, Allah rızası için umre tavafı etmeye." der. Haccı Kıran'a niyet ederek ihrama girdiyse ona iki tavaf ve iki say gerekir, ilk tavafında umreye niyet eder. Sonra Safa ile Merve arasında say yapar. İkinci tavafında hacc'a niyet eder, sonrasında ikinci say'ını da yapar.

Tavafa niyet ettikten sonra Hacer-ül Esved'in karşısına geçip, namazda iftitah tekbiri için ellerimizi kaldırdığımız gibi ellerimizi kaldırıp; **"Bismillah, Allahû Ekber"** deyip ellerini salıverir. Dokunabilirse Hacer-ül Esved'e dokunur. Yukarıda da beyan edildiği gibi mümkünse öpmelidir, mümkün değilse işaret yapmalıdır, sonra ise şu duâyı okumalıdır.

اَللّٰهُمَّ اَمَانَتِى اَدَّيْتُهَا وَمِيثَاقِى تَعَاهَدْتُهُ اشْهَدْلِى بِالْوَفَاءِ

(Allahümme emaneti eddeytuha ve mişaki teahedtühu işhedli bil vefai)

"Allah'ım emanetimi yerine getirdim, verdiğim sözü de tuttum. Vefama sen şahit ol!" Ardından şu duayı okur:

(Lâ ilâhe illâllahu vahdehu lâ şerikelehu, Lehül mülkü velehül hamdü vehüve alâ külli şeyin kadîr.)

(Allahümme imanen bike, ve tasdiken bi kitabike, vefaen bi ahdike vettibaen li sünneti Nebiyyike Muhammedin Sallallahu Teâlâ Aleyhi Vesellem.)

"Allah'tan başka ilâh yoktur, o tektir ve ortağı yoktur. Mülk ve hamd O'nundur. Şüphesiz ki onun gücü her şeye yeter. Allah'ım sana iman ettik, kitabını tasdik ettik, bizden aldığın sözü yerine getirdik ve Peygamberimiz Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in sünnetine tâbi olduk."

Bu duâdan sonra, sağ omuzunu açıp, ihramın ucunu sağ koltuğunun altından çıkarıp sol omuzu üzerine alıp tavafın üç şavtında sık ve büyük adımlarla yürünür. Bu şekilde Peygamberimizin şu hadisi uygulanmış olur:

"Peygamberimiz Mekke'nin fethinde Ashab-ı kiram ile Kâbe'yi tavaf ederken Kureyşlilerden bazı akılsızlar **'Biz neden bunlarla savaşıp bunları öldürmedik, çünkü onları Medine sıtması zayıf düşürmüştür.'** diye lâf atıyorlardı.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) da bunu duyunca mübarek sağ omzunu açık olarak tavaflarının üç şavtını cesurca, kuvvetini onlara göstermek istercesine yürüdü. Kalan dört şavt da ihramı eski hâline döndürüp vakâr ile tavafını yaptı."

Multezim-i Şerif'in yanına geldiğinde şu dua okunur.

اَللّٰهُمَّ اِنَّ لَكَ حُقُوقًا فَتَصَدَّقْ بِهَا عَلَىَّ

(Allahümme inneleke hukuken fetesaddak biha aleyye)

"Allah'ım şüphesiz ki üzerimde hakların var. Onları bana bağışla."

Kâbe kapısının karşısında şu dua okunur.

اَللّٰهُمَّ اِنَّ هٰذَا الْبَيْتَ بَيْتُكَ وَالْحَرَامُ حَرَمُكَ وَالْاَمْنُ اَمْنُكَ وَهٰذَا

الْمَقَامُ مَقَامُ الْعَائِذِ مِنَ النَّارِ فَحَرِّمْ لَحْمِى وَجَسَدِى عَلَى النَّارِ

(Allahümme inne hazalbeyte beytüke velharamu haramuke velemnu emnüke vehazal mekamu mekamülaizi minennari feharrim lahmi vecesedi alennari)

"Allah'ım bu ev senin evin, bu harem senin haremindir. Bu emin yer senin emin yerindir, bu makam ateşten sana sığınılan makamdır. Etimi ve kanımı ateşe haram kıl!"

Bu duâyı okurken gözleri ile Makam-ı İbrahim'i işaret eder ve şu duâyı okur.

اَللّٰهُمَّ بَيْتُكَ هٰذَا اَعْظَمُ وَوَجْهُكَ كَرِيمٌ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ فَاَعِذْنِى

مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

(Allahümme beytüke haza a'zamu vechuke kerimün veente erhamurrahimine feeızni mineşşeytanirracîm)

"Allah'ım! Senin bu evin çok yücedir. Yüzün kerimdir, Sen rahmet edenlerin en merhametlisisin, beni kovulmuş şeytandan koru."

Rükn-ü Irakı'ye gelene kadar, tesbih, hamdele ve salvele ile meşgul olmak gerekir. Rüknü Iraki'ye varınca ise şu duâ okunmalıdır.

اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَعُوذُبِكَ مِنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ وَالشَّكِّ وَالنِّفَاقِ وَ سُوٓءِ

الْاَخْلَاقِ وَسُوٓءِ الْمُنْقَلَبِ وَسُوٓءِ الْمَنْظَرِ فِى الْاَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَلَدِ

(Allahümme inni euzü bike mineşşirki velküfri veşşekki vennifaki vesûil'ahlaki vesûil'münkalebi vesûil'menzari fil'ehli velmali vel-

veledi.)

"Allah'ım sana şirk koşmaktan, küfürden, şüphe, nifaktan, aile, mal ve evlâtta kötü ahlâk ve kötü durumdan sana sığınırım!"

Altın oluğa gidene kadar yine tesbih, hamdele ve salvele ile meşgul olunmalıdır. Altın oluğun yanına gelince şu dua okunmalıdır.

اَللّٰهُمَّ اَظِلَّنِى تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِكَ يَوْمَ لَا ظِلَّ اِلَّا ظِلُّهُ اَللّٰهُمَّ اسْقِنِى
بِكَأْسِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَرْبَةً لَا اَظْمَأُ بَعْدَهُ اَبَدًا

(Allahümme ezıllini tehte zılli arşike yevme lâzılle ille zıllühü Allahümme-skınî bike'si nebiyyike muhammedün sallallahu aleyhi veselleme şerbeten lâ ezmeü bağde ebeden.)

"Allah'ım arşının gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı günde beni arşının gölgesinde gölgelendir. Allah'ım Bana, nebin Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in kasesinden öyle bir şerbet içir ki bir daha susamayayım."

Ruknü Şami'ye gelene kadar tesbih, hamdele ve salvale ile meşgul olmalıdır. Ruknü Şami'ye gelince şu dua okunur:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ حَجًّا مَبْرُورًا وَسَعْيًا مَشْكُورًا وَذَنْبًا مَغْفُورًا وَعَمَلًا
مَقْبُولًا وَتِجَارَةً لَنْ تَبُورَ بِعَفْوِكَ يَا عَزِيزُ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ
رَبِّ اغْفِرْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ اِنَّكَ اَنْتَ الْاَعَزُّ الْاَكْرَمُ

(Allahümmecalhu haccen mebruren vesağyen meşkuren vezenben mağfuren veamelen makbulen ve ticareten lentebure biafvike ya azizü birahmetike ya erhamerrahimine rabbiğfir vetecavez ammâ taglemu inneke enteleazzülekremu.)

"Allah'ım bu haccı iyi, bu Say'ı benim için meşkûr, günahların bağışlandığı, amellerin kabul olunduğu, kazançlı bir ticaret eyle. Affınla ey Aziz, rahmetinle ey rahmet edenlerin en merhametlisi, Rabbim bağışla, şüphesiz ki sen ikram edenlerin en yücesisin"

Rüknü Yemani'ye gelince;

اَللّٰهُمَّ اِنّى اَسْئَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِى الدّينِ وَالدُّنْيَا وَالاٰخِرَةِ

(Allahümme inni eselükelafve velafiyete fiddîni veddünya velahireti)

"Allah'ım! Senden, bu dünyada ve ahirette bağışlanma ve afiyet dilerim" diye duâ edilir.

Mümkün olursa Rüknü Yemani'ye sağ elini değmelidir. Çünkü Rükn-ü Yemani de yetmiş bin melek vardır. Bir kimse Rükn-ü Yemani de dua ederken onlar amin derler, diye rivayet edilmiştir.

Rükn-ü Yemani ve Hacer-ül Esved arasında şu duâ okunmalıdır:

"Rabbimiz, bu dünyadada ahirette de bize iyilik ver!"

Hacer-ül Esved'e gelince şu dua okunur:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِى بِرَحْمَتِكَ وَ اَعُوذُبِكَ مِنَ الْحَجَرِ مِنَ الدّينِ وَالْفَقْرِ وَضِيقِ الصَّدْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ

(Allahümmağfirli birahmetike ve euzübike minelhaceri minedDîne velfakri vesîkıssadri ve azabil'kabri.)

"Allah'ım, rahmetinle beni bağışla, dinden alıkoyulmaktan, fakirlikten, göğüs darlığından ve kabir azabından sana sığınırım."

Anlatıldığı şekilde yedi şavtı tamamlayınca, Multezem-i şerif'e gelip, Beyt-i Saadet'e kapanmalıdır. Sonra yüzünün sağ tarafını Multezem-i şerife koyup, sağ eliyle Kâbe'nin örtüsüne sarılmalı ve günahlarından dolayı tövbe ve istiğfar için Cenab-ı Hakk'a yalvarmalıdır. Ardından da bu duayı okumalıdır;

"Allahümme ya Rabbe'l-beyti'l-atik rekabeti mine'n-nari ve ei'zni mine'şşeytani'r-racim Ve ei'zni min külli suin ve kani'ni bima razakteni ve barikli fima a'teyteni. Allahümme inne hazel beyte beytuke vel abde abduke ve haza makamu'l-ei'zi bike mine'n-nari Allahümmecalni ekreme vefdike aleyke."

Bundan sonra Makam-ı İbrahim'de vacip olan iki rekât namazı kılmak gerekir. İlk rekâtta Kâfirun suresi, ikinci rekâtta İhlâs suresini okumalıdır.

اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ تَعْلَمُ سِرِّى وَعَلاَنِيَتِى فَاقْبَلْ مَعْذِرَتِى وَ تَعْلَمُ حَاجَتِى
فَاعْطِنِى سُؤَالِى وَ تَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِى فَاغْفِرْلِى ذُنُوبِى اَللّٰهُمَّ اِنِّى
اَسْئَلُكَ اِيمَانًا يُبَاشِرُ قَلْبِى وَيَقِينًا صَادِقًا حَتّٰى اَعْلَمَ اَنَّهُ لاَيُصِيبُنِى اِلاَّ
مَاكَتَبْتَ لِى وَرِضًى مِمَّا قَسَمْتَ اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَنَا عَبْدُكَ وَابْنُ
عَبْدِكَ اَتَيْتُكَ بِذُنُوبٍ كَثِيرَةٍ وَ اَعْمَالٍ سَيِّئَةٍ وَهٰذَا مَقَامُ الْعَائِذِبِكَ
مِنَ النَّارِ فَاغْفِرْلِى فَاِنَّكَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَقَنِّعْنِى بِمَا رَزَقْنِى وَبَارِكْ لِى فِيمَا اَعْطِنِى وَاخْلُفْ
عَلٰى كُلِّ غَائِبَةٍ لِى مِنْكَ بِخَيْرٍ

"Allahümme inneke tağlemu sırrı ve alaniyeti fekbel mazereti ve tağlemu haceti fe-ağtıni sueli ve tağlemu ma fi nefsi fagfirli zunubi, Allahümme inni eseluke imanen yubaşiru kalbi ve yakinen sadıken hatta ağlemu ennehu la yusibuni illa ma

ketebte li ve rıden mimma kasemte. Allahümme inni ene abdüke vebnu abdike eteytuke bi-zunubin kesiyretin ve ağmalin seyyietin ve haza makamel-ei'zibike minen-nari fağfirli fe-inneke entel gafuru'r-rahim. Allahümmagfir lilmü'minine vel mü'-minati ve kanniğni bima rezakteni ve barik li fima ağtini vahlif ala kulli gaibetin li minke bi hayrin."

Bundan sonra tekrar Hacer-ül Esved'i selâmlayıp, Zemzem kuyusunun Kâbe'ye bakan kısmına yüzünü tutup Allah'tan dilediğini isteyerek Zemzem'den içer ve şu duayı eder.

اَللّٰهُمَّ اِنّٖى اَسْئَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَسَقَمٍ

(Allahümme inni eselüke ilmen nafian ve rizkan vasian ve şifaen min küllî dain ve sakamin)

"Allah'ım senden yararlı bir ilim, bol rızık, her türlü hastalıktan ve rahatsızlıktan şifa dilerim."

Safa kapısından çıkıp, Safa dağı üzerindeki derecelerin üzerine çıkarak yüzünü Kâbe'ye döner ve şu ayeti okur,

اِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللّٰهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ اَوِاعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ اَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَاِنَّ اللّٰهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ

(İnnessafa velmervete minşea'irillahi femen haccelbeyte ev iğtemere felâ cünahe aleyhi en yeddevvefe bihima femen tedavvea' hayran feinnellahe şakirun alîm.)

"Safa ve Merve Allah'ın şiarlarındandır. Kim Beyt-i hacc ederse veya Umre yaparsa, o ikisinin arasında tavaf yapmasında üzerine günah yoktur..." (Bakara Suresi-158)

Sonra Allah'tan dilediği varsa onu ister, kalbiyle say yapmaya niyet eder sonra diliyle şöyle der;

اَللّٰهُمَّ اِنِّى اُرِيدُ اَنْ اَسْعٰى مَابَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ

(Allahümme inni uridu en es'a mabeynessafa velmerveti.)

"Allah'ım Safa ile Merve arasında say yapmak istiyorum."

Eğer Müfred bil Hacc yapıyorsa **"say el-kudum"** diye, umre yapıyorsa yada temettu yapıyorsa **"Say-i Umre"** diye, Hacc-ı Kıran'a niyet etmişse, ilk say da **"Say-i Umre"**, ikinci say da **"Say el kudum"** diye niyet eder. Sonra iftitah tekbirinde ellerini kaldırdığı gibi kaldırır ve Allahû Ekber deyip ellerini salıverir ardından Allahu ekber ve lillahil hamd der, son olarak da şu duayı okur:

اَللّٰهُ اَكْبَرُ عَلٰى مَاهَدَانَا وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى مَااَوْلٰينَا لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْكَرِهَ الْكَافِرُونَ. لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَاَنْجَزَ وَعْدَهُ وَهَزَمَ الْاَحْزَابَ وَحْدَهُ اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ قُلْتَ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ ﴿ اُدْعُونِى اَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾ وَاَنْتَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ وَاِنِّى اَسْئَلُكَ كَمَا هَدَيْتَنِى لِلْاِسْلَامِ اَنْ لَاتَنْزِعَهُ مِنِّى حَتّٰى تَوَفَّانِى وَاَنَا مُسْلِمُونَ ﴿ فَسُبْحَانَ اللّٰهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ وَلَهُ الْحَمْدُ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ يُخْرِجُ الْحَىَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ يُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَىِّ وَيُحْيِى الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴾ اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَسْئَلُكَ اِيمَانًا دَائِمًا وَيَقِينًا

صَادِقًا وَعِلْمًا نَافِعًا وَقَلْبًا خَاشِعًا وَلِسَانًا ذَاكِرًا وَاَسْئَلُكَ الْعَفْوَ

وَالْعَافِيَةَ وَالْمُعَافَاتَ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ

"Allahu ekberu ala ma hedana ve'l-hamdu lillahi ala ma evlana lâ ilâhe illallahu vahdehu lâ şerike lehu lehu'l-mülkü ve lehu'l-hamdu ve hüve ala külli şeyin kadîr lâ ilâhe illâllahu muhlisine lehu'd-dine ve lev kerihe'l-kâfirune lâ ilâhe illâllahu vahdehu ve nasara abdehu ve enceze vadehu ve hazeme'l-ahzaba vahdehu. Allahümme inneke kulte ve kavluke'l-hakku (ud'uni estecib lekum) ve ente la tuhliful miade ve inni eseluke kema hedeyteni lil islâmi enla tenzeahu minni hatta teveffani ve ene müslimun (fe sübhanallahi hine tumsune ve hıne tusbihune ve lehul hamdu fis semavati vel ardi ve aşıyyen ve hıyne tuzhirune yuhricul hayye minelmeyyiti ve tuhricul meyyite minel hayyi ve yuhyil arda bade mevtiha ve kezalike tuhricune) Allahümme inni eseluke imanen daimen ve yakinen sadiken ve ilmen nafian ve kalben haşian ve lisanen zakiren ve eselukel afve vel afiyete vel muafeti fid dünya vel ahireti."

Ardından iki yeşil direk arasında tavaf gibi hızlı adımlarla üç şavt yapar ve bu duayı okur:

(Rabbiğfirli ve tecavez amma ta'lemu velâ na'lemu inneke entel-eazzül ekramu. Neccina minennari salîmîne ve edhılnel-cennete amînîne. Rabbena atina fiddünya haseneten ve fil ahireti haseneten ve kına azaben nar.)

"Allah'ım senin bildiğin ve bizim bilmediğimiz şeyler hakkında bizi bağışla, bizi ateşten güvende kıl ve cennetine girdir. Rabbim dünyada da ahirette de bize iyilik ver, bizi ateş azabından koru."

Bunun sebebi; İbrahim (aleyhisselam), Hacer'i çorak vadide bıraktığı zaman, onları Allah'ın himayesine bıraktı. Bir müddet sonra suları tükendi. Hem kendisinde hem de oğlu İsmail (aleyhisselam)'de susuzluk başladı. Hacer oğlunu şu an Zemzem kuyularını olduğu yere bırakıp su aramaya başladı. Safa dağına çıktı, sonra

su ümidiyle, Merve dağına giderken bu iki yerin arasına geldiğinde, İsmail (aleyhisselam) görüp ona olan şefkat ve merhametinden dolayı hızlıca yürümüştür. İşte Safa ile Merve arasındaki yürüme bu yüzdendir.

Kadınlar telbiyeyi sesli yapmazlar. Çünkü sesleri namahremdir.

38- Terviye günü, Zilhiccenin sekizinci günü, sabah namazını Harem-i Şerif'te kıldıktan sonra, güneş doğarken sakin ve vakârlı bir şekilde Arafat'a dönmek gerekir.

39- Arasat meydanına gideceğini ve yaratanın huzurunda duracağını düşünerek telbiye yapmak gerekir.

40- Arefe gecesi Mina da yatılmalıdır.

41- Güneş doğunca Mina'dan Arafat'a gidilmelidir.

42- Arafat'ta vakfe için gusül abdesti alınmalıdır.

43- Öğle ile ikindi namazını imamla Mescid-i İbrahim de kılmak gerekir. Mescid-i İbrahim'e gidemeyenler, namazları vaktinde kılarlar ve cem edemezler. Bu cem etme olayı sadece imam'a mahsustur. Bu da namazın Mescid-i İbrahim'de kılınmasına bağlıdır.

44- Vakfe zamanı, arefe günü zevalden sonra başlar, bayram gününe kadar sürer. Bu iki vaktin arasını ganimet bilmeli ve duâ etmelidir.

45- Kerahat vakti değilse, Mescid-i İbrahim de tahiyyatul mescid namazı kılınmalıdır.

46- Mescid-i İbrahim'de öğle namazının sünnetini kılınca, okunan hutbeyi dinlemek gerekir.

47- Öğle namazının farzını imamla kıldıktan sonra, son sünnetiyle, ikindinin sünnetini terk edip, ikindinin farzına uyar. Bu namazlar bir ezan iki kamet ile kılınır. Cuma gününe rastlarsa, Mescid-i İbrahim'de Cuma namazı kılınmaz. Anlatılan şekilde öğle

ve ikindi kılınır.

48- Cebel-i Rahmet tarafında olan siyah taşlar üzerinde durma âdâbtandır.

49- Vakfe yaparken yüzünü daima Kâbe'ye dönmek gerekir.

50- Namazdan sonra duâ edildiği gibi, vakfedeyken de elleri kaldırmalıdır.

51- Duâ ederken aralarda 'Lebbeyk' demek gerekir.

52- Vakfe sırasında yüz kere;

(Lâ ilâhe illallâhu vahdeu lâşerike leh. lehülmülkü velehül hamdü vehüve alâ külli şeyin kadîr)

"Allah'tan başka ilâh yoktur, o tektir ve ortağı yoktur. Hamd ve mülk onundur. Onun gücü her şeye yeter."

Yüz kere, **İhlâs suresi** okunmalıdır.

Ayrıca yüz kere de;

"Estağfirullah el-azim; Ellezi lâ ilâhe illahu ve'l hayyulkayyum. Ve etubu ileyh ve nes eluhuttevbete vel-mağfirete velhidayete lena innehu huve't-tevvabur-rahim" demelidir.

53- Gözlerinden bir damla bile olsa yaş akıtmaya gayret etmelidir. Çünkü, Haccın kabulüne ve kendisinin bağışlanmasına sebep olduğu söylenmiştir.

54- Güneş battıktan sonra bir miktar daha durup, sonra Müzdelife'ye geldiğinde, Meş'ar-i Haram civarına inmek gerekir. Akşam namazının farzını ardından yatsı namaznın farzı, son sünneti ve vitir namazını kılmalıdır. Akşam namazının sünnetiyle yatsı namazının dört rekât sünnetinden muaf tutulmuştur. Bu iki vakit namaz bir ezan ve bir kamet ile kılınır.

55- Ertesi gün atılacak taş ve cemreler için yetmiş adet taş toplamalıdır. Kendi temizliğinde şüphesi varsa güzelce yıkan-

malıdır.

56- Müzdelife de bu duâ okunur:

اَللّٰهُمَّ حَرِّمْ لَحْمِى وَشَحْمِى وَشَعْرِى وَدَمِى وَعَظْمِى وَ مُخِّى وَ جَمِيعَ جَوَارِحِى عَلَى النَّارِ

(Allahümme harrim lahmî ve şahmî veş'arî vedemî veazmî vemuhhî vecemia cevarihî alennarî)

"Allah'ım, etimi, yağımı, saçımı, kanımı, kemiğimi, beynimi ve tüm organlarımı ateşe yasakla."

57- Üzerinde bulunan kul hakkı ve her türlü hakkın bağışlanması için duâ etmelidir. Duâ ederken ihlâslı olmak gerekir. Duânın âdâbında bu konu işlenmişti. İbn Ömer (radıyallahu anh) ve İbn Abbas (radıyallahu anh)'dan rivayet edilir ki;

"Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) Arefe gecesi 'Allah'tan ümmetinin bağışlanmasını diledi,' kul hakkı hariç bütün günahlar affolundu. Bayram gecesi Müzdelife'de, 'Ey Rabbim! Mazluma, gördüğü zulümden daha iyisini ver ve zalimi de affetmeye kadîrsin,' diye duâ ettiğinde bu duâsı da kabul oldu. Bu duâyla şeytan bile tahassur oldu. Hatta başına toprak saçıp feryat ederken Resulullah onu gördü de tebessüm ettiler." İşte bu şeytanı gördüğü yere Tahassur vadisi denir ve burada vakfe yapılmaz.

58- Bu duâyı tekrar okumak gerekir.

اَللّٰهُمَّ بِحَقِّ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ اَبْلِغْ سَيِّدَنَا مُحَمَّدً مِنَّا التَّحِيَّةَ وَالسَّلَامَ وَاَدْخِلْنَا دَارَالسَّلَامِ يَاذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ

(Allahümme bihakkil-meşaril-harami verukni velmakami ebliğ seyyidena muhammedin minnat-tahiyyete vesselâme. Ve edhılne

daresselâmi ya zelcelali vel-ikrami)

"Allah'ım! Meşari Haram, rükn ve makam için Peygamberimize bizden selâm ulaştır. Bizi esenlik yurduna girdir, Ey Celâl ve Kerem sahibi olan Rabbim!"

59- Müzdelife vakfesi için gusül almak gerekir. Su bulunamazsa teyemmüm etmelidir.

60- Müzdelife vakfesine sabah namazı karanlığı geçmeden gitmek.

61- Meşari'l-Haram da vakfedeyken telbiyenin aralarında; "Rabbimiz bize bu dünyada ve ahirette iyilik ver ve ateş azabından bizleri koru." duâsını tekrarlamalıdır.

62- Sabah'ın vakti girdiğinde, güneş doğmadan önce Mina'ya gitmek gerekir.

63- Minaya giderken, Batn-ı Mahşer ki ona ateş vadisi denilir, o yerden çok hızlı bir şekilde geçmek gerekir. Çünkü Peygamberimiz şeytanı orada görmüştür. Kâbe'yi yıkmak için gelen fil ordusuda o yerde azaba uğramışlardır.

64- Mina'ya geldiğinde, doğruca Cemre-i Akabe'ye gelerek, kimseye ezâ etmeyerek Müzdelifeden aldığı taşların yedisini alıp duvarın beş arşın karşısında durup, iftitah tekbirindeki gibi ellerini kaldırıp **"Bismillahi Allahû ekber"** deyip ellerini salıverir. Sonra taşlardan birini alıp, başparmağı ve şehadet parmağıyla tutup, elini kulağına kadar kaldırıp **"Şeytana rağmen, Allah rızası için, Allah'ım günahlarımı affet!"** diyerek taşı atmalıdır. Bu şekilde yedi taşı da atmak gerekir. Taşı atarken dibine düşürmeye gayret etmek gerekir. Eğer taşlar duvara çarpıp, duvardan bir arşın uzak yere düşerse tekrar atılması gerekir. Yedi taşı birden atarsa, bir taş yerine geçer. Altı taş daha atması gerekir. Bu yüzden tedbir olsun diye yanında fazladan taş bulundurmalıdır.

65- Güneş doğduktan sonra zeval vaktine kadar, Cemre-i Akabe'yi atıp telbiyeyi bitirmek gerekir.

66- Cemre-i Akabe'yi attıktan sonra, Mufred bil Hacc ise saçlarını tıraş eder, mutemmeti veya Kıran ise şükür kurbanın kesip öyle tıraş olur.

O gün tavaf ziyareti yapmak efdaldir. İkinci ve üçüncü günlerde caizdir. Kurban günleri geçtikten sonra kesmek Haccın cinayetindendir.

67- Traş olurken 'Allahû ekber' deyip bu duâ okunmalıdır:

اَللّٰهُمَّ هٰذَا نَاصِيَتِى بِيَدِكَ فَاجْعَلْ لِى بِكُلِّ شَعْرَةٍ نُورًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لِى فِى نَفْسِى وَاغْفِرْلِى ذُنُوبِى وَ تَقَبَّلْ مِنِّى عَمَلِى
بِرَحْمَتِكَ يَااَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى اَعَانَنَا عَلٰى
قَضَاءِ نُسُكِنَا اَللّٰهُمَّ زِدْنَا اِيمَانًا وَيَقِينًا وَ تَوْفِيقًا وَاغْفِرْ لَنَا وَلِاٰبَائِنَا
وَلِاُمَّهَاتِنَا وَلِلْمُسْلِمِينَ وَ لِلْمُسْلِمَاتِ

(Allahümme haza nasiyeti biyedike fecal li bikülli şağretin nuran yevmel-kıyameti. Allahümme barik li fi nefsî vağfirlî zunûbî ve tekabbel minnî amelî birahmetike yaerhamerrahimine. Allahû ekber. Elhamdü lillahillezi e'ânena alâ kazâi nusukinâ. Allahümme zidnâ imanen ve yekinen ve tevfîkan veğfirlenâ veliabâinâ veliümmehâtinâ velilmüslimîne velilmüslimâti.)

"Allah'ım! İşte saçlarım, senin (kudret) elindedir. Her teline karşılık kıyamet gününde bana nur ver, Allah'ım bu ibadeti bana mübarek kıl, beni bağışla, günahlarımı affet, rahmetinle amelimi kabul eyle. Senin rahmetinle, ey rahmet edenlerin en merhametlisi, Allahû Ekber! Bize hacc yapmamıza yardım eden Allah'a hamdolsun, Allah'ım, imanımı, inancımı, ve başarımı kuvvetlendir. Bizleri, babalarımızı ve annelerimizi bağışla."

Kısaca bayram günü şu dört şey arasındaki sıraya dikkat etmelidir. Şeytan taşlama, sonra mutemetti ve kıran için olan şükür

kurbanı kesmek, sonra tıraş olmak, sonra ise Mekke'ye gidip tavaf ziyaretini yapmak.

68- Üç gün taşlamalar için gusül almak gerekir.

69- Taşlama geceleri Mina'da yatmalıdır.

70- Bayramın ikinci günü yirmi bir taş alıp Mescid-i sayf'a giderek cemaatle öğle namazı kılıp duâ ettikten sonra, doğruca Mescid-i sayf'in hizasındaki Kusva'ya gelip önceki günkü gibi taş atmak gerekir. Alâmeti Mensube'nin alt tarafında durarak dua etmelidir. Sonra ortadaki taşlama yerine gelip,taş atıp, duâ etmek gerekir. Şeytan taşlama yerine geldiğinde taşları atıp duâ etmeden beklemek ve giderken duâ etmek gerekir.

Orada kalınan üç günün hepsinde de bu tertibe uymak gerekir. Eğer dördüncü günü kalmayıp üçüncü günü Mekke'ye giderse attığı taş sayısı kırk dokuz olmuş olur. Geriye kalan yirmi bir taşı gömmek gerekir. Çünkü o taşlara saygı göstermek lâzımdır.

Saygıya lâyık olduklarının deliliyse, İbrahim (aleyhisselam) zamanından bu zaman kadar üç yerde o kadar çok taş atıldı ki, o taşlardan yüce dağlar meydana gelmesi gerekirdi. Hâlbuki bu olmaz. Taş atılan yerlerde çok az sayıda taş bulunur. Bunun hikmeti Haccı kabul olanların taşları (gökyüzüne) yükselir, kalan taşlar ise -Allah korusun- Haccı kabul olunmayanların taşlarıdır.

71- Minada kalınan süre içerisinde, beş vakit namazı cemaatle Mescid-i sayf'de kılmaya gayret etmelidir.

72- Mina'dan Mekke'ye giderken Batha'ya geldiğinde Mashab adı verilen mübarek yerde biraz durmak ve dinlenmek ve tasadduk ve Kur'ân okumak gibi hayırlı amellerle meşgul olmalıdır.

73- Haccı bitirmeye muvaffak olmayıp, vefat edenlerin mirascıları, zikredilen âdâb üzere, ölen kişinin haccını güzelce ifa etmelidir. Çünkü Allah Teâlâ bunun gibi hacc yapan için üç kişiyi cennete koyar.

a) Ölen kişi.

b) Onun için ihrama girip onun için hacc yapanı.

c) Vasiyetin yerine getirilmesine ön ayak olan kişi.

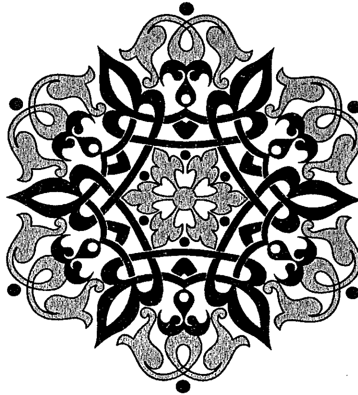
Hadis-i şerifte:

اِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ بِالْحَجَّةِ الْوَاحِدَةِ ثَلَاثَةَ نَفَرٍ الْجَنَّةَ اَلْمَيِّتَ وَالْحَاجَّ وَالْمُنْفِذَ لِذٰلِكَ...

"Allah bir hac için üç kişiyi cennete koyar. Ölen kişiyi, haccı yapanı ve buna yardım edeni" buyurulmuştur.

74- Tavaf-ı ziyaret, Umre, Tavaf-ı veda'yı yaptıktan sonra, Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'i; ziyaret için Medine-i Münevvere'ye gitmek ve giderken de hızlı davranmak gerekir. Çünkü kabir ziyaretinde dikkat edilmesi gereken güzel âdâb, yerine getirilmelidir. Birazdan Kabir ziyaretinin âdâbına değinilecektir.

Mülteka, Mişkat-ül Envar, Cami-us-Sağir

YİRMİNCİ BAB

KABİR ZİYARET ETMENİN ÂDÂBI

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem), ümmetine aşırılık yapmamaları kaydıyla kabir ziyet etmelerine izin verdi.

Hadis-i şerifte:

اِنِّى نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ اِلاَّ فَزُورُوهَا

"Ben sizin kabirleri ziyaret etmenizi yasaklamıştım, haydi artık ziyaret edin." buyurulmuştur.

Fakat kadınlar hakkında yasak buyurmuş ve şöyle demiştir;

لَعَنَ زُوَّارَاتِ الْقُبُورِ

"Kabirleri çok ziyaret eden kadınlar lânetlenmiştir."

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın kabrini ziyaret etmek erkeklere nasıl mendupsa, kadınlara da menduptur. Kısaca,

kadınların kabirleri ziyaretleri Peygamberimizin Kabr-i şeriflerine mahsustur.

Kabir ziyaretinin güzel âdâbları şunlardır.

1- Düzgün niyetle gitmek. Yani, ziyaretin maksadının ancak, Cenab-ı Hakk'ın rızası olması ve başka bir şey ummaması gerekir.

Misal: Bir kimsenin başına bir musîbet veya bir hastalık isabet ettiğini yada önemli bir iş için; **"Filan zatın kabrini ziyaret edeyim"** diye düşünürse, yanlış olur. Ancak Cenab-ı Haktan istenecek bir şeyi kula nisbet edip ondan istemek hem dînen hem de aklen caiz değildir. O kimsenin isteği, kabri ziyaret ettikten sonra gerçekleşmişse ilahî takdirin o vakte tesadüf etmesinden veya o kimsenin o kötü niyetinden dolayı Allah ona istidrac için vermiştir.

2- Abdest almak.

3- İki rekât nafile namaz kılmak. Her bir rekâtta Fatiha'dan sonra bir Ayetel-Kürsî üç İhlâs okumak gerekir. selâm verdikten sonra o namazdan elde edilen sevabı ziyaret edeceği ölünün ruhuna hediye etmelidir.

4- Kabre giderken, gayet sakin ve vakârla yürümek gerekir.

5- Kabristana vardığında, bütün kabristan halkına selâm vermek; ardından da **"Sizin üzerinize esenlik olsun ey mümin ve Müslümanların yurdunun sakinleri. Sizler öncülersiniz, bizlerde ardınızdan gelenleriz. Allah'tan sizin için afiyet dilerim."** diye duâ etmelidir.

6- Kabrin sağ tarafından, ölünün baş ucuna karşı, ayak tarafında durup, o kabrin sahibine yaşadığı zamanda ne kadar yakın ise o kadar yakın oturmalıdır.

7- Kabri eliyle mesh etmek veya öpmekten oldukça kaçınmak gerekir.

8- Yasîn-i Şerif veya bildiği ayet-i kerîmelerden okumalı, sonra tesbih çekip, ölünün hakkında duâ etmelidir. Okunan ayetleri cümle ehli kabrin ruhlarına hediye etmelidir. Sonra yine vakârlı ve sakince geri dönmek gerekir. Bir kimse, mümin olarak bildiği bir kişinin kabrine selâm verirse o ölü onu tanır ve selâmını alır. Fakat vefat sebebiyle her türlü hayırdan el etek çektikleri için üzülür. Hadis-i şerifte:

ما من عبد يمر بقبر رجل كان يعرفه في الدنيا الا عرفه ورد
عليه السلام ويتأسفون على انقطاع العمل

"Bir kişi dünyada tanıdığı birinin kabrine selâm verirse o ölü onun selâmını alır. Onlar (ölüler) amellerinin kesildiğine (yapamadıklarına) üzülürler." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerifte:

اذا قرأ المؤمن آية الكرسي وجعل ثوابها الى اهل القبور ادخل
الله قبر كل ميت من مشرق الى مغرب اربعين نورا ووسع الله
عليهم قبورهم ورفع كل ميت ويعطي القارئ ثواب ستين
نبيا وجعل الله بكل حرف ملكا يسبح له الى يوم القيمة

"Bir mümin, Ayetel-Kürsi okuyup, bütün kabir halkına armağan ederse doğudan batıya kadar bütün Müslümanların kabirlerine kırkar nur ihsan olunur. Ve de kabirleri genişlemekle birlikte dereceleri de yükselir. Okuyan kişiye de altmış peygamber sevabı verilir. Okuduğu her harf başına bir melek yaratırlır ve bu melekler kıyamate kadar onun için tesbih ederler." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerifte:

مَنْ مَرَّ عَلَى الْمَقَابِرِ فَقَرَأَ قُلْ هُوَاللّٰهُ اَحَدٌ عَشَرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ وَهَبَ اَجْرَهُ لِلْاَمْوَاتِ اُعْطِىَ اَجْرُهُ بِعَدَدِ ذٰلِكَ الْاَمْوَاتِ

"Bir kimse bir kabristana uğrayıp, on bir kere İhlâs-ı şerif okur ve de sevabını o kabristanın ahalisine bağışlarsa, o kişiye o kabristanda defn olunmuş ölülerin adedince sevap verilir." buyurulmuştur.

9- Kabrin üzerine basmaktan, mümkün mertebe kaçınmak gerekir. Çünkü, kabrin üzeri ölünündür. Kabre basmak ölünün karnına basmak gibidir.

Abdullah b. Mesud (radıyallahu anh) rivayet etmiştir ki;

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem);

لَاَنْ اَطَأَ عَلَى جَمْرَةٍ اَحَبُّ اِلَىَّ مِنْ اَنْ اَطَأَ عَلَى قَبْرٍ

'Ateş üzerine basmam, kabrin üzerine basmamdan daha sevimlidir' demiştir.

Eğer kabrin üzerine basmamak mümkün değilse, tesbih çekerek, helâllik isteyerek, duâ ederek ve istiğfar ederek basmak gerekir. Bu durum birçok fıkıh kitabında beyan olunmuştur.

Mefatih'ül-Cinan, Münye

YİRMİ BİRİNCİ BAB

PEYGAMBERLER VE VELÎLER'İN KABİRLERİNİ ZİYARET ETMENİN ÂDÂBI

İstanbul'da büyük sahabilerin, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın mihmandarı Halid b. Zeyd (Radiyallahu Anh), Ebu Eyyub el-Ensari (radıyallahu anh)'ın kabirleri meşhurdur. Ashab-ı kiram hazretlerinin kabirleri ziyaret edilmek istendiğinde, etrafında bulunan kabristan halkına kabir ziyareti âdâbı kısmında belirtildiği gibi selâm vermelidir. Örneğin, Halid (radıyallahu anh)'in kabrine gelip zikredilmiş âdâb üzere şu şekilde selâm vermek gerekir:

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا خَالِدْ بِنْ زَيْدٍ اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا اَبَا اَيُّوبَ الاَنْصَارِى رَضِىَ اللهُ عَنْكَ وَاَرْضَاكَ وَجَعَلَ الْجَنَّةَ مَنْزِلَكَ وَمَسْكَنَكَ مَحَلَّكَ وَمَأْوَاكَ اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ

"Esenlik senin üzerine olsun ey Halid b. Zeyd." veya **"Esenlik senin üzerine olsun ey ebu Eyyub el-Ensari, Allah senden razı olsun, mekânını cennet kılsın, Allah'ın esenliği ve rahmeti bereketi üzerine olsun."**

Ayvansaray kapısının dışında Ashab-ı kiram'dan Muhammed Ensari (radıyallahu anh) hazretlerinin kabri ziyaret edildiğinde şu şekilde selâm verilmelidir.

"Esenlik senin üzerine olsun ey Muhammed Ensari, Allah senden razı olsun, mekânını cennet kılsın, Allah'ın esenliği ve rahmeti bereketi üzerine olsun."

İşte bahsedeceğimiz sahabe kabirlerine selâm bu şekilde verilmelidir.

Kocamahmut Paşa'da, Kireçhane yakınında Ebu'd-Derda (radıyallahu anh), Abdu'l-Vedud mahallesinin (halen **"ya vedud"** mahallesi olarak anılır) Beylik Değirmeni civaranda Kaab (radıyallahu anh), Eğrikapının yakınındaki kabristanda Abdus'sadık (radıyallahu anh), Eğrikapı içerisinde hafir (radıyallahu anh), Bab-ı Ensar'daki Mustafa Paşa Camii'nin içinde Cabir (radıyallahu anh), Şişeci hanı yakınında Şu'be (radıyallahu anh), Rum kilisesi sokağının bitişinde, çukurda, Abdullah el-Hayri (radıyallahu anh), Meydancık Camii adı ile bilinen Koca Kasım Mescidi'nin mihrabı'nın güneyinde Cafer b. Abdullah el-Ensari, bu camiin karşısında Hasan Ağa yokuşu diye anılan yerde Tabiinden Hasan ve Hüseyin adındaki iki kardeşin kabirleri vardır. Bir yerde iki kişi defn olunmuşsa, kabirleri ziyaret edilirken şu şekilde selâm verir:

"Ey Hasan, ey Hüseyin esenlik üzerinize olsun! Allah ikisinden de razı olsun! İkinizin yerini cennet kılsın, Allah'ın esenliği rahmeti ve bereketi üzerinize olsun."

Kariye'deki Eski Mabed'de Ebu Said el-Hudri (radıyallahu anh), Cin Ali Çeşmede ki Valide Sultan Camii dışında Ebu Zerr Gıffari, ve de isimleri bilinmeyen sahabilerin (radıyallahu anh) kabirleri vardır. Onlar ziyaret edildiğinde şu şekilde duâ edilir:

"Esenlik sizin üzerinize olsun ey Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın dostları. Esenlik üzerinize olsun ey Hidayet yıldızları. Allah sizlerden razı olsun. Mekânınızı cennet kılsın. Allah'ın esenliği, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun."

İbrahim Dede mahallesindeki batmış kapıda Ebu Şeyb el-Hudri (radıyallahu anh) ve Hamdullah el-Ensari, Salmatomruk'ta,

Sultan Hamamı Gülhanı içinde, Hüssam b. Abdullah (radıyallahu anh), Koca Mustafapaşa da Sünbül Sinan içinde, Zincirli Servi civarındaki Yüksek Şebeke içinde Fatımatu'z-Zehra (radıyallahu anha)'nın kalbinin meyvesi Hüseyin (radıyallahu anh) efendimizin mübarek makamı gibi mübarek yerler ziyaret edildiğinde şu duâ okunmalıdır:

"Allah'ım şüphe yok ki bende bu yere geleceğim. Sana olan ahdim ve misakım, bugünden kıyamet gününe kadar halistir. Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet ederim ve yine şehadet ederim ki Muhammed senin kulun ve elçindir."

Galata Kurşunlu Mağaza civarında Yeraltı camii diye bilinen camiide Amr b. As, Vehab b. Huşeyre, Sufya b. Uteybe (radıyallahu anh)'ın kabirleri, Tersanedeki Yeni Havuzun arkasında bulunan Kavgir Kubbe de isimleri bilinmeyen sahabenin, Ayarmadaki ismi bilinmeyen sahabeler, Zindan Kapısında Cafer (radıyallahu anh), Mevlevihane kapısının dışında velilerden Merkez Efendi'nin kabirleri vardır. Bunlar gibi mübarek zatların kabirleri ziyaret edildiğinde şu şekilde duâ etmek gerekir:

"Esenlik üzerine olsun İslâm yolunun şeyhi, esenlik üzerine olsun ey hakikat güneşi, ey bilginin müjdecisi esenlik seninde üzerine olsun. Bereket ve feyzinizle bizleri ve atalarımızı bunlarla aydınlattınız. Allah mekânınızı cennet kılsın, Allah'ın esenliği, rahmeti ve bereketi üzerine olsun"

İskenderiye de, İskender Zülkarneyn, Lokman Hekim ve Danyal (aleyhisselam)'ın kabirleri ziyaret edildiğinde şu şekilde selâm verilmelidir:

"Esenlik üzerine olsun ey Zülkarneyn, ey Allah'ın paygamberi, Allah bizi bu dünyada inayetinize, ahirette şefaatinize eriştirerek sevindirsin, Peygamberimize salât olsun, sana da salât olsun vede bütün peygamberlere olsun, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun."

Ashab-ı kiram'dan Abdu'r-Rezzak (radıyallahu anh)'ın Tersane yakınında ki Hayalet Camii'de Seyyid Abdullah el-Magribi'nin,

Şazeliyye tarikatının önde gelenlerinden Ebu Abbas Aziz'in, Kafiye yazarı İbn Hacib'in, Muhammed el-Busri, kendisi kaside-i bürde'nin yazarıdır, muhaddislerden İbn Ebi Lebban ve İbn Ebi Şame (radıyallahu anh) kabirleri ziyaret edilmelidir.

Mısır-Kahire'de, Hüseyin Camiinde tutulan, Şehid-i Kerbela Aliyyul Mürteza'nın kalbinin meyvesi, dedesi Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in nuru olan İmam Hüseyin'in mübarek başları ziyaret edilmeli ve şu şekilde selâm verilmelidir:

"Esenlik üzerine olsun, Aliyu'l-Mürteza'nın oğlu esenlik üzerine olsun Fatımatu'z-Zehra'nın oğlu, esenlik üzerine olsun Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in torunu Hüseyin. Allah senden razı olsun. Mekânını cennet kılsın, Allah'ın esenliği, rahmet ve bereketi üzerine olsun."

Girasu'l-Cennet ismiyle bilinen, Cuş adındaki dağda şafii mezhebinin sahibi, Muhammed b. İdris eş-Şafii (radıyallahu anh)'nin kabri ziyaret edildiğinde şu şekilde selâm vermelidir:

"Esenlik üzerine olsun ey Muhammed b. İdris eş-Şafii, esenlik üzerine olsun. Mezhebin imamı, ilminin bereketinden Allah bize de versin. Mekânını cennet kılsın. Allah'ın esenliği, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun!"

Bu kabrin yakınlarında Ebu'l-Leys (radıyallahu anh)'ın yine adı geçen dağda Sır Baba hazretlerinin, kendi inşaa ettiği mağara içerisindeki kabir, Kale'de Sahabe-i kiram'dan Serriyetu'l-Cebel (radıyallahu anh), yine Kale'ye bitişik, Yusuf (aleyhisselam)'un hapsedildiği yer bulunmaktadır. Hz. Hasan'ın kızı Nefise'nin kabri ziyaret edildiğinde şu şekilde selâm verilir:

"Esenlik üzerine olsun ey Seyyidemiz Nefise, Ali'nin oğlu Hasan'ın kızı olan senin üzerine selâm olsun. Esenlik senin üzerine olsun ey Fatıma'nın torunu. Allah mekânını cennet kılsın. Allah'ın esenliği rahmeti ve bereketi üzerine olsun."

Fatıma annemizin kerimeleri Zeyneb (radıyallahu anha)'in kabri ziyaret olunduğunda şu şekilde selâm verilmelidir.

"Esenlik üzerine olsun ey Ali'nin kızı Zeyneb, esenlik üze-

rine olsun ey kadınların efendisi, esenlik üzerine olsun Muhammed'in torunu. Allah senden razı olsun!"

İmam Hüseyin'in kerimeleri Sekine validemizin kabri ziyaretedildiğinde şu şekilde selâm verilmelidir.

"Esenlik senin üzerine olsun ey seyyidemiz sekine, esenlik üzerine olsun seyyidemiz Hüseyi'nin kızı. Esenlik üzerine olsun Ali'nin torunu."

Ali (radıyallahu anh)'nin kerimeleri Rukiye validemizin kabri ziyaret edildiğinde şu şekilde selâm verilmelidir.

"Esenlik üzerine olsun ey Seyyidemiz Rukiye, Esenlik üzerine olsun ey Ali'nin kızı."

Hz. Ebubekir (radıyallahu anh)'ın mahdumları Muhammed Hanefi'nin kabri ziyaret edildiğinde şu şekilde selâm verilmelidir:

"Esenlik üzerine olsun ey seyyidimiz Muhammed b. Ebu Bekr es-Sıddık (radıyallahu anh)"

Cafer-i Sadık (radıyallahu anh)'ın mahdumu Muhammed Ma'sum'un kabri ziyaret edildiğinde şu şekilde selâm verilmelidir:

"Esenlik üzerinize olsun Muhammed b. Cafer es-Sadık"

Cemeliyye de ki Hz. Musa (aleyhisselam)'ın kabri de ziyaret edilmesi gereken yerlerdendir. Cidde'ye girildiğinde insanların annesi (ümmül beşer) Havva annemize mutluluklarını artırmak için şu şekilde selâm verilmelidir:

"Esenlik üzerine olsun ey Annemiz ve Seyyidemiz Havva! Allah bize sizin şefaatinizi nasip eylesin ve sizden razı olsun!"

Şeyh Ahmed hazretlerinden rivayet edilir;

"Hindistan'da, Hristiyanların elinde esir olan ve zincire vurulan bir kişi, kurtulmak için bir çare bulamadı. En sonunda Şeyh Ahmed'e teveccüh edip onu Allah'a vesile kılarak duâ etti. Duâ biter bitmez kendisini Cidde'de şeyhin kabri yanında

bulur. O zincirler hâlen o kabirdedir. "

Şeyh Ebu Sedir adıyla bilinen bir şeyhin birçok kerametinden birisi de şudur:

"Hacc yapma isteği ile bir grup insan hazırlanıp gitmek üzereyken, geminin kaptanına, bu zat gelip ne kadar dil döktüyse de kaptan onu kabul etmez. Bu sefer bu zat bir sedirin üzerine oturup şöyle der;

"Ey Sedir, beni Cidde'ye götür. Bunu der demez kendini Cidde'de bulur.

Kale burcunda, Amiri kabilesine mensup, Kays b. el Mulavaha, ki mecnun adıyla meşhurdur, kabrinde halen aşkı görülür. Kalenin dışında sevgilisi Leyla'nın kabri vardır. Bunlarda ziyaret edilmelidir.

Şam-ı Mahmud adı verilen yere gelindiğinde İbrahim b. Ethem hazretlerinin oğlu Şah Mahmud'un kabri oradaki mescidin içindedir. Burası da ziyaret edilmesi gereken yerlerdendir.

Mekke de Anlil çarşısı olarak bilinen yerde Beni Haşim mahallesinde Abdulmuttalib'in evi vardır. Bu evde kâinatın efendisi Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) dünyaya gelmiştir. Bu evde Peygamberimizin ilk secdeye kapanıp **"ümmetim"** diye ağladığı yer ziyaret edilirken:

اَللّٰهُمَّ اِنَّ هٰذَا الْمَقَامَ مَوْلِدُ النَّبِيِّ سَيِّدِنَا رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَللّٰهُمَّ كَمَا بَلَّغْتَنَا فِى الدُّنْيَا زِيَارَتَهُ فَلَا تَحْرِمْنَا فِى الْاٰخِرَةِ فَضْلَ شَفَاعَتِهِ وَاحْشُرْنَا فِى زُمْرَتِهِ وَتَحْتَ لِوَاءِهِ وَاسْقِنَا مِنْ حَوْضِهِ اِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ...

"Allah'ım bu yer, seyyidimiz, nebi Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın doğduğu yerdir. Allah'ım bize onu bu dünyada ziyaret etmeyi nasip ettiğin gibi ahiretteki şefaatinden de

bizi mahrum etme. Bizi onunla birlikte haşrolunacak kimselerle sancağın altında haşreyle, bize onun havuzundan içir, şüphesiz ki senin gücün her şeye yeter."

Ondan sonra Ebu Talib'in evi olan Aliyyül Mürteza hazretlerinin dünyaya geldikleri geldikleri evin içinde orası ziyaret edildiğinde şu şekilde duâ edilir.

"Allah'ım burası seyidimiz Ali (radıyallahu anh)'nin doğduğu yerdir. Ahdimde bugünden kıyamet gününe kadar halis olarak duracağım. Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim."

Ardından müminlerin annesi, cennet kadınlarının efendisi, **Haticetül-Kübra** validemizin evi gelir. Resulullah orada ikâmet etmiştir. Üç odası vardır.

Sağ tarafında bulunan oda da, **Fatıma** (radıyallahu anha)'nın bir el değirmeni vardır, üzerinde bulunan delikler mübarek göz yaşlarının eseridir diye rivayet edilmiştir. Mekke de, Kâbe'den sonra o evden efdal bir yer yoktur. Orası ziyaret edildiğinde şu duâ okunmalıdır.

"Allah'ım, burası Haticetül-Kübra'nın ve efendimiz Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın evidir. Bugünden kıyamete kadar ahdimde halis olarak duracağım. Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim."

Hacer sokağı olarak isimlendirilmiş sokakta, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'la konuşmuş olan taş -ona konuşan taş adı verilmiştir- vardır. O taşın üzerinde şu yazılıdır. **"Ben her zaman insanların en hayırlısına selâm veren bir taşım! Ne mutlu bana! Ondan birçok özellik aldım!"** adı geçen yere yakın, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) efendimizin dayandığı taş vardır. Safa dağının eteğinde **Darul Erkam** ismiyle meşhur olan mübarek ev vardır. İslâm'ın doğduğu ilk zamanlarda efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) otuz dokuz sahabesi ile gizlenerek ibadet ederken.

اَللّٰهُمَّ اَعِزَّ الْاِسْلَامَ اِمَّا بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَاِمَّا بِأَبِى جَهْلِ بْنِ هِشَامٍ

"Allah'ım! İslâmı ya Ömer b. Hattab'la yada Ebu Cehil ile güçlendir" diye duâ ederdi.

Bu duânın üzerine **Ömer b. Hattab** Müslüman olmuş ve kırk kişiye ulaşılmıştır. Ondan sonra da Kâbe haraminde namaz kılınmıştır.

Cebeli Kubeys'te Peygamberimize;

يَااَيُّهَا النَّبِىُّ حَسْبُكَ اللّٰهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

"Ey Nebi! Sana da, sana tâbi olan müminlere de Allah yeter" (Enfal sûresi-64) âyeti nazil olmuştur. Ayrıca burada Ayın yarılması (**şakkı kamer**) mucizesi gerçekleşmiş ve de İbrahim (aleyhisselam)'in Kâbe'yi inşa edince çağrısını buradan yapmıştır. Bu dağın bir diğer özelliği de, başı ağrıyan birisi burada kızartılmış bir koyun başını yerse bir daha başı ağrımaz.

Babu'l-Veda da Ebu Talib'in kızı Fahite'nin evi vardır. **Ümmühani** adıyla meşhurdur. Peygamber efendimizin Mirac'ı bu evde gerçekleşmiştir.

Ebu Bekr es-Sıddık (radıyallahu anh)'ın dükkanı ve Mesfele yakınındaki evi, ayrıca onun civarındaki şehit Hamza (radıyallahu anh)'nın mübarek evi ve Osman b. Mezu'n (radıyallahu anh)'un kuyusu -ki güzel bir suyu vardır, halen oradan su alıp gusül alanlar vardır- ziyaret edilmesi gerekenler yerlerdendir.

Haccun isimli kabristan halen **Cennetu'l-Mualla** adıyla meşhurdur. Mekke'de büyük bir kabristandır. Bu kabristanı ziyaret etmek istediğimizde kabir ziyareti âdâbına riayet ederek gitmek gerekir. Buraya giderken **Mescidi'l-Cin** adındaki mescide -ki Peygamberimiz o mescitte cinlere dini konular ve İslâm'ın hükümlerini öğretti- uğramalıdır.

Kabristana girdiğinde, Resulullah (sallallahu aleyhi vesel-

lem)'ın annesi **Amine binti Veheb** annemizin (radıyallahu anha) kabri ziyaret edilirse şu şekilde selâm verilmelidir:

"Esenlik üzerine olsun ey seyyidemiz, Amine binti Veheb, esenlik üzerine olsun ey efendimiz Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in annesi, Allah senden razı olsun!"

Ve de yanındaki Müminlerin Annesi **Haticetül-Kübra**'nın kabri ziyaret edildiğinde şu şekilde selâm verilmelidir:

"Esenlik üzerine olsun ey seyyidemiz Hatice, esenlik üzerine olsun ey Fatıma'nın annesi, esenlik üzerine olsun ey Resulümüzün hanımı, esenlik üzerine olsun ey kadınların efendisi, Allah senden razı olsun!"

Bu kabrin yanında Abdullah b. ez-Zubeyr (radıyallahu anh)'in -ki Haccac-ı Zalim onu şehit etmiştir- kabri ve onun etrafında ise isimleri bilinmeyen birçok mübarek kişi vardır.

Hira dağı'nda Peygamberin ibadetgâhı olan bir mağara vardır. Şu an onun adı **Cebel-i Nur** diye meşhurdur. Şakkı Sadr'ın gerçekleştiği ve İkra suresi'nin indiği yerdir. Bunlar ziyaret edildikten sonra Mina'ya gitmek gerekir.

Mina'ya giderken yolun sol tarafında **Mescid-i Biat** vardır. Hicretten önce Ensar o mescitte Peygamberimize biat etmişlerdir. Burası da ziyaret edilmelidir.

Minaya girince **Mescid-i Hayf**'da ziyaret edilmelidir. Ortasında **Haye-i Resulullah** denilen yer vardır. Bir kubbe ile burası belli edilmiştir. Bu mescitte yetmiş peygamberin namaz kıldıkları rivayet edilmiştir.

Arafat'a giderken yolun sol tarafında, Hz. İsmail'in fidyesi olarak inen kurbanın yeri vardır. Oraya **Mescidu'l-Kebiş** denir. Bu yerde Halilullah'ın bıçakla ikiye ayırdığı taş ziyaret edilmelidir. Yine aynı yerde **Feth mağarası** diye bir mağara vardır. Peygamberimiz, peygamber olmadan önce orada ibadet ederdi. Ayrıca Aişe (radıyallahu anha) validemizin burada itikâfa girdikleri rivayet edilir. O yerde halen **Sahra-ı Aişe** adıyla meşhur bir taş vardır. Mescid-i

hayfa yakın bir yer olan, Mürselat suresi'nin indiği dağ vardır. Bu mübarek makamda Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in mübarek başının izleri halen vardır. Hacılar başlarını o mahale koyup Peygamberimizden şefaat isterler. Bir kimsenin başı oraya dokunsa, kâinatın efendisinin vücuduna dokunmuş gibi olduğundan o kimseye cehennem ateşinin isabet etmeyeceği anlatılmıştır.

اِنَّا اَعْطَيْنَاكَ

Kevser sûresi de burada inmiştir. Surenin indiği yere **Mescid-i Kevser** ismi verilmiştir. Peygamberimiz Veda haccında kendi eliyle burada altmış deve kurban etmiştir. Yüze kadar olan kısmını da Ali (radıyallahu anh) tamamlamıştır.

Cebel dağı olarak bilinen yer vardır. Orada Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) hicret ederken mağara arkadaşı Ebubekir (radıyallahu anh) ile birlikte saklandığı mağara vardır. Burada üç gece kalmışlardır. Örümcekler ağı ve güvercinlerde yumurtasını oraya yapmışlardır. Bu mağaranın iki kapısı vardır. Birisi çok dardır ve Peygamberimiz Ebu Bekir ile bu kapıdan girmiştir. Peygamberimizin mübarek vücutları o kapıya değdiği için burası ziyaret edildiğinde o kapıdan geçmek gerekir. Bu mağaranın bir kapısı daha vardır ve orası oldukça geniştir. O kapıyı Cebrail açmıştır diye rivayet edilir. Mağara-ı şerifin özelliğidir: Kim buraya girerse bütün elem ve sıkıntıları geçer. Çünkü hakkında şöyle buyurulmuştur:

لَا تَحْزَنْ اِنَّ اللّٰهَ مَعَنَا

"Üzülme! Şüphesiz Allah bizimledir." (Tevbe suresi-40)

Hz. Enes'ten rivayet edilir ki; Musa (aleyhisselam)'nın: **"Rabbim! Bana kendini göster, sana bakayım."** isteği üzerine Allah o yerde bulunan dağa görünmüş ve o dağ **"Rabbin dağa göründüğü an onu paramparça etti!"** ayetinde beyan olduğu gibi paramparça oldu. O dağın üç parçası Mekke'ye düştü, birisi **Hira dağı**, birisi Mina'daki **Sibir dağı**, diğeri **Cebel-i Sevr** oldu. Bu dağın üç parçası da Mediye düştü, biri **Uhud dağı**, birisi **Verka dağı**, diğeri **İr**

dağı oldu."

Medine'ye giderken, Umre-i Cedide'yi geçip müminlerin annesi Hz. Meymune (radıyallahu anha)'nin kabri şerifleri ziyaret edildiğinde şu şekilde selâm verilmelidir.

"Esenlik senin üzerine olsun Ey seyyidemiz, ey Meymune, esenlik üzerine olsun ey müminlerin annesi, esenlik üzerine olsun ey Peygamberimizin hanımı, Allah senden razı olsun"

Sonra Atfan adındaki yerde **Bir-i Nefl** adıyla bilinen su kuyusu ziyaret edilip ondan su içilmelidir. Çünkü Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in şekerden lezzetli tükürüklerinin o kuyuya düştüğü rivayet edilir.

Bedir isimli mübarek yere gidilmelidir, orada nice ayet ve güzel eserler vardır. İslâm'ın ilk zaferi burada elde edilmiştir. Gece olduğunda Ayın Bedri (on dördü) gibi rüya görülür.

Resulullah'ın ashabına yardım için gökten inen asker meleklerin, insan kılığındaki şekilleri orada geceleri görülür. Ashab-ı kiram efendilerimizin merkez kabul ettikleri dağın -ki ona Kur'ân'da **Udvetud-Dünya** denilmiştir- halkına Dağ Halkı denir.

O dağın kumları su gibi akar, fakat dağın sınırlarını geçmezler. O dağdan bazı günlerde davul sesi gibi ses duyulur. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın ashabına Allah yardım ettiği sırada kalplerine azim ve cesaret gelsin diye Allah tarafından çıkarıldığı söylenen sesle bu aynıdır.

Özellikle bazı insanlar zahmet çekip dağın zirvesine çıkarlar ve oradaki ebedî kalıcı izleri görürler. Sonra aşağıya kayarak inerler ve o sırada müthiş sesler duyulur.

Bu dağın eteklerinde Ashab'ın yaralananlarının yeri ve de müşavere yaptıkları yer taşlarla çevrilmiş ve yerleri belli edilmiştir.

Mısır Mahmeli her yıl bu dağa geldiğinde bir deve kurban edermiş. Nasıl olduysa unutmuşlar ve bu dağın yanından geçerken kervandan bir deve ayrılıp tek başına kaçmış ve bu dağın hizasına

geldiğinde oraya oturmuş. Kurban edilene kadar da böylece kalmış.

Aciz olan ben, kendi gözlerimle o yeri gördüm, savaş yapılan yer buraya oldukça uzaktır. **Udvetu'l-Kusva**'ya yakındır. Bedir şehitleri o yerdedir. Orada Cami kubbesi gibi bir yer vardır. Orada Peygamber efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in oturdukları sandalye şeklindeki taş vardır. Buranın da ziyaret edilmesi gerekir. Şu şekilde selâm vermesi gerekir:

"Esselamu aleyküm ya Şuada! Esselamu aleyküm ya nüceba! Esselamu aleyküm ya şüheda! Esselamu aleyküm ya men gıyle fi şanihim."

Safa'da, **Ebu Zerr Gıffari** (radıyallahu anh) hazretlerinin kabri, Hamra da **Ebu Ubeyde b. el-Cerrah** (radıyallahu anh)ın kabri vardır.

Ravuha adındaki yere yakın bir dağın eteklerinde Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) ile konuşan bir geyiğin yeri vardır. Bu geyiğin kıssası meşhurdur. Halen orası **Mescid'ül-Gazel** adıyla meşhurdur.

Medine'ye gelindiğinde, güzel bir temizlik ile salâvat şerife getirerek, ilk olarak **Harem-i Nebeviyye**'yi ziyaret etmek gerekir. **Babu's-Selâm**'a geldiğinde burayı kastederek şöyle der:

"Allah'ım sen iyisin ve iyilik sendendir. Ve iyilik sana döner. Bizi iyilikle yaratan Rabbimiz, seni hamd ile yüceltiriz. Ey Celâl ve ikram sahibi Rabbim, günahlarımı bağışla, rahmetinin kapılarını bana aç, merhamet edenlerin en merhametlisi Allah'ım beni doğru bir giriş ile girdir ve doğru bir çıkış ile çıkar. De ki; Hak geldi batıl zail oldu."

Sonra **Ravza-i Mutahhara**'ya gidilmelidir. Hücre-i saadet ile minber'in arasında bulunan yer ziyaret edilmelidir.

مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ

"Benimle minberimin arası cennet bahçelerinden bir bah-

çedir" buyurulmuştur. Ravza-i mutahhara da tahiyyetül mescid namazı kılıp ardından şu şekilde duâ edilmelidir:

"Allah'ım bu ravza senin Nebin Muhammed için şerefli kıldığın ikram ettiğin yerdir. Bize bu dünyada onu ziyaret etmeyi nasip eyledin. Ahirette de onun şefaatini bizden esirgeme!"

Bu mübarek yerde Medine halkına bir miktar sadaka verilir.

يَاۤاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَىْ
نَجْوٰيكُمْ صَدَقَةً

"Ey iman edenler! Peygamberden gizlice bir şey isteyeceğiniz zaman, gizli konuşmadan önce sadaka verin." (Mücadele suresi-12) Ayetini bu konuya delil gösterip sadaka verilmelidir. Fakat mescitlerin içierisinde sadaka vermenin doğru olmadığı konusunda hadisler vardır. Bunlar dilenciler yani sadaka isteyenler hakkındadır. Bu sadaka karşı tarafın istemesiyle verilen sadaka değildir. Kendisinden sadaka istenmeden verilen sadakanın ibadet olacağı aşikârdır.

Son olarak el bağlayıp en üstün âdâb ve huşû ile huzuru saadete gelip şu şekilde selâm vermelidir.

اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَاۤاَيُّهَا النَّبِيُّ السَّيِّدُ الْكَرِيمُ وَالرَّسُولُ الْعَظِيمُ
وَالرَّؤُفُ الرَّحِيمُ اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَارَسُولَ اللهِ اَلصَّلاَةُ
وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَانَبِيَّ اللهِ اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَاحَبِيبَ اللهِ
اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَاخَيْرَ خَلْقِ اللهِ اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ
يَانُورَ عَرْشِ اللهِ اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا اَمِينَ وَحْيِ اللهِ اَلصَّلاَةُ
وَالسَّلاَمُ عَلَى مَنْ قَالَ اللهُ تَعَالٰى فِى حَقِّهِ ﴿ وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَلَمُوا

اَنْفُسَهُمْ جَاؤُكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴾ وَهَا اَنَا يَاسَيِّدِى يَارَسُولَ اللّٰهِ قَدْ جِئْتُكَ هَارِبًا مِنْ ذَنْبِى وَمُسْتَغْفِرًا مِنْ خَطِيئَتِى وَمُسْتَشْفِعًا بِكَ اِلٰى رَبِّى فَاشْفَعْ لَنَا يَا شَفِيعَ الْاُمَّةِ وَاَجِرْنِى يَانَبِىَّ الرَّحْمَةِ وَيَاسِرَاجَ الظُّلْمَةِ وَ يَاكَاشِفَ الْغُمَّةِ يَاسَيِّدِى يَارَسُولَ اللّٰهِ اَتَيْنَاكَ زَائِرِينَ وَقَصَدْنَاكَ رَاغِبِينَ وَمِنْ ذُنُوبِنَا مُسْتَغْفِرِينَ وَشَفَاعَتَكَ طَالِبِينَ وَمَحَبَّتَكَ عَارِفِينَ وَبِدِينِكَ مُسْتَمْسِكِينَ وَبِبَابِكَ وَاقِفِينَ وَبِكَ اِلَى اللّٰهِ مُسْتَشْفِعِينَ لَاتَرُدَّنَا خَائِبِينَ وَلَا عَنْ شَفَاعَتِكَ مَحْرُومِينَ وَلَا عَنْ بَابِكَ مَطْرُودِينَ يَاسَيِّدِى يَارَسُولَ اللّٰهِ اَسْئَلُكَ الشَّفَاعَةَ لَنَا وَلِوَالِدَيْنَا وَ الْمُؤْمِنِينَ وَاَنْتَ صَاحِبُ الشَّفَاعَةِ الْوَسِيلَةِ وَالدَّرَجَةِ الرَّفِيعَةِ وَالْمَقَامِ الْمَحْمُودِ وَالْحَوْضِ الْمَوْرُودِ وَاللِّوَاءِ الْمَعْقُودِ وَالشَّفَاعَةِ الْعُظْمٰى يَوْمَ الْمَشْهُودِ يَاخَيْرَ مَنْ دُفِنَ فِى التُّرْبِ اَعْظَمُهُ وَطَابَ مِنْ طِيبِهِنَّ الْقَاعُ وَالْاَكَمُ نَفْسِى فِدَاءٌ لِقَبْرٍ اَنْتَ سَاكِنُهُ فِيهِ الْعَفَافُ وَفِيهِ الْجُودُ وَالْكَرَمُ اَنْتَ الْحَبِيبُ الَّذِى تُرْجٰى شَفَاعَتُكَ عِنْدَا الصِّرَاطِ اِذَا مَزَلَّتِ الْقَدَمُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَاسَيِّدَ الْاَوَّلِينَ وَالْاٰخِرِينَ وَعَلٰى اٰلِكَ وَاَصْحَابِكَ اَجْمَعِينَ يَااَيُّهَا النَّبِىُّ الْكَرِيمُ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ...

"Esselatu vesselamu aleyke ya eyyuhen nebiyyus seyyidul kerimu ver resulul-azim verraufurrahim,

Esselatu vesselâmu aleyke ya rasulullah.

Esselatu vesselâmu aleyke ya nebiyallah.

Esselatu vesselâmu aleyke ya habiballah.

Esselatu vesselâmu aleyke ya hayre halkillah.

Esselatu vesselâmu aleyke ya nure arşillah.

Esselatu vesselâmu aleyke ya emine vahyillah.

Esselatu vesselâmu alâ men kalallahu teâlâ fi hakkihi ve lev ennehum iz zalemu enfusehum ca'uke festağfirullahe vestağfire lehumur resulu levecedullahe tevvaben rahimen. Veha ene Ya seyyidi ya resulullah.

Kadci'tuke hariben min zenbi ve mustağfiren min hatieti ve musteşfian bike ila Rabbi feşfeğ lena ya şefial ümmeti ve ecirni ya nebiyyer rahmeti ve ya siracez zulmeti ve ya kaşifel gummeti.

Ya seyyidi ya Rasulullahi ataynake zairine ve kasadnake ragıbine ve min zunubina mustağfirine ve şefaateke talibine ve muhabbeteke arifine ve bi dinike mustemsikine ve bibabike vakıfine ve bike ilellah musteşfine la teruddena haibine ve lâ an şefaatike mahrumine ve lâ an babike matrudine.

Ya seyyidi ya Rasulullahi eselukel şefaate lena ve livalideyne vel müminine ve ente sahibuş şefaati vel vesileti ved derecetir rafiati vel makamil mahmudi vel havzıl mevrudi vel livail mağkudi veş şefaatil uzma yevmel meşhudi ya hayra men dufine fit turbi ağzemuhu ve tabe min tibihinnelkau vel ekemu nefsi fidaun li kabrin ente sakinuhu fi hil ifafu ve fihil cudu vel keremu entel habibullezi turca şefaatuke indessırati iza ma zellet il kademu.

Esselâmu aleyke ya seyyidul evveline vel ahirine ve alâ alike ve eshabike ecmain. Ya eyyuhen nebiyyul kerimu ve rahmetullahi ve berakatuh."[55]

Sonra Ebu Bekir efendimize selâm veririz:

"Esselâmu aleyke ya emirel muminin ya seyyidena Ebu Bekrin es-sıddık, Esselamu aleyke ya ibni ebi Kuhafete. Esselâmu aleyke ya evvelun hulefai. Esselâmu aleyke ya sahibe Rasulullahi. Esselâmu aleyke ya munisehu fiddari ve sahibehu filğari ve refikahu fi mecmail esfari. Esselâmu aleyke ya men enfaka cemia malihi fi hubbillahi ve hubbi resuluhi hatta tehallele bil abai radiallahu anhi"

Sonra Hz. Ömer'e:

"Esselâmu aleyke ya emirel muminin ya Ömer, Esselâmu aleyke ya ibnil hattab. Esselâmu aleyke ya helifel mihrabi.. Esselâmu aleyke ya natiken bil hakki vessevabi. Esselâmu aleyke ya saniyel hulefai.. Esselâmu aleyke ya men kile fi şanihi lev kâne badi nebiyyun le kane ömer. Esselâmu aleyke ya men ezharel İslâme ve keserel-esname. Esselâmu aleyke ya Ebed duafai vel eramili vel eytami Esselâmu aleyke ya izzel müslimin ve tacel mü'mine ve kehf-el muhibine ve nizamel erbaine radıyallahu anh."

Ardından Cebrail (aleyhisselam)'in penceresinin yanına gelip meleklere şu şekilde selâm verilir:

"Esselâmu aleyke ya seyyidena ya Cibril. Esselâmu aleyke ya seyyidena ya İsrafil. Esselâmu aleyke ya seyyidena ya Mikail. Esselâmu aleyke ya seyyidena ya Azrail. Esselâmu aleykum ya melaiketellahi'l-mukarrebin min ehli's-semavati ve aradine. Rabbena innena semina munadiyyen yunadi lil imani en aminu bi Rabbiküm fe amenna Rabbena fağfirlena zunubena ve keffir anna seyyiatina ve teveffena ma'al ebrar. Rabbena ve atina ma va'adtena ala rusulike ve la tuhzina yevmel kıyameti inneke la tuhliful miade. Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekatuhu."

Fatıma (radıyallahu anha)'yı ziyaret edip şu şekilde selâm verilmelidir:

"Esselâmu aleyki ya seyyidetina ya Fatımatez Zehra. Esselâmu aleyki ya binte Habibullah. Esselâmu aleyki ya binte habibillah. Esselâmu aleyki ya binte nebiyellah. Esselâmu aleyki ya seyyideten nisai. Esselâmu aleyki ya ceddeteş şurefai. Esselâmu aleyki ya zevcete emiril müminin aliyyul murteza. Esselâmu aleyki ya ummel hasani ve huseyni esseydeyni'ş-şehideyni's-saideyni seyyide şubbani. Ehlil cenneti ve kurretey a'yuni ehlissünneti radıyallahu anh ve erdaki."

Sonra kıbleye dönüp şu şekilde duâ edilir:

"Allahümme bi cahi Muhammedin ve âli Muhammedin ve enterrabbul mahmudi ve bi cahi Ebi bekrin ve Ömere ve Osmane ve Aliyy. Ente'z-zatu'l-ala ve bi cahi Fatımate'z-zehra ve ente fatıru's-semavati vel-ard vel ardine ve bi cahi İsmaile ve ente semiu'd-dua'i ve bi cahi Cibrile ve ente cabiru'l-kulubi'l-mütekessireti. İsma' duana vecbir kulubena vagfir zunubena vestur uyubena ve ferric kurubena ve tekabbel ziyaretena ve âmin havfena ve hevvin aleyna kulle hevlin ve sehhil aleyna kulle asirin inneke alâ külli şeyin kadîr."

Sonra Müvacehe'ye gelip şu duâ okunur:

"İnnallahe ve melâiketehu yusallune alen nebiyyi. Ya eyyuhellezine amenu sallu aleyhi ve sellimu teslima. Allahümme inne es'eluke ve etevesselu ileyke bi cahi nebiyyike ve habibike Muhammedin sallallahu aleyhi ve selleme. En terzukani imanen kamilen yubaşiri kalbi ve nasiben sadikan hatta a'lemu ennehu la yusibuni illa ma ketebte li ve kıden bimakasemte li ve es'eluke ilmen nafian ve rızkan vasian ve helâlen tayyiben ve kalben haşien ve bedenen sabiren ve lisanen zakiren ve amelen makbulen ve veleden salihan ve tevbeten nasuhan ve ticareten len tebure ya nuren-nuri ya âlime ma fis-suduri ve ehricni ve valideyye minez-zulumati ilen-nuri ente veliyyi fid dünya vel âhireti teveffeni müslimen ve elhikni bissalihin ya ilâhel-âlemin. Ya hayren-nasırin. Ve sallallahu alâ seyydina Muhammedin ve alâ âlihi vesahbihi ves sellem."

Sonra Ravza-ı Mutahhara'ya gelip, hücre-i saâdete yakın üs-

tüvane-i nasuh ve üstüvane-i ebi Lubabe olarak isimlendirilmiş yerin yanında -Resulullah'ın mübarek başları bu tarafa düşer- bu duâyı okumalıdır.

"Allahümme lâ teda lena fi makamina haza zenben illa gafertehu. Ve lâ hemmen illa ferectehu. Ve lâ sailen illâ ateytehu. Velâ meridin şefeyteh. Ve lâ deynen illa eddeytehu. Ve lâ aduvven, illa hazeltehu. Ve lâ tıflen, illa Rabbeytehu. Ve lâ musafiren illa reddeyteh. Ve lâ fakiren illa agneytehu. Ve lâ haceten min havaici'd-dünya leke fiha rıden ve lena fiha salâhun illa kadeyteha ya Rabbel-âlemine vagfir li zunubi fe innehu la yagfiru'z-zunube illa ente ve sallallahu ala seyyidena Muhammedin ve alihi ve sahbihi ecmaine ve selleme teslimen."

Sonra Cennetuül-Baki'ye gidip kapıdan içeri girdiğinde bütün kabristan toplu bir selâm verip ardından Emirul müminin Osman b. Affan'ın kabrini ziyaret edip şu şekilde selâm vermek gerekir:

"Esselâmu aleyke ya seyyidene ya emirel müminin Osman ibn Affan, Esselâmu aleyke ya salisel hulefai.. Esselâmu aleyke ya sıhre Rasulullah. Esselâmu aleyke ya camiel Kur'ân. Esselâmu aleyke ya men istehad minhu melaike tur-rahman. Esselâmu aleyke ya men nevverel mihrabe bi imametihi ve zeyyenel kurâne bi tilavetihi. Esselâmu aleyke ya siracallahi fi cennetihi radiallahu anh."

Sonra Aliyyül Mürteza hazretlerinin validesi Fatıma b. Esede şu şekilde selâm verilir:

"Esselâmu aleyki ya Fatıma binte esed. Esselâmu aleyki ya ümme Aliyyil mürteza. Esselâmu aleyki ya men keffenehennebiyyu sallallahu aleyhi ve selleme bi kamisihi ve elhade ha bi yeminihi radiyallahu anh"

Sonra meşhur sahabilerden Ebu Said el-Hudri (radıyallahu anh) ziyaret edilir ve şu şekilde selâm verilir:

"Esselâmu aleyke ya Eba Saidil Hudri. Esselâmu aleyke ya raviyel-hadisi an Resulillahi sallallahu aleyhi ve selleme,

e'adellahu teâlâ aleyna min bereketike ve bereketi ulumike ve ala validena ve alel müslimine fid-dünya vel âhirete radiallahu anh."

Sonra Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in süt annesi Halime (radıyallahu anha) validemizin kabri ziyaret edilir ve şu şekilde selâm verilir:

"Esselâmu aleyki ya Halimetes-sadiye, Esselâmu aleyki ya murdi-aten-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme Radiyallahu anh."

Sonra geri kalan şehitler için umûmen selâm verilir ve ardından Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in oğlu İbrahim'e selâm verilir:

"Esselâmu aleyke ya seyyidena ya İbrahim!, Esselâmu aleyke ya İbni Resulillah! Esselâmu aleyke ya İbni Habiballah! radiyallahu anke ah"

Ondan sonra Kurra'ların şeyhi Nafi'(radiyallahu anh)'nin kabri ziyaret edilir ve şu şekilde selâm verilir:

"Esselâmu aleyke ya Nafi, Esselâmu aleyke ya şeyhelkurrai. E'adallahu aleyna ve ala validina min berektike ve berakati ulumike fid-dünya vel âhireti radiyallahu anh."

Sonra Malik b. Enes'e şöyle selâm verilir:

"Esselâmu aleyke ya Malik İbn Enes, Esselâmu aleyke ya imamel mezhebi. E'adallahu aleyna ve ala validina min berektike ve berakati ulumike fid-dünya vel âhireti radiyallahu anh."

Resulullah'ın amcasının oğlu, Süfyan ibnil-Haris'e şöyle selâm verilir:

"Esselâmu aleyke ya Süfyan ibn-el Haris Esselâmu aleyke ya İbn ammi Resulillah sallallahu aleyhi ve sellem. Radiyallahu anh."

Resulullah'ın eşlerinin kabirleri bir kubbe altında bulunduğu

için hepsine birden şu şekilde selâm verilir:

"Esselâmu aleykünne ya ezvace Resulullah sallallahu aleyhi ve selleme radiallahu anhünne ve erda künne ve cealel cennete menzilekünne ve meskenekünne ve mahallekünne ve mevakünne Esselâmu aleykünne ve rahmetullahi ve berekatuh."

Ehli beyt kubbesi olarak bilinen yer- ki Resulullah'ın bütün ailesinin orada olduğu söylenir, Fatıma (radıyallahu anha)'da dahil-ziyaret edilir. Ve şu dua okunur:

"Esselâmu aleyke ya seyyidena ya Abbas, Esselâmu aleyke ya ebne Abdulmuttalib, Esselâmu aleyke ya Amme rasulullah, Esselâmu aleyke ya seyyidena ya imamu Hasan, Esselâmu aleyke ya İbnel mürteza, Esselâmu aleyke ya hafide Resulullah, Esselâmu aleyke ya imamu Zeynel-Abidin, Esselâmu aleyke ya seyyidena ya imamu Muhammedul el-Bakir. Esselâmu aleyke ya imamu Caferu's-sadık, Esselâmu aleykum ya ehli beytin nübüvveti ve madenir-risaleti radiyallahu anhüm ve erdaküm ve cealel-cennete menzileküm ve meskeneküm ve mahalleküm ve mevaküm Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berakatuh."

Sonra Malik ibn Sinan (radıyallahu anh)'a şu şekilde selâm verilir:

"Esselâmu aleyke ya hamili livai Resulullah sallallahu aleyhi ves-selleme radiyallahu anh."

Sonra Resulullah'ın babası Abdullah (radıyallahu anh)'ın kabirlerine şu şekilde selâm verilir:

"Esselâmu aleyke ya seyyidena ya Abdullah, Esselâmu aleyke ya ebne Abdulmuttalib, Esselâmu aleyke ya valide Resulullahi sallallahu aleyhi ve selleme radiyallahu anh."

Sonra Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın dişi devesi ve ziyafet sofrasının bulunduğu yer ziyaret edilmeli ve şu şekilde selâm verilmelidir:

"Allahümme innehazel makame maidetu ve musalla seyyidena Resulullahi sallallahu aleyhi ve sellem. Allahümme inni evdatu fi hazel-makami ahdi ve misaki min yevmi haza ila yevmil-kıyamete halisen muhlisen eşhedü en lâ ilâhe illâllahu ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve Resulüh."

Sonra buradaki **Mescidü'l-İcabe** ziyaret olunduğunda şu şekilde selâm verilir:

"Allahümme innehazel mescidü'l-icabe ve musalla seyyidena Resulullahi sallallahu aleyhi ve selleme inni evdatu fi hazel-makami ahdi ve misaki min yevmi haza ila yevmil-kıyamete halisen muhlisen eşhedü en lâ ilâhe illâllahu ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve Resulüh."

Sonra Uhud dağına doğru gitmeli, orada şehitlerin efendisi Hamza (radıyallahu anh)'yı ve diğer şehitleri ziyaret edip şu şekilde selâm vermelidir:

"Esselâmu aleyke ya Hamza, Esselâmu aleyke ya ibn-i Abdilmuttalib, Ya Amme Resulullahi Esselâmu aleyke ya seyyidul şüheda, Esselâmu aleyke ya seyyidena ya Abdullah ibn Cahş, Esselâmu aleyke ya Mus'ab! ibn Umeyr, Esselâmu aleyke ya Şemmuz İbne Osman! Radiyallahu anh."

Ardından bütün şehitlere şu şekilde selâm verilmelidir:

"Esselâmu aleyküm ya şühedae Uhud, Esselâmu aleyküm ya Nuceba, Esselâmu aleyküm ya men kalellahu fi hakkihim ve la tahseben ellezine kutilu fi sebilillahi emvaten bel ahyaun inde Rabbihim yurzekune ferihine bima ayatuhumullahu min fadlihi ve yestebşirune billezine lem yelhaku bihim min halfihim ellâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenun."

Ardından Zekiyuddin Muhammed b. Abdullah b. Hasan b. Hüseyin b. Ali'nin kabri ziyaret edilmeli ve şu şekilde selâm verilmelidir:

"Esselâmu aleyke ya Zekiyyedin, Esselâmu aleyke ya ehle beytin-nübüvvetin radiyallahu anhüm."

Sonra, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın, Uhud'da kırılan dişinin gömüldüğü, **Kubbetü's-Sühya**'ya ziyaret edildiğinde şu şekilde selâm verilir:

"Esselâtu vesselâmu aleyke ya Resulullah. Allahümme inne haza kubbetü's-sühya ve musalla seyyidena Resulillahi sallallahu teâlâ aleyhi ve selleme, Allahümme kema bellegtena fid-dünya ziyaretehu felâ tahrimna fil ahireti fadle şefaatihi vahsurna fi zümretihi ve tahte livaihi veskina min havdihi inneke alâ külli şeyin kadirun bi rahmetike ya erhame'r-rahimin."

Sonra **Kıbleteyn mescidi** ziyaret edilip, **Tahiyyet'ül mescid** namazı kıldıktan sonra şu şekilde dua etmelidir:

"Allahümme innehazel makame mescidu'l-kıbleteyni ve musalla seyyidina Resulullahi sallallahu aleyhi ve selleme. Allahumme inneke kulte ve kavlukel hakku fi kitabikel-münezzeli alâ nebiyyike'l-mürseli. (Kad nera tekallube vechike fi's-semai fe le nüvelliye'nneke kıbleten terdaha fevelli vecheke şetre'l-mescidi'l-harami Allahümme inni evda'tu fi hazel makami ahdi ve misaki min yevmi haza ila evda'tu fi hazel makami ahdi ve misaki min yevmi haza ila yevmil kıyameti halise muhlesen eşhedü enlâ ilâhe illâllah ve eşhedü enne muhammeden abduhu ve Resuluh.)"

Sonra, Mescid-i Ebu Bekir Sıddiki Mescidun-Nebi, Mescid-i selâm ve Mescid-i Ali ziyaret edilmelidir. Hepsinde de Tahiyyet'ül mescid kılınmalı ve dualar edilmelidir.

Mescid-i Küba ziyaret edilip tahiyyetul mescid namazı kılındıktan sonra şu şekilde duâ edilmelidir:

"Allahümme inne haza mescidün üssise alet'takva min evveli yevmin ehakku en nakume fihi, fihi ricalün yuhibbune en yetetahharü vallahu yuhibbül mutahharin. Allahümme tahhir kulubena mine'n-nifaki ve amalena mine'r-riyai, ve furucena minez zinai ve elsinetena minel kezibe vel gıybeti vel buhtani ve ayunena minel hıyaneti fe inneke ta'lemu hainetel ayuni ve ma tuhfis sudûrü İnni evdatu fi hazel makami ahdi."

Sonra, Hicret ederken Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın devesinin çöktüğü yer, buraya **Mebreku'n-Nake** denir, ile **Kubbetü'l-Keşif** denilen yer ziyaret edilmelidir. Ardından **Mescidü'l-Muvacehe** de **tahiyyetül mescid** namazı kılmalı sonra şu şekilde dua etmelidir:

"Allahümme inne hazel makame mebrekun'nakati ve musalla Resulillahi ah. İnni evda'tu ah. Allahümme inne haza kubbetü'l-keşfi ve musalla seyyidina resulillahi innî evda'tu ah. Allahümme inne hazel mekame mescidü'l-muvaceheti ve musalla seyyidina resulillahi innî evda'tu ah."

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın su içtiği on dokuz kuyudan en ünlüleri olan **İdris, Bessa, Ha'i, Bidaa, Revme, Ahen kuyuları** ziyaret edilmelidir. Bu kuyular Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın su içip abdest ve gusül aldığı yerlerdir. Son olarak **Hatem kuyusu** ziyaret edilmelidir. Bu kuyuya rivayet edildiğine göre, Resulullah yüzüğünü düşürmüş ve kuyuda yüzüğü iade etmek için yükselmiş.

Sonra, şu an mescid olan Ebubekir ve Ali (radiyallahu anh)'ın evleri ziyaret edilmelidir. Sonra, Beyt-i Benati Beni Neccar ki, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) hicret ederken, onu şiir okuyarak karşılayan kızların evidir.

Medine'den ayrılırken **Muvacehe-i Şerife** gelip Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a şu şekilde veda etmelidir:

"Elveda, Elveda ya Resulullah, el emanü el emanü ya nebiyallah. el firaku el firaku ya habiballah. Lâ cea'lehullahu ahirel ahdi laminke vela min ziyaretike minel vukûfi beyne yedeyke, fi hayrin ve sıhhatin ve afiyetin ve selâmetin inşaallahu ci'tuke ve zurtüke vein mittu evda'tu indeke şehadetî veemânetî vemîsâkî min yevminâ hazâ ilâ yevmil kıyameti vehiye şehadetu enlâ ilâhe illallahu Muhammedun resûlüllahi Allahümme inne hazâ abdüke ve habîbüke ve nebiyyüke ve şefî'uke ve enâ abdüke veşşeytanu aduvvuke fein gaferteli feriha abdüke ve gazibe aduvvuke vein tua'zzibni hezine habibüke veradiye aduvvuke veheleke abduke veente ekremu min en yahzene ha-

bîbüke veyerda aduvvuke. Allahümme innel-arabel-kirame in mate fîhim seyyidun atekû alâ kabrihi veinne hazâ seyyidul a'lemîne fea'tıknî alâ kabrihi Allahümme innî üşhidu bike ve üşhidu biresûlike vebierba'i hulefaihi ve üşhudi bilmelaiketin nariline alâ hazihirravzatiş-şerifetil-kerimeti velakifine aleyha ennebî eşhedu enlâ ilâhe illallahu vahdehu lâşerike lehu ve eş-hedu enne muhammeden abduhu ve resûluhu veenne küllemâ câe bihi minemrin vevahyin vehaberi makane vema yekûnu hakkun lâ kezibe fîhi velâ iftirâe veinnî mukirrun leke yâ ilahî bicinayetî ve ma'siyyeti fağfirli vemnun aleyye billezî menente bihi alâ evliyâike feinneke entelmennanul-gafûrur-rahimü. Bi rahmetike yâ erhamer râhimîne vesâlamun alelmürselîne vel hamdulillahi rabbilâ'lemîn"

Medine'yi ziyaret etmenin sevabı ve ecri çoktur.

Bunlardan burada ancak birkaçı anlatılmaktadır. Medine vahyin geldiği, Peygamberimizin hicret ettiği yerdir, ayrıca pek çok mübarek cesetlerin bulunduğu mukaddes mekândır. Ravza-i mutahhara'nın arştan daha efdal olduğuna tüm ehl-i ilim ve ehl-i tahkik söz birliği etmişlerdir. Hücre-i saadet ile Minber-i saadet arasına **(Ravza-i mutahhara)** denilir ve orası cennetten efdaldir. Bir kimse orada oturup; "Ben bugün cennete girdim" diye yemin etse hanis olmaz doğru yemin etmiş olur.

Medine'nin toprağı şifa, tozları da cüzzam hastalığına iyi geldiği hadiste rivayet edilmiştir. Hadis-i şerifte;

غُبَارُ الْمَدِينَةِ شِفَاءٌ مِنَ الْجُذَّامِ

"Medine'nin tozları cüzzam hastalığına karşı şifadır" buyurulmuştur. Başka bir hadis-i şerifte;

صَلَاةٌ فِى الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ مِائَةَ اَلْفِ صَلَاةٍ وَصَلَاةٌ فِى مَسْجِدِى اَلْفُ صَلَاةٍ وَفِى بَيْتِ الْمُقَدَّسِ خَمْسَمِائَةَ صَلَاةٍ

"Mescid-i haram'da kılınan bir namaz yüz bin namaz, Benim mescidim de kılınan namaz bin namaz, Beyt-i Mukaddes de kılınan namaz beş yüz namaza denktir" buyurulmuştur.

Bir başka hadis-i şerifde;

صَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِي هٰذَا اَفْضَلُ مِنْ اَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَاسِوَاهُ اِلَّا الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَصِيَامُ شَهْرِ رَمَضَانَ بِالْمَدِينَةِ وَصِيَامِ اَلْفِ شَهْرٍ فِيمَا سِوَاهَا وَصَلَاةُ الْجُمُعَةِ بِالْمَدِينَةِ كَاَلْفِ جُمُعَةٍ فِيمَا سِوَاهَا

"Benim bu mescidim de kılınan bir namaz, Mescid-i Haram hariç diğer mescitlerde kılınan bin namazdan efdaldir. Medine'de tutulan ramazan ayı orucu diğer yerlerde tutulan bin ay oruç gibidir. Medine'de kılınan bir Cuma diğer yerlerde kılınan bin Cuma gibidir" buyurulmuştur.

Peygamberimiz'i (sallallahu aleyhi vesellem) **ziyaret etmenin fazileti** hakkında şöyle buyurulmuştur:

مَنْ زَارَنِي بَعْدَ وَفَاتِي فَكَاَنَّمَا زَارَنِي فِي حَيَاتِي

"Kim beni ölümden sonra ziyaret ederse, sağlığımda ziyaret etmiş gibi olur" buyurulmuştur.

Yine hadis-i şerifte;

مَنْ زَارَ قَبْرِي وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي...

"Kim kabrimi ziyaret ederse, ona şefaatim vacip olur" buyurulmuştur. Efendimizin kabrini ziyaret edenin, imanla öleceğine işaret vardır. Zaten imanı olmayanlara şefaat yoktur.

Rivayet edilir ki:

Bir Arap, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ı ziyaret edip, ona salât ve selâm getirdi, sonra Ebubekir (radıyallahu anh) ve Ömer (radıyallahu anh)'i de ziyaret edip onları selâmladı. Sonra da ellerini açıp şu şekilde duâ etti:

"Ey Rabbim! Arapların bir âdeti vardır, buna göre kerem ve makam sahibi biri öldüğünde o kimsenin muhterem biri olduğuna delâlet etmek için onun dostları gelip o kabrin başında köle azat ederler. Burada yatan kişi, senin en sevdiğin kişi ve dostundur, ben ise bir köleyim, böyle bir kabrin başında beni af edip azat eylemen senin şanına yakışmaz mı? " Ve birden bir ses duyuldu:

"Ey Arap! Sadece kendini kurtarmak mı istedin? Ettiğin duâya öyle bir vesile kıldın ki, bütün yaratılmışlar olanlar için istemiş olsaydın kabul olurdu, seni affettim!"

Bir kimse Mekke veya Medine de ölürse bu onun için bir ganimettir, çünkü hadis-i şerifte:

مَنْ مَاتَ فِى الْحَرَمَيْنِ يُبْعَثُ مِنَ الآمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

"Bir kimse, Haremeyn (Mekke ve Medine)'de ölse, kıyametin kötülüklerinden güven içerisinde haşrolunur." buyurulmuştur.

Mülteka, Mefatih'ül-Cinan, Damâd, Cami-us-Sağir

YİRMİ İKİNCİ BAB

MÜMİN KARDEŞLERİN ARASINI BULMANIN ÂDÂBI

Bütün Müslümanlar birbirinin kardeşi olduğu için bazı düşmanlık gibi ahlâk dışı kötü hâller meydana geldiğinde onları barıştırmak vaciptir.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de:

اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ فَاَصْلِحُوا بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ...

"Müminler kardeştirler, öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin." (Hücürat suresi) buyurulmuştur.

Ayrıca Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashabına:

اَلاَ اُخْبِرُكُمْ بِاَفْضَلَ مِنْ دَرَجَةِ الصِّيَامِ وَالصَّدَقَةِ وَالصَّلاَةِ قُلْنَا بَلَى

قَالَ اِصْلاَحُ ذَاتِ الْبَيْنِ اِفْسَادُ ذَاتِ الْبَيْنِ هِىَ الْحَالِقَةُ

"Ey Ashabım! Nafile oruç tutmaktan ve sadaka vermek-

ten ve namaz kılmaktan daha faziletli bir ameli size söyleyim mi?" buyurduklarında **Ashab: "Evet ey Allah'ın Resulü"** dediler. Peygamber şöyle buyurdu: **"Aralarında düşmanlık olan iki müminin arasını bulmaktır. O müminlerin arasını açmak dini traş etmektir."**

İki mümin kardeşin arasını düzeltmek için yalan yoktur. Yani iyilik ve ıslâh için iki tarafında söylemediği sözleri, onların birbirlerine olan sevgilerinin artması için onların adına söz söylemek caizdir.

Hadis-i şerifte:

لَيْسَ بِالْكَذَّابِ مَنْ اَصْلَحَ بَيْنَ النَّاسِ فَقَالَ خَيْرًا

"İnsanların arasını düzeltmek için yalan söyleyen kimse, yalan söz söylememiştir, aksine hayırlı söz söylemiştir." buyurulmuştur.

Bu hadis-i şerifte insanların arasını bulmanın vacip olduğuna dair delil vardır demişlerdir. Yalanı terk etmek vaciptir. Vacip olan şey ancak kendisinden daha kuvvetli bir vacip olursa sakıt olur. Bu yüzden iki müminin arasını düzetmek haram olan yalandan daha kuvvetlidir.

Hadis-i şerifte:

اتَّقُوا اللهَ وَاَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ فَاِنَّ اللهَ يُصْلِحُ بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

"Allah'tan korkunuz ve de iki müminin arasındaki düşmanlığı gidermek ve düzeltmek için gayret ediniz, çünkü kıyamet gününde Allah müminlerin aralarını düzeltir." buyurulmuştur.

Enes b. Malik'ten rivayet edilir:

"Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in meclisinde bulunuyorduk. Bir müddet sükût edip ardından ağlamaya başladı. Mübarek gözlerinden yaşlar akıyordu. Bunun üzerinden bir müddet geçtikten sonra tebessüm buyurdular. Sevindiği yüzünden belli oluyordu. Sonra Ömer b. Hattab (radıyallahu anh) bunun sebebini sormaya cesaret etti. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Şimdi gördüm ki, kıyamet kopmuş bütün canlılar hesaba çekiliyor. Ümmetimden iki kişi birbirleriyle muhakeme oluyorlardı. Birisi zalim diğeri mazlumdu.

O biçare mazlum; "Ya Rabbi!' Benim hakkımı ver" diye duâ eder, Allah'ta o zalime;

"Bu mazlumun hakkını ver!" diye emir buyurdu. Zalim olan kişi;

"Ya Rab! Benim bütün iyiliklerim üzerimde hakkı olan herkese verildi. Benim bir şeyim kalmadı. Çaresiz kaldım, ne vereyim?" dedi. Mazlum olan;

"Ya Rab! Benim günahımdan hakkım miktarınca ona ver!" dedi.

O zalim o kadar sevabından mahrum kaldığı gibi o mazlumunda günahlarını yüklenip cehenneme gireceği için üzüldü. Ben de bu duruma ağladım.

Mazlum olan başını kaldırınca Allah ona seslendi.

"Neler gördün?" Mazlum:

"Ya Rab! Gümüşten şehirler ve altından köşkler ve döşekler gördüm.

"Peygamberler ve sıddıklardan hangilerinindir bunlar?" diye sordu. Allah;

"Ücretini kim öderse onundur!" dedi. O mazlum da;

"Ona kimin parası yeter, gücüm olsa satın alırdım" de-

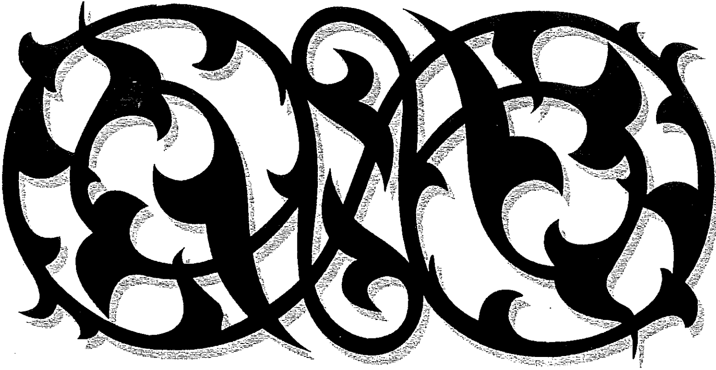
yince, Allah;

"Şu din kardeşinin üzerinde olan hakkını affetmek bu sarayların fiyatıdır." buyurdu. O mazlum da;

"Ya Rab! Sen şahit ol! Onun üzerindeki hakkımı helâl eyledim ve onu affettim!" dedi. Allah;

"Kulumu affetmek bana mahsustur! O din kardeşini de al ve beraberce o saraylara gidin. Onları size ihsan ettim." buyurdu. Mutluluğumun sebebi de budur."

Mefatih'ül-Cinan

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BAB

ANNE VE BABAYA İYİ DAVRANMANIN ÂDÂBI

Anne ve baba'ya iyi davranmak farzdır.

Kur'ân'da;

وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا

"Allah'a ibadet edin ona bir şeyi ortak tutmayın ve anne babanıza iyi davranın!" buyurulmuştur. (İsra suresi)

Hatta Beyazıd-ı Bestami hazretleri çocukluğunda, mektepte Kur'ân okurken;

اَنِ اشْكُرْ لِى وَلِوَالِدَيْكَ

"Bana anne-babana şükret..." âyet-i kerîmesine gelince, hocasına bunun manasını sordu, o da **"Allah önce kendisine sonra anne ve baba'ya şükür etmenizi emrediyor."** dedi.

Bunun üzerine Beyazıd-ı Bestami hemen evine gidip annesine durumu anlattı, **"Ey anneciğim, bugün Kur'ân'da bir ayet okudum, beni dehşete düşürdü. Allah Teâlâ hem kendine hemde anne ve baba'ya hizmet etmeyi, şükretmeyi emretmiş. Bir kişinin iki kapıda hizmetçi olması çok zordur. Çünkü bir tarafa eksik hizmet eder. Allah'a yalvar beni affetsin, bütün hizmetimi sana yapayım ya da beni affet hakkını helâl et bende bütün hizmetimi Rabbime yapayım!"** dedi.

Annesi bu şekildeki gayret ve sevgiyi görünce şefkat edip, **"Ey oğlum! Ben seni affettim ve hakkımı helâl ettim. Bütün hizmetini Rabbine yap!"** diye ruhsat verdi.

Anne ve baba'ya iyilikte bulunmak, Allah yolunda namaz, oruç, hacc, sadaka vermekten ve cihad etmekten faziletlidir.

Hadis-i şerifte:

بِرُّ الْوَالِدَيْنِ اَفْضَلُ مِنَ الصَّلاَةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ وَالْجِهَادِ فِى سَبِيلِ اللهِ

"Anne ve baba'ya itaat etmek, namaz kılmaktan, oruç tutmaktan, hac ve umre yapmaktan, Allah yolunda cihad etmekten faziletlidir." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerifte:

مَنْ اَصْبَحَ مُرْضِيًّا لاَبَوَيْهِ اَصْبَحَ لَهُ بَابَانِ مَفْتُوحَانِ اِلَى الْجَنَّةِ وَمَنْ اَمْسٰى مِثْلَ ذَلَكَ فَاذَا كَانَ وَاحِدًا فَوَاحِدٌ وَ مَنْ اَصْبَحَ مُسْخِطًا لاَبَوَيْهِ اَصْبَحَ لَهُ بَابَانِ مَفْتُوحَانِ اِلَى النَّارِ وَمَنْ اَمْسٰى مِثْلَ ذَلَكَ فَاذَا كَانَ وَاحِدٌ فَوَاحِدٌ فَاِنْ ظَلَمَا وَاِنْ ظَلَمَا...

"Bir kimse anne ve babası kendisinden razı olmuş bir şe-

kilde sabaha girerse o kişi için cennete iki kapı açılır, eğer yalnızca annesi veya yalnızca babasını razı ederse bir kapı açılır. Akşamda bunun gibi olur. Bunun aksi olarak, kim sabah ve akşama anne ve babasını öfkelendirerek girerse, onun için cehennemde iki kapı açılır. Eğer sadece biri hayatta ise bir kapı açılır. Her ne kadar anne ve babası zalimde olsalar onlara iyilik yapmak gerekir." buyurulmuştur.

Kim ebeveynlerine itaat ederse çocukları da ona itaat eder.

Hadis-i şerifte:

بِرُّوا اٰبَآءَكُمْ يَبِرُّكُمْ اَبْنَآءَكُمْ

"Anne babanıza iyilik ediniz ki, çocuklarınızda size iyilikte bulunsun" buyurulmuştur.

Anne ve babasına asi olan kimse cennete giremez. Ne kadar iyi işte yapsa fayda etmez. Anne ve babasına itaat eden ve iyilikte bulunan kimse ne kadar kötü amel yapsa da cennete gider.

Hadis-i şerifte:

فَلْيَعْمَلِ الْعَاقُ مَاشَاءَ اَنْ يَعْمَلَ فَلَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ وَلْيَعْمَلِ الْبَارُّ مَاشَاءَ اَنْ يَعْمَلَ فَلَنْ يَدْخُلَ النَّارَ

"Anne ve babasına asi olan kişi istediği ameli yapsın, asla cennete giremez, anne ve babasına itaatkâr olan kişi istediği ameli yapsın cehenneme girmez!" buyurulmuştur.

Hadis-i şerifte:

اِنَّ الْجَنَّةَ يُوجَدُ رِيحُهَا مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسَمِائَةِ عَامٍ وَلَا يَجِدُ رِيحَهَا عَاقٌّ وَلَا قَاطِعُ رَحْمٍ

"Cennetin kokusu beş yüz yıllık yoldan duyulur fakat anne ve babasına asi olanlar ve akraba ile ilişkisini kesenler bu kokuyu duyamaz!" buyurulmuştur.

Annenin şefkati çok olduğu için ona itaat etmek babadan önce gelir.

Kur'ân-ı kerîm'in Meryem suresinde;

وَبَرًّا بِوَالِدَتِى

"Beni anneme iyilik yapar kıldı..." buyurulmuştur. Ayrıca yine Kur'ân'da;

وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ اِحْسَانًا حَمَلَتْهُ اُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا

"Ve biz insana anne babasına iyilik etmesini emrettik, annesi onu taşıdı." (Ahkâf suresi; 15) ayet-i kerimesi karnında taşımak ve diğer zorlukların anne tarafından üstlendiği için onun hakkının daha önce geldiğinin işaretidir, diye rivayet olunmuştur.

Bir zat Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın huzuruna geldi ve şöyle sordu:

- **"Ey Allah'ın Resulu! Kime iyilikte bulunayım?**

- **Annene,** diye cevap verdi Resulullah.

- **Sonra kime iyilik edeyim?** diye sordu.

- **Annene.**

- **Sonra kime?**

- **Annene.**

- **Sonra kime.**

- **Ondan sonra babana ve yakınlık sırasına göre akrabalarına"** buyurdular.

Yine bir gün Peygamberimizin huzuruna birisi geldi. Ve şöyle dedi:

"Ey Resulullah! Benim annem oldukça yaşlıdır. Kendisi bunadı. Ben onu kendi elimle yediriyorum, içiriyorum, onu sırtıma alıp istediği yere götürüyorum, bu hizmetimle onun üzerimdeki hakkını karşılayabilir miyim?"

Peygamberimiz **"Yüzde birini bile değil!"** buyurdular.

O adam da **"Niçin edâ edemedim"** diye öğrenmek için sordu. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem);

"Çünkü o, sana sen zayıfken senin yaşamanı umut ederek sana hizmet etti, sen ona onun ölmesini bekleyerek hizmet ediyorsun, fakat sen yine de ona iyilik yapıyorsun." buyurdular.

Musa (aleyhisselam) bir gün duâ ederken; **"Ey Rabbim benim cennetteki arkadaşım kimdir?"** diye sordu. Allah;

"Ey Musa! Falan şehre git, orada bir kasap vardır, senin cennetteki arkadaşın o'dur."

Hz. Musa (aleyhisselam) o şehre gelip, o kasabın dükkanını buldu. Uzak bir yerde oturup bir süre kasabın hareketlerini izledi. Akşam olmak üzereyken adam sepetine bir parça et koyup evine gitmek istediği zaman Musa (aleyhisselam) adama selâm verip;

"Misafir kabul eder misin?" diye sordu.

Kasapta, taltif ederek kabul etti. Beraberce kasabın evine geldiler. Kasap getirdiği eti ve birazda çorba pişirdi. Sonra yukarıda asılı olan büyük bir sepeti indirdi, içinden çok ihtiyar bir kadın çıkardı. O çorba ve eti ona kendi eliyle yedirdi. Elbiselerini alıp yıkadı, kurutup yine giydirdi. Kadını sepete tekrar koyarken kadın o adama bir şeyler söyledi. Meğer adam her gün bu şekilde yaparmış. Musa (aleyhisselam), kasaba;

"Kimdir bu?" diye sordu. Adam;

"Annemdir her gün bu şekilde ona hizmet ederim!" diye

cevap verdi. Musa (aleyhisselam);

"Peki sepete tekrar koyarken bir şey söyledi, neydi o?" diye sordu. Kasap;

"Şu şekilde duâ eder: Allah'ım benim oğlumu cennetinde Musa'ya arkadaş eyle!" Adam bunları söyleyince Musa (aleyhisselam);

"Müjde sana! Ben Musa'yım ve sende cennette benim arkadaşımsın!" dedi.

Bir gün Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem); **"Helâk oldu! Helâk oldu!"** buyurdular. Bunun üzerine Ashab-ı Kiram sordular;

"Kim ya Resulullah?", Peygamberimiz şöyle cevap verdi:

"Yanında anne ve babasından biri yada ikisi de yaşlanıpda cennete giremeyen kişi!"

Bir kimse anne ve babasının yüzlerine merhamet ederek bakarsa, her bir bakışı için bir hacc ve umre sevabı verilir.

Nitekim hadis-i şerifte:

مَا مِنْ وَلَدٍ يَنْظُرُ اِلَى الْوَالِدَيْنِ اَوْ اِلَى وَالِدَتِهِ نَظَرَ رَحْمَةٍ اِلاَّ كَانَ لَهُ بِهَا حَجَّةٌ وَ عُمْرَةٌ

"Bir evlât anne veya babasının yüzüne rahmet nazarıyla bakarsa ona bir hacc ve umre sevabı verilir." buyurmuştur.

Bunun üzerine Resulullah'a şöyle bir soru soruldu:

"Ey Resulullah bu sevap günde bir kere bu şekilde bakana mı verilir?" Peygamberimiz:

"Günde yüz bin kere bakarsa bu kadar sevap alır." buyurmuştur.

Bir kimse annesinin ayağını öpse, cennetin eşiğini öpmüş

olur. Hadis-i şerifte:

مَنْ قَبَّلَ رِجْلَ اُمِّهِ فَكَاَنَّمَا قَبَّلَ عَتَبَةَ الْجَنَّةِ

"Kim annesinin ayağını öperse cennetin eşiğini öper!" buyurulmuştur.

Ebu İshak (radıyallahu anh)'a bir kişi gelip;

"Ben seni rüyada sakalın cevher ve yakut ile bezenmiş bir hâlde gördüm!" dedi.

Ebu ishak; **"Bu rüya sadık rüyadır. Yani doğrudur. Ben bu gece annemin ayağına sakalımı sürdüm ve ayaklarını öptüm."** dedi.

Kişinin anne ve babası hayatteyken evlenmesi, annenin ve babanın evlât üzerindeki hakkıdır. Hasan el-Basri, **"İnsanın aklı en güzel olanı, anne ve babası hayattayken evlenen, hanımı yüzünden anne ve babasına âsi olmayandır."** buyurmuştur.

Bir Kıssa

Ashab'tan Alkame (radıyallahu anh), hastalanıp, fenalaştı, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ali, Ömer ve Bilâl (radıyallahu anh)'i onun yanına gönderdi.

Bunlar Alkame'nin yanına girdiklerinde onun dilininin tutulmuş olduğunu ve kelime-i şehadeti söyleyemediğini gördüler. Hemen geri gelip durumu Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a anlattılar.

Alkame'nin bu hâli Ashab arasında görüşüldü, sebebi arandı fakat bu kötü hâline bir çözüm bulunamadı. Sonra hanımından dolayı annesiyle arasının açık olduğu ve annesinin ondan razı olmadığını öğrendiler.

Bunun üzerine Alkame'nin annesi Rasulullah'ın huzuruna ça-

ğırıldı. Kadın geldiğinde şöyle buyurdu:

"Ey Alkame'nin annesi, nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, sen ona bu şekilde kızgın olduğun sürece, sadaka ve namaz olarak ne yaptıysa fayda sağlamaz!"

Başka bir rivayette Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu yakmak istedi, fakat annenin merhameti üstün geldi ve **"Allah şahit olsun oğlumdan razı oldum!"** dedi. Bunun üzerine Alkame'nin dili çözüldü kelime-i şehadet getirdi. Sonra Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem);

"Ey Müminler ve Ensar! Bir kişi hanımını tercih ederse, Allah'ın lâneti onun üzerine olsun. O kişinin ne farzı ne de nafile ibadeti kabul olunmaz!" buyurulmuştur.

Anneyi ve babayı isimleriyle çağırmamak âdâptandır. Kesinlikle anneciğim ve babacığım diye çağırmalıdır. Çünkü İsmail (aleyhisselam);

يَا اَبَتِ افْعَلْ مَاتُؤْمَرُ

"Ey babacığım, sana emredildi yap" dedi. Anne ve babaya sırnaşmakta bir sakınca yoktur. Bunu başkalarına yapmak hoş olmasa bile anne ve baba'ya yapılabilir.

Mefatih'ül-Cinan

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BAB

ANNE VE BABA ÖLDÜKTEN SONRA ONLAR İÇİN İYİLİK YAPMANIN ÂDÂBI

Annesi ve babası ölen kişilerin anne ve babalarına yapacakları hizmet ve iyilik, duâ, istiğfar ve onların akrabalarını ziyaret edip, dostlarına sevgi beslemek ve onları da ziyaret etmekle olur.

Hadis-i şerifte:

مِنْ اَبَرِّ الْبِرِّ اَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ اَهْلَ وُدِّ اَبِيهِ

"İyiliğin başı kişinin, babasının dostlarını ziyaret etmesidir!" buyurulmuştur. Hadisin sonunda;

مَنْ اَحَبَّ اَنْ يَصِلَ اَبَاهُ فِى قَبْرِهِ فَلْيَصِلْ اِخْوَانَ اَبِيهِ مِنْ بَعْدِهِ

"Bir kimse, kabirde yatan babasını ziyaret etmek isterse, babasının kardeşini dostunu ziyaret etsin!" buyurulmuştur.

Tâbiinden rivayet olunur ki;

"Bir kişi günde beş kere anne ve babasına duâ etse, haklarını ödemiş olur." Çünkü Kur'ân-ı Kerîm'de;

أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ

"Bana ve anne-babana şükret" buyurmuştur. Allah'a şükür beş vakit namazla olduğu gibi anne'ye ve babaya şükür de namazların ardından onlara duâ ile olur. **"Rabbim beni annemi-babamı bağışla"** duâsı yeterlidir, denilmiştir.

Bir kişi akşam namazı ile yatsı namazı arasında iki rekât namaz kılıp her bir rekâtında bir Fatiha beş Ayetel-kürsî beş İhlâs, beş Felâk, beş Nâs suresi okuyup selâm verdikten sonra on beş kere istiğfar edip, sevabını anne ve babasına hediye ederse, annesinin ve babasının haklarını edâ etmiştir. Her ne kadar onlara âsi olmuşsa da o kişiye sıddık ve şehit sevabı verilir diye Ebu Talib el-Mekki rivayet etmiştir. Hadis-i şerifte:

مَا عَلَى أَحَدٍ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ أَنْ يَجْعَلَهَا لِوَالِدَيْهِ إِذَا كَانَا مُسْلِمَيْنِ فَيَكُونُ لَهُ بِوَالِدَيْهِ أَجْرُهَا وَيَكُونُ لَهُ مِثْلُ أُجُورِهِمَا مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهَا شَيْءٌ

"Bir kişi sadaka ve salih amel yapar ve sevabını annesine ve babasına hediye ederse o hayırdan onlara sevap verilir. Ve de o ameli yapan evlâdın sevabından hiçbir şey eksilmez." buyurulmuştur.

Selef-i salihinin bir güzel kelime veya bir sadaka veya insanlara eziyet veren bir şeyi yol üzerinden kaldırıp, **"Annem için ya da babam için"** dedikleri bilinir.

İhya-i Ulum, Kuvvet-ül Kulûb

YİRMİ BEŞİNCİ BAB

EBEVEYN'İN EVLATLARINA DAVRANIŞ ÂDÂBI

Evlâdın anne ve baba'ya itaat etmesi gerektiği gibi ebeveynlerinde evlâtlarına güzelce davranmaya riayet etmesi gerekir. Çünkü bunun gibi güzel âdâba uymaya dikkat etmek, evlâdın kendilerine itaat etmesine sebeptir. Ayrıca Allah'ın istediklerini yapmasına da vesile olur.

Örneğin evlâdına kızarak ve şiddetle emir vermek ve kötü davranmak, yapamayacağı işi ona emretmek ve bunu bilerek ondan istemek Allah'ın azabına uğramaya sebeptir.

Hatta âlimlerden biri rivayet eder ki,

"Otuz senedir evlâdıma bir iş yüklemedim belki isyan eder ve Allah'ın gazabına uğrar bende buna sebep olurum diye korkarım."

Evlâdı sevmek gerekir. Çünkü evlâdı sevmek cehenneme perdedir. Evlâda ikramda bulunmak sırattan kolay geçmeye vesile olur.

Hadis-i şerifte:

حُبُّ الْاَوْلَادِ سَتْرٌ مِنَ النَّارِ وَكَرَامَتُهُمْ جَوَازٌ عَلَى الصِّرَاطِ وَالْاَكْلُ مَعَهُمْ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ

"Evlâdı sevmek, ateşe karşı siperdir. Onlara iyi davranmak sırat köprüsünden geçirir. Onlarla beraber yemek yemek, kişiyi ateşten korur" buyurulmuştur.

Bir başka hadis-i şerifte:

اَكْثِرُوا قُبْلَةَ اَوْلَادِكُمْ فَاِنَّ لَكُمْ بِكُلِّ قُبْلَةٍ دَرَجَةً فِي الْجَنَّةِ

"Evlâdınızı sevip öpün çünkü her öpücük için cennete bir derece alırsınız!" buyurulmuştur.

Bir gün Akra b. Habis (radiyallahu anh), Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın yanına geldiğinde onu torunları Hasan ve Hüseyin hazretlerini öptüklerini gördüğünde:

- Ey Resulullah! Benim on tane çocuğum var, hiçbirisini öpmedim.

Bunun üzerine Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem):

مَنْ لَايَرْحَمُ لَايُرْحَمُ

- **"Merhamet etmeyen merhamet olunmaz!"** buyurdular.

Anne ve baba evlâtlarına bir meslek yani sanat öğretmelidir.

Ayrıca bu şekilde yapmak evlâdı fakirlikten korur. Meslek öğretirken iki şeyi öğretmekten sakınmalıdır. Bunlar yemek satmak ve kefen satmaktır.

Yemek satmak; Kıtlık ve darlık olsun da halk sıkıntıya düşsün diye beklemeye.

Kefen satışı da; Birisi ölse de satış yapsam diye beklemeye

yol açar.

Evlâda devamlı duâ etmek gerekir. Hadis-i şerifte:

دُعَاءُ الْوَالِدِ لِوَلَدِهِ كَدُعَاءِ النَّبِيِّ لِأُمَّتِهِ فِي كَوْنِهِ مُسْتَجَابًا وَكَذَا الْوَالِدَةِ

"Anne ve babanın çocukları için ettikleri duâ, kabul olunma sürati bakımından peygamberin ümmeti için ettiği duâ gibidir." buyurulmuştur.

Annenin şefkati babadan fazla olduğu için onun duâsı daha çok kabul olur.

Hadis-i şerifte:

دُعَاءُ الْوَالِدَةِ اَسْرَعُ اِجَابَةً

"Annenin duâsı daha çabuk kabul olunur!" buyurulmuştur.

Ashab-ı kiram Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) efendimizden bunun sebebini sorduklarında, Resulullah şöyle buyurdu:

هِيَ اَرْحَمُ مِنَ الْاَبِ وَدَعْوَةُ الرَّحِيمِ لَاتَسْقُطُ

O (Anne) babadan daha merhametlidir. Merhametlinin duâsı boşa çıkmaz," buyurmuşlardır.

Kişi evlâdına kötü şeylerle duâ etmemelidir.

Çünkü; **"Belâ dilden gelir!"** buyurulmuştur. Kişi kendine evlâdına kötü duâ etmediği gibi başkasının evlâdına da etmemelidir. Allah korusun bu duâ geri döner ve kendi evlâdını bulur. Yusuf (aleyhisselam)'ı kardeşleri kaçırıp Yakub (aleyhisselam)'dan ayırdıkları için, onların evlâtları da Firavun'un elinde uzun süre esir kaldılar.

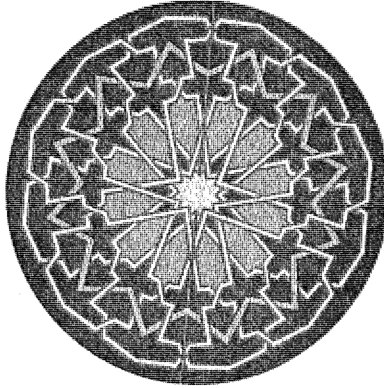
Musa (aleyhisselam) ile Hızır (aleyhisselam) birlikte Antakya-'ya geldiler. Hızır (aleyhisselam) anne ve babası ölmüş çocukların duvarını tekrar inşa eden Hızır'a, Musa (aleyhisselam) sebebini sorunca:

وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا

"Babaları salih bir adamdı" (Kehf suresi-82) cevabını aldı.

Ve düzelttiği duvar, o şehirdeki iki çocuğundu. Altında onlara ait bir define vardı ve babaları salih biriydi.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

YİRMİ ALTINCI BAB

BİRDEN FAZLA KADINLA EVLİYSE

HANIMLARI ARASINDA ADALETİ GÖZETMENİN ÂDÂBI

İslâm hukukunda bir erkeğin dört kadınla birden evlenmesi mümkündür. Cariye edinme sayısında herhangi bir sınır yoktur. Fakat bir Müslüman bu kadınların arasında İslâm hukukuna riayet ederek, adaleti gözetmelidir. Bir çok kitapta bu adaletin sağlanması gerektiği delilleriyle sabittir. Adaletten maksat, hepsine aynı sevgiyi duymak manasında değildir. Yaşamak için gerekli eşyanın temini hususundadır. Bütün hanımlarına aynı sevgiyi beslemek kişinin gücünün yetmeyeceği bir iştir. Bu konuda Kur'ân'da ;

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا اَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَآءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ

"Kadınlar arasında adaleti sağlamaya -ne kadar özen göstersenizde- güç yetiremezsiniz...." (Nisa suresi-129) buyurulmuştur.

Bu şekildeki bir sevgi insan oğlunda bulununamayacağından, kul bununla yükümlü değildir. Adaletin geçerli olduğu konular, yiyecek, giyecek ve barınak konularıdır. Sevgi ve cinsî münasebette adalet söz konusu değildir.

Aynı ayetin devamında;

"...öyleyse büsbütün birine eğilim gösterip de diğerini askıdaymış gibi bırakmayın." buyurulmuştur.

Bu ayet, bahsedilen adaletin bu tür konularda sağlanması gerektiğine işaret eder.

Mümin, hanımları arasında, bir gece bir hanımıyla diğer gece diğer hanımıyla birlikte olarak adaleti sağlar.

Bir hanımı ve bir cariyesi varsa iki gece hanımı ile bir gece cariyesi ile birlikte olarak bunu sağlar.

İslam'ın bu hukukuna riayet etmeyip, gençlik ve güzelliğinden dolayı birini, yiyecek, giyecek ve barınak konusunda diğerlerinden üstün tutarsa, kıyamet gününde bir tarafı eğilmiş olarak haşrolunur diye rivayet olunmuştur.

Hadis-i şerifte:

مَنْ كَانَ لَهُ امْرَأَتَانِ فَمَالَ اِلَى اِحْدٰيهُمَا جَاءَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَ اَحَدُ شَقَّيْهِ مَآئِلٌ

"Kimin iki hanımı olur da, ikisinden birisine meyil ederse, kıyamet gününde (Allah'ın huzuruna) bir tarafı eğilmiş olarak gelir" buyurulmuştur

Hatta yolculuğa çıkmak istediğinde, hanımlarından birisini yanında götürmek isterse, İslamî kura çekmesi gerekir. Hangisine isabet ederse onu yanında götürür.

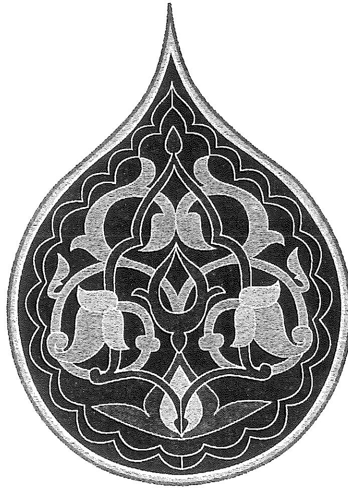
Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) bütün hanımları-

nın gönlünü hoş tutmak için bu adalete çok dikkat ederdi ve bunu yaptıktan sonra;

اَللّٰهُمَّ هٰذَا قَسْمِى فِيمَا اَمْلِكُ فَلاَ تَلُمْنِى فِيمَا لاَ اَمْلِكُ

"Allah'ım bu benim adaletim, yapamadığım adalet için beni hor görme!" diye duâ ederdi.

Mefatih'ül-Cinan, Dûrer

YİRMİ YEDİNCİ BAB

KOCANIN HANIMINA KARŞI DAVRANIŞLARININ ÂDÂBI

Kadınlar, nikâhla kendilerini kocalarına teslim ettiklerinden, bunun karşılığı olarak beyleri hanımlarının yiyecek, giyecek, barınak gibi ihtiyaçlarını üstlenir. Bunların hepsi, kocanın üzerine farzdır ve de hanımları üzerindeki zaruri işleridir. Bununla birlikte dini işlerde kocanın sorumluluğundadır. Kur'ân'da:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قُوا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيكُمْ نَارًا

"Ey İman edenler! Kendinizi ve ailenizi ateşten koruyun" buyurulmuştur.

Onlara, İslâm âdâbı ve terbiyesi ile muamele etmelidir.

Bu âdâbın başı hanımlara vurmamaktır. **Fakat şu beş hususta onları dövebilir.**

1- Namazı bırakırsa.

2- Yıkanmazsa.

3- Kocası için süslenmeyi terk ederse.

4- Kocasından izinsiz evden dışarı çıkarsa.

5- Kocası, kendisini cinsel ilişki için çağırdığında bunu kabul etmezse.

Bu şekildeki davranışları karşısında hanımlar dövülebilse de, onlara nasihat etmek, yaptıklarına sabredip, onları düzeltmeye gayret göstermek müstehaptır.

Hadis-i şerifte;

اِضْرِبُوهُنَّ وَلاَ يَضْرِبُ اِلاَّ شِرَارُكُمْ

"Dövün, ancak (şunu da bilin) en kötüleriniz döver." buyurulmuştur.

Dayağa sebep olacak bu beş sebepten birini yaptığı hâlde ilk olarak nasihat etmek gerekir, kabul etmez ve bunda ısrar ederse yüzüne vurmadan dövülebilir. Ayrıca eliyle sadece bir kere vurmalı ve vurduktan sonra bu duâyı okumalıdır.

"Pis ve çirkin şeytan o güzel bedenden çık!"

Bu duânın bereketiyle, şeytan o kadının bedeninden çıkarsa ve onun ahlâkı düzelirse ona vurduğu gün ona gülmemeli ve onunla ilişkiye girmemelidir. Bunu yapmazsa kadın eski yaptığına geri döner.

Eğer bu şekilde terbiye olmadıysa onun yatağına gitmemek gerekir. Fakat yatağa girmediği için evini de terk etmemelidir.

Hanımına, sen çirkinsin diyerek aşağılamaktan kaçınmak gerekir. Kendi yediğinden ona da yedirmeli, kendi giydiğinden ona da giydirmelidir. Hadis-i şerifte;

اَنْ تُطْعِمَهَا اِذَا اَطْعَمْتَ وَتَكْسُوهَا اِذَا اكْتَسَبْتَ وَلاَ تَضْرِبِ الْوَجْهَ
وَلاَ تُقَبِّحْهَا وَلاَ تَهْجُرْهَا اِلاَّ فِى الْبَيْتِ

"Yediğin zaman ona da yedir, giydiğin zaman ona da giydir. Onun yüzüne vurma. Çirkinsin diyerek aşağılama. Evden başka yerde yatarak onu cezalandırma." buyurulmuştur.

"Evlenmek servettir." buyurulduğundan, kadınlara merhametli olmak ve güzel davranmak için burada birkaç âdâptan bahsedeceğiz.

1- Hanımların bütün ihtiyaçlarını karşılamak.

2- Yedirme ve içirme konularında gücü yetiyorsa harcama yapmaktan çekinmemek

3- Onlara devamlı hayrı tavsiye etmek,

Hadis-i şerifte:

اسْتَوْصُوا بِالنِّسَآءِ خَيْرًا

"Hanımlarınıza iyiliği tavsiye de bulunun" buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerifte;

اِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلْعٍ اَعْوَجَ فَاِنْ اَقَمْتَهَا كَسَرْتَهَا فَدَارِهَا تَعِشْ بِهَا

"Kadınlar eğri kaburga kemiğinde yaratılmıştır. Onları doğrultmak isterseniz kırarsınız. Onunla geçinmek istiyorsanız onu idare ediceksin." buyurulmuştur.

4- Onların eziyetine sabredip, bu Allah tarafından bir imtihandır, diyerek razı olmak gerekir.

Kötü ahlâklı hanımı olan salih bir kimseye;

- Sen bu kadını neden boşamıyorsun? diye sordular.

- O kadının kötü ahlâkı için ben onu boşarsam, bende onun

gibi kötü ahlâklı olurum. Hem onun bu ahlâkı yüzünden onunla kimse evlenmez. Ve de bu kadın benim için bir imtihandır. Eğer iyi birisi olsaydım, bu kadın da iyi olurdu, diye cevap verdi.

Hadis-i şerifte:

كَمَا تَكُونُونَ يُوَلَّى عَلَيْكُمْ

"Siz nasıl olursanız, başınıza geçenlerde öyle olur" buyurulmuştur.

Bunun için devamlı sabretmek gerekir. Çünkü hanımından gelen bir kötülüğe sabretmek, başkasından gelen yirmi kötülüğe sabretmekten üstündür.

5- Hanımını çok sevmelidir. Yaratılmışlar içinde ondan daha çok kimseyi sevmemek gerekir.

6- Hanımı ile şakalaşmak ve ona güzel söz söylemek gerekir. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) hakkında;

"O hanımlarına en çok şaka yapan insandı" diye rivayet vardır. Çünkü bu tür şakalaşmalar Lehv'den sayılmaz.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem), Hz. Aişe (radıyallahu anha) ile yarışmışlar. İlk seferde Aişe annemiz Resulullah'ı geçmiş, sonra başka bir zaman yarıştıkları zaman Peygamberimiz Aişe annemizi geçince şöyle demiş, **"Bu senin beni önceden geçmene karşılıktır."**

7- Hanımının yanında ciddi ve heybetle oturup kendini onun yanında hafif tutmamak gerekir. Çünkü böyle yapmazsa ailesi üzerindeki otoritesi kaybolur ve güzel âdâb edinmelerine mani olur.

8- Hanımının hilesinden emin olmamak gerekir. Kur'ân'da;

اِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ

"(Kadınlar) Sizin hileniz çok büyüktür." buyurulmuştur

9- Kadını beyinden korkar hâlde tutmak gerekir. Hadis-i şerifte:

لَاتَرْفَعْ عَصَاكَ عَنْ اَهْلِكَ وَعَلِّقْ سَوْطَكَ حَيْثُ يَرَاهُ اَهْلُ الْبَيْتِ

"Asanı ailenin üzerinden tamamen kaldırma. Kamçını onların görecekleri yere as." buyurulmuştur.

10- Hanımının yanında konuşmamaya gayret edip susmak gerekir. Onunla konuşmak kocanın hakkını zayi eder.

Hadis-i şerifte:

اِنَّ النِّسَآءَ خُلِقْنَ مِنْ ضَعْفٍ فَاغْلِبُوا ضَعْفَهُنَّ بِالسُّكُوتِ وَاسْتُرُوا
عَوْرَاتِهِنَّ فِى الْبُيُوتِ

"Kadınlar güçsüz bir şeyden yaratılmışlardır. Onların güçsüzlüğünü susarak örtün. Evdeki ayıplarını da örtün." buyurulmuştur.

11- Hanımına Nur suresini öğretmek gerekir. Bu surede zina cezası, lian gibi İslamî hükümler vardır. Hz. Aişe (radıyallahu anha)'nin ilk kıssası da burada bulunduğu için bu sureyi öğretmek müstehabtır.

12- Hanımını yabancıların göreceği yerlerde oturtmamak gerekir. Bu kadının kocasına olan sevgisini azaltır.

13- Hanımına yazmayı öğretmek gerekir. Yoksa fitneye düşmesinden korkulur.

14- Kötülüğe devam eden kadını boşamak gerekir. Namaz kılmayan kadın ile yaşamaktansa onu boşamak ve mehir borcuyla Allah'ın huzuruna çıkmak daha iyidir.

15- Cemaatle namaz kılmak için izin istediklerinde izin

vermek gerekir. Hadisi şerifte:

اذاستأذنت احدكم امرأته الى المسجد فلا يمنعها

"Sizden biri, hanımı mescide gitmek için izin istediğinde onu geri çevirmesin." buyurulmuştur. Fakat mescide giderken gayet güzel bir tesettüre girmelidir ki fitneye sebep olmasın.

16- Bazı şeylerde onlarla aynı fikri paylaşmak ama birçok konuda da onlarla farklı görüşte olmak gerekir. Hadis-i Şerifte:

"Kadınlara uymak pişmanlıktır." buyurulmuştur.

17- Birden fazla hanımı olan kişi, hanımlarından biriyle cinsi münasebete girdiğinde bunu diğer hanımına hissettirmemelidir. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) bunu kesinlikle yasaklamıştır.

18- Ev işlerinde ailesine yardım etmelidir.

Hadis-i şerifte:

خدمة العيال تطفئ غضب الرب و تزيد الحسنات والدرجات و مهورا لحور العين من كان يخدم فى البيت ولا يأنف كتب اسمه فى ديوان الشهداء وآتاه الله فى كل يوم وليلة ثواب الف شهيد وله بكل قدم حجة واعمرة واعطاه بكل عرق فى جسده مدينة

"Bir kimsenin ailesine hizmet etmesi Allah'ın gazabını önler. Kişinin sevabını ve derecesini artırır. Hurilere kavuşturur. Eşine hizmet edip bundan utanmayan kişinin adı şehitler defterine yazılır. Her gün her gece Allah ona bin şehit sevabı verir ve herbir adımı için bir hacc ve umre sevabı verir. Vücudun-

da bulunan tüyleri sayısında ona cennette bir şehir verilir." buyurulmuştur.

Abdullah b. el-Mübarek bir savaşta orada bulunanlara şöyle buyurdu:

- Şu an yapmakta olduğumuz şeyden daha hayırlısının ne olduğunu biliyor musunuz?

- Bilmiyoruz, diye cevap verdiler.

- İffet sahibi birisinin, çocukları ve hanımıyla yatarken, gece kalkıp, uyurken üzerleri açılmış olan yavrularına bakıp merhametinden onların üzerlerini örtmesi, bizim bu amelimizden daha faziletlidir.

Hadis-i şerifte:

مَامِنْ رَجُلٍ يُعِينُ امْرَأَتَهُ فِى الْبَيْتِ الاَّ اَعْطَاهُ اللهُ تَعَالٰى مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ مَااَعْطَنَى اَيُّوبَ وَدَاوُدَ وَيَعْقُوبَ وَعِيسٰى عَلَيْهِمُ السَّلاَمُ

"Bir adam evde hanımına (ev işlerinde) yardım ederse, Allah ona Eyyüb, Davud, Yakub ve İsa'ya verdiği sevabı verir." buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

YİRMİ SEKİZİNCİ BAB

HANIMIN BEY'İNE KARŞI DAVRANMA ÂDÂBI

Nikâhlandıktan sonra, hanımlar, beylerinin emri altına girer ve onu evin reisi yaparlar. Nasıl erkekler, kadınların hakkına riayet etmelilerse, aynen bu şekilde kadınlarda kocalarının hakkı olan şeyleri eksiksiz ve tastamam yapmalıdır. İtaat edilmesi gereken âdâb şu şekilde beyan olunur:

1- Kocası kendisine Allah'a isyan etmeyi emretmediği sürece ona itaat etmelidir. Bunun sebebi, "**Yaratana isyan konusunda yaratılmışa itaat yoktur**" kaidesidir.

Hadis-i şerifte:

لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِى مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ

"**Yaratana isyan konusunda yaratılmışa itaat yoktur!**" buyurulmuştur.

2- Kadın, kocasına nazar ettiğinde ona saygı ve sevgiyle bakmalıdır. Ayrıca kocasına devamlı güler yüzlü bulunması gere-

kir. Erkek dışarıdan eve geldiğinde onu güler yüzle karşılamalı ve kocası dışarıdayken de onun malını, namusunu korumalıdır. Bu onun en önemli görevleridir.

Hadis-i şerifte:

خَيْرُ النِّسَآءِ اِنْ نَظَرْتَ اِلَيْهَا سَرَّتْكَ وَاِنْ اَمَرْتَهَا اَطَاعَتْكَ وَاِذَا غِبْتَ عَنْهَا حَفِظَتْكَ فِى مَالِكَ وَنَفْسِكَ

"Kadınların en hayırlısı, sen ona baktığında seni sevindiren ve mutlu eden, ona bir işi emrettiğinde itaat edip ve sen onun yanında yokken senin malını ve namusunu koruyandır!" buyurulmuştur.

3- Kadın kocasıyla güzel geçinmeye gayret etmelidir. Kadının cihadı kocasıyla iyi geçinmektir.

Hadis-i şerifte:

جِهَادُ الْمَرْأَةِ حُسْنُ التَّبَعُّلِ

"Kadının cihadı kocasıyla iyi geçinmek için çalışmasıdır" buyurulmuştur.

Ayrıca kocasına karşı olan görevlerini yerine getirmeyen kadınlar için de ikazlarda bulunulmuştur. Kocası bir kadını yatağa çağırdığında eğer kadın onun yanına gelmez ve ondan uzak durursa, gece sabah olana kadar melekler o kadına lânet ederler.

Hadis-i şerifte:

اِذَا بَاتَتِ الْمَرْأَةُ هَاجِرَةً فِرَاشَ زَوْجِهَا لَعَنَتْهُ الْمَلاَئِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ

"Kadın geceyi kocasının yatağından uzakta geçirirse melekler ona sabaha kadar lânet ederler!" buyurulmuştur.

4- Kadın kocası için güzelleşmelidir. Kadın kocasından başkası için süslenirse ateştedir.

Hadis-i şerifte:

اِذَا تَطَيَّبَتِ الْمَرْأَةُ لِغَيْرِ زَوْجِهَا هُوَ نَارٌ

"Eğer kadın kocasından başkası için güzelleşirse bu güzelleşmesi ateştir!" buyurulmuştur.

5- Kadın parayı veya başka bir serveti kocasının başına kakmamalıdır. Yani **"Sen benim şu kadar malımı kullandın!"** dememelidir.

6- Kocası maddi darlığa düştüğü analarda, önceki bolluk zamanlarını unutup; "Senden asla iyilik görmedim! Hep bu şekilde sefillik yaşıyorum" diyerek nankörlük etmemelidir.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem);

يَامَعْشَرَ النِّسَآءِ تَصَدَّقْنَ فَانِّى رَاَيْتُكُنَّ اَهْلَ النَّارِ قُلْنَ بِمَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ تُكْثِرْنَ اللَّعَنَ وَتَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ...

"Ey Kadınlar! Sadaka verin! Çünkü sizlerinde cehennem halkının çoğunluğunu oluşturğunuzu gördüm!" buyurmuştur.

7- Eski kocası varsa ondan olan çocuklarını, bey'inin yanına götürüp onunla sohbet ettirmemelidir. Çünkü çocuklar babalarından bahsederler ve de evin reisinin kalbi kırılır. Güzel giden hayatları geçimsizliğe dönüşür.

8- Kocasından kendisini boşamasını istememelidir.

9- Kumasının kıskançlıklarına sabretmelidir. Peygamberiizin (sallallahu aleyhi vesellem) hanımlarından Sevde (radıyallahu anha) kendi sırasını Aişe (radıyallahu anha)'ye vermiştir.

10- Kocası ölünce başkasıyla evlenmemeye gayret etmelidir. Çünkü; kadınlar en son kimin nikâhında ise cennette onunla olurlar, buyurulmuştur.

11- Kendi güzelse kocasının çirkinliğinden dolayı onu aşağılamamalıdır.

Esma-i'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Kırda güzel bir kadın gördüm, çok çirkin bir adamın nikâhı altındaydı. Kadının bu kadar çirkin biriyle iyi geçiniyor olmasına şaşırdım ve o kadına bunun sebebini sordum. Bana şu cevabı verdi:

"Benim kocamın, Allah'ın razı olduğu, onu memnun eden bir ameli varmış ki, Allah Teâlâ benimle ona mükâfatta bulunmuş. Ve benimde Allah'a bir isyanım varmış ki, böyle çirkin birisi ile evlendirdi!" Bu cevap beni şok etti. Susmak zorunda kaldım. Bu çiftten başka bir çifte rastladığımda kadın kocasına şöyle diyordu.

"Sen de, ben de cennetle müjdeleneceğiz!" Kocası karısına bunun işaretinin ne olduğunu merak ettiği için sorduğunda kadın şöyle cevap verdi:

"Senin gibi çirkin birisiyle yaşamaya katlanıyorum buna sabrediyorum. Sen de benim gibi güzel birisiyle ödüllendirildin ve şükrediyorsun. Sabır ve şükür... ikisi de cennettedir." dedi.

Mefatih'ül-Cinan

YİRMİ DOKUZUNCU BAB

SILA-İ RAHİM'İN ÂDÂBI

Sıla-i rahim yani akrabayı ziyaret etmek müminin ahlâkının temeli ve en önemli görevidir. Hadis-i şerifte:

بُلُّوا اَرْحَامَكُمْ وَلَوْ بِالسَّلاَمِ

"Bir selâmla bile olsa akraba ile ilgilenin!" buyurulmuştur.

Akraba ile ziyaretleşmenin ömrü uzattığı bir çok hadis-i şerifle delillendirilebilir.

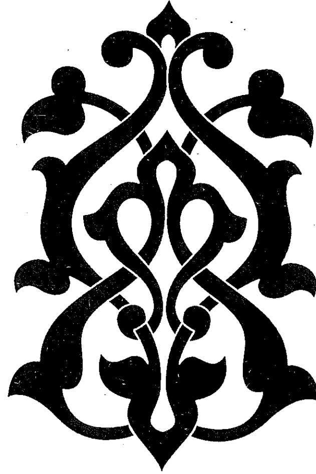
Hadis-i şerifte:

اِنَّ الْعَبْدَ لَيَصِلُ رَحِمَهُ وَقَدْ بَقِىَ مِنْ عُمْرِهِ ثَلاَثَةَ اَيَّامٍ فَيَزِيدُ اللّٰهُ جَلَّهُ اِلَى ثَلاَثِينَ سَنَةً وَاِنَّ الرَّجُلَ لَيَقْطَعُ الرَّحِمَ وَقَدْ بَقِىَ مِنْ اَجَلِهِ ثَلاَثُونَ سَنَةً فَيُرَدُّ اَجَلُهُ اِلَى ثَلاَثَةِ اَيَّامٍ

"Bir kul akrabasını ziyaret eder, onun üç günlük ömrü kalmıştır. Allah onun ömrünü otuz seneye çıkarır. Kul akrabası ile ilişkiyi keser, otuz yıl ömrü kalmıştır. Allah onun ömrünü üç güne düşürür" buyurulmuştur.

Akrabayı ziyaret haftada bir kere olursa aradaki sevgiyi artırır, diye rivayet edilmiştir.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

OTUZUNCU BAB

KÖLE VE CARİYELERE KARŞI DAVRANIŞIN ÂDÂBI

Köle ve cariyeye önem verip onlara hürmet etmek İslâm'ın âdâbındandır.

Ömer b. Hattab (radıyallahu anh) Şam'a giderken yolculuk sırasında deveye kölesiyle sırayla binmiştir. Şam'a yaklaştıklarında deveye binme sırası köleye gelmiş, Ömer (radıyallahu anh) deveden inip, köleyi bindirmiştir. Devenin yularını mübarek elleriyle tutup öylece yürüdü. O sırada Şam Emiri Ebu Ubade b. el-Cerrah halktan önce davranıp onu karşılamaya gelmişti. Bunu görünce şöyle dedi:

"Ey Ömer! Şam halkı hep birlikte sizi karşılayacaklar. Şam'ın ileri gelenleri bu hâlinizi görürlerse hayal kırıklığına uğrarlar."

Hz. Ömer cevaben:

- Allah bizleri İslâm ile kuvvetlendirdi. İslâm'ın izzetinden başka bu dünyada bir izzet bize lâzım değil." dedi.

Hadis-i şerifte:

اِخْوَانُكُمْ خَذَمُكُمْ جَعَلَهُمُ اللّٰهُ تَحْتَ اَيْدِيكُمْ فَمَنْ جَعَلَ اللّٰهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ وَلاَ يُكَلِّفُهُ مِنَ الْعَمَلِ مَا يَغْلِبُهُ فَاِنْ كَلَّفَهُ مَايَغْلِبُهُ عَلَيْهِ اَنْ يُسَاعِدَهُ

"Kardeşleriniz hizmetçilerinizdir. Allah onları sizin elinize verdi. Allah birinin eline böyle bir kardeşini verdiğinde, o kişi emri altındakilere yediğinden yedirmeli, giydiğinden giydirmelidir. Yapamayacağı işleri onlardan istememelidir. Yapamayacağı işi ona yüklendiğinde ona yardım et." buyurulmuştur.

Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) efendimiz Veda haccında hutbede;

اَلصَّلاَةَ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ

"Ey Ashabım, namazı yeminle aldınız, köle ve cariyelerinizinde haklarına dikkat ediniz!" buyurmuştur.

Başka bir hadiste:

"Köle ve cariyelerinizin haklarına riayet etme konusunda Allah'tan korkun. Onlara elbise giydirin ve karınlarını doyurun. Onlara yumuşak söz söyleyin."

Diğer bir hadiste:

"İki zayıfın haklarına riayet etme konusunda, Allah'tan korkun. Birisi kadın, diğeri köledir." buyurulmuştur.

Bir kimse köle ve cariye aldığında, onu ilk olarak evine getirip saçlarından tutmalı ve hayır ve bereket duası ederek ona tatlı bir yiyecek ikram etmelidir. Köle ve cariyeden meydana gelen kusurları affetmelidir. Eğer zina veya bu türden bir kötülükte bulunurlarsa onları satmak gerekir. Çok ucuza da olsa satmalıdır.

Bir kişi, Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in huzu-

runa gelip:

"Kölelerimizi nereye kadar affedelim?" diye sordu,

Peygamberimiz bir müddet sustu ve şu cevabı verdi:

اُعْفُ عَنْهُ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً

- **"Her gün yetmiş kusurunu affedin!"**

Sohbet etmeyi sevenlerden birisi, kölesi ile bir sohbet meclisinde oturuyordu. Adam kölesine;

"Şu dört dirhemi al, bu meclise meyve getir" diye yolladı. Köle yolda giderken, Mansur b. Ammar'a tesadüf etti. Mansur dedi ki:

"Şu fakire dört dirhemi kim verirse ona dört dua ederim." Köle de o dört dirhemi ona verdi. Mansur köleye isteklerinin neler olduğunu sorduğunda:

"İlk olarak hür olmak, sonra Allah'ın bu dirhemlerin karşılığını vermesidir, sonra efendimin ıslâh olması, Allah efendimi arkadaşlarıyla birlikte affetsin. İşte bunları dilerim!" dedi. Mansur onun bu dediklerinin kabul olunması için Allah'a dua etti. Köle bunun üzerine eli boş hiçbir şey almamış olarak geri döndü. Onun bu şekilde geldiğini gören efendisi sordu. Köle durumu anlatınca, efendisi sordu:

- **İlk duan neydi?**

- **Azat olmam.**

- **Allah için seni azat eyledim. Peki ikinci duan neydi?**

- **Dirhemlerin geri verilmesi.**

- **Al benden sana dört bin dirhem. Üçüncüsü neydi?**

- **Senin tövbe etmendi.**

- İşte tövbe ettim. Diyerek halis bir tövbe etti ve sordu peki ya dördüncüsü neydi?

- Benim senin ve bu meclistekilerin Allah tarafından bağışlanması!

- Buna benim gücüm yetmez, dedi

Akşam olduğunda efendi uyudu, rüyasında kendisine hafiften konuşan bir ses şöyle diyordu: **"Sen kendine düşeni yaptın. Seni köleni ve o mecliste bulunanları affettim!"**

Köle ve cariyeyi güzel ahlâk üzere yetiştirmeye çaba göstermek gerekir. Efendiler bunu yaparken onları dövebilirler. Rivayet edilir ki:

Ashabtan birisi kölesini dövüyordu, köle de Allah'ın adıyla ona feryat ediyordu. Bunu duymasına rağmen onu dövmekten vazgeçmedi. Peygamberimizi görünce hemen durdu.

"Bu köle Allah'ın adını anarken durmayıp, beni görünce durdun!." Bunun üzerine o sahabe;

"Onu Allah için azat ettim" dedi. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Eğer bunu yapmamış olsaydın, cehennem ateşi yüzünü kaplardı." buyurdular.

Tabak kırmak yada yanılarak eksik iş yapmak yada önemli bir işi unutmak gibi şeylerden dolayı onları affetmek gerekir. Köle ve cariyelere Yusuf sûresini öğretmek gerekir. Ayrıca onların, ayaktayken yanında beklemesine müsade etmeyip onları oturtmak gerekir. İsa (aleyhisselam) **"Kendi yanında insanların ayakta durmasından memnun olan kişi cehennemdeki yerini hazırlasın"** buyurmuştur.

Kölenin hizmet süresi uzun olduğu zaman, yani uzun süredir yanında bulunuyorsa onu azat etmek gerekir.

Hadis-i şerifte:

مَنْ اَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً عَتَقَ اللهُ بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْهُ عُضْوًا مِنَ النَّارِ حَتَّى فَرْجَهُ بِفَرْجِهِ

"Bir kişi, bir Müslüman köle veya cariyeyi azat ederse, onun herbir organına karşılık Allah, azad edenin bir organını ateşten azat eder. Fecrine kadar bütün organları böyledir." buyurulmuştur.

Köle ve cariye seçerken Habeşli olanları seçmeye özen göstermelidir. Hadis-i şerifte:

مَنْ اَدْخَلَ بَيْتَهُ حَبَشِيًّا اَوْ حَبَشِيَّةً اَدْخَلَ اللهُ بَيْتَهُ بَرَكَةً

"Bir kimsenin evine Habeşli köle veya cariye girerse Allah o eve bereket ve hayrı da onunla birlikte girdirir." buyurulmuştur. Başka bir hadis-i şerifte:

اِتَّخِذُوا السُّودَانَ فَاِنَّ ثَلاَثَةً مِنْهُمْ مِنْ سَادَاتِ اَهْلِ الْجَنَّةِ لُقْمَانُ الْحَكِيمُ وَالنَّجَاشِيُّ وَبِلاَلُ الْمُؤَذِّنُ وَاِيَّاكُمْ وَالزَّنْجَ...

"Habeşli köle ve cariye alınız, onlardan üçü cennet halkının ulularıdır. Lokman hekim, Necaşi, Müezzin Bilal.." buyurulmuştur.

Bir kişi İslâm hukukunun dışında herhangi bir suçu olmaksızın köle veya cariyesinin yüzüne veya başka bir yerine vurursa onu azat etmelidir. Hadis-i şerifte:

مَنْ لَطَمَ مَمْلُوكَهُ اَوْضَرَبَهُ فَكَفَّارَتُهُ اَنْ يُعْتِقَهُ...

"Kim kölesine tokat atar ve döverse, onun kefareti onu azat etmesidir!"

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

OTUZ BİRİNCİ BAB

KÖLE VE CARİYENİN EFENDİSİNE DAVRANIŞ ÂDÂBI

Allah, köle ve cariyenin kısmetini kölelik yaparak insanlara hizmette kıldığından, efendilerine itaat etmeleri vaciptir.

Eğer güçlerinin yetmeyeceği bir iş kendilerine emredilirse isyan etmeyip, bu konuda acziyetini anlatıp özür dilemek gerekir.

Onlar ilk olarak Allah'ın emirlerini yerine getirmekle sorumludurlar, sonra da efendilerinin isteklerini yerine getirmelidirler. Bu onların iki kat fazla sevap almalarına vesile olur. Hadis-i şerifte:

حَسَنَةُ الْحُرِّ بِعَشْرَةٍ وَحَسَنَةُ الْمَمْلُوكِ بِعِشْرِينَ

"Hürler, yaptıkları iyi bir iş karşılığında on sevap, köleler ise yirmi sevap alırlar." buyurulmuştur.

Ebu Rafi azat olunduğunda ağlamaya başladı. Ona bunun sebebini sorduklarında şu cevabı aldılar:

"Köleyken aldığım sevabın iki kattı, şimdi ise azaldı."

Mefatih'ül-Cinan

OTUZ İKİNCİ BAB

KOMŞU İLE OLAN MÜNASEBETİN ÂDÂBI

Komşu ile iyi geçinmek İslâm'ın sünnetidir. Hatta evi olmadan önce salih komşu bulmak ve evi oradan almak gerekir.

Hadis-i şerifte:

اِلْتَمِسِ الْجَارَ قَبْلَ شِرَاءِ الدَّارِ وَالرَّفِيقَ قَبْلَ الطَّرِيقِ

"Ev almadan önce iyi komşu bulun, yola çıkmadan önce dürüst bir yol arkadaşı bulun!" buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerifte:

مَازَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ اَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ

"Cebrail bana komşu hakkından o kadar çok bahsetti ki, onu bana varis olacak sandım!" buyurulmuştur.

Komşu hakları konusunda birçok âdâb anlatılır, bunlar:

1- Mümkün olduğu kadar komşuya ikram etmek gerekir.

2- Komşunun aç olduğu zamanlarda ona yemek götürmelidir.

3- Komşunun kendisi için ezâ olarak göreceği şeyleri yapmamak gerekir. Hadis-i şerifte:

مَا أَمَنَ بِاللّٰهِ مَنْ لاَ يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

"Komşusunun kendisinden güvende olmadığı kişi iman etmiş sayılmaz!" buyurulmuştur.

4- Komşuya hediye göndermek gerekir. Ne kadar küçük bir hediye olursa olsun hediye göndermelidir. Komşusu ehli kitap olsa bile göndermelidir. Çünkü üç çeşit komşu vardır.

a- Bir hak sahibi olan,

b- İki hak sahibi olan Müslüman komşu,

c- Üç hak sahibi olan komşu hem mümin hem de akraba olan komşu.

Hadis-i şerifte:

اَلْجِيرَانُ ثَلاَثَةٌ جَارٌ لَهُ حَقٌّ وَاحِدٌ وَجَارٌ لَهُ حَقَّانِ وَجَارٌ لَهُ ثَلاَثُ حُقُوقٍ فَالاَوَّلُ الذِّمِّيُّ وَالثَّانِى الْمُسْلِمُ وَالثَّالِثُ الْمُسْلِمُ وَذُوا لرَّحْمِ

"Komşu hakkı üçtür. Bir hakkı olan ehli kitaptır. İki hakkı olan komşu mümindir. Üç hakkı olan hem mümin hem de akraba olan komşudur." buyurulmuştur.

Bir kişi Peygamberimize gelip, komşusu hakkında şikayette bulununca, Peygamberimiz mescidin kapısında durup;

اَلاَ اِنَّ اَرْبَعِينَ دَارًا جَارٌ

-**"Dikkat edin kırk eve kadar komşu sayılır!"** dedi ve bunun

duyurulmasını emretti. Bu hadisin başka bir rivayetinde başıyla dört tarafı işaret ettiği söylenmiştir.

5- Elbiseye ihtiyacı olan komşuya mümkün mertebe elbise vermek.

6- Çarşıdan evine bir şey getirirken komşularından ve onların çocuklarından bunu saklamak gerekir. Bu durum aldıklarını hediye etme niyeti yoksa geçerlidir. Çünkü komşusunu bu şekilde üzen kimselerden o komşular;

"Ey Rabbim! Bu adam bizi ihsanından alıkoydu!" diye davacı olacaklardır.

7- Komşusunda gelen hediye ne kadar küçük olursa olsun büyük bir memnuniyetle onu kabul etmek gerekir. Hz. İbrahim (aleyhisselam) vasiyetlerinde;

"Ocağa tencere koyup kaynattığında, suyunu fazla koy. Sonra komşularına bak ve onlara bundan bir tas ver" buyurmuştur.

8- Komşusunun duvarı tarafına hacet gidermemek gerekir.

9- Komşusuna gelen eziyetleri olabildiğince önlemeye çalışmalıdır.

10- Komşusundan gelen zorluklara tahammül edip onu affetmek gerekir.

Hadis-i şerifte:

اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الرَّجُلَ لَهُ الْجَارُ السُّوءُ يُؤَذِّيهِ فَيَصْبِرُ عَلَى اَذَاهُ وَ يَحْسِبُهُ حَتَّى يَكْفِيَهُ اللّٰهُ بِحَيَاةٍ اَوْ مَيِّتٍ...

"Allah, birisine komşu olan ve ondan çokça ezâ gören ve bunun için sabredip, Allah'tan ya ölümünü yada hayatını isteyen kişiyi sever." buyurulmuştur.

11- Komşusunun izni olmadan kendi evini onunkinden yüksek yaptırmamalıdır.

12- Evini satmak istediğinde bunu herkesten önce komşularına sormalıdır.

13- Kendisi için beğenip istediği şeyi komşusu içinde istemelidir. İman sahipleri hakkında,

لاَيَكْمُلُ اِيمَانُ الْمَرْءِ حَتَّى يُحِبَّ لاَخِيهِ مَايُحِبُّ لِنَفْسِهِ

"Kendisi için istediğini kardeşi içinde istemedikçe iman etmiş sayılmaz" buyurulmuştur.

Salihlerden bir zât, evindeki farelerin çokluğundan şikayetçi olunca; birisi ona;

-"**Bunun için bir kedi alsana**" diye tavsiyede bulununca,

-"**Fareler kedinin sesini duyunca benim evimden gidip komşumun evine girerler. Bu yüzden olmaz. Hem ben kendim için istemediğim şeyi komşum için nasıl isteyebilirim."** diye cevap vermiştir.

14- Salih olan komşuyu ganimet bilip, onunla iftihar eder. Allah'ın kendisine böyle bir komşu nasip etmesine şükretmek gerekir. Hadis-i şerifte:

اِنَّ اللهَ لَيَدْفَعُ بِالْمُسْلِمِ الصَّالِحِ عَنْ مِائَةٍ مِنْ جِيرَانِهِ الْبَلاَءِ

"Allah bir salih Müslüman sebebiyle yüz kişiden belâyı kaldırır." buyurulmuştur.

15- Komşularının kendisinin hakkında iyi şehadette bulunmaları için hayırlı işlerle uğraşmalıdır.

Ömer b. Hattab; **"Bir kimse komşusunu överse, o komşunun iyi biri olduğunda şüphe yoktur."** buyurmuşlardır.

Peygamberimize bir kişi gelip,

- Ey Allah'ın elçisi! Ben kendi iyi ve kötü hâlimi nasıl bilebilirim diye sordu. Peygamberimiz,

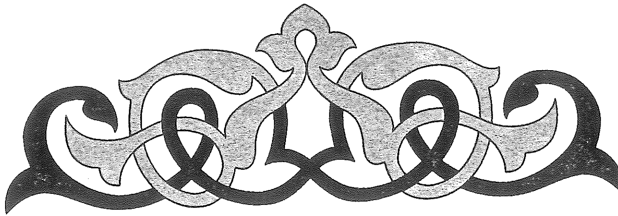
- Komşun, eğer sen iyi yaptın diyorsa evet iyi yapmışsındır. Komşun, sana kötü yaptın diyorsa kötü yapmışsındır." buyurdur.

Başka bir hadis-i şerifte:

اذَا مَاتَ الْمُؤْمِنُ وَقَالَ رَجُلاَنِ مِنْ جِيرَانِه مَا عَلِمْنَابِه الاَّ خَيْرًا وَهُوَ فِى عِلْمِ اللهِ عَلَى غَيْرِ ذَلِكَ قَالَ اللهُ تَعَالٰى لِمَلاَئِكَتِهِ اقْبَلُوا شَهَادَةَ عَبْدِى فِى عَبْدِى وَتَجَاوَزْتُ عَنْ عِلْمِى فِيهِ

"Bir mümin, öldüğünde iki komşusu onun iyi olduğuna şehadet etseler, fakat Allah katında bunun tam tersi olarak suçlu bulunmuşsa, Allah şöyle buyurur: Kulum hakkında siz ikinizin yaptığı şahitliği kabul ettim, onu affettim." buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

OTUZ ÜÇÜNCÜ BAB

MÜMİN'İN ELİNDE BULUNAN NİMETLERE ŞÜKRETMESİ ÂDÂBI

Mümin her durumda Allah'ın nimetlerine şükretmelidir. Şükür demek, her kulun, kendisinde bulunan nimetlerinin Allah'tan olduğunu bilip, bunları kendisine Allah'ın ihsan ettiğini düşünmesidir.

Allah'ın münafık ve fasıklara verdiği nimetleri kıskanmamak gerekir. Çünkü bu kendi Allah'ın kendisine ihsan ettiği nimetleri küçümsemek anlamına gelir. Önce Allah'ın kendisine verdiği iman nimetini düşünmeli, ardından da sıhhati yerindeyse sıhhat nimetine şükretmelidir. Eğer Allah'ın gazabına uğramayı hak etmiş o insanların nimetlerini kıskanırsa, onlara özenirse hata yapar.

En önemlisi Kur'ân gibi bir nimeti aklından çıkarmamalı ve onu küçük görmemelidir. Hadis-i şerifte:

مَنْ اُوتِىَ قُرْآنًا فَرَأَى اَنَّ اَحَدًا اُوتِىَ مِنَ الدُّنْيَا اَفْضَلَ مِمَّا اُوتِىَ فَقَدْ صَغَّرَ عَظِيمًا وَ عَظَّمَ صَغِيرًا

"Kime (dünya nimeti olarak) Kur'ân verilir de, kendisine dünyalık verilen bir insana imrenirse, büyüğü küçük, küçüğüde büyük yapmış olur." buyurulmuştur.

Bir mümin dünya nimetleri konusunda, her zaman kendinden daha aşağı derecede olanlara bakıp kendi hâline şükretmelidir. Ahiret'te elde etmek istediği nimetler içinde takva olarak kendinden yukarıdaki insanlara bakıp onlara özenmelidir.

Din işlerinde kendisinden aşağıdakine bakarsa kendisini yüceltmiş olur ve şeytan gibi kendini beğenmiş olur. Peygamberimiz bir hadisinde;

"Kendinizden (dünyalık olarak) aşağıda olan kimselere bakın, sizden yukarıda olan kimselere bakıp (özenmeyin) Allah'ın size verdiği nimeti küçümsemeyin." buyurmuştur.

Ayrıca Hz. İsa (aleyhisselam) karşılaştığı bir zengine **"Allah sana bu kadar mal vermiş, şükretsene neyi bekliyorsun!"** demiş ve yine bir fakirle kaşılaşmış ona da;

"Allah sana sıhhat vermiş, bu küçük görülmeyecek bir nimet, bunun için şükret." demiş, bir hastayla karşılaştğında ise;

"Allah sana bu illeti vermiş olsa bile, sana İslâm gibi büyük bir nimet vermiş, buna şükretmelisin." buyurmuştur.

Kısaca, her şeyde Allah'ın verdiği nimeti görmek ve bu basiret üzere yaşamaya çalışmak gerekir.

Mefatihul Cinan, Ruh'ul Beyan

OTUZ DÖRDÜNCÜ BAB

MİSAFİRE İKRAMDA BULUNMANIN ÂDÂBI

Misafire ikramda bulunmak, Hz. İbrahim (aleyhisselam) ve diğer peygamber efendilerimizin sünneti seniyyeleridir.

Bir kişi, evine gelen misafire bir gün ikram ederse bu **hediyedir**, üç gün ikram ederse bu **ziyafettir**, üç günden fazla ikram ederse bu **sadaka**dır. Eğer ev sahibi üç günden fazla bir süreye tahammul edemeyecekse orada kalmak helâl değildir.

Hadis-i şerifte:

"Allah'a ve ahiret gününe iman eden kişi misafire ikram etsin. Bir gün ikram etmesi onun hediyesidir. Üç gün ikram ederse ziyafet vermiş olur. Üç günden sonrası sadakadır. Ev sahibini bunaltacak kadar durmak helâl değildir." buyurulmuştur.

Misafir olan kişi, ev sahibinden tuz, su gibi şeyler dışında bir şey istememelidir. Çünkü istediği şey belki ev sahibinin evinde yoktur ve bu şekilde ev sahibi müşkül duruma düşmüş ve mahçup olmuş olur. Ama istediği şeyi ev sahibinin kendisine vereceğinden

eminse, istemesinde herhangi bir sakınca yoktur.

Ev sahibinin, misafirin ağzına kendi eliyle yemek vermesi ve su içirmesi âdâptandır. İmam Şafii, İmam Malik'in Muvatta adlı eserini okumak için onun evine gittiği zaman, İmam Malik ona bu şekilde davranmıştır.

Bu yüzden bu gibi davranışlar ev sahibi için sakıncalı değildir. Çünkü misafire hizmet etmek **farzdır**.

Ömer b. Hattab kendisine misafir olanlara hizmet ederken ayakta durur ve oturmazdı. Bunun nedeni sorulduğunda;

-"**Melekler ayakta dururlar, onların yanında oturmaya utanırım.**" buyurdu.

Hz. İbrahim'e misafirlerin babası denilir. Çünkü o herkesi misafir edebilmek için herkesin geçtiği bir dört yol üzerine misafire ikramda bulunmak için bir ev inşa etmiştir. Zamanla öyle duruma geldi ki millerce öteden misafirleri gelirdi ve misafirsiz iftar etmez oldu.

Bu yüzden misafiri geri çevirmemek gerekir. Hürmet, sevgi, saygı ile karşılayıp ve olabildiğince güzel ikramda bulunmak gerekir.

Bunun birçok âdâbı vardır. Bunlar şöyle sıralanır;

1- Gelen misafiri ganimet bilmek gerekir. Misafir geldiğinde rızkı ile birlikte gelir. Giderken de ev sahibinin bütün günahlarını götürür. Yani ev sahibinin bağışlanmasına vesile olur.

Hadis-i şerifte;

اَلضَّيْفُ يَنْزِلُ بِرِزْقِهِ وَيَرْحَلُ وَقَدْ غَفَرَ لَهُ صَاحِبُهُ

"**Misafir rızkı ile birlikte gelir, giderken ev sahibi bağışlanmış olur.**" buyurulmuştur.

2- Ev sahibi elinde bulunan şeyi misafire ikram etmeli ve elinde olmayan şeyleri bulabilmek içinde zahmete girmemelidir.

3- Yemeği hemen hazırlamalıdır. Çünkü Hz. İbrahim (aleyhisselam) kendisine misafir olarak gelen Meleklere acele davranmıştır.

Kur'ân'da;

فَرَاغَ اِلَى اَهْلِهٖ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ

"Ailesine koştu ve hemen semiz bir buzağı getirdi." buyurulmuştur. Bu yüzden yemeği hemen hazırlamak müstehaptır. Çünkü beş yerde acele etmek şeytandan değildir.

a- Misafire yemek hazırlamakta acele etmek.

b- Ölüyü defnetmek için acele etmek.

c- Borç vermekte acele etmek.

d- Tevbe etmekte acele etmek.

e- Büluğa ermiş bekâr kızı evlendirmekte acele etmek.

Eğer bir topluluğa davet vermişse, misafirlerin çoğunluğu geldiğinde ikram etmelidir. Eğer geç kalanlar fakir ise ve bu yüzden kalpleri kırılacaksa ikramı geciktirmekte bir beis yoktur.

4- Misafirleri oturtmak gerekir. İbrahim (aleyhisselam) bu şekilde davranırdı.

5- Misafire yapılan ikramı israf saymamak gerekir. Çünkü Allah için yapılan şeylerde israf yoktur. İkram çok olursa Allah'ın yüceliği için yapılmış olur.

لَا خَيْرَ فِى السَّرَفِ وَلَا سَرَفَ فِى الْخَيْرِ

"İsrafta hayır yoktur. Hayırda da israf olmaz." buyurulmuştur.

Salihlerden birisi bir gece ziyafet verip evinde bin mum yaktı. Dostlarından bazıları **"Bu israftır"** deyince şöyle cevap verdi:

-"**O zaman! Allah'ın rızası için yakılmamış olanları söndürün!** O mumları söndürmek için ne kadar uğraştılarsa da mumlar sönmedi.

6- **Misafire ikram ettiği şeyleri "Bu şu kadara mal oldu"** diye hesap etmemek gerekir.

7- **Misafirlere yemek ikram etmek için evde bulunan tabak ve çanakların temiz olmaları gerekir.**

8- **Ne zaman bir ziyafet vermek istese, davet edeceği kişilerin arasında salih bir zatın bulunmasına özen göstermek** gerekir.

9- **Misafire en fazla üç kere "Buyurun!" deyip** daha fazla ısrar ederek onu sıkmamak gerekir.

Bir kişi, Âlim bir kişiyi evinde davet etti.

Âlim olan kişi "**Davetini üç şartla kabul ederim.**

1- Bana zehir yedirme,

2- Senin sevdiğin ve benim sevmediğim kişileri davet etme,

3- Beni zindana hapsetme." dedi.

Davet eden kişi bunları kabul edip onu evine çağırdı. Yemek başladığında ev sahibi Âlim'e "**Yemesi için çok ısrar etti.**" Sonra "**Çocuğunu sofraya oturttu.**" Âlim yemek bitip de gitmek için izin isteyince "**Biraz daha kal!**" diye ısrar edip gitmesine izin vermedi. Davet bitip de Âlim vedalaşırlarken şöyle dedi:

"Senden üç şey istedim, sende kabul ettin. Fakat üçünü de tutmadın. Yemek için ısrar edip yemeği bana zehir ettin! Çocuğunu sofraya oturtup beni üzdün. Gitmek için izin istediğim zaman biraz daha otur diyerek evini bana zindan ettin."

10- **Misafiri kendisine tercih etmek yani misafiri kendisinden üstün tutmak gerekir.** Kendisi için hazırladığı yemeği misafire yedirmek gerekir.

11- **Misafiri ailesine tercih etmemelidir.** Ailesi için hazırladı-

ğı yemeği misafire ikram etmemelidir. Çünkü ailesinin yemekleri kişinin üzerine farzdır. Ailesi muhtaç durumdayken onlara başkalarını tercih etmek caiz olmaz.

Bir kimse Âlim bir kişiyi davet etti, o da **"Davetini üç şartla kabul ederim, seni külfete sokmayacaksam, bana ihanet etmiyeceksen, bana zulüm etmeyeceksen."**

Külfetten maksat evinde bulunmayan bir yiyeceği tedarik için zahmet çekmektir. İhanet, evinde olan yiyeceği misafirinden gizlemektir. Zulüm ise, ailesi için hazırlanan yemeği misafire ikram edip onları aç bırakmaktır.

12- Sofrayı yeşilliklerle -marul gibi- süslemek lâzımdır. Çünkü üzerinde yeşillik olan sofraya melekler gelir diye rivayet edilmiştir. Melekler yiyip içmeselerde geldikleri sofraya bereket getirirler.

13- Yemeklik olacak şeylerin düzen ve temizliğine özen göstermek gerekir. Örneğin suyu ve tuzu ve de biberi sofranın kenarına yakın bir yere koymak, eti kemikten ayrımak...

14- Misafirlerin istediklerini yiyebilmeleri için bütün yemeği sofraya koymak.

15- Ekmeği tek sayılı parçalara bölmek. Çünkü **"Allah tektir, teki sever"** buyurulmuştur."

16- Meyve gibi şeyleri ilk olarak ikram etmek gerekir. Çünkü hazmedilmesi kolaydır. Kur'ân'da;

وَفَاكِهَةٍ مِمَّا يَتَخَيَّرُونَ وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ

"Arzulayıp seçecekleri meyveler, canlarının çektiği kuş eti..." (Vakıa suresi; 20-21) ayetlerinde meyve diğer yemeklerden önce zikredilmiştir.

17- Ev sahibi sofraya oturduğu takdirde herkesten önce yemeğe başlamalı ve yemeği bırakan en son kişi olmalıdır.

18- Bütün misafirlere aynı şeyi ikram gerekir. Misafirlerin bazılarına farklı diğerlerine farklı ikramlarda bulunmamalıdır.

19- Birbirlerine küsmüş ve darılmış iki kişiyi bir arada davet etmemek gerekir.

20- Davet edilen misafirlerden birisiyle fısıldaşarak konuşmamak gerekir.

21- Ev sahibi misafirleriyle çokça sohbet etmelidir. Ayrıca onları yalnız bırakıp canlarının sıkılmasına sebep olmamalıdır.

22- Misafirlerin yanında evinde hazır bulunan hizmetçileri azarlamamak gerekir.

23- Ev sahibi salatalık, kavun ve karpuz gibi meyve ve sebzeyi kestiği zaman ilk önce tadına kendisi bakmalı ve sonra misafirlere ikram etmelidir.

24- Davetin ardından misafirleri uğurlamak gerekir. Hadis-i şerifte; "**Misafiri evin kapısına kadar uğurlamak sünnettir.**" buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerifte;

مَنْ شَيَّعَ ضَيْفًا لَهُ سَبْعَ خُطُوَاتٍ غُلِّقَ عَلَيْهِ سَبْعَةُ اَبْوَابِ جَهَنَّمَ وَ
اِذَا شَيَّعَهُ ثَمَانِيَةَ خُطُوَاتٍ فَتَحَ اللّٰهُ عَلَيْهِ ثَمَانِيَةَ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ حَتّٰى
يَدْخُلَهَا مِنْ اَىِّ بَابٍ شَآءَ

"Kim misafirini yedi adım uğurlarsa, onun üzerine cehennemin yedi kapısı kapatılır. Misafirini sekiz adım uğurladığında Allah cennetin sekiz kapısını onun üzerine açar ve o da dilediğinden girer." buyurulmuştur.

25- Ev sahibi misafire oturacağı yeri gösterene kadar onun önünden gitmelidir. Onu uğurlarken de arkasından gitmelidir.

26- Misafir uzak bir yerden gelmiş yabancı bir kişiyse, ev

sahibi ona bir günlük erzak hediye etmelidir.

27 Misafiri uğurlarken şöyle demek gerekir:

"Beni sevindirdiniz. Allah'da sizleri hayır ile mükâfatlandırsın. Ben size gereken ilgiyi gösteremedim, beni affedin. Dünya ve onun içerisindekileri size versem hakkınızı ödeyemem" ve bununla birlikte üzülmek de gerekir.

Hadis-i şerifte:

اِنَّ مِنَ السُّنَّةِ اَنْ يَخْرُجَ مَعَ ضَيْفِهِ اِلَى بَابِ دَارِهِ وَ يَرٰى تَقْصِيرَهُ مِنْ نَفْسِهِ فِى اِيفَآءِ حُقُوقِهِمْ وَلَوْصَبَّ الدُّنْيَا عَلَيْهِمْ صَبًّا...

"Misafiri evinin kapısına kadar uğurlamak, onların haklarını ödemek için onlara dünya ve üzerindekilerini bile verse bunu yapamayacağını düşünüp kendisinde eksiklik hissetmek sünnettir." buyurulmuştur.

28- Misafire yapılan ikramı onların başlarına kakmamak gerekir.

Örneğin, **"Size ikram ediyorum beni iyilikle anın!" "Bana duâ edin!"** gibi şeyler söylememe ve bu ikramdan alacağı sevaptan mahrum olmamalıdır.

Kur'ân'da;

اِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللّٰهِ

"Sizi Allah rızası için yediriyoruz" (İnsan suresi- 9) buyurulmuştur.

OTUZ BEŞİNCİ BAB

DAVETİ KABUL ETMENİN ÂDÂBI

Kişinin kendisine yapılan daveti kabul etmesi;

مَنْ لَمْ يُجِبِ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اَبَا الْقَاسِمِ

"Daveti kabul etmeyen Ebu Kasım'a isyan etmiştir" hadisiyle vaciptir.

Davet edilmemiş bir kimsenin bir ziyafete gidip katılması caiz değildir.

مَنْ دَخَلَ بِغَيْرِ دَعْوَةٍ دَخَلَ سَارِقًا وَخَرَجَ مُغِيرًا

"Davetsiz olarak bir ziyafete giden kişi, oraya hırsız olarak girer ve oradan yağmacı olarak çıkar." buyurulmuştur.

Daveti kabul etmenin bazı âdâpları vardır. Bunlar;

1- Davet eden kimseyi kırmamak için daveti kabul etmek

gerekir.

2- Davete yemek için gitmemek gerekir.

3- Davet edilen kişi ev sahibinin kendisine gösterdiği yere oturmalıdır.

4- Ev sahibinin yaptığı işleri kontrol etmemek.

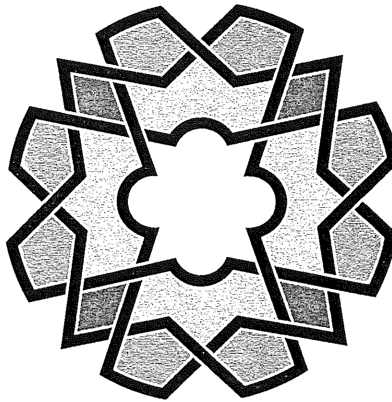
5- Ziyafet yerinde sağa sola bakmamak gerekir.

6- Ev sahibinden tuz, su, biber gibi gerekli şeyler dışında bir şey istememek gerekir.

7- Ev sahibini yemeğinden dolayı veya başka bir işinden dolayı ayıplamamak gerekir.

8- Yemekten sonra ev sahibine rahmet olunması, bağışlanması ve berekete kavuşması için duâ etmelidir. Örneğin:

"Allah'ım onun rızkını bereketli kıl ve ona işleri kolaylaştır. Onun üzerinden hayrı eksik etme. Onu bağışla ve bizi de şükredenlerden kıl!" demelidir.

OTUZ ALTINCI BAB

MUSÎBET VEYA BELÂ'YA İSABET ETMENİN ÂDÂBI

Mümin her ân, hastalık ve yokluk gibi durumlara düşebilir. Dünya mümin için kalıcı bir yer değildir. Geçici olan bu dünyada rahat olabilmek zordur.

Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem); **"Dünyada rahatlık yoktur."** buyurmuştur. Bu konu hakkında çok sayıda âdâb beyan edilmiştir.

1- Mümin başına gelen belâ ve musîbeti ganimet bilmelidir. Çünkü kıyamette bunun karşılığını fazlasıyla alacaktır.

Hadis-i şerifte:

اذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيٰمَةِ جِيئَ بِاَهْلِ الْاَعْمَالِ فَوَفُّوا اَعْمَالَهُمْ بِالْمِيزَانِ

اَهْلُ الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَالصَّدَقَةِ وَالْحَجِّ وَالزَّكَاةِ ثُمَّ يُؤْتٰى بِاَهْلِ الْبَلَاءِ

فَلَا يُنْصَبُ لَهُمُ الْمِيزَانُ وَلَا يُنْشَرُ لَهُمُ الدِّيوَانُ يُصَبُّ عَلَيْهِمُ

اَلاَجْرُ صَبًّا فَيَوَدُّ اَهْلُ الْعَافِيَةِ فِى الدُّنْيَا لَوْ اَنَّهُمْ كَانَتْ تُقْرَضُ اَجْسَادُهُمْ بِالْمَقَارِيضِ كَمَا يَرَوْا اِنَّمَا يُذْهَبُ بِهِ اَهْلُ الْبَلاَءِ مِنَ الثَّوَابِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى اِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

"Kıyamet günü geldiğinde, amel sahiplerinin yaptıkları namaz, oruç, sadaka, hacc ve zekât terazilerine konulur. Sonra dünyada belâ ve musibete uğramış kimseler getirilir, terazileri kurulur, duruşmaları başlar ve üzerlerine ecir yağdırılır. Dünyada sıhhat ve afiyet sahibi olanlar 'Keşke bizde dünyadayken, vücutlarımız hastalıklarla dolsaydı, makaslarla kesilip parça parça olsaydı ve böylece bizde bu dünyada musibete uğramışların sevabını alabilseydik derler."

Allah Teâlâ'nın **"Sabredenlere ecirleri hesapsız olarak verilir"** sözü bundandır.

2- Mümin, kendisine isabet eden belâ'yı yaratılmışlardan hiç kimseye şikâyet etmeyip, o belâyı kendisine yollayan Allah'a dönerek çaresini ondan beklemelidir.

Hadis-i şerifte;

مَنْ قَالَ عِنْدَهَمٍّ حَسْبِىَ اللّٰهُ لاَ اِلَهَ اِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ عَشْرَ مَرَّاتٍ اَذْهَبَ اللّٰهُ هَمَّهُ

"Kim kederli anında on kere 'Allah'tan başka ilâh yoktur ve ben ona tevekkül ettim yüce arşın Rabbidir' derse Allah onun kederini giderir." buyurulmuştur.

3- Mümin, kendisine isabet eden belâyı ve musibeti bağışlanması için bir vesile olarak görmelidir.

Hz. Ali (radıyallahu anh) şöyle buyurmuştur:

"Bir müminin Allah'ın rahmetine ulaşabilmesi için beş çeşit zorluk vardır: Birincisi hastalık ve musibettir, günahı çok olduğu için bunlarla affedilmezse, ikinci bir zorluk onu bulur. Bu da canının bedenin zor çıkmasıdır. Günahı çok olduğu için bu şekilde de affedilmezse üçüncü bir zorluk karşısına çıkar, bu da kabirde kendisine gelecek olan Meleklerin sorularının zor olmasıdır. Günahı burada da affedilmeyecek kadar çoksa, sırat köprüsü karşısına gelir bu dördüncü zorluktur. Orada uzun süre bekletilir. Günahı burada da affedilmeyecek kadar çoksa cehennemde yanar. Sonra mümin olduğu için oradan çıkar ve cennete girer. Cehennem de beşinci zorluktur."

4- Belâ'nın başladığı andan ona sabretmeye başlamak gerekir. Çünkü sabır belâ gelir gelmez başlamalıdır.

Hadis-i şerifte:

اَلصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى

"Sabır belânın ilk geldiği ân şaşırmamaktır." buyurulmuştur. İlk anda böyle yapmayıp sonra sabrederse bunun adı tahammül yani katlanmak olur.

Feth'ul Musalla hazretlerinin eşi yere düştü ve tırnağı kırıldı. Kadın bu duruma güldü. Ona **"Neden gülüyorsun"** diye sordular;

-**"Allah'ın verdiği bir musibete sabrettiğimde alacağım mükâfatı düşündüm ve acıyı hissetmedim. Onun için güldüm."** demiş.

Rivayet edilir ki:

Bir mümin ve bir kâfir birlikte balık avına giderler. Müminin oltasını Besmele ile atmasına rağmen hiç balık yakalayamaz. Kafir ise putunun adını anarak atmasına rağmen oltasına birçok balık takılır. Akşam olduğunda, mümin de bir balık yakalamayı başarır fakat onu da oltadan çıkarırken suya düşürür. Müminin meleği bu du-

ruma çok şaşırır ve hemen Levh-i Mahfuz'a gidip orada mümin ve kâfirin durumuna bakar. Mümini cennette kâfiri de cehennemde görünce **"Allah mümini imtihan ediyor olsa gerek. Kâfire de daha çok azsın diye veriyor. Bu kâfirin bir istidracıdır."**

Hadis-i şerifte;

اَلْحُمّٰى حَظُّ الْمُؤْمِنِ مِنَ النَّارِ

"Humma müminin ateşten kurtuluşudur." buyurulmuştur.

Yani humma gibi hastalıklara yakalananların (sadece humma ve türevi değil, çaresiz hastalıklar anlamında kullanılmış olma ihtimali yüksektir) bütün günahları bağışlanır ve temizlenir. Günahlarından arınınca da cennete girebilir manası taşımaktadır.

Diğer bir hadiste:

"Bir kişi üç saatlik bir sıtmaya yakalansa ve Allah'a şükrederek sabrederse, Allah bu kuluyla meleklerine karşı iftihar eder ve şöyle der: 'Ey Meleklerim kuluma verdiğim belâ'ya karşı gösterdiği sabra bakın! Onun cehennemdem kurtuluşu için bir beraat yazın!' O kişiye beraat yazılır!"

Enes b. Malik şöyle rivayet etmiştir:

İbn Mesud hastalanmıştı. Ziyarete gittik.

-**"Gecen nasıl geçti"** diye sorduk.

-**"Allah'ın bana verdiği iman nimetiyle gecemi geçirdim!"** dedi. Şu an nasılsın diye sorduk;

-**"Allah'a hamd olsun kalbim iman dolu"** dedi. Neyinden şikâyetçisin diye sorduk.

-**"Günahlarımdan şikâyetçiyim"** diye cevap verdi. Tabib çağıralım seni iyileştirsin diye sorduk.

-**"Benim tabibim beni hastalandırdı!"** dedi.

Hz. Ebu Bekir hasatandığında da bu sorulara aynı cevapları verdi ve ek olarak;

-"**Tabibim beni gördü**" dedi.

Hadis-i şerifte:

يَقُولُ اللهُ تَعَالٰى اِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِى بِبَلاَءٍ فَصَبَرَ وَلَمْ يَشْكُنِى اَبْدَلْتُهُ لَحْمًا خَيْرًا مِنْ لَحْمِهِ وَدَمًا خَيْرًا مِنْ دَمِهِ وَاِنْ اَبْرَأْتُهُ وَلاَ ذَنْبَ لَهُ وَاِنْ تَوَفَّيْتُهُ فَاِلٰى رَحْمَتِى

"**Allah Teâlâ şöyle buyurdu: Kulumu bir belâya düçar ettiğim zaman, o sabredip ve benden şikâyetçi olmazsa, ona kendi etinden daha iyi bir et ve kendi kanından daha iyi bir kan veririm. Onu iyileştirdiğimde günahı kalmaz. Canını alırsam rahmetimin içerisindeyken ölmüş olur.**" buyurulmuştur.

5- Mümkün olduğu kadar hastalığını saklamak gerekir.

Hadis-i şerifte;

ثَلاَثٌ مِنْ كُنُوزِ الْبِرِّ كِتْمَانُ الصَّدَقَةِ وَالْبِرِّ وَالْاَمْرَاضِ

"**Üç şey iyilik hazinelerindendir;**

- **Sadakayı gizli vermek,**
- **İyiliği gizli yapmak,**
- **Hastalığı gizlemek.**" buyurulmuştur.

6- Mümin hep sıhhat üzerine olmasına üzülmelidir. Müminin rahatlığı kırk günden fazla sürmez, eğer sürerse iyi değildir denilmiştir.

Mısır kralı olan Firavun tam dörtyüz yıl boyunca ilâhlık iddiasında bulundu. Bu kadar uzun zaman içerisinde ne sıtma ne de baş ağrısı çekmedi. Bu şekildeki bir hastalığa uğramış olsaydı ilâhlık iddiasında bulunamazdı. Bu da bize gösteriyor ki, hastalık mümine

Allah'ın bir lütfûdur. Fakat hasta olan kişi şu dört durumdan kaçınmalıdır:

a- Yalan söylemekten kaçınmalıdır. Sabaha kadar uyumadım, hiçbir şey yemedim gibi sözlerden sakınmak gerekir.

b- Herkesin kendisini ziyaret etmesini beklememelidir.

c- Riyâ yapmamalıdır. Kendisini ziyarete gelenlere uyuyor numarası yapmamalıdır.

d- Öfkelenmemelidir.

7- İhlâs, Felâk, Nas, Fatiha ve Salâvat-ı şerifeleri, kendi sıhhati için kendisine okumalıdır. Ve başka dualarla Allah'tan şifa istemelidir. Ağrısı bulunan yerler için okumak Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) tarafından tavsiye edilmiştir.

Hadis-i şerifte:

اذا اشْتَكَى ضِرْسٌ اَحَدُكُمْ فَلْيَضَعْ اِصْبَعَهُ وَلْيَقُلْ هُوَ الَّذِى اَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ قَلِيلاً مَاتَشْكُرُونَ

"Sizden birinin dişi ağrıdığında, parmağını ağrıyan yerin üzerine koyup şöyle desin: -"Hüve'l-lezi enşeekum ve ce'ale lekume's-sem'a ve'l-ebsare ve'l-efidete kalilen ma teşkurun."

Başka bir hadis-i şerifte:

"Ey Ali! Başın ağrıdığı zaman, elini başına koyup ..Lev enzelna... âyetini oku" -Eğer biz bu Kur'ân'ı bir dağa indirseydik, onu Allah korkusundan paramparça olmuş hâlde görürdün- buyurulmuştur. Başka bir hadis-i şerifte:

اذا انْصَدَعَ رَأْسُكَ فَضَعْ يَدَكَ عَلَيْهِ وَاقْرَأْ اٰخِرَ سُورَةِ الْحَشْرِ فَاِنَّهُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ اِلَّا السَّامُ

"Başın ağrıdığında, elini onun üzerine koy ve Haşr suresinin son ayetini oku. Çünkü o ölümden başka bütün dertlere

devadır." buyurulmuştur.

Rivayet edilir ki:

Bir bedevi, Resulullah'ın huzuruna gelip yemek yiyemediği için iştahsızlığından şikâyet etti. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdur ;

"Bir şey yediğinde veyahut içtiğinde şöyle de: -Bismillahillezi la yedurru mea' ismihi şey'un fi'l-ardi ve la fis'sema'i ve huve semi'ul alim. Ya hayyumu ya Kayyum."

8- Hasta kişi feryat ederek inlememelidir. Elinden geldiğince buna özen göstermek Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in tavsiyesidir.

Bir kimse hastalığından dert yanmak maksadıyla **"Şikâyetimden önce Allah'a hamd olsun"** derse hâlinden şikayetçi olmuş olur. Peygamberimiz hastalandığında inlerdi, bunu neden yaptığı sorulduğunda:

انَّ الْمُؤْمِنَ لَيُشَدَّدُ عَلَيْهِ وَجَعُهُ لِيَكُونَ كَفَّارَةً

"Müminin acısının şiddeti, onun affedilmesi için olabilir." buyururdu.

Şir'at-ül İslam, Cami-us-Sağir

OTUZ YEDİNCİ BAB

HASTA ZİYARETİNİN ÂDÂBI

Hasta olan mümini ziyaret etmek Müslümanların birbirleri üzerindeki hakkıdır. Ayrıca İslâm âdâbının en güzellerindendir.

Hastayı ziyarete giden kimse hastanın yanına girdiği anda Allah'ın rahmetine boğulur. **Fakat şu âdâba riayet etmesi gerekmektedir:**

1- Hastayı sıkça ziyaret etmek gerekir.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem):

زُرْ غِبًّا تَزْدَدْ حُبًّا

"Sıkça ziyaret et ki, sevginiz artsın " buyurmuştur.

2- Hastanın baş tarafında oturmamak gerekir aksine ayak ucunda oturmak daha iyidir.

3- Ziyarete giden kişi, hastanın göz çukurlarına bakmaktan sakınmalıdır. Daha sonra ziyaret bittiğinde gözler yıkanmalıdır. Başa gelebilecek herhangi bir hastalıktan dolayı bu tavsiye edilmiştir.

4- Ziyarete giden kişi, temiz elbiseler ile gitmelidir. Kirli elbise ile gitmemeye özen göstermelidir.

5- Ziyarete giden kişi, hastanın yanına tebessüm ederek girmeli ve onu mutlu etmeye çalışmalıdır.

6- Ziyarete giden kişi, hastaya "Daha çok yaşayacaksın" demelidir.

Hadis-i şerifte:

اِذَا دَخَلْتُمْ عَلَى الْمَرِيضِ فَنَفِّسُوا الْاَجَلَ فَاِنَّ ذَلِكَ لاَيُرَدُّ شَيْئًا
وَ هُوَ يَطِيبُ بِنَفْسِ الْمَرِيضِ

"Hastanın yanına girdiğinizde, onun ömrünün uzun olacağını söyleyin, bu Allah'ın takdirini değiştirmese bile, hastanın gönlünü ferahlatır." buyurulmuştur.

7- Ziyarete giden kimse, hastaya kısa bir süre sonra iyileşeceğini söylemelidir.

8- Ziyarete giden kimse hastanın yanında fazla durmamalıdır.

Hadis-i şerifte:

اَفْضَلُ الْعِبَادَةِ اَجْرًا سُرْعَةُ الْقِيَامِ مِنْ عِنْدِ الْمَرِيضِ

"Sevabı en üstün ibadet, hastanın yanında fazla durmadan kalkmaktır." buyurulmuştur.

Bir grup insan **Sırrı's-Sakati**'yi hastalandığı zaman ziyarete geldiler. Amansız bir kalp ağrısına tutulmuştu. Yanında uzun süre oturdular. Bu arada Şeyh de oldukça fenalaşmıştı. O sırada kalkan misafirler Şeyh'ten kendileri için duâ etmesini istediler. Şeyh elleri-ni açıp:

"Allahı'm bu insanlara hasta ziyaretinin nasıl olduğunu öğret" diye duâ etti.

Birkaç kişi salih zatlardan birisini ziyarete gittiler. O sırada o salih kişi de hastaydı. Yanında uzun süre durup onu sıktılar, daha sonra giderken ondan kendilerine tavsiyede bulunmalarını isteyince, şöyle buyurdu:

"Hastayı ziyaret ettiğinizde yanında fazla durmayın."

9- Ziyaret eden kişi hastanın durumunu kendisine sorarken elini onun alnına koymalıdır.

10- Ziyarete giden kişi hastadan kendisi için duâ etmesini istemelidir.

Hadis-i şerifte:

اِذَا دَخَلْتَ عَلَى الْمَرِيضِ فَمُرْهُ يَدْعُولَكَ فَاِنَّ دُعَاءَهُ كَدُعَاءِ الْمَلاَئِكَةِ

"Hastanın yanına girdiğinde ondan senin için duâ etmesini iste, onun duâsı meleklerin duâsı gibidir." buyurulmuştur.

11- Ziyarete giden kişi, hastanın şifa bulması için, İhlâs, Felâk, Nâs, Fatiha, Fetih, Kâfirun surelerini okumalıdır.

Bu sureleri okuduktan sonra : **"Allah'ım! Bu kuluna şifa ver de senin rızan için namaz kılsın!"** diye duâ etmek gerekir.

Göz, diş ve çıban hastalıklarında ziyarete gerek yoktur.

Hadis-i şerifte;

ثَلاَثٌ لاَيُعَادُ صَاحِبُهُنَّ الرَّمَدُ الضِّرْسُ وَالدُّمَّلُ

"Şu üç hastalığa tutulanlar ziyaret edilmez. Göz, diş, çıban hastalıkları." buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

OTUZ SEKİZİNCİ BAB

BİR MUSÎBET GELDİĞİNDE İSTİRCA ETMENİN ÂDÂBI

Mümin, bir musîbete düçar olduğu zaman, onun Allah tarafından yollandığını bilmeli ve İstirca ederek yani **İnna li'llahi ve inna ileyhi raciun (Allah'tan geldik ve yine ona döneceğiz)** demelidir.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem), yanındaki bir kandil söndüğü zaman istirca etmiş ve sahabeler;

- "**Niçin istirca ettiniz, yoksa bu bir musîbet midir?** diye sordular, Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de:

- **Mümine eziyet veren her şey musibettir!**" buyurdular.

Evlâdı vefat eden bir mümin, abdest alıp iki rekât namaz kıldıktan sonra istirca etmelidir. Çünkü Kur'ân'da:

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ

"**Sabır ve namazla birlikte Allah'tan yardım dileyin!**" buyurulmuştur. Namazın ardından şu sekilde duâ edilmelidir:

اَللّٰهُمَّ فَعَلْنَا مَا اَمَرْتَنَا بِهِ فَاَخْبِزْلَنَا مَا وَعَدْتَنَا بِهِ

"Allah'ım bize ne emrettiysen onu yaptık, şimdi sende bize vaad ettiğini ver!"

Bir başka hadis-i şerif'te;

اِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللهُ تَعَالٰى لِمَلَائِكَتِهِ قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِى فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيَقُولُ قَبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيَقُولُ مَاذَا قَالَ عَبْدِى فَيَقُولُونَ حَمِدَكَ وَاسْتَرْجَعَ فَيَقُولُ اللهُ ابْنُوا لِعَبْدِى بَيْتًا فِى الْجَنَّةِ وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ

Bir müminin çocuğu öldüğü zaman, Allah, meleklerine şöyle der:

"Kulumun evlâdının ruhunu, onun ciğer paresini aldınız mı? Melekler:

"Evet!" derler. Allah:

"Kulum buna ne dedi?" diye sorar. Melekler:

"Sana hamd etti ve de İstirca etti." derler Allah:

"O zaman o kulum için cennette bir köşk inşa edin ve adını da Beytül Hamd koyun!" buyurur.

Bir müminin başına bir musibet geldiğinde, Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) efendimizin ümmetiyle vedalaşıp ahirete irtihalini düşünmelidir. Bu şekilde hareket ederse başındaki tüm musibetler hafiflemiş olur.

Hadis-i şerifte:

مَنْ اَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ فَلْيَذْكُرْ مُصِيبَةً بِى وَاَنَّهَا اَعْظَمُ الْمَصَائِبِ

"Kime bir musibet isabet ederse, benim başıma gelen (ölümü) musibeti düşünsün. Çünkü o musibetlerin en büyüğüdür" buyurulmuştur.

Başka bir hadiste;

مَنْ كَانَ لَهُ فَرَطَانِ مِنْ اُمَّتِى اَدْخَلَهُ اللهُ بِهَا الْجَنَّةَ فَقَالَتْ عَائِشَةُ
رَضِىَ اللهُ عَنْهَا فَمَنْ كَانَ لَهُ فَرَطٌ مِنْ اُمَّتِكَ قَالَ مَنْ كَانَ لَهُ يَامُوَفَّقَةُ
فَقَالَتْ فَمَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ فَرَطٌ مِنْ اُمَّتِكَ قَالَ فَأَنَا فَرَطُهُ لَنْ يُصَابُوا
بِمِثْلِى

"Benim ümmetimden kimin iki yavrusu ölürse Allah onu bunun için cennete koyar! Bunun üzerine Aişe (radıyallahu anha) şöyle dedi:

"Peki senin ümmetinden bir yavrusu ölen?" Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem):

"Bir evlâdı ölen de" buyurdu. Aişe (radıyallahu anha):

"Peki evlâdı ölmemiş ise?" Peygamberimiz:

"Onun evlâdı benim! Çünkü müminler benim ölüm musibetim gibi bir musîbetle karşılaşamazlar!" buyurulmuştur.

Kur'ân'da;

"Sen içlerinde olduğun sürece Allah onlara azap edecek değildir" buyurulmuştur.

Hadis-i şerif'te:

"Bir müminin, üç küçük evlâdı ölürse cehenneme girmez, ancak yemin yerini bulsun diye girer!.." buyurulmuştur.

Buradaki yeminden kasıt Kur'ân'daki:

وَاِنْ مِنْكُمْ اِلاَّ وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا

"Hepiniz oraya (cehenneme) istisnasız olarak uğruyacaksınız! Bu Rabbinin takdir ettiği bir şeydir!" (Meryem suresi-71) ayetidir.

Hadis-i şerif'te;

"Bir müminin büluğ çağına ermemiş üç evlâdı ölürse o çocuklar onu cennetin sekiz kapısında karşılayacaklar ve o istediği kapıdan içeri girecektir." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

"Ahirete kendimden önce doğmadan ölmüş bir çocuk göndermem, Allah yolunda savaşacak yüz atlıyı geride bırakmamdan daha iyidir!"

Süleyman (aleyhisselam)'ın küçük bir çocuğu ölmüştü, o da buna üzülmüştü. Allah Teâlâ onu teselli etmek için iki meleğini insan kılığında indirdi. İki melek Süleyman (aleyhisselam)'ın huzurunda birbirinden davacı oldular. Birisi şöyle şikâyet etti:

"Bu adam benim tarlamı çiğnedi, ekinlerimi telef etti." Süleyman (aleyhisselam) sordu:

"Neden telef ettin ekinleri?" diğeri:

"O adam niçin herkesin geçtiği yola ekin ekmiş? Geçecek yol bulamadığım için oradan geçtim, ekinleri de bu yüzden telef ettim!" Suleyman (aleyhisselam):

"Neden herkesin geçtiği yola ekin ektin?" şikâyetçi olan melek:

"Sende bilirsin, ölüm ahirete giden bir yoldur. Herkes mutlaka o yoldan geçer. Sen bunun böyle olduğunu bilmene rağmen evlâdın için neden üzülürsün?" bunları söyler söylemez kayboldular.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

OTUZ DOKUZUNCU BAB

TAZİYEDE (BAŞ SAĞLIĞI) BULUNMANIN ÂDÂBI

Başına bir musibet gelen kimseyi teselli etmek ve taziye dilemek İslâm hukukundandır. Bir müminin evlâdı, annesi, babası veya bir akrabası vefat ettiğinde onunla musafahalaştıktan tokalaştıktan sonra şunları söylemek gerekir:

"Allah ecrini artırsın, bu cefanı iyiliğe döndürsün, ölünü de affetsin!"

Hadis-i şerif'te:

مَنْ عَزَّى مُصَابًا فَلَهُ اَجْرُ مِثْلِهِ

"Kim yakını ölen bir adama taziyede bulunursa, onun sevabının aynısı ona da verilir." buyurulmuştur.

Eğer taziyede bulunulacak kişiye gidip onu ziyaret etmek mümkün değilse, mektup ile taziyede bulunmak gerekir.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem), Yemen'de Muaz b.

Cebel (radıyallahu anh)'in oğlu vefat ettiği zaman şu mektup ile ona taziyede bulunmuştur:

***

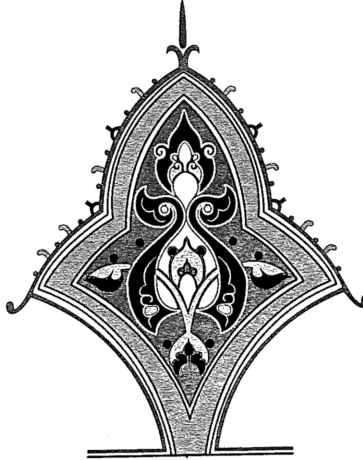
Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla;

Allah'ın Resulu Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) tarafından Muaz b. Cebel'e;

Mallarımız, çocuklarımız ve eşlerimiz ilâhi birer emanettir ve geri alınacaklardır. Bunu iyi bilmelisin. Seni sevindirerek onlarla faydalandırdı. Sonra onları senden, sana sevap vermek için aldı. Bundan dolayı fazla yakınırsan o ecrin zayi olur. Musîbete karşılık verilen sevabı görseydin, o musîbet gözünde ufalırdı. Allah'ın takdirini sabır ile karşıla.

***

Şir'at-ül İslâm, Mefatih'ül-Cinan

KIRKINCI BAB

ÖLÜMCÜL HASTALIĞA YAKALANAN HASTANIN ÂDÂBI

Böyle bir hastalığa tutulmuş kişi, kıbleye karşı kabirdeymiş gibi yatmalıdır.

Veya ayaklarını kıbleye doğru uzatıp ayaklarının altına onları yüksekte tutacak bir şey koyarak ve yüzünü kıbleye dönerek yatmalıdır.

Bununla birlikte Allah'ı zikretmekten uzaklaşmamalıdır.

Ailesine Allah'tan korkmalarını ve onun emirlerini yerine getirmemekten kaçınmalarını tavsiye etmelidir. Ölümü kendisi için bir ganimet bilmelidir. Çünkü ölüm müminin hediyesidir.

Ve de ömrü boyunca yaptığı işlerin Allah'ın kendisini bağışlaması için yeterli olduğunu düşünmeli ve bu şekilde Allah'ın rahmetini ummalıdır.

Mefatih'ül-Cinan

KIRK BİRİNCİ BAB

ÖLMEK ÜZERE OLANIN YANINDA BULUNMA ÂDÂBI

Ölmek üzere olan kişinin yanında bulunanlar **Yasin-i Şerif'i** okumalıdırlar.

Hadis-i şerifte:

اِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ قَلْبًا وَ قَلْبُ الْقُرْاٰنِ يٰسٓ فَمَنْ قَرَأَهَا يُرِيدُ بِهَا
وَجْهَ اللّٰهِ اُعْطِيَ لَهُ مِنَ الْاَجْرِ فَكَاَنَّمَا قَرَأَ الْقُرْاٰنَ اِثْنَا عَشَرَ مَرَّةً وَاَيُّمَا
مُسْلِمٍ قَرَأْتَ عِنْدَهُ سُورَةَ يٰسٓ حِينَ يَنْزِلُ بِهِ مَلَكُ الْمَوْتِ يَنْزِلُ
اِلَيْهِ بِكُلِّ حَرْفٍ مِنْهَا عَشَرَةُ اَمْلَاكٍ يَقُومُونَ بَيْنَ يَدَيْهِ صُفُوفًا
يُصَلُّونَ عَلَيْهِ فَيَسْتَغْفِرُونَ وَيَشْهَدُونَ دَفْنَهُ وَاَيُّمَا مُسْلِمٍ مَرِيضٍ
قُرِئَ عَلَيْهِ سُورَةُ يٰسٓ وَهُوَ فِى سَكَرَاتِ الْمَوْتِ لَايَقْبِضُ مَلَكُ
رُوحَهُ حَتَّى يَجِيءَ بِهِ رِضْوَانُ خَازِنُ الْجَنَّةِ بِشَرْبَةٍ مِنْ شَرَابِ

الْجَنَّةِ فَيَشْرِبُهَا وَ هُوَ عَلَى فِرَاشِهِ فَيَقْبِضُ مَلَكُ الْمَوْتِ رُوحَهُ
وَ هُوَ رَيَّانٌ وَلاَ يَحْتَاجُ اِلَى حَوْضٍ مِنْ حِيَاضِ الاَنْبِيَاۤءِ حَتَّى
يَدْخُلَ الْجَنَّةَ وَهُوَ رَيَّانٌ

"Her şeyin bir kalbi vardır. Kur'ân'ın kalbi de Yasin sure-si'dir. Kim onu Allah'ın rızasını dileyerek okursa, Kur'ân'ı on iki kere okumuş kişinin sevabının aynısı verilir. Herhangi bir Müslüman, ölüm meleği geldiğinde yanında Yasin suresi okunursa, o surenin okunan her harfi için on melek iner ve onun önünde saf tutarlar. Onun bağışlanması için duâ ederler. Onun defnine kadar yanından ayrılmazlar. Herhangi bir hasta Müslüman'ın yanında Yasin suresi okunursa ölüm meleği onun ruhunu elinde cennet şaraplarından bir şarabın içinde olduğu rıdvan kasesiyle gelmedikçe almaz. O yatağındayken ondan içer ve melek onun ruhunu o şerbete doymuş bir şekilde alır. Kıyamet gününde, bu suya kandığı için peygamberlerin havuzlarından hiçbirisine ihtiyaç duymaz ve o suya kanmış hâliyle cennete girer." buyurulmuştur.

Ölümcül hastaların yanında bulunanların uyması gereken âdâbı şu şekilde sıralarız:

1- Hastanın yanında lohusa kadın veya cünüp bir kimse varsa oradan çıkarılmalıdır.

2- Hasta sağ tarafına veya kıbleye doğru yatırlımalıdır.

3- Hasta için Yasin suresi okunmalıdır.

4- Güzel kokulu tütsüleri yakarak çevreyi kokutmak gerekir.

5- Kelime-i Şehadet'i (Lâ ilâhe illâllah) söylemesi için hasta zorlanmamalıdır sadece telkin edilmesi gerekir.

6- Hastanın uzuvlarını (eller bacaklar) uzatmalıdır.

7- Hasta eğer ölürse, öldükten sonra gözleri kapatılmalıdır.

8- Hasta eğer ölürse, karının üzerine bıçak veya kılıç gibi bir şey konulmalıdır.

9- Hasta eğer ölürse, yıkanıncaya kadar yanında Kur'ân okumamak. Bazıları yıkandıktan sonra okunması mekruhtur demişlerdir.

10- Hasta eğer ölürse, cenazesine salih kimseleri çağırmak gerekir.

11- Hasta eğer ölür ve ruhunu teslim ederken şiddet görürse bunu kötüye yormamalıdır.

Çünkü Aişe (radıyallahu anha) **"Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın ölümünü gördüğümden beri, başka bir ölümü zor olduğu için kötüye yormam!"** buyurmuştur.

Allah Teâlâ, müminin günahlarını, kul dünyadayken ona hastalık vererek veya ona korku, musîbet vererek ölüm anında ölümün zorluğunu artırarak onu affeder diye rivayet edilmiştir.

Rivayet edilir ki, Hasan-ı Basri hazretleri ruhunu teslim ederken tebessüm etti. Malik b. Dinar da o sırada yanındaydı. Bir süre sonra onu rüyasında görünce kendisine neden tebessüm ettiğini sordu ve şu cevabı aldı:

- Ölürken bir ses işittim, şöyle diyordu **"Ey Azrail, onun ruhunu alırken biraz şiddetli davran, bir günahı kalmış onu da bağışlamak istiyorum!"** işte bunu duyunca tebessüm etmemek için kendimi tutamadım.

12- Ölen kişi, ruhunu teslim ederken hayra delâlet eden halleri varsa, gözünden yaş gelmesi, ellerinin iki yana düşmesi, burnunun şişmesi ve tebessüm etmesi gibi, bu onun iyiliğine işarettir. Bunun için sevinmek gerekir.

13- Ruhunu teslim eden kişi üzerinde azap alâmetleri görüldüğünde, şiddetli bir ölüm ve nursuzluk gibi üzülmek gerekir.

Şir'at-ül İslâm

KIRK İKİNCİ BAB

CENAZE NAMAZININ ÂDÂBI

Cenaze namazı dört rekâttır. Onun rekâtları tekbirleridir. Öyle ki bir kimse bir tekbire yetişmezse bir rekât kaçırmış olur, iki tekbire yetişemezse 2 rekât kaçırmış olur, 3 tekbire yetişemezse 3 rekât kaçırmış olur. Fakat başlangıç tekbiri alındıktan sonra veya ikinci yada üçüncü tekbirler alındıktan sonra, tekbirlerin arasında cenaze namazında imama uyulmaz.

Çünkü bu namaz rükû ve secdesi olan namazlar gibi değildir. İmama uyacak kişi tekbiri bekler ve tekbirle birlikte namaza başlar. İmama uyan kişi o rekâta yetişmiş olur.

Hadis-i şerif'te:

مَامِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ فَيَقُومُ عَلَى جَنَازَتِهِ اَرْبَعُونَ رَجُلاً لاَيُشْرِكُونَ بِاللهِ شَيْئًا اِلاَّ شَفَّعَهُمُ اللهُ فِيهِ

"Müslümanlardan ölen birisinin cenazesini müşrik olmayan kırk kişi kılarsa Allah onların o ölü hakkındaki şefaatlerini kabul eder." buyurulmuştur.

Cenaze namazı en az üç saf ile kılınır.

Örneğin cemaat yedi kişi ise, bir kişi imam, üç kişi imamın arkasında bir saf ve diğer üç kişi de o safın arkasında bir saf yaparlar.

Hadis-i şerif'te:

مَنْ صَلَّى عَلَيْهِ ثَلاَثَةُ صُفُوفٍ غُفِرَ لَهُ

"Kimin cenaze namazı üç saf olarak kılınırsa affedilir" buyurulmuştur.

Başka bir hadiste:

اذا صَلَّوا عَلَى جَنَازَةٍ فَاَثْنَوْا عَلَيْهِ خَيْرًا يَقُولُ الرَّبُّ اَجَزْتُ شَهَادَتَهُمْ فِيمَا يَعْلَمُونَ اَغْفِرُ لَهُ مَالاَ يَعْلَمُونَ

"Bir cenazenin namazı kılındığında onun iyiliğine şehadet edilirse Allah şöyle der: Bildikleri şekilde olan şahitliklerini kabul ettim, bilmedikleri konuları da ben bağışladım. "

Rivayet edilir ki:

Ashab bir cenazenin yanından geçti ve Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem);

-**"Vacip oldu"** dedi, daha sonra başka bir cenazenin yanından geçtiklerinde Peygamberimiz aynı şeyi söyleyince Ömer b. Hattab şöyle sordu:

-**"Her ikisine de aynısını söylediniz, neden?"** Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) cevap verdi:

"Kendisinin iyiliğine şahit olunan kimseye cennet vacip olur. Kendisinin kötülüğüne şahitlik yapılan kimseye de cehennem vacip olur. Çünkü sizler Allah'ın yer yüzündeki şahitlerisiniz."

Cenaze namazının kılınması:

Cenaze namazı kılınırken, başlangıç tekbiri getirildikten sonra, Sübhaneke duâsı **"vecelle seanüke"** kısmıyla birlikte okunur. İkinci tekbir alındığında **"Salli ve Barik duâları"** okunur. Çünkü tekbirin ardından eğer ölü kimse büluğ çağına ermiş bir ekek ise şöyle duâ edilir:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنْثَانَا اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاَحْيِهِ عَلَى الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْاِيمَانِ وَخُصَّ هٰذَا الْمَيِّتَ بِالرَّوْحِ وَالرَّاحَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْوَانِ اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِى اِحْسَانِهِ وَاِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْ سَيِّئَاتِهِ وَلَقِّهِ الْاَمْنَ وَالْبُشْرٰى وَالْكَرَامَةَ وَالزُّلْفٰى بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

"Allahummağfir lihayyina vemeyyitena veşahidina vegaibina vesağirina vekebirina vezekerina veünsana. Allahümme men ehyeytehu minna feahyihi alelİslâmi vemen teveffeytehu minna feteveffehu alelimani vehussa hazelmeyyite birravhi ver-rahati ver-rahmeti, vel-mağfireti ver-rıdvan. Allahümme in kane muhsinen fezid fi ihsanihi veinkane musien fetecavez an seyyiatihi velekkihi'l-emne ve'l-büşra ve'l-keremete ve'l-zülfa bi rahmetike yaerhamer rahimîn!"

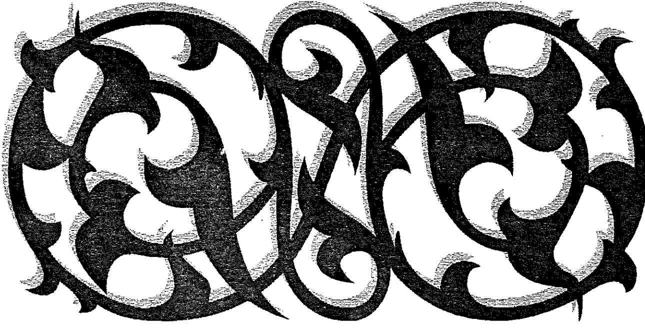
Ölen kişi büluğa ermiş kadın ise **Hussa** ile başlayan yerden sonra **"hazihi'l meyyite, in kanet muhsineten ihsanuha!"** denilmelidir.

Eğer ölen kişi büluğ çağına ermemiş bir (sabi) çocuk ise yine aynı kısımdan sonra;

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا اَجْرًا وَزُخْرًا اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا مُشَفَّعًا بِرَحْمَتِكَ يَااَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

"Allahümme ecalhu lena feraten, Allahümmeca'lhu lena ecren ve zuhren. Allahümmeca'lhu lena şafian muşeffian bi rahmetike ya erhamer rahimîn!" diye duâ edilmelidir.

Buhari-i Şerif, Şir'at-ül İslâm, Halebi

KIRK ÜÇÜNCÜ BAB

CENAZEYİ TEŞYİ ETMENİN ÂDÂBI

Cenaze namazı kılındıktan sonra, ölü defnedilinceye kadar yanından ayrılmamak âdâptandır.

Namazdan sonra defin için kabristana gelemeyecek kişi cenaze sahibinden izin almalıdır.

"Bir kimse, cenaze namazını kıldıktan sonra sahibinden izin almadıkça cenazeden ayrılma hakkı yoktur." buyrulmuştur.

Cenazeyi uğurlayan kişi arkasında üzgün bir vaziyette gitmeli ve ölümün bir gün kendisini bulacağını düşünmelidir.

Cenazenin taşınmasına da yardım etmek gerekir.

Mümkün mertebe tabutun altına girip onu taşımaya çalışmak gerekir. Hadis-i şerif'te:

مَنْ حَمَلَ قَوَائِمَ السَّرِيرِ الْاَرْبَعِ حَطَّ اللّٰهُ عَنْهُ اَرْبَعِينَ كَبِيرَةً

"Kim tabutu dört direğine girip taşırsa Allah onun kırk büyük günahını siler." buyurulmuştur.

KIRK DÖRDÜNCÜ BAB

CENAZEYİ DEFİN ETMENİN ÂDÂBI

Cenaze kabre defin edilirken orada bulunmak İslâm âdâbının gereğidir.

Hadis-i şerif'te:

مَنْ صَلّوا عَلَى جَنَازَةٍ فَلَهُ قِيرَاطٌ وَمَنْ تَبِعَهَا حَتَّى يُقْضَى دَفْنُهَا فَلَهُ قِيرَاطَانِ اَصْغَرُهُمَا مِثْلُ اُحُدٍ

"Kim bir cenaze namazı kılar ona bir kırat sevap verilir ve kim o cenazeyi defin edilene kadar takip eder ve definde bulunursa ona iki kırat sevap verilir bunların en küçüğü Uhud dağı kadardır." buyurulmuştur.

Cenazeyi defin ederken uyulması gereken âdâbı şöyle sıralayabiliriz:

1- Cenaze yani tabut yere koyulmadan önce o cenazeyi takip eden insanlar oturmamalıdır.

Çünkü hadis-i şerif'te:

إِذَا اتَّبَعْتُمُ الْجَنَازَةَ فَلاَ تَجْلِسُوا حَتَّى تُوضَعَ

"Cenazeyi takip ettiğiniz zaman o (yere) konulana kadar oturmayın!" buyurulmuştur.

Kişi otururken yanında cenaze geçerse ayağa kalkmalıdır. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Ölüm büyük bir korkudur! Cenazeyi gördüğünüzde ayağa kalkın ve şunu söyleyin:

- İşte Allah ve onun Resulü (sallallahu aleyhi vesellem)'nun bize vaad ettiği şey budur! Allah ve onun Resulu doğru söylediler. Allah imanımızı kuvvetlendir." buyurulmuştur.

2- Cenazeyi defin için gelenler kabre toprak atmalıdırlar.

3- Cenazeyi defin için gelen bir kişi kabre toprak atarken Allah'ı zikir etmelidir.

İlk toprak attığında **Bismillah,** ikinci kez attığında **"Hamd Allah'a mahsustur"**de, üçüncü de **"Kudret Allah'ındır"** dördüncü de **"İzzet Allah'ındır"** beşinci de **"Bağışlamak ve affetmek Allah'a mahsustur"** altıncı da **"Rahmet etmek Allah'a mahsustur"** yedinci de **"Küllü men aleyha fanin veyebka vechu Rabbike zü'l-Celâli ve'l-ikram" "Minha halâknakum ve fiha nuidukum ve minha nuhricukum tereten uhra!"** ayetlerini okur.

Rivayet olunmuştur ki, kim bu âdâba riayet ederek defin olunan mevtanın kabrine toprak atarsa Allah ona yer altında bulunan mevta sayısınca sevap verir.

Şir'at-ül İslâm, Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

KIRK BEŞİNCİ BAB

DEFİNDEN SONRA CENAZE SAHİBİNİN UYACAĞI ÂDÂB

Cenaze kabre defin edildikten sonra, ölü kişi için cenaze sahiplerinin **sadaka** dağıtması İslâm'ın âdâbındandır.

Fakat kişi buna güç yetiremeyecek kadar fakirse, bunun yerine **iki rekât namaz** kılması ve her rekâtında Fatiha'nın ardından **Ayetel-kürsi** ile birlikte **Tekâsür** suresini okuması gerekir.

Namazı bitirip selâm verdiğinde şu duâyı okur:

اَللّٰهُمَّ صَلَّيْتُ هٰذِهِ الصَّلاَةَ وَاَنْتَ تَعْلَمُ مَا اَرَدْتُ اَللّٰهُمَّ ابْعَثْ ثَوَابَهَا اِلٰى قَبْرِ فُلاَنِ الْمَيِّتِ

"Allah'ım bu namazı kıldım! Sen benim bunu niçin kıldığımı biliyorsun! Allah'ım bu namazımın sevabını falan ölünün kabrine gönder!" Bu şekilde adanmış bir sevap o ölüye ulaşır.

Mefatih'ül-Cinan

KIRK ALTINCI BAB

CENAZE SAHİBİNİN KOMŞULARININ UYMASI GEREKEN ÂDÂB

Cenazesi olan bir eve komşu olanların, o eve yemek hazırlayıp götümesi İslâm âdâbındandır. Hz. Hamza (radıyallahu anh) şehit düştüğünde, Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem):

اِصْنَعُوا لِاَهْلِهِ طَعَامًا فَاِنَّهُمْ فِى شُغُلٍ

"Onun ailesine yemek yapınız, çünkü onlar şu an meşguller!" dedi. Bunun üzerine sahabeden bazıları;

اِنَّمَا نُهِيتُ عَنِ الرِّيَاءِ وَالسُّمْعَةِ

"Ya Resulullah sen bize bunu yasaklamıştın!" dediler.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine;

"Ben bunun sadece gösteriş için yapılmasını yasakla-

dım" buyurmuştur.

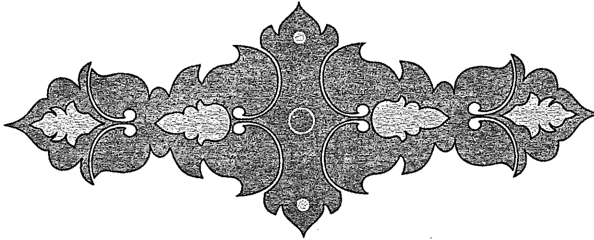
Cenaze sahiplerine, ölen kişinin hayattayken yaptığı güzel işlerden bahsetmek gerekir. Çünkü bu onları mutlu eder. Ölen kimsenin kötü işlerinden bahsetmek onun akrabalarını üzer.

Hadis-i şerif'te:

لاَتَسُبُّوا اْلاَمْوَاتَ فَتُؤْذُوا بِهَا اْلاَحْيَاءَ

"Ölenler hakkında kötü konuşmanız, yaşayanlara eziyet eder." buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan

KIRK YEDİNCİ BAB

CENAZE İÇİN HÜZÜN VE MATEM TUTMANIN ÂDÂBI

Kişinin başına gelen her türlü musibet için aşırı derecede ağlaması ve fazlaca şikâyetçi olması caiz değildir.

Fakat ölüye karşı merhametinden dolayı ağlamak ve üzülmekte ve de aynı şeyin kendi başına geleceğini de düşünüp ağlamak ve üzülmekte herhangi bir beis yoktur.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) oğlu İbrahim vefat ettiğinde Peygamberimizin gözleri dolmuş ve yanında bulunan Abdurrahman b. Avf şöyle sormuştur:

"Ey Resulullah! Sende mi ağlıyorsun?" Peygamberimiz şöyle cevap vermiştir:

اِنَّهَا رَحْمَةٌ اِنَّ الْعَيْنَ تَدْمَعُ والْقَلْبَ يَحْزَنُ وَلاَ نَقُولُ اِلاَّ يَرْضَا رَبُّنَا
وَاِنَّا بِفِرَاقِكَ يَا اِبْرَاهِيمُ لَمَحْزُونُونَ

"Bu bir rahmet işaretidir. Gözden yaş gelir, kalpte hüzünlenir. Biz Rabbimizin razı olmayacağı şeyi söylemeyiz. Ey İbrahim senin bizden ayrılmana çok üzüldük!"

KIRK SEKİZİNCİ BAB

ÖLEN KİŞİ İÇİN KABİR AÇMANIN ÂDÂBI

1- Kabiri, salih ve iyi kişilerin kabirlerinin yanına açmak gerekir. Çünkü iyi kimselerin kabirlerine komşu olan kişi onlardan istifade eder. Kötülükleriyle bilinen kişilerin kabirlerinin yanına açmamak gerekir. Çünkü onlarında kötülüğü dokunur.

Hadis-i şerif'te:

اَعْزِلُوا عَنْ جِيرَانِ السُّوءِ

"Kötü komşulardan uzak durun!" buyurulmuştur.

2- Kabir geniş kazılmalıdır.

3- Kabir derin kazılmalıdır. Kabrin derinliği konusunda bir sınır olmamasına karşın bazı rivayetlere göre yarım boy bazı rivayetlere göre ise göğüs hizasına kadar kazılır. Hadis-i şerif'te:

اِذَا حَفَرْتُمْ قَبْرًا فَاَوْسِعُوا وَاَعْمِقُوا

"Kabir kazdığınızda derin ve geniş kazın." buyurulmuştur.

4- Ölünün kabre koyulma şekline büyük önem verilmelidir. Ölen kişinin yüzü kıbleye karşı çevirilmelidir.

5- Kabrin üst kısmı belirtilmelidir. Yani oranın kabir olduğu anlaşılmalıdır. Bunu yapmak içinde kabrin üzerini ufak bir tepecik gibi yapmak gerekir.

Mefatih'ül-Cinan

KIRK DOKUZUNCU BAB

KABRİN ÜZERİNE BİR İŞARET KOYMA ÂDÂBI

Kabrin bilinmesi, üzerinde duâ edilmesi, kabrin çiğnenmemesi için, kabrin kaybolmaması için;

Kabrin baş veya ayak ucuna taş veya tahta ile işaret koymakta bir sakınca yoktur.

ELLİNCİ BAB

TÖVBENİN ÂDÂBI

Müminin her zaman istiğfar ederek bağışlanma dilemesi İslâm âdâbının gereklerindendir. Çünkü mümin her zaman Allah'ın af ve merhametine muhtaçtır. Bunun için günahkâr olan veya olmayan her müminin günde 100 kere istiğfar etmesi önemli bir âdâptır.

İnsan küçük, büyük her türlü günahtan veya helâl olan şeylere fazla düşmekten yada Allah'a karşı bir hata yapmaktan beri olamaz.

Tövbe ederken dikkat edilmesi gereken âdâb şöyledir:

1- Küçük günahları işlemekten kaçınmak gerekir. Çünkü küçük günahları yapmak büyük günahları yapmaya vesile olur.

2- Kişi küçük günah sayılan bir şey işlerse bunu gözünde büyütmelidir.

3- Kişi işlediği günah için üzülmelidir. Eğer üzülmezse bu kişinin kalbini karartır.

4- Kişi gizlice işlediği bir günahtan kimseye bahsetmemelidir.

Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattab'a sordular:

"Kıyamet gününde Allah ile kul gizli olarak neyi konuşacaklar?

Ömer (radıyallahu anh) da şöyle cevap verdi:

- "Ben Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın şöyle söylediğini işittim! **Allah, kıyamet günü geldiğinde dünyada gizli bir günah işleyipte bunu kimseye anlatmayan kuluna, rahmetiyle soracak:**

- **"Ey kulum! Sen şu günahı işledin mi?"** Kul da bu günahını itiraf edecek. Allah bu şekilde bir kaç günahını daha ifşa edecek ve kul yine itiraf edecek. Allah şöyle buyuracak:

- **"Ben bunları dünyadayken yaratılmışlardan gizledim, şimdi de gizliyorum. Seni affettim!"**

5- Küçük bir günah işleyeceği zaman Allah tarafından kendisine verilen seçme hakkını düşünmek ve güzel olanı seçmek gerekir.

6- İşlediği küçük günahların diğer insanlara örnek olabileceğini düşünmek ve bu günahlardan vazgeçmek gerekir.

Hadis-i şerif'te:

مَنْ سَنَّ سُنَّةً سَيِّئَةً فَعَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا لاَيُنْقَصُ مِنْ اَوْزَارِهِمْ شَىْءٌ

"Kim bir kötülüğün başlangıcı olursa, onun günahı onun üzerine almış olur, onun izinden gidenlerin günahları da o günahtan hiçbir şey eksiltilmeden ona yazılır." buyurulmuştur.

Tövbe ederken şu hususlara da dikkat etmek gerekir.

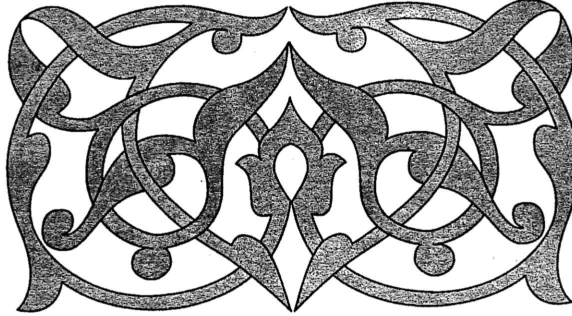
1- Kişi yaptığı günah olan şeyin kötülüğünü düşünmeli ve Allah'ın gazabına uğruyacağını düşünerek pişman olmalıdır.

2- Kişi işlediği günahtan hemen vazgeçmelidir.

3- Aynı günahı tekrar işlememeye çaba göstermek gerekir. Fakat bu aynı günahı tekrar işlerse tövbesi kabul edilmez demek değildir.

Mümin Allah'ın rahmetinden ümidini kesmez.

Buhari-i Şerif, Mefatih'ül-Cinan

ELLİ BİRİNCİ BAB

FAZİLETLER VE SADAKANIN FAZİLETİ - ÂDÂBI

Amellerin en faziletlileri, kendisini ziyarete gelmeyen akrabaları ziyaret etmek, kendisiyle hediyeleşmeyenlere hediye göndermek, kendisine haksızlık yapan kimseleri bağışlamak ve akraba arasındaki fakirlere sadaka vermektir.

Hadis-i şerif'te:

اَفْضَلُ الْفَضَائِلِ اَنْ تَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ وَتُعْطِيَ مَنْ حَرَمَكَ وَتَصْفَحَ عَمَّنْ ظَلَمَكَ

"İyiliklerin en faziletlisi, seninle ilgisini kesen kimseyi ziyaret etmen, sana bir şey vermeyene senin vermen ve de sana haksızlık yapanı affetmendir." buyurulmuştur.

Başka bir hadiste:

اَلصَّدَقَةُ عَلَى الْمَسَاكِينِ صَدَقَةٌ وَعَلَى ذِى الرَّحِمِ ثِنْتَانِ

"Yoksula verilen bir sadaka bir sadakadır, akrabaya verilen bir sadaka iki sadaka yerindedir."

Başka bir hadiste Allah şöyle buyurur:

اَنْفِقْ اُنْفِقْ عَلَيْكَ

"Sen infak et bende sana infak edeyim!"

Güçsüzlere yardım etmek sadakadır.

Kişinin kendi çocukları için harcama yapması da sadaka sayılır. Namusunu korumak için gösterilen çabada yine sadaka sayılır. Seyahat eden bir kişiye yol tarif etmekte sadakadır. Yol üzerindeki, insanlara eziyet verecek şeyleri kaldırmak da sadakadır. İnsanlara karşı güler yüzlü olmakta sadakadır. Ağaç dikmek, faydalı ilimleri öğretmek, güzel evlâtlar yetiştirmek, küs olan iki kişiyi barıştırmak, kendisine yapılan kötülüğü bağışlamakta sadakadır.

Hadis-i şerif'te:

كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ مَاۤاَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى نَفْسِهِ وَاَهْلِهِ كُتِبَ لَهُ صَدَقَةٌ وَمَا وَقَى بِهِ الرَّجُلُ عِرْضَهُ كُتِبَ لَهُ صَدَقَةٌ وَمَا اَنْفَقَ الْمُؤْمِنُ فَعَلَى اللّٰهِ خَلَفُهَا اِلَّا مَاكَانَ مِنْ نَفَقَةٍ فِى بُنْيَانٍ اَوْ فِى مَعْصِيَّةِ اللّٰهِ

"Her iyilik bir sadakadır. Aile için harcanan ya da kendisi için harcanan şey de sadakadır. Kişinin namusunu koruması da sadakadır. Mümin infak ettiği şeyin karşılığını Allah mutlaka verir ama ihtiyaçtan fazlası için yapılan harcama ve günah için harcanan şeyler de sevap yoktur." buyurulmuştur.

Başka bir hadiste:

مَنْ نَفَّسَ عَنْ غَرِيمِهِ اَوْ مَحَى عَنْهُ كَانَ فِى ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

"Kendisine borçlu olan kişiye nefes aldıran veya alacağını bağışlayan kimse kıyamet gününde arşın gölgesinde gölgelenir." buyurulmuştur.

Verilen sadakalar Allah'ın kişi üzerine gelecek gazabını önler ve son nefesini verirken rahat olmasını sağlar.

Hadis-i şerif'te:

اِنَّ الصَّدَقَةَ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ وَتَدْفَعُ مِيتَةَ السُّوءِ

"Sadaka Rabbin gazabını dindirir, kötü bir ölümü önler" buyurulmuştur. Bu hadisin başka bir okunuşunda ise sadece ölümü değil başa gelebilecek her türlü kötü şeyi engelleyeceği anlaşılır.

Başka bir hadis-i şerif'te:

تَدَارَكُوا لْهُمُومَ وَالْغُمُومَ بِالصَّدَقَاتِ وَيَكْشِفُ اللهُ عَنْكُمْ ضُرَّكُمْ وَيَنْصُرُكُمْ عَلَى عَدُوِّكُمْ وَيُثَبِّتُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ اَقْدَامَكُمْ

"Keder ve gamları sadaka ile önleyiniz. Allah size isabet edecek zorlukları engeller, düşmanlarınıza karşı size yardım eder, kötü anlarınızda ayaklarınızı kaydırmaz." buyurulmuştur.

Sadakanın âdâbı şöyledir:

1- Sadaka sahip olunan malın en güzelinden verilmelidir.

Hadis-i şerif'te:

اِنَّ اللهَ تَعَالٰى طَيِّبٌ لاَيَقْبَلُ اِلاَّ طَيِّبًا

"Allah güzeldir ve güzel olandan başkasını kabul etmez" buyurulmuştur.

Alî İmran suresinde:

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ

"Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe iyiliğe nail olamazsınız." buyurulmuştur.

2- Sadakayı, takvası en üstün olan fakire vermek gerekir.

3- Sadaka verirken, verdiği sadaka ile fakirin ibadet için güçlenmesini niyet etmek gerekir.

4-Sadaka isteyen kişi boş çevrilmemelidir.

Hadis-i şerif'te:

اَلسَّائِلُ ضَيْفُ اللّٰهِ فَمَنْ اَعْطَاهُ فَقَدْ اَعْطَى اللّٰهَ وَمَنْ مَنَعَهُ فَقَدْ مَنَعَ اللّٰهَ تَعَالَى

"Dilenci Allah'ın misafiridir. Kim ona verirse Allah'a vermiş olur. Kim vermezse Allah'a vermemiş olur." buyurulmuştur.

5- Dilenci para isterken ona kalbini kıracak şeyler söylememek gerekir.

Hadis-i şerif'te:

اِذَا سَئَلَ سَائِلٌ فَلاَ تَقْطَعُوا فَسْأَلَتَهُ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْهَا ثُمَّ رُدُّوا عَلَيْهِ بِوَقَارٍ لَيِّنٍ اَوْ بِبَذْرٍ يَسِيرٍ اَوْ بِرَدٍّ جَمِيلٍ

"Dilenci bir şey istediğinde, o sizden istemesini bitirene kadar sözünü kesmeyin, sonra ona yumuşak bir şekilde karşı-

lık verin. Ona biraz bir şey verin yada hoş söz söyleyin." buyurulmuştur.

6- Sadaka'yı sabah erken vakitlerde vermek daha iyidir.

Çünkü bu şekilde yapılırsa, kulun başına bir belâ gelecekse sadaka onu karşılar ve önler.

Hadis-i şerif'te:

بَاكِرُوا بِالصَّدَقَةِ فَإِنَّ الْبَلَاءَ لَا يَتَخَطَّى الصَّدَقَةَ

"Sadakayı erkenden verin çünkü belâ sadakanın arkasından gelmez." buyurulmuştur.

7- Kişi sadaka verdiği zaman verdiği kişiden duâ istememelidir. Bu şekilde yaparsa verilen sadaka menfaat karşılığı verilmiş olur.

Rivayet edilir ki:

Hz. Aişe (radiyallahu anha)'ye fakir bir kadın geldi ve bir şeyler istedi. Oda cariyesine gelen kadına bir şeyler vermesini emretti, kadın gittikten sonra Aişe (radıyallahu anha) sordu:

- **"Kadın ne dedi?"**

- **"Allah'ın bereketi size olsun"** dedi diye cevap verdi cariye.

- Git o kadına ve **"Allah sana da bereket versin"** diye duâ ettiğimi ilet buyurdular. Hz Aişe'nin bu davranışı verdiği sadakanın bir karşılık üzere olmaması içindir.

8- Sadaka verdiği zaman kişi bunu kendisi için bir ganimet bilip Allah'a hamd etmelidir.

9- Kişi cimri bile olsa sadaka vermekten çekinmemelidir. Böyle olan bir kişinin verdiği sadaka daha makbuldür.

Hadis-i şerif'te:

اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ وَاَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ تَأْمَلُ الْعِيشَ وَتَخْشَى الْفَقْرَ

"Sadakanın en faziletlisi, sen sağlamken, rahatça yaşamayı arzularken ve fakirlikten korkan bir cimri iken verdiğin sadakadır." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

وَلاَ تُمْهِلْ حَتَّى اِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومِ قُلْتُ لِفُلاَنٍ كَذَا وَلِفُلاَنٍ كَذَا وَقَدْ كَانَ لِفُلاَنٍ

"Can boğaza gelip dayanınca, falana şunu verdin filana bunu verdim deyinceye kadar sakada vermekten uzak durma. Zaten dediklerin onun olmuştur." buyurulmuştur.

Bir kişinin sadaka olarak hazırladığı yemekten tam üç kişi yararlanır.

1- Sadaka olsun diye yemeği hazırlatan kişi.

2- Yemeği pişiren kişi.

3- Yemeği fakirlere ulaştıran kişi.

Hadis-i şerif'te:

اِنَّ اللهَ يُدْخِلُ بِلُقْمَةِ الْخُبْزِ وَقِيطَةِ التَّمْرِ وَمِثْلِهِ هُوَ يَنْفَعُ الْمِسْكِينَ ثَلاَثَةً اَلْجَنَّةَ صَاحِبُ الْبَيْتِ اْلآمِرُ بِهِ وَالزَّوْجَةُ الْمُصَلِّيَةُ وَالْخَادِمُ الَّذِى يُنَاوِلُ الْمِسْكِينَ

"Allah, bir lokma ekmek bir hurma ve bu tür yiyecek se-

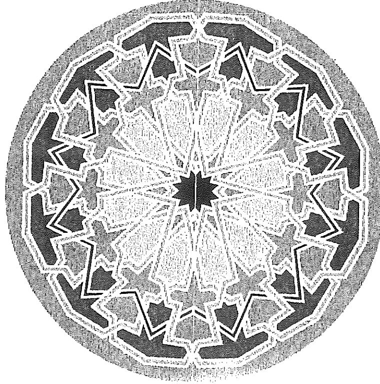
bebiyle fakir faydalanınca üç kişiyi cennete sokar. O yemeği vermeyi emredeni, namaz kılan eşi ve onu fakire götüren hizmeticiyi." buyurulmuştur.

Sahih-i Buhari'de şöyle geçer:

اَلْخَازِنُ الْاَمِينُ اَحَدُ الْمُتَصَدِّقِينَ

"Emin haznedar, sadaka verenlerin biridir!"

Buhari-i Şerif, Mefatihûl-Cinan

ELLİ İKİNCİ BAB

MÜNAKAŞA ETMENİN VE TARTIŞMANIN ÂDÂBI

Kişi bazen sinirlenip karşısındakinin kalbini kırabilir. Bu tür tartışmalarında bir âdâbı vardır. Bu konudaki en büyük âdâp karşı tarafa ne kadar kızsa da onu affetmektir.Âli İmrân suresinde;

"Öfkesine hâkim olanlar ve insanları bağışlayanlar cennetle mükâfatlandırılırlar." buyurulmuştur.

Bir kimse tartıştığı kişinin kendisine yaptığı hakaretlere tahammül edemeyip ona karşılık vermek isterse bunun en güzel yolu onun söylediklerini kendisine iâde etmektir.

Bu tür bir tartışma başladığında bunun günahı tartışmayı başlatanındır. Fakat kendisine hakaret edilen kişi haddi aşar ve fazlaca bir şeyler söylerse zulmeden durumuna düşer.

Hadis-i şerif'te:

"Karşılıklı hakaret edenler söyledikleri sözlerle karşılık görürler. Mazlum haddi aşmadıkça tartışmanın vebali başlatanındır."

ELLİ ÜÇÜNCÜ BAB

YAPILMASI MÜBAH OLAN ŞEYLERİ YAPMANIN ÂDÂBI

Bülûğ çağına ermiş her mükellef kişinin üzerine şu beş şey düşer: **Farz, Haram, Kerahat, Nedb, Helâl.**

Farzdan kasıt; Namaz, oruç gibi yapılması zorunlu olan ibadetlerdir. **Haramdan kasıt;** Yalan, dedikodu ve bunun gibi şeylerin yasak oluşu ve yapılmaması gerektiğidir. **Kerahat demek;** Yapılması şüpheli olunan şeylerdir örneğin kendisinin helâl olup olmadığı bilinmeyen şeyleri yemek veya içmek. **Nedb ise;** Müstehab olan şeyleri kast etmektedir. **Helâl ise;** Kulların yapmasında herhangi bir sakınca olmayan şeylerin hepsini kapsar.

Bu tür şeylerin yapılmasında sevap olmadığı gibi yapılmadığı taktirde günahı da yoktur. Lâkin mübah olan şeyleri aşırıya kaçarak yapmak dinimizce kerih görülmüştür. Hadis-i şerif'te:

انَّ مِنَ السَّرَفِ اَنْ تَاْكُلَ كُلَّ مَااشْتَهَيْتَ

"Canının istediği her şeyi yemen israftan sayılır." buyurulmuştur.

ELLİ DÖRDÜNCÜ BAB

TEVÂZU'NUN ÂDÂBI

Tevâzu'nun, güzel ahlâk ve Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in ahlâkı olduğu nice güzel eserlerde yer bulmuştur. Bununla birlikte diğer peygamberlerin ve salihlerin ahlâkı da böyledir.

Tevâzu kalpte zuhur eder ve bu güzel ahlâkın anlatılması gerçekten çok zordur.

Lakin bunun âdâblarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1- Asa ile yürümek

2- Hizmetçi ile birlikte oturmak

3- Rütbe olarak kendisinden aşağıda bulunan insanlarla sohbet etmek

4- Rütbe olarak kendisinden aşağıda olanlarla yemek ve içmek. Hadis-i şerif'te:

اَلْاَكْلُ مَعَ الْخَادِمِ مِنَ التَّوَاضُعِ فَمَنْ اَكَلَ مَعَهُ اشْتَاقَتِ الْجَنَّةُ اِلَيْهِ

"Hizmetçi ile yemek yemek, tevâzudur. Kim hizmetçisiyle

yemek yerse cennet ona âşık olur." buyurulmuştur.

5- Yol üzerindeki, insanlara eziyet veren nesneleri kaldırmak.

6- Fakirlerle oturup muhabbet etmek.

7- Satın aldığı eşyayı sırtında taşımak.

Rivayet edilir ki:

Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) alış-veriş için pazara kendileri çıkardı. Ailesinin ihtiyaçlarını kendisi karşılardı. Bunun sebebi kendisine sorulduğunda, şöyle buyurdu:

"Cebrail bana dedi ki:

- Kim ailesini kimseye muhtaç etmemek için çabalarsa o kişi Allah yolundadır."

8- Çoluk çocuğa selâm verip onları mutlu etmek.

9- Yamalı elbise giymekten utanmamak.

10- Köle ve cariyeye yapacakları işlerde yardım etmek.

11- Kendisine gönderilen bir hediyeyi daha iyisi ile ödüllendirmek.

Hadis-i şerif'te:

"Verilen hediye karşılıklıdır" buyurulmuştur.

12- Mümin bir kardeşin başına bir belâ, musibet veya hastalık geldiğinde onu teselli etmek de tevâzudur.

Mefatih'ül-Cinan

ELLİ BEŞİNCİ BAB

MÜMİNLERLE DOST OLMANIN ÂDÂBI

Müslüman'ın ahlâkça davranışlarının en sevaplı olanı Allah için sevmesi ve Allah için buğz etmesidir.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a imanın hangi rüknü daha kuvvetlidir diye sorulduğunda, O imanın yetmiş dokuz rüknünü anlatıyordu, bunların en yücesi Kelime-i Tevhid, en aşağısı ise yol üzerinde bulunan ve insanlara eziyet veren şeyleri kaldırmak demişti. Bu soruya cevap olarak;

- Allah için sevmek ve yine onun için buğz etmek, buyurdular.

Allah, Hz. Musa (aleyhisselam)'ya:

"Benim için bir iş yaptın mı?" diye sordu. Musa (aleyhisselam):

"Ey Rabbim senin için namaz kıldım, oruç tuttum ve sadaka ile zekât verdim" dedi. Allah:

"Namazın imanının delilidir, oruç kalkanındır, sadakan

gölgendir, zekât ise nurundur. Benim için ne yaptığını söyle!" buyurdu. Bunun üzerine Musa (aleyhisselam);

"Ey Rabbim, yalvarırım bu amel nedir bana söyle." Allah (Celle celaluhu) şöyle buyurdu;

"Ey Musa! Benim için birisiyle muhabbet edip dostluk kurdun mu? Benim için birisine buğz ettin mi?"

Hadis-i şerif'te:

اَلْمُتَحَابُّونَ فِى اللهِ عَلَى عَمُودٍ مِنْ يَاقُوتَةٍ حَمْرَآءَ فِى رَأْسِ الْعَمُودِ سَبْعُونَ اَلْفَ غُرْفَةٍ يُشْرِفُونَ عَلَى اَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ اَهْلُ الْجَنَّةِ انْطَلِقُوا بِنَا اِلَى الْمُتَحَابِّينَ فِى اللهِ فَيُضِيءُ حُسْنُهُمْ لِاَهْلِ الْجَنَّةِ كَمَا تُضِيءُ الشَّمْسُ لِاَهْلِ الدُّنْيَا عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ مِنْ سُنْدُسٍ خُضْرٍ مَكْتُوبٌ عَلَى جِبَاهِهِمْ هٰؤُلَاءِ الْمُتَحَابُّونَ فِى اللهِ

"Allah rızası için birbirlerini sevenler cennette kırmızı bir yakuttan yapılmış bir çardak üzerinde oturacaklar. Her çardakta yetmiş bin oda vardır. Bu kişiler cennetlikleri buradan seyredecekler. Cennetlikler şöyle diyecek: "Hadi, Allah rızası için birbirlerini seven insanların yanına gidelim!" Çünkü onların nuru cennet halkını, güneşin dünyayı aydınlattığı gibi aydınlatacak. Üzerlerinde yeşil bir elbise olacak ve o elbisenin altında Allah için birbirlerini sevenler yazacak." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

اَكْثِرُوا مِنَ الْاِخْوَانِ فَاِنَّ رَبَّكُمْ حَيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِى اَنْ يُعَذِّبَ عَبْدَهُ بَيْنَ اِخْوَانِهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

"Bolca dost edinin! Rabbiniz diridir ve kerem sahibidir. Kıyamet gününde kuluna, arkadaşlarının yanında azap etmez." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

اَكْثِرُوا مِنَ الْمَعَارِفِ فَاِنَّ لِكُلِّ وَاحِدٍ شَفَاعَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

"İnsanlarla çokça tanışın, çünkü kıyamette her tanışılan kişinin şefaati vardır." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

"Kıyamet gününde Allah iki kişiyi hesaba çeker ve onların azaba uğramasına karar verir.

Bu insanlardan birisi Allah'a şu şekilde yalvarır:

- Ey Rabbim! Biz yeryüzünde sırf senin rızanı kazanabilmek için birbirimize muhabbet edip dost olduk. Şimdi ikimizde cehennemlik olduk. Bu arkadaşımın günahlarını da bana yükle de, o cennete gitsin, ben cehenneme gireyim.

Allah da ona şöyle buyurur:

- Kulum! Sen bu acizliğine rağmen bu dostuna fedakârlık yaptın. Sizi bağışlamak benim şanımdandır. İkinizi de bağışladım, cennete girin!"

Başka bir hadis-i şerif'te:

مَااَحْدَثَ عَبْدٌ اَخًا فِى اللّٰهِ اِلاَّ اَحْدَثَ اللّٰهُ لَهُ دَرَجَةً فِى الْجَنَّةِ

"Bir kul her gün Allah rızası için bir dost edinirse Allah onun cennetteki derecesini artırır." buyurulmuştur.

Dost edinmenin âdâbı şu şekilde sıralanır:

1- Dost olunan kişinin adını, babasının adını, memleketinin adını ülkesinin ve kabilesinin adlarını sorup öğrenmek gerekir.

Rivayet edilir ki:

"Ömer b. Hattab, Peygamber efendimizin meclislerinde etrafına bakınırken, Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem);

"**Neden etrafına bakınıyorsun?**" diye sordular. Ömer (radıyallahu anh)'de;

"**Bir ahbabım vardı ona bakınıyorum!**" dedi. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine:

"**Ey Allah'ın kulu, bir adamla dostluk kurduğun zaman onun babasının adını sor, evini de öğren ki o kişi hastalandığında ziyaretine gidersin, bir işi olduğunda yardım edersin!**" buyurdu."

2- Kişi Allah rızası için sevdiği insana onu sevdiğini söylemelidir.

Hadis-i şerif'te:

اِذَا اَحَبَّ اَحَدُكُمْ صَاحِبَهُ فَلْيَأْتِ فِى مَنْزِلِهِ فَلْيُخْبِرْهُ اَنَّهُ يُحِبُّهُ لِلّٰهِ

"**Biriniz dostunu sevdiğinde, onun evine gidip onu Allah için sevdiğini kendisine söylesin.**" buyurulmuştur.

Rivayet edilir ki:

Sahabeden bir zat Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a hitaben şöyle dedi:

"**Şu adamı çok seviyorum!**" Peygamberimiz (sallallahu aley-

hi vesellem) sordu:

"Onu sevdiğini kendisine söyledin mi?" Sahabe:

"Hayır bunu ona söylemedim!" Bunun üzerine Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem);

"Onun yanına git ve onu sevdiğini kendisine söyle" diye emir buyurdular. Sahabe emrolduğu gibi sevdiği kişinin yanına gitti ve onu sevdiğini söyledi ve o kişide aynı şekilde kendisini Allah rızası çin sevdiğini söyleyince, sahabe hemen Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın yanına geldi ve olan biteni ona anlattı.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

اَنْتَ مَعَ مَنْ اَحْبَبْتَ وَلَكَ مَا احْتَسَبْتَ

"Sen seni seven kişiyle birlikte olacaksın, bunun için beklediğin sevapta sana verilecek!"

3- Kişi sevdiği insanın yüzüne bakmalıdır. Çünkü hadis-i şerif'te:

نَظَرُ الْمُؤْمِنِ اِلَى الْمُؤْمِنِ عِبَادَةٌ وَالتَّبَسُّمُ يَحُطُّ الْخَطَايَا عَنْهُمَا

"Müminin, mümine bakması ibadettir, onun yüzüne gülümsemesi ise günahlarının affıdır."

4- Kişi Allah rızası için sevdiği kimseyi ziyaret etmelidir.

5- Kişi Allah rızası için sevidiği kişiyi ziyaret ettiği zaman bundan sevap kazanmayı ummalıdır.

6- Kişi kendisini ziyaret için gelen ahbabına ikramda bulunmaktan çekinmemelidir. Örneğin güzel bir yere oturtur, yemek ikram eder.

Hadis-i şerif'te:

اِذَا اَتَاكُمُ الزَّائِرُ فَاَكْرِمُوهُ

"Size misafir geldiğinde ona ikramda bulunun" buyurulmuştur.

7- Kişi kendisini ziyarete gelen dostuna hizmet etmelidir.

8- Kişi dostunun kendisine yaptığı ikramı geri çevirmemelidir.

Hadis-i şerif'te:

ثَلاَثٌ لاَتُرَدُّ عَلَيْهِ الْوِسَادَةُ وَالدُّهْنُ وَاللَّبَنُ

"Üç şey reddedilmemelidir, yastık, yağ, süt." buyurulmuştur.

9- Kişi dostuna ikram ettiği yemeği kendisi evindeki yemeğinden vermelidir. İkram edebilmek için kendisini zora sokmamalıdır.

Hadis-i şerif'te:

اَنَا وَالاَتْقِيَاءُ مِنْ اُمَّتِى بُرَاءٌ مِنَ التَّكَلُّفِ

"Ben ve ümmetimden takva sahibi olanlar bir şey teklif etmekten uzağızdır. (Bize verileni kabul ederiz)" buyurulmuştur.

10- Kişi ahbabını ziyarete gideceğinde sakal ve saçını taramalı ve temiz bir şekilde ona gitmelidir.

11- Kişi kendisine yapılan ikramı gözünde küçültmemeli ve ona değer vermelidir.

12- Kişi dostuna yaptığı ikramı çok bir şey yapmış gibi gözünde büyütmemelidir.

13- Kişi dostunun düşmanlarını sevmemelidir. İmam Şafii:

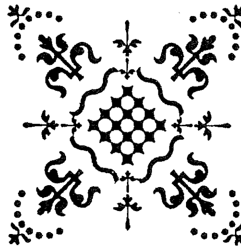
"Dostun eğer senin düşmanını sevip onunla işbirliği yaparsa, bil ki sana karşı düşmanlıkta işbirliği yapmıştır." buyurmuştur.

14- Kişi ahbabı öldüğünde onun yakın akrabası ile ilgi ve alâkasını kesmemelidir. Rivayet edilir ki:

"Peygamberimiz Medine'de bulunan yaşlı bir kadına devamlı ikramda bulunurdu. Bunu niçin yaptığı sorulduğunda "Bu kadın, Hatice Mekke'deyken bize gelirdi. Eski dostlukları yaşatmak dindendir, buyurdular."

15- Kişi bir kimseye muhabbet duymak için yada ona buğz etmek için bunu yapmadan önce ileride pişman olmamak için salih kimselerle bu konuyu görüşmelidir.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

ELLİ ALTINCI BAB

İSTİŞARE (FİKİR ALIŞVERİŞİ) YAPMANIN ÂDÂBI

Mümin kişi, her işinde acele etmeden gayet sakin bir şekilde hareket eder. Yapacağı her işi insanlara danışır. Onun bu şekilde davranması sünnet olmakla birlikte İslam'ın âdâbındandır.

وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ

"İş konusunda onlarla fikir alışverişi yap!...." (Âli İmran) Ayet-i kerimesi gereğince Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir işi olduğunda ashabıyla fikir alışverişi yapardı.

Hadis-i şerif'te:

"Fikir alışverişi yapıldıktan sonra kişi asla helâk olmaz, doğru yoldan sapmaz." buyurulmuştur.

Başka bir hadis'te:

"Kendisiyle fikir alışverişi yapılan kişi kendisine itimat edilen kişidir." buyurulmuştur.

Rivayet olunur ki;

Haccac-ı Zalim çadırına bir adamı çağırdı sonra ona kızarak;

-**"Hadi defol!"** diye bağırdı. Bunun üzerine o adam;

-**"Hangi kapıdan çıkayım?"** diye sordu. Bunun üzerine Haccac;

"Seni affettim, rahat bir şekilde istediğin kapıdan çıkabilirsin!" dedi. Fakat bu çadırın iki kapısı varmış ve kapıların herhangi birinden çıkan kişiyi hemen öldürürlermiş. Haccac'ın o adama bu şekilde emniyetle çıkmasına niçin izin verdiği ve onu neden öldürtmediği sorulduğunda şöyle cevap verdi:

-"O adam bana hangi kapıdan çıkması gerektiğini sordu ve bunu sorarak benimle fikir alışverişi yaptı. Bildiğiniz gibi, kendisiyle fikir alışverişi yapılan kişi kendisine güvenilen kimsedir. Adama bana güvenip sordu bende bu hadise binaen onu bağışladım."

Önemli bir işi olan kimse, dini tam, salih, yaşı ilerlemiş ve bir çok olayları görüp ibret almış kimselerden on kişi ile fikir alışverişi yapmalıdır. Fakat bu sıfatları taşıyan on kişi bulamazsa, bu özellikleri taşıyan bir kişiyle on kere fikir alışverişi yapmalıdır. Fakat böyle bir şahısta bulamazsa hanımı veya kendisine haram olmayan bir bayanla fikir alışverişi yapmalıdır.

Hadis-i şerif'te:

شَاوِرُوهُنَّ خَالِفُوهُنَّ

"Kadınlarla istişare edin, fakat onların görüşlerinin tam aksini yapın" buyurulmuştur.

Fitne günlerinde Şam'da bir evin damında bulunan bir adam yanında oturduğu kadını ile istişare etmişti;

- Hanım ne dersin kendimi buradan aşağıya atayım mı?

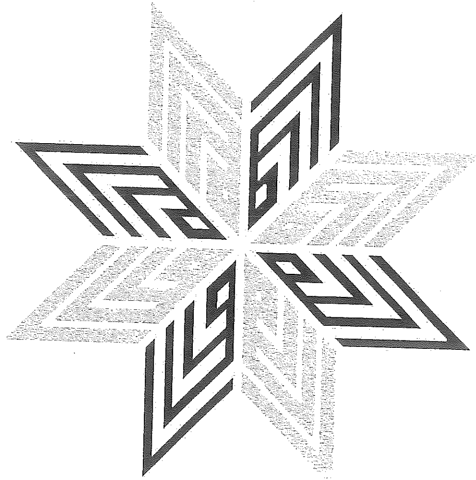
-Sakın ha ölürsün! deyince, adam Peygamberimiz:

"**Onlarla istişare edin, fakat dinlemeyin aksini yapın**" emrine uyarak kendini aşağı atmış.

Ayağı kırıldı. Sonraki gün Yezid tarafından İmam Hüseyin'e karşı asker toplanırken, onun bu hâlini görenler, sen işimize yaramazsın deyip onu askere almamışlar. Böylece kadını dinlememenin müsbet karşılığı görmüştü. Eğer kadını dinleseydi sağlam olacak ve askere alınacaktı ve fitneye sürüklenecekti.

Para harcarken bahillerle, nasihat babında kıskançlarla, harp hakkında korkaklarla asla istişare yapılmaz.

Şir'at-ül İslâm

ELLİ YEDİNCİ BAB

NİKÂHIN ÂDÂBI

Nikâh sorumluluk bakımından en ağır sünnet ve gözetilmesi gereken hakların en zorudur. Nikâh'ta bir çok yarar ve âfet vardır.

Nikâhın âfetlerini şöyle sıralayabiliriz:

1- Dünyalığa meyil etmek,

2- İhtiyaçların temini için kazanç sağlamakla meşgul olmak,

3- Hanımın haklarına özen göstermekte hata etmek,

4- Hanımların eziyetlerine tahammül edememek,

5- Aile fertlerinin yiyecek ve giyecekelerinin temini için kararlı olmak. Eğer bir kişi ailesinin yiycek ve giyeceğini temin etmekten kaçınırsa, efendisinden kaçmış köle gibi olur evine girinceye kadar namazı ve orucu kabul olunmaz diye rivayet edilmiştir. Ailesiyle birlikte olduğunda da onların yiyecek ve giyeceklerini karşılamaya çaba sarf etmemek de kaçmak gibidir.

6- Kişinin kendisini haramlardan ve kötülüklerden sakınığı gibi ailesini de bu tür şeylerden koruması gerekir. Erkeğin kadının cinsi yönünden istifade etmesi helal olmasına karşın bunda aşırı gitmesi de yakışık almaz.

İbrahim Ethem bu konuda şöyle buyurmuştur.

"Kadınlara karşı aşırı derecede düşkünlükte iyilik yoktur." Çünkü bu tür bir düşkünlük kalbin alâkasız şeylerle meşgul olmasına sebebiyet verir.

Ayet-i kerime'de;

اعْلَمُوا اَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِى الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ

"Dünya hayatı bir oyundur bir eğlencedir. Kendi aranızda övünmek ve mal ile çocuk çoğaltma yarışından ibarettir." (Hadid suresi-20) buyurulmuştur.

Yahya (aleyhisselam) nikâh ile bir kadına bağlanmadığı için kendisine; "**Seyyiden ve hasuran**" medh-i cemiliyle yâd olunmuş. "**Kavminin efendisi ve şehvetine hâkim**" denilmiş ve övülmüştür.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem);

خَيْرُ النَّاسِ بَعْدَ الْمِأَتَيْنِ الْخَفِيفُ الْحَاذِى

"İki yüz seneden sonra ümmetimin en hayırlıları hafif-ül haz olandır." buyurmuştur. Bunun üzerine Ashab-ı Kiram;

"Hafif-ül Haz'dan kastettiğiniz nedir?" diye sormuşlardır. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)

"Çocukları olmayanlardır." buyurmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

يَأْتِى عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَكُونُ هَلاَكُ الرَّجُلِ عَلَى يَدِزَوْجَتِهِ وَاَبَوَيْهِ وَوَلَدِهِ يُعَيِّرُونَهُ بِالْفَقْرِ وَيُكَلِّفُونَهُ مَالاَ يُطِيقُ فَيَدْخُلُ اَلْمَذَاهِبَ الَّتِى يَذْهَبُ فِيهَا دِينُهُ فَيَهْلِكُ

"Ümmetim üzerine öyle bir zaman gelecek ki, o zaman da kişinin mahvolması karısının, annesinin, babasının ve evlâtlarının elinden olacak. Bunlar onu ayıplarlar! O da utanır, bu utanç onun birçok mesleklere girmesine sebep olur ve helâk olur." buyurulmuştur. Bu da gösteriyor ki, bekâr olanlar bu belâlardan uzak olurlar.

Nikâh'ın faydalarını şu şekilde sayabiliriz:

1- Her türlü faydayı içerisinde barındırır.

2- Yapılan ibadetlerdeki sevap daha fazla olur.

3- Kişinin ahlâkının değişmesine sebep olur. Çünkü bekârlar nefsinin isteklerine uyarken evlendikten sonra bu huyunu terk edenler oldukça çoktur.

4- Reasulullah (sallallahu aleyhi vesellem) iltifatlarına mazhar olur. Hadis-i şerif'te:

تَنَاكَحُوا تَكَاثَرُوا فَاِنِّى اُبَاهِى بِكُمُ اْلاُمَمَ وَلَوْ بِالسِّقْطِ

"Evleniniz, çoğalınız, çünkü ben (âhirette) sizin çokluğunuzla övüneceğim!" buyurulmuştur.

Başka bir hadiste ise; **"İçerisinde çocuk bulunmayan bir evde bereket olmaz!"** buyurulmuştur.

5- Bütün belâların başa gelmesine sebep olan kadınlar korunmuş olur.

6- Kişi evlenerek dinini koruma altına almış olur. Çünkü kişinin şehveti kalbine tesir eder ve onu sıkar, fakat kendisine helâl olan birisiyle şehvetini dindirmesi kalbini parlatır.

7- Evlenmek zenginliğe ve rızkın genişlemesine sebep olur. Kur'ân-ı Kerim'de:

اِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ

"..Fakirlerse Allah onları zenginleştirir!" (Nur suresi-32) buyurulmuştur.

8- Evlenmek, Müslümanların çoğalmasına sebep olur.

Hadis-i şerif'te:

مَنْ شَهِدَ اِمْلاَكَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ فَكَاَنَّمَا صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَالْيَوْمُ سَبْعَمِائَةِ يَوْمٍ

"Bir kimse kardeşinin nikâhında onun yanında olsa bir gün oruç tutmuş gibidir." buyurulmuştur. Hadis'te geçen bir gün, yedi yüz gün diye tefsir edilmiştir.

Başka bir hadis-i şerif'te:

اَفْضَلُ الشَّفَاعَةِ اَنْ تَشْفَعَ فِي نِكَاحٍ بَيْنَ اثْنَيْنِ

"Şefaatin en hayırlısı, bir kadınla bir erkeği evlendirmek için olan şefaattir."

(Terc.: Burada şefaatten kasıt arabuluculuk yapan kişinin bir kimseye kefil olması yani onun güvenilir ve iyi biri olduğuna şehadet etmesi manasındadır.)

Kur'ân-ı Kerîm'de:

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلاً وَجَعَلْنَا لَهُمْ اَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً

"Biz senden önce de peygamberler gönderdik ve onları hanım sahibi ve evlât sahibi yaptık." buyurulmuştur. (Rad suresi-38)

Bir diğer hadis-i şerif'te:

مَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِى فَلَيْسَ مِنِّى وَاِنَّ مِنْ سُنَّتِى النِّكَاحُ

"Evlenmek sünnetimdir. Kim sünnetimden yüz çevirirse bizden değildir." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

رَكْعَتَانِ مِنَ الْمُتَأَهِّلِ خَيْرٌ مِنْ اِثْنَتَيْنِ وَثَمَانِينَ رَكْعَةً مِنَ الْعَزْبِ

"Evli kişinin kıldığı iki rekât namaz, bekâr kişinin kıldığı seksen iki rekât namazdan faziletlidir." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

"Sizin en kötüleriniz bekârlarınızdır ve ölülerin en kötüleri bekâr olarak ölenlerdir."

Başka bir hadis-i şerif'te:

تَزَوَّجُوا فَاِنِّى مُكَاثِرٌ بِكُمُ الْاُمَمَ وَلاَ تَكُونُوا كَرَهْبَانِيَّةِ النَّصَارٰى

"Evlenin, ben (ahirette) ümmetimin çokluğu ile iftihar edeceğim. Hıristiyan rahipler gibi olmayın!" buyurulmuştur.

Anlaşıldığı üzere nikâhın hem faydaları hem de bazı zararları vardır. Evlenmeden önce bu yarar ve zararları mukayese etmek gerekir.

Evlenmek isteyen kişiler içinde birçok âdâb belirlenmiştir:

1- Evlenecek kişinin malı yoksa, borçlanmalı ve bu borcu ödeyebilmek için Allah'a sığınmalıdır. Çünkü borçların kefili Allah'tır.

2- Evlilikten kasıt, insanların kendisini haramdan korumak olduğu için, ilerleyen zamanlarda fakirlik çekmekten ve zorluklara maruz kalmaktan korkmamalıdır. Hadis-i şerif'te:

مَنْ تَرَكَ التَّزَوُّجَ مَخَافَةَ الْعَيْلَةِ فَلَيْسَ مِنَّا

"Kim fakirlik korkusuyla evlenmekten vazgeçerse bizden değildir." buyurulmuştur.

3- Evlenecek olan erkek dîni sağlam ve salih olan bir kadınla evlenmelidir. Çünkü bu özellikleri bulunan hanımlar dünya üzerindeki en hayırlı şeydir. Bir erkeğin birden fazla kadınla evlenmesi onun dünyaya olan meylini göstermez. Çünkü Hz. Ali (radıyallahu anh) ashabın takvaca en üstünlerinin arasında olmasına karşın dört hanımı ve dokuz tanede cariyesi vardı. Müminin takvası ne kadar çoksa şehveti de o nisbette fazla olur. Davud (aleyhisselam)'ın yüz hanımı ve üç yüz cariyesi, Süleyman (aleyhisselam)'ın üç yüz hanımı ve yedi yüz cariyesi bulunduğu rivayet edilmiştir. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın da dokuz hanımı ve cariyeleri vardı. Yine rivayet edilir ki, her peygamberde cinsi münasebet için kırk erkek gücü vardı ve Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de ise kırk peygamber gücü vardı.

4- Evlenilecek kadının soyunun temizliğine özen gösterilmelidir.

5- Allah'ı çokça tevekkül eden kadınlarla evlenmeye gayret göstermelidir.

Anlatılır ki:

Hatem-i Esam hacca gitmeye niyetlendi ve hanımına:

- Ben Hacca gitmek istiyorum. Ben gidip gelene kadar size ne kadar nafaka yeterli olur? diye sordu. Hanımı:

- Sen gittikten sonra ne kadar ömrümüz varsa o kadar nafaka bize yeterli olur. dedi. Hatem-i Esam:

- Hanımım! Onu sadece Allah bilir! dedi. Hanımı:

- O zaman bizim rızkımızı Allah'a ısmarla! dedi.

Bunun üzerine Esam, Hacc kafilesi ile Bağdat'tan yola çıktı. O gittikten sonra hanımını ziyarete gelen komşuları, Esam'ın hanımına kocasının kendisini rızıksız bıraktığını ve bu şekilde ona zulmettiğini söylediler. Bu sözler üzerine hanım:

- Esam rızık veren değildi. Aksine o rızkı yiyendi. Şüphe yok ki rızkı veren Allah'tır.

Kafile ile birlikte giden Esam'ın da yiyecek bir şeyi yoktu. Yola çıktıkları gün kafiledeki Hacc emiri olan kişinin başı ağrımaya başladı. Hacc emiri de bunun üzerine;

"Bu kafile de duâsı kabul olunacak bir kişi yok mudur diye" sorunca onu Esam'ın yanına getirdiler. Esam hazretleri de ona Ta'vizat ayetlerini okudu ve emirin baş ağrısı geçiverdi. Bu olay üzerine hacc emiri Esam'a yiyecek ikram etti ve hacc yolculuğu boyunca da ona bu ikramları yapmaya devam etti.

Yine aynı gün, Bağdat Valisi hacıları yolcu ettikten sonra sarayına geri dönerken bir hayli susamış ve emirine;

- Şu haneden bir su getirin diye emrediyor. Bu hane ise Esam'ın evidir. Hanede; topraktan bir tasa su koyup halifeye ikram ettiler. İçtiğinde şöyle söyledi:

- Sanırım bu evin sakinlerinin bu su kabından daha iyi bir kapları yok, eğer olsaydı onunla su ikram ederlerdi. Fakir olsalar gerek, kimindir bu ev?

Yanındakiler bu evin Hatem-i Esam'ın evi olduğunu söyleyip onun durumunu halifeye anlatınca, halife onlara ikram etmek iste-

miş fakat yanlarında ikram edecek bir şeyleri olmadığı için şöyle buyurmuş:

- Onlara altın kemerlerinizi veriniz ve sonra geri gelip o kemerlerin değerini onlara ödeyip geri alın.

Valinin adamları denileni yapmışlar. Kemerlerin yedi yüz bin altın olduğu rivayet edilmiştr. O kadının Allah'a tevekkülü hem kendisine hem de Esam'a yetmiştir.

6- Güzel fakat kalbi karışık kadınlardan oldukça uzak durmak gerekir.

Çünkü dünyalık, güzellik geçicidir. Bu tür şeylere rağbet etmek, buna rağbet edenin fakirliğine sebep olur. Hadis-i şerif'te:

مَنْ نَكَحَ الْمَرْأَةَ لِمَالِهَا وَجَمَالِهَا حُرِمَ مَالَهَا وَجَمَالَهَا وَمَنْ نَكَحَهَا لِدِينِهَا رَزَقَهُ اللّٰهُ مَالَهَا وَجَمَالَهَا

"Kim bir kadınla güzelliği veya malı için evlenirse, onun güzelliğinden ve malından mahrum olur. Kadının dini için onunla evlenirse, Allah o kadının malı ve güzelliğiyle kendisini rızıklandırır." buyurulmuştur.

7- Kişi evleneceği insanın kendisinden servet ve ün bakımından daha aşağıda olmasına dikkat etmelidir. Fitneden kurtulmuş olur.

8- Evlenilecek kadının boyunun uzun ve mahzun olmasına dikkat edilmelidir.

9- Kadının boyu kısa ve kendisi çirkin hanıma dikkat etmelidir.

10- Yaşlanmış ve ihtiyarlamış kadınlarla evlenmemek gerekir.

11- Dul ve de önceki kocasından çocukları bulunan ka-

dınlarla evlenmemek gerekir.

Rivayet edilir ki;

Ben-i İsrail'den bir adam, evlenme arzusuyla yüz kişiyle fikir alışverişi yapmaya karar vermiş. Fakat doksan dokuz kişi ile fikir alışverişi yapınca onların fikirlerini beğenmemiş. Kendi kendine sabah yola çıkıp karşına ilk çıkan kişiyle fikir alışverişi yapmaya karar vermiş.

Sabah olupda yola çıkınca, bir sopanın üzerine at niyetine binen deli bir adam görmüş ve **"Bunda da mutlaka bir hikmet vardır!"** deyip kadının yolunu kesmiş derdini ona izah etmiş. Adam ona:

- Kadınlar üç çeşittir! Birincisi zarar, ikincisi fayda, üçüncüsü de hem zarar ve hem fayda sağlar deyip, sopadan yapılma atıyla gitmiş. Adam bunun üzerine kadının peşine düşmüş, onu yakalayınca şöyle demiş;

- Şu bahsettiğin üç çeşit kadını bana birer birer anlat bakalım! Kadın:

- Faydalı olan dediğim bakire kadın,

- Zararlı olan dediğim dul ve çocuğu olan kadın,

- Hem zararı hem faydası olan ise dul ve çocuğu olmayan kadındır!

Adam bu kişinin söylediklerinin delinin söyleceği şeyler olmadığını anlamış ve ona:

- Senin söylediğin şeyler delinin söyleceği şeyler değildir! Bu hâlin nedir böyle? diye sormuş. Meczup da:

- Halkım bana kadılık işini teklif ettiler, ben ne kadar yapamayacağımı söylesem de kabul etmediler. Bende deli numarası yaparak ellerinden kurtulmaktan başka çare bulamadım! diye cevap vermiş.

12- Çocuk doğurabilecek kadınlarla evlenmeye gayret etmelidir. Hadis-i şerif'te:

سَوْدَاءُ وَلُودٌ خَيْرٌ مِنْ حَسْنَاءَ عَقِيمٍ

"Çocuk doğurabilen siyah kadın, çocuk doğuramayan güzel kadından hayırlıdır!" buyurulmuştur.

13- Bakire bir kadınla evlenmeye gayret etmelidir.

Hadis-i şerif'te:

عَلَيْكُمْ بِالْاَبْكَارِ فَاِنَّهُنَّ اَعْذَبُ اَفْوَاهًا وَ اَنْقَى اَرْحَامًا وَ اَرْضَى بِالْيَسِيرِ

"Bakire kızlarla evlenmeye çalışın! Çünkü onların hayâsı çoktur, kocalarının hoşuna gidecek sıfatları vardır. Ağızları tatlı, karınları (rahimleri) temiz olur, az ile yetinirler ve onlardan evlâtta beklenir." buyurulmuştur

14- Evlenmek için seçilen kadının soyu, boyu ve yaşı kocasından aşağı olmalıdır ki, kocasını aşağıda görmesin.

15- Evlenilecek kadının dört şeyi erkekten ileride olmalıdır. Güzelliği, terbiyesi, itaatkârlığı, takvası.

16- Kendisiyle evlenilmesi kolay olan, mehri az isteyen ve çocuk doğurabilecek kadınlarla evlenilmelidir.

Hadis-i şerif'te şöyle buyurulmuştur:

يُمْنُ الْمَرْأَةِ اَنْ يَتَيَسَّرَ خِطْبَتُهَا وَيَتَيَسَّرَ صَدَاقُهَا وَيَتَيَسَّرَ رَحِمُهَا

"İstenmesi kolay, mehri az ve rahmi elverişli olan kadında bereket vardır."

17- Evlenmek için vakitlerin en güzelini seçmelidir.

Hz. Aişe şöyle buyurmuştur: **"Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) benimle Şevval ayında evlendi!"**

18- Zifafa girecek erkek ve kızın başlarından aşağı badem ve şekerlemeler atılmalıdır ve o an orada bulunanlar bunlardan yemelidirler.

Rivayet edilir ki:

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ensardan bir kişinin düğününe gittiler. Cariyeler adam ve hanımının üzerinden badem ve şekerlemeler attılar. Ashab'tan kimse tenezzül edip de o badem ve şekerlemeleri almadı! Bunun üzerine Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem):

- **Neden yağmalamıyorsunuz?** diye sordular. Onlarda:

- **Siz bize yağmalamayı yasaklamadınız mı?** diye sordular. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem):

- **Benim yasakladığım yağmalama asker hakkındadır. Gelin hakkında değildir,** buyurdular.

19- Nikâh kıyılacağı zaman ve zifafa girileceği zaman ne kadar az olursa olsun yemek hazırlanıp konuklara ikram edilmelidir. Hadis-i şerif'te;

أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ اَوْلَحْمٍ اَوْ خُبْزٍ

"Bir koyun veya biraz ekmek etle dahi olsa ziyafet verin." buyurulmuştur.

20- Hazırlanan bu yemekten yiyenler ve ev sahipleri bunu kendileri için bir ganimet bilmelidirler. Bu yemekte cennet yemeklerinin lezzeti vardır. Hz. İbrahim bu yemeğe bereket gelmesi için duâ etmiştir. Ayrıca erkek zifaftan sonra ayaklarını bir kapta yıkamalıdır ve bu kapta biriken suyu evin her tarafına serpmelidir. Bununda bereket olduğu söylenmiştir.

21- Evlenecek kadın düğün için süslenmelidir.

22- Zifafa girmeden önce erkek ve kadın ikişer rekât namaz kılmalıdırlar.

23- Namaz bittikten sonra kocası, hanımın başına elini koyup şu duâyı üç kere okumalıdır.

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لِى فِى اَهْلِى وَبَارِكْ لاَهْلِى فِىَّ

(Allahümme barikli fi ehli ve barik liehli fiyye)

Allah'ım bunu aileme bereketli kıl! Beni de aileme bereketli kıl!

24- İlişkiye girmek istendiğinde şu duâ okunmalıdır:

اَللّٰهُمَّ بِاسْمِكَ اسْتَحْلَلْتُ فَرْجَهَا وَبِاَمَانَتِكَ اَخَذْتُهَا

(Allahümme bismike istahleltu ferceha ve bi emanetike ehaztuha.)

Allah'ım senin adınla fercinin bana helâl olmasını istedim, senin emanetinle onu aldım.

25- İlişkiye girerken, bundan kasıt olan bütün niyetlerini yapmalıdır.

a) Helâl olan bu ilişkiyle birlikte kendisini haramlardan uzaklaştırmalıdır.

b) Meninin çokluğu sebebiyle bedende oluşan yakıcı ve zararlı maddelerden kendisini korumalıdır.

c) Dünyadaki en büyük zevk ile kendisini terbiye etmeli ve bu zevke karşılık olarak gelecek bütün belâlara sabır edip dayanmalıdır.

d) Evlenmekle ilgili rivayet edilmiş emirleri ve bunun kendisi-

ne sağlayacağı faydaları kazanmaya çalışmalıdır.

26- Koca ve hanımın ilişkiden sonra, vücutlarını silmeleri için ayrı birer bezi olmalıdır. Aynı beze silinirlerse aralarında soğukluk doğar denilmiştir.

27- Erkek ilişkiden sonra kadının karnına elini koyup bu duâyı okumalıdır:

اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ مِنْ هٰذَا الْبَطْنِ وَلَدًا فَاُسَمِّيهِ مُحَمَّدًا

(Allahümme in kane min hazel batni veleden fe usemmihi Muhammeden!)

Allah'ım eğer bu karında bir çocuk varsa onun adını Muhammed koydum!

28- Ardından erkek, kadına besmele çekerek yaklaşmalı ve şu duâyı okumalıdır:

اَللّٰهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَارَزَقْتَنَا

(Allahümme cennibna eş-şeytane ve cennibi eş-şeytane ma razektena!)

Allah'ım şeytanı bizden ve bize rızık olarak verecek olduğun yavrudan uzaklaştır.

Rivayet edilir ki:

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebu Hüreyre'ye:

- Ey Ebu Hüreyre!

اِذَا جَامَعْتَ فَقُلْ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ فَاِنَّ حَفَظَتَكَ لَاتَسْأَمُ
مِنْ اَنْ تَكْتُبَ لَكَ الْحَسَنَاتِ حَتَّى تَغْسِلَ مِنَ الْجَنَابَةِ فَاِنْ حَصَلَكَ

مِنْ تِلْكَ الْوَاقِعَةِ وَلَدٌ كُتِبَ لَكَ الْحَسَنَاتُ بِعَدَدِ نَفْسِ ذٰلِكَ
الْوَلَدِ وَبِعَدَدِ اَنْفَاسِ اَعْصَابِهِ

"İlişkiye (cima) gireceğin zaman Bismillahirrahmanirrahim de. Hafaze melekleri, sen gusül abdest alana kadar amel defterine sevap yazarlar. Ve de bu ilişkiden bir çocuk dünyaya gelirse, o çocuğunun nefesleri kadar sevap yazar." Fakat Besmele'siz olan birleşmede bu faydalar olmadığı gibi seninle birlikte şeytan da hanımınla cima eder.

29- Erkek kadına yaklaşmadan önce onu sırt üstü yatırmalı ve kendisi de onun sağ tarafına yatmalıdır. Erkek ilişkiye gireceğinde sağ tarafından kalkmalıdır.

30- Erkek, boşalırken karısının ilk günkü gibi güzel olduğunu hayal etmelidir.

31- Boşaldığı an, hemen geri çekilmemelidir.

32- Erkek, kadında boşalıncaya kadar çekilmemelidir. Hadis-i şerif'te:

اِذَا قَضٰى حَاجَتَكَ قَبْلَ اَنْ تُقْضٰى حَاجَتُهَا فَلَا تَعْجَلْهَا حَتّٰى تُقْضٰى
حَاجَتُهَا

"Erkek ve kadın, birlikte boşalmamışlarsa, erkek, kadın boşalıncaya kadar beklemeli ve acele etmemelidir."

33- Helâl olmasına rağmen, kadının fercine bakılmamalıdır. Bu körlüğe sebep olur, denilmiştir. Bundan kastedilen kalp gözünün kör olmasıdır. Hadis-i şerif'te:

اِذَا جَامَعَ اَحَدُكُمْ زَوْجَةً اَوْجَارِيَتَهُ فَلَا يَنْظُرْ اِلَى فَرْجِهَا فَاِنَّ ذٰلِكَ
يُورِثُ الْعَمٰى

"Biriniz hanımı veya cariyesi ile cima ettiğinde sakın fercine bakmasın, çünkü bu körlüğe sebep olur."

34- İlişki sırasında konuşmaktan kaçınmak gerekir. Bunun, konuşan kişide veya doğacak çocukta dilsizlik yapacağı söylenmiştir. Hadis-i şerif'te:

وَلاَ يُكْثِرِ الْكَلاَمَ فَاِنَّهُ يُورِثُ الْخَرَسَ

"Çok konuşmasın! Çünkü bu dilsizliğe yol açar."

35- İlişki sırasında kadını öpmemelidir. Sağırlık meydana gelir denilmiştir.

36- İlişkiye girmeden önce öpüşmeli ve oynaşmalıdır. Çünkü oynaşmadan ilişkiye girmek kadına eziyettir. Hadis-i şerif'te:

اِنَّ الرَّجُلَ اذا نَظَرَ اِلَى امْرَأَتِهِ وَنَظَرَتْ اِلَيْهِ نَظَرَاللّٰهُ اِلَيْهِمَا رَحْمَةً
فَاِذَا اَخَذَ كَفَّهَا تَسَاقَطَتْ ذُنُوبُهُمَا مِنْ خِلاَلِ اَصَابِعِهِمَا

"Bir kadın kocasına yada bir adam hanımına baktığında, Allah onlara rahmet nazarıyla bakar. Erkek kadını eliyle tuttuğu an, parmaklarının ucundan günahları dökülür." buyurulmuştur.

37- İlişkiye girmek için seçilen yerin temiz ve güzel kokulu olmasına özen gösterilmelidir.

38- Boşaldıktan sonra yada birleşmeden sonra tekrar ilişkiye girmek istenirse, cinsel organlar yıkanmalıdır ve abdest alınmalıdır. Hadis-i şerif'te:

"Biriniz hanımı ile cima ettikten sonra tekrar etmek isterse, abdest alsın çünkü bu kişiyi daha dinç ve canlı kılar" buyurulmuştur.

39- İlişki bittikten sonra hem kadın hem de kocası sağ taraflarına yatmalıdır.

40- İlişki bittikten sonra biraz uyumak vücudu rahatlatır, denilmiştir.

41- İlişki, şehvetin doruğa ulaştığı ve iki tarafında istediği zaman yapılmalıdır. Hadis-i şerif'te:

"**Biriniz cima ettiği zaman onu tasdik etsin**" buyurulmuştur. Tasdikten maksat şiddet, kuvvet ve hissi arzuya yorumlanmıştır.

42- İlişkiye girerken, çocuğun, hayvanın ve Kur'ân'ın yanında yapmamaya dikkat etmelidir.

43- İlişki için kadının da rızası olmalıdır. Kadının rızası olmazsa doğan çocuğun aptal olacağı söylenmiştir.

44- Ne kadın ne de erkek ilişkiden sonra yaşadıklarını kimseye anlatmamalıdır. Hadis-i şerif'te:

اِنَّ مِنْ اَعْظَمِ الْاَمَانَةِ عِنْدَاللّٰهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ الرَّجُلُ يُفْضِى اِلَى امْرَأَتِهِ
وَتُفْضِى اِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا

"**Kıyamet gününde, hanımıyla ilişkiye nasıl girdiğini anlatanlar, emanete ihanet edenlerin en büyükleri olacaktır.**" buyurulmuştur.

45- Erkek hanımının izni olmadan menisini dışarıya akıtmamalıdır. Eğer cariye olursa dışarı akıtabilir. Hadis-i şerif'te:

اِصْنَعُوا مَابَلَا لَكُمْ فَمَا قَضَى اللّٰهُ فَهُوَ كَائِنٌ وَلَيْسَ مِنْ كُلِّ الْمَاءِ
يَكُونُ الْوَلَدُ اِنْ قَضَى اللّٰهُ شَيْئًا فِى الْاَزَلِ لَيَكُونَنَّ وَاِنْ عُزِلَ

"Ey Ashabım esir olan cariyelerinizden azil ederseniz ruhsat vardır. **Zira Cenab-ı Hakk'ın takdiri elbette vardır. Her su (meni) den çocuk olmaz. Allah ezelde takdir etmişse korunulursa bile çocuk olur.**" buyurulmuştur.

46- Kişi doğan çocuğunu kendisi için bir ganimet bilmelidir. Hadis-i şerif'te:

رِيحُ الْوَلَدِ مِنْ رِيحِ الْجَنَّةِ

"Evlât kokusu, cennet kokularındandır" buyurulmuştur.

47- Kişi doğan kız evlâdı içinde sevinmelidir.

Hadis-i şerif'te:

سَأَلْتُ اللهَ اَنْ يَرْزُقَنِي وَلَدًا بِلاَمُؤْنَةٍ فَرَزَقَنِي الْبَنَاتِ

"Allah'tan zorluk çıkarmayacak evlât istedim, kız çocuk nasip etti.!" buyurulmuştur.

Ayet-i Kerîme'de:

يَهَبُ لِمَنْ يَشَآءُ اِنَاثًا

"Ne dilerse onu halkeder. Dilediğine kız, dilediğine de erkek evlât verir." (Şura suresi-49)

Başka bir hadiste:

مَنِ ابْتَلَى بِهٰذِهِ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ فَاَحْسَنَ اِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ

"Kişi kız evlâdının hakkını gözetirse, bu onun için cehennemle arasında bir perde olur." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

"Kız çocuklarını kötü görmeyin, ben kızların babasıyım!" buyurulmuştur.

48- Çocuk doğduğu an, beyaz ve temiz bir örtüyle sarılmalıdır. Sarı örtü kullanmaktan kaçınılmalıdır. Doğum yapan kadına

tatlı türünden şeyler yedirilmelidir, bunların en güzeli de hurmadır.

49- Yeni doğan çocuğun sağ kulağına ezan, sol kulağına kâmet okunmalıdır. Böyle yapılırsa **Ümmüssıbyan** havalesinden emin olunur. Hadis-i şerif'te;

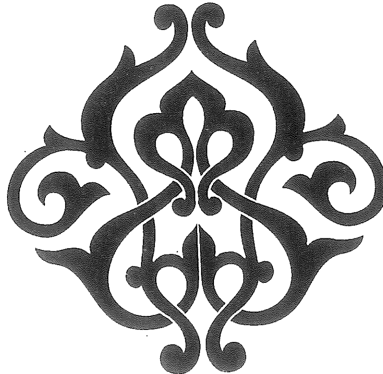
"Çocuğu olan çocuğunun sağ kulağına ezan, sol kulağına kâmet okutursa ondan Ümmüssibyan havalesi kaldırılmış olur." buyurulmuştur.

50- Hz. Amine annemizin, meleklerden öğrenerek yaptığı duâ ki buna, Taviz-Nebi derler. Çocuğa üç kere okunup üflenir, sonra da çocuk kundağına asılır.

"Uizzuhu bil, vahidi min külli hasidin ve kaimin ve kaidin anis-sebiyli haidin alel-fesadi cahidin ve külli halkin fasidin min nafisin ev akidin ve külli cinnin maridin ye'huzu bil merasidi fi turukil-mevaridi la yedurrunehu vela yeteunehu fi yekezetin ve la menamin ve la zanin safirin ve la makamin yedullahi fevka eydiyhim ve hicabullahi dune adihim!"

51- Yeni doğan çocuk için hurma çiğnenmeli ve ana sütünden önce hurma verilmelidir.

Camî'üs Sağir, Dürer, Mefatihü'l-Cinan

ELLİ SEKİZİNCİ BAB

AKİKA KURBANI'NIN ÂDÂBI

Akika kurbanı, yeni doğan çocuğun saçlarının ilk kırpıldığında kesilen kurbana verilen isimdir. Akika kurbanıyla Müslümanlar evlât nimetine şükranlarını belirtirler, öyle ki; akika kurbanını kesemeyen kişinin ahirette evlâdının şefaatinden mahrum olacağı rivayet edilmiştir. Hadis-i şerif'te:

اَلْغُلاَمُ مُرْتَهِنٌ بِعَقِيقَتِهِ

"Çocuk akikasına rehin olunmuştur" buyurulmuştur.

Akika için kesilecek kurbanın şartları **Kurban bayramında kesilen kurbanın ki gibidir.** Fakat bir çocuğun akika kurbanı kesilmemişse daha sonra icra olunabilir.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem), akika kurbanından Peygamberlik geldikten sonra haberdar olduğu için nübüvvetten sonra kaza etmiştir.

Akika kurbanı erkek çocuk için iki koyun, kız çocuk için bir koyundur. Çocuğun doğumundan yedi gün sonra çocuğun saçları kestirilir ve çocuğun ağarlığınca gümüş sadaka dağıtılır ve ardın-

dan da akika kurbanı kesilir.

Resululah'ın Hz. Hüseyin'in akikasını, Fatma annemize bu şekilde emir buyurdukları rivayet edilmiştir. Akika'nın yapıldığı gün çocuğu sünnet ettirmek hem gelmiş geçmiş salihlerin âdetine uymaya hem de temizlik ve cinsel organın tamamlığına vesile olur.

Eğer çocuk sünnetli şekilde doğarsa, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ınde sünnetli doğduğunu hatırlayıp bununla övünmek gerekir.

Halilullah Hz. İbrahim (aleyhisselam) seksen yaşında iken kendini sünnet etmiştir.

Akika için kesilecek kurban, kesilmek istendiğinde şu şekilde duâ edilmelidir:

اَللّٰهُمَّ هَذِهِ عَقِيقَةُ فُلَانٍ دَمُهَا بِدَمِهِ وَاَلْحْمُهَا بِلَحْمِهِ وَعَظْمُهَا بِعَظْمِهِ وَجِلْدُهَا بِجِلْدِهِ وَشَعْرُهَا بِشَعْرِهِ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا فِدَاءً لِابْنِ فُلَانٍ مِنَ النَّارِ

"Allah'ım bu kurban falanca'nın kanına, etine, azâlarına, derisine kıllarına karşılıktır. Allah'ım bu kurbanı falanca'nın oğlunun ateşten kurtulması için fidye olarak kabul et."

Önemli bir konu da; akika için kesilen kurbanın etinin sadaka olarak pişmiş şekilde veya çiğ olarak dağıtılmasıdır. Hayvanın kemikleri kırılmamalı uyluğuda çocuğun doğumunda bulunan ebeye verilmelidir.

Şirât'ül İslâm, Mefatih'ül-Cinan

ELLİ DOKUZUNCU BAB

ÇOCUK EMZİRMENİN ÂDÂBI

Yeni doğan bir çocuğun kendi annesi tarafından emzirilmesi âdâptandır. Hadis-i şerif'te:

لَيْسَ لِصَّبِيِّ خَيْرٌ مِنْ لَبَنِ اُمِّهِ

"Çocuk için annesinin sütünden daha iyi bir süt yoktur." buyurulmuştur.

Fakat, annenin bir sakatlığı varsa veya hayatta değilse, o zaman yeni doğan çocuk; soyu temiz ve salih bir kadından emzirilmelidir. Günahkâr bir kadının çocuğu emzirmemesine dikkat edilmelidir. Çünkü zararın elbet bir gün çıkacağı söylenmiştir.

Ayrıca çocuk ağladığında buna üzülmemek gerekir. Sebebi içinse, çocuğun ağlayarak annesi ve babası için bağışlanma dilediği rivayet edilmiştir.

Geniş olarak, çocuğun ilk dört ay ağlamasındaki tesbihi; **Lâ ilâhe illâllah**. İkinci dört ay ağlamasındaki tesbihi; **Muhammedün Resulullah**. Üçüncü dört ay ağlamasındaki tesbihi ise; **Allah'ım beni bağışla**dır, diye rivayet edilmiştir.

Bu Müslüman anne ve babadan ise geçerlidir. Eğer anne ve baba Müslüman değilse çocuğun anne ve babasına lânet okuduğu rivayet edilmiştir.

Şirât'ül İslâm, Mefatih'ül-Cinan

ALTMIŞINCI BAB

ÇOCUĞA İSİM KOYMANIN ÂDÂBI

Çocuğa verilecek isim, bir peygamber ismi olmalıdır. Kıyamet gününde herkes ismiyle çağırılacağı için, peygamberlerden birisinin ismini üzerinden taşıyan birisi bunun faydasını görecektir.

Hadis-i şerif'te:

اَحَبُّ اَسْمَائِكُمْ اِلَى اللّٰهِ عَبْدُاللّٰهِ وَعَبْدُ الرَّحْمٰنِ

"Allah'ın en sevdiği isimler Abdullah ve Abdurrahman'dır" buyurulmuştur.

Kişi çocuğuna güzel isim koymalıdır. Çünkü Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) çirkin isimleri değiştirmiştir.

Hz. Ömer kızının adını Asiye koymuştu. Resulullah âsi manasına gelen bu ismi değiştirip güzel manasına gelen Cemile ismini koydular. Çocuklara **bereket** ve **felâh** gibi isimler koyulmamalıdır. Çünkü bu isimleri taşıyan kişilerin bir yerde olup olmadıkları sorulsa ve onlar için yok denilmelidir bu da hayırlı değildir demişlerdir.

Yine zararlı manalar taşıyan isimler koyulmamalıdır.

Hz. Ömer bir kişiye adını sordu, o da Cemre dedi yani ateş koru. Bunun üzerine babasının ismini sordu oda, Şehab dedi bu da alev demektir. Nereli olduğunu sorunca adam Hire dedi, bu da kömür demektir.

Bunun üzerine Ömer (radıyallahu anh) şöyle buyurdu:

- Halkın ateşte yandılar.

Adam ülkesine gittiğinde gerçekten de herkesin yanmış olduğunu gördü.

Yine Hz. Ömer, kendisinden yardım isteyeceği bir adama ismini sorduğunda, adam:

-Zalim bin Sarrak, (Hırsız oğlu Zalim) olduğunu söyledi. Bunun üzerine Hz. Ömer,

"Sen zalimsin baban da hırsız senden iyilik beklenmez" dedi.

Bir çocuğa güzel isimle birlikte güzel bir de lâkab verilmelidir. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın üç oğlu vardı, Kasım, Abdullah ve İbrahim. Bunların lâkapları ise Tayyip, Tahir ve Mutahhar'dı.

Ayrıca çocuklara **Tezkiye manası taşıyan; Reşid** ve **Emin** gibi isimler koymamak gerekir.

Yine doğmamış ve düşük olmuş bir çocuğa da isim koymak gerekir. İsim koyulmayan çocuklar kıyamet gününde, kendisine isim koymayan babalarının yakasına yapışıp; **"Sen beni isimsiz bıraktın!"** diye davacı olacaktır.

İsimleri peygamber ismi olan kişilerle alay etmek onlara küfür etmek, onlara lânet okumak ve eziyet etmekten kaçınılmalıdır. Ama o kişinin yüzüne karşı isim kullanmadan ona hakaret etmekte bir beis yoktur. Bu isimler arasında özellikle **Muhammed ismini taşıyan kişiye hürmet etmek gerekir.** Bu kişinin yüzüne

gülmeli, surat asmamalıdır ve kötü konuşmamak gerekir.

Hadis-i şerif'te:

اذا سَمَّيْتُمُ الْوَلَدَ مُحَمَّدًا فَاَكْرِمُوا لَهُ وَوَسِّعُوا لَهُ فِي الْمَجْلِسِ وَلاَ تَقْبَحُوا لَهُ وَجْهًا

"Çocuğa Muhammed ismini koyduğunuz zaman, ona ikram edin, mecliste ona yer açın, ona karşı yüz buruşturmayın" buyurulmuştur.

Abdullah b. Abbas (radıyallahu anh)'dan rivayet edilir ki;

"Ahirette, İsimleri Muhammed olanlar kalksın diye seslenilir. Çünkü Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in hürmetine bu ismi taşıyanlar cennete gireceklerdir." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

"Ben kıyamet gününde her bir Muhammed ismini taşıyanlara şefaat ederim." buyurulmuştur.

Başka bir hadis'te:

"Cebrail, Rabbimden selâm getirdikten sonra Allah Teâlâ "İzzet ve Celâlime yemin ederim ki, senin ismini taşıyanlara cehennem azabı tattırmam."

Çocuk konuşmaya başladığında ona ilk önce; Kelime tevhid "**Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resulullah**" öğretilmelidir. Sonra; "**Fetealallahul melikül hakku lâ ilâhe illâ hüve aleyhi tevekkeltü vehüve Rabbül arşilkerim**" ayetini ondan sonra ise "**Ayetel-kürsi** ve **Lev enzelna..**" ayetlerini öğretmelidir.

Bir kişi bunları çocuğuna öğretirse, kıyamet gününde ona çocuğu hakkında soru sorulmayacağı rivayet edilmiştir.

Çocuk akıl baliğ olunca yani büluğa erince, ona **farzları vacipleri ve sünnetlerle birlikte âdâbı** öğretmelidir. Çocuk kız ise

bunların yanı sıra ona ev işlerine ait şeyleri de öğretmelidir.

Çocuk yedi yaşına geldiğinde onu namaza başlatmalı ve on yaşına geldiğinde namaz kılmadığı zaman cezalandırmalıdır.

Eğer evde yetim varsa, kişi ona da sanki kendi evlâdıymış gibi terbiye ve âdâb hususunda riayet etmelidir. Hadis-i şerif'te:

مَنْ مَسَحَ رَأْسَ يَتِيمٍ لَمْ يَمْسَحْهُ اِلاَّ لِلّٰهِ كَانَ لَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ تَمُرُّ عَلَيْهَا يَدُهُ حَسَنَاتٌ وَمَنْ اَحْسَنَ اِلٰى يَتِيمَةٍ اَوْ يَتِيمٍ عِنْدَهُ كُنْتُ اَنَا وَهُوَ فِى الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ

"Kişi, kendi gözetimi altında bulunan bir yetimin hakkına riayet edip Allah rızası için onun başını okşarsa, o kişiye ellerinin değdiği her tel başına bir sevap verilir ve cennete (iki parmağını yanyana getirerek) şu şekilde benimle beraber olur." buyurulmuştur.

Çocuk on yaşını bitirdiğinde, erkek ve kız çocukları birbirinden ayrılmalıdır. Cenab-ı Hakk'ın ahlâkıyla yetiştirmeli. Hadis-i şerif'te:

"Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanın" buyurulmuştur.

Kişinin çocuğunu güzel bir şekilde terbiye etmesi nafile ibadet yapmaktan faziletlidir. Çünkü evlâdın salih kimselerden olması, kabirdeki bütün atalarının sevinmesine vesile olur.

Hayırlı bir evlâdın sadaka-i cariyeden sayıldığı rivayet edilmiştir. Kişi evine bir şey götürdüğünde bütün evlâtlarını bir tutmalı ve hepsine aynı muameleyi yapmalıdır. Hatta ilk önce kız çocuğuna vermelidir ki, bu onun ince kalpli olması sebebiyle müstehaptır.

Şir'at-ül İslâm, Mefatih'ül-Cinan

ALTMIŞ BİRİNCİ BAB

İYİLİĞİ EMRETMEK, KÖTÜLÜKTEN MEN ETME ÂDÂBI

Emri bil-maruf, iyiliği emretmek. **Nehyi anil-Münker** de kötülükten sakındırmak demektir.

İnsanlardan uzak yaşayan kişiler bundan kurtulmuşlardır. Fakat toplum içerisinde yaşayanlar bir kötülüğün işlendiğini gördüklerinde bunu engellemek için gücü yetiyorsa **eliyle**, gücü yetmiyorsa **diliyle** müdahale etmelidir. Buna da gücü yetmiyorsa kalbiyle **buğz** etmelidir.

Bu üçünü de yapmayanlar hadis-i şerif'te; **"Hakkı görüp buna karşı susan dilsiz şeytanlardır."** sıfatıyla tabir olunmuştur. Bu tür insanların imanları son derece zayıftır.

Hadis-i şerif'te:

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَاِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ وَاِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ لَيْسَ وَرَآءَ ذٰلِكَ مِنَ الْاِيمَانِ حَبَّةُ خَرْدَلٍ

"Kim bir kötülük görürse onu eliyle değiştirmeye çalışsın, buna gücü yetmiyorsa diliyle değiştirmeye çalışsın buna da gücü yetmiyorsa kalbiyle buğz etsin. Bunu bile yapmazsa kalbinde hardal tanesi kadar iman yoktur." buyurulmuştur.

Bu hadis, idarecilerin elle, âlimlerin dille ve diğer insanların kalple buğuz etmeleri olarak yorumlanmıştır.

İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmanın üç şartı vardır.

1- Allah'ın emirlerinin yücelmesi,

2- Emredilecek yada sakındırılacak şeyin dört delilden hangisine dayandığını bilmek,

3- Bu görevi yaparken başına gelecek bütün musibetlere sabır etmek.

Bu görevi yerine getirecek kişide şu özelliklerin bulunması gerekir

1- Yumuşak olmak. Sert olmak nefrete sebep olur ve ilerideki zamanlarda bir zarara vesile olabilir.

Abbasi Halifesi Memun, biz vaizin kendisi hakkında ileri geri konuştuğunu duymuş ve ona:

"Allah-ü Teâlâ senden daha hayırlı kişiyi benden daha şerli kişiye gönderirken - **Onunla yumuşak konuş, bakarsın öğüt dinler ve Allah'tan korkar"** (Taha suresi-44) demiştir. Burada kastedilen hayırlı kişi Musa (aleyhisselam) şerli olan ise Firavun'dur.

2- İyiliği emredip kötülükten sakındıran kimse bunu öncelikle kendisi üzerinde uygulamalıdır. Çünkü eğer kendisini bu konuda ikna edebilirse başkaları da onun söylediklerini rahatça kabul eder. Allah-ü Teâlâ, Hz. İsa'ya:

"Ey İsa! Önce kendine öğüt ver, verdiğin öğütü kendin yapabiliyorsan onu insanlara da öğütle ve benden hayâ et!" buyurmuştur. Bundaki amaç etkisinin daha fazla olmasıdır. Kişi bütün

emirleri yerine getirmeden, bütün kötülüklerden uzak durmadan bu görevi yerine getiremez demek değildir.

Enes b. Malik'den rivayet olunur ki;

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a sorduk. Bütün iyilikleri yapmadığımız bütün kötülüklere de son vermediğimiz halde başkalarını kötülüklerden uzaklaştırıp onlara iyiliği emredelim mi? Resulullah şöyle cevap verdi: "**Hepsini yapamasanız bile iyiliği emredin ve hepsinden uzak duramazsanızda kötülükten uzak tutmaya çalışın!**" buyurdular.

İyiliği emredip kötülükten alıkoymak farzlarda ve haramlarda bunu yaparken farzdır. Bir vacip için vacip, sünnet için sünnettir, Âdâb için âdâbtır. İyiliği emredip kötülükten sakındırmak konusunda insanlar üç gruba ayrılır:

a) Katiyetle iman etmiş kişidir,

b) Şüphe eden ve mütereddit olandır,

c) İslâm'dan çıkmış kişidir.

Bu üç kısımdan ilk ikisine iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak gerekir. Üçüncü sınıf insanlara ise bu gerekmez çünkü gereksizdir. Bu gibi insanlara iyiliği emredip kötülükten sakındırmak, domuzun boynuna mücevher takmakla eşdeğerdir.

Allah, kendisine gizlice isyan eden bir grup insan için bütün insanlara azap etmez. Fakat açık bir şekilde isyanlarını dile getirir ve diğerleri de buna susarsa hepsi bu azabı hak etmiş olurlar. Müminler bu gibileri ikaz ettiklerinde yine de isyana devam ederlerse:

Hadis-i şerif'te:

انَّ اللّٰه لاَيُعَذِّبُ الْعَامَّةَ بِعَمَلِ الْخَاصَّةَ حَتّٰى يَرَوْا اَلْمُنْكَرَيْنَ ظُهْرَانِهِمْ وَهُمْ قَادِرُونَ عَلَى اَنْ يُنْكِرُوهُ فَاِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَذَّبَ اللّٰه الْعَامَّةَ وَالْخَاصَّةَ

"Hiç şüphe yok ki Allah bütün insanlara, bazı kişilerin isyanı sebebiyle azap etmez. Fakat aralarında ulu orta günah işlediklerinde onları men etmeye gücü yettikleri hâlde ses çıkarmazlarsa gelecek azab o günahı işleyenleri de ona sükût edenleri de kuşatır." buyurulmuştur.

Müminler onları nehyettikten sonra onlar isyanlarında ısrarcı olurlarsa;

عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ

"Kendinizi muhafaza edip, ıslâh edniz. Kötülükten sakındırır iyiliği emrederseniz, sapıklıkta olanlar size zarar veremez!" (Mâide suresi-105) ayetine binaen onlara bu isyandan birşey isabet etmez.

Bir ülkede iyiliğin emredilip kötülükten alıkonulmaması, kötülük yapanların çoğunlukta olması, toplumun içerisinde güçlü kişilerinde bunların yanında olması, ayrıca bilginlerinde bunların yanında olup onlara yalakalanmaları sebebiyledir. Hadis-i şerif'te:

"Kıyamet gününde, ümmetimden bir kısım insan İsyan etmiş kişilere dalkavukluk ederek, imkânları olmasına rağmen onları isyanlarından alıkoymadıkları için domuz ve maymun olarak yaratılacaklardır." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

"İslâm'ı korumaya güçleri yetip, isyan edenlerin hâllerini görmelerine rağmen onlara sırnaşanlar ve onların yaptıklarına ses çıkarmayanlar, bir gemide ki üç kısım insana benzerler. Geminin en alt kısmında bulunanlar, gemide bir delik açıp su almak istediklerinde yukarıda bulunanlar onlara engel olurlarsa gemideki herkes kurtulur ama ses çıkarmayıp bunu önlemezlerse hepsi birlikte helâk olurlar!" buyurulmuştur.

İyiliği emredip kötülükten sakındırma konusunda ses çıkarmayıp hiçbir şeye karışmayanlar, halkım arasında itibarım varken

bunu yitiririm düşüncesi sebebiyle susmaktadırlar. Fakat bunun gibi bir durumdan korkmayanlar için ayette:

يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ

"Onlar Allah yolunda savaşırlar ve onları kınayanların kınamalarından korkmazlar!" (Mâide suresi-54) buyurulmuştur.

Hz. Ebubekir (radıyallahu anh), Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a:

-"**Ey Allah'ın Resulü savaşmadan cihad olur mu?**" diye sorduğunda Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem);

-"**Ey Ebubekir, Allah'ın kulları arasında yeryüzünde rızıklanan bir grup cihad eden insan vardır ki, gökyüzü melekleri onlarla iftihar eder. Ümmü Seleme'nin Resulullah için süslendiği gibi cennette onlar için süslenir!**" buyurdular. Hz. Ebubekir bunun üzerine:

-"**Kimdir bunlar?**" diye sorunca;

-"**İyiliği emredip kötülükten sakındıranlardır. Allah'ın rızası için kin beslemeyip dost olanlardır. Cennete onlara verilen saraylar ve köşkler, şehitlere verilenlerinkinden daha güzeldir. Onların her sarayının yakut ve zümrütten yapılmış üç yüz bin kapısı vardır. Bu şekilde cihad eden her kişi üç yüz huri ile evlenir!**" buyurmuştur.

Buhari-i Şerif, Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

ALTMIŞ İKİNCİ BAB

MAKAM SAHİPLERİNİN ÂDÂBI

Makam sahipleri için;

لاَبُدَّ لِلنَّاسِ مِنْ عُرَفَاءَ وَالْعُرَفَاءُ فِى النَّارِ

"İnsanlara bilgili idareciler lâzımdır fakat onların bir çoğu ateştedir" buyurulmuştur. Bunun sebebi bir çok emir ve valinin zulümle gündemde olmalarındandır. Bu bütün yöneticilerin ateşe gireceğini göstermez.

Hadis-i şerif'te:

اِذَا اَرَادَاللّٰهُ بِالْاَمِيرِ خَيْرًا جَعَلَ لَهُ وَزِيرَ صِدْقٍ اِنْ نَسِىَ ذَكَّرَهُ وَاِذَا ذَكَرَ اَعَانَهُ وَاِذَا اَرَادَبِهِ غَيْرَ ذٰلِكَ جَعَلَ لَهُ وَزِيرَ سُوءٍ اِنْ نَسِىَ لَمْ يُذَكِّرْهُ وَاِنْ ذَكَرَ لَمْ يُعِنْهُ

"Allah, bir devlet başkanı için iyilik dilerse onu kendisine

sadık bir vezire yakın yapar. O vezir onun unuttuğu şeyleri hatırlar, bildiği şeylerde ona yardım eder. Fakat Allah bir devlet başkanı için tam tersini dilerse onu kötü bir vezire yakın yapar ve o vezir de onun unuttuklarını hatırlatmaz ve bildiği şeylerde ona yardım etmez." buyuruldu.

İnsanları idare etmeye gücü yeten ve devlet başkanlığı gibi bir şeyi yerine getirebilecek ehliyete sahip olan kişi bunu yapmak için talepte bulunmamalıdır.

Ebu Musa el-Eşari'den rivayet olunur ki;

Amcamın iki oğluyla birlikte Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın yanına gittik. Onların akıllarında bir yere emir olmak varmış. Herhangi bir yerin emirliği için Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a yalvarmaya başladılar.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara:

- "**Biz isteyen ve hırslı olanları bütün işlerimizde kullanmayız!**" buyurdu. Hadis-i şerif'te:

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem), **Abdullah b. Semure**'ye:

يَاعَبْدَ الرَّحْمٰنِ لَاتَسْئَلِ الْاِمَارَةَ فَاِنَّكَ اِنْ اُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِّلْتَ اِلَيْهَا وَاِنْ اُعْطِيتَهَا مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ اُعِنْتَ عَلَيْهَا

"**Ey Abdurrahman! Emir veya vali olmayı isteme. Eğer bunu istersen ve bu sana verilirse, kendi nefsine emir olursun. Allah sana yardım etmez. Sen istemeden bu makamlar sana ihsan olunursa Allah sana yardım eder!**" dediği rivayet olunmuştur. Başka bir hadis-i şerif'te:

مَنْ ابْتَغَى الْقَضَاءَ وَسَأَلَ وُكِّلَ اِلَى نَفْسِهِ وَمَنْ اُكْرِهَ عَلَيْهِ اَنْزَلَ اللهُ عَلَيْهِ مَلَكًا يُسَدِّدُهُ

"Kişi istediği bir makama sahip olursa nefsine vekil olur. Fakat kendisi istemez ve o makam ona zorla verilirse, Allah o kişi için bir melek indirir ve o devamlı onu doğruya yönlendirir!" buyurulmuştur. Başka bir hadis-i şerif'te:

"Siz bu emirlik için hırslı olursunuz ve bunun içinde kıyamet gününde pişman olursunuz. Devlet başkanlığı ne güzel bir şeydir ki, onunla birlikte refah bulunur ve onun elden gitmesi ne kadar kötüdür ki dünyalık nimetlerden insanı mahrum eder. Kişinin kendisine pişmanlıktan başka şey bırakmaz!"

Vali veya emir olan kişi, kendisi için getirilen hediyeleri ayırmamalı ve bütün hediyeleri **Beyt'ül mal'a** koymalıdır. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) Beni Selim Kabilesi'nin sadakalarını toplamak için İbn Enebiyye'yi gönderdiğinde kendisine birçok hediyeler verilmiştir. O Medine'ye döndüğünde topladıklarını beyt'ül mal'a teslim etmiş ve kendisine verilen hediyeleri beyt'ül mal'a vermek istememiştir. **"Bunlar bana hediye edildi"** demiştir. Peygamberimiz ise;

-"Madem doğru söylüyorsun, sen anne ve babanın evinde oturuyor olsaydın bu hediyeler sana verilir miydi" diyerek ona kızmışlardır.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine sahabeleri huzurunda toplayıp Allah'a hamd ettikten sonra şu şekilde bir hutbe yapmıştır:

"Sizden bir adamı, bir görevle görevlendiriyorum. O görevi yapınca gelip diyor ki, bu sizin malınız, bunlar ise bana verilen hediyeler. Babasının ve annesinin evinde oturuyor olsaydı bunlar ona verilecekmiydi. Allah'a yemin olsun ki, kim kendisi hak etmediği bir şeyi alırsa, kıyamet gününde o aldığı şey sırtında olarak Allah'ın huzuruna çıkacaktır. Sırtında deve sığır yada koyun olarak Allah karşısına çıkan birini mutlaka tanırım!"

Bu hutbeyi yaptıktan sonra koltuk altının beyaz yerleri görününceye kadar ellerini yukarı kaldırdı ve şöyle dedi: **"Allah'ım tebliğ ettim şahit ol!"**

ALTMIŞ ÜÇÜNCÜ BAB

DEVLET YÖNETİCİLERİNE İTAATİN ÂDÂBI

Müslümanlar kendi aralarında İslâmî hükümleri uygulayacak ve cezaları yerine getirecek bir imam seçmekle mükelleftirler.

Ayet-i kerîme'de:

أَطِيعُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْاَمْرِ مِنْكُمْ

"Ey iman edenler! Allah'a, Resulüne ve (Müslüman) emir sahiplerine (yöneticilere) itaat edin!" (Nisa suresi-59)

Devlet yöneticilerine itaatın âdâbı şu şekilde sayılabilir:

1- İslâm devletinin yöneticilerini bir ganimet bilmek gerekir! Hadis-i şerif'te:

اَلسُّلْطَانُ ظِلُّ اللّٰهِ فِي الْاَرْضِ

"İslâm devletinin reisi Allah'ın Müslümanlara ihsan ettiği bir gölgedir!" buyurulmuştur. Sultanlar yeryüzünde Cenab-ı Hakkın ihsan buyurduğu bir gölgedir. Nitekim güneşin sıcağından insanlar ağaç gölgesine sığındığı gibi insanların zulmüne uğrayan kişilerde adil sultana sığınır, haksızlıkların giderilmesi için ona yalvarırlar. Bu nedenle sultanlar Allah'ın ihsan ettiği gölge gibidir.

2- İslâm devletinin yöneticilerine hiçbir şekilde itaatte kusur gösterilmemelidir! Zira hadis-i şerif'te:

مَنْ اَنْكَرَ اِمَامَةَ السُّلْطَانِ فَهُوَ زِنْدِيقٌ

"Kim sultanın liderliğini kabul etmezse zındıktır, buyurulmuştur.

3- Lider fasık ve isyankâr bile olsa itaatte kusur etmemelidir.

Abdullah İbn. Ömer (radıyallahu anh) hazretleri:

"Malınızın zekâtını, o malla içki içiyor olsa bile İslâm devletinin reisine verin!" buyurmuştur.

4- O ülkedeki insanların arasındaki davaların ayrıca Cuma ve cihat gibi İslâmî işlerin İslâm reisine münhasır olduğuna iman etmek gerekir. Sultan günahkâr da olsa fark etmez.

Hadis-i şerif'te:

"Dört şey sultanın emrindedir."

1- İnsanlar arasında hükmetmek.

b- Ganimeti taksim etmek,

c- Cuma namazını kıldırmak,

d- Cihad ilân etmek." buyurmuşlardır.

5- Sultan ve emirleri tarafından yapılan cefa ve zülmü kendinin Cenab-ı Hakka isyan etmesinden, Allah'ın kendine azap ve terbiyesi olduğuna inanmaktır. Hadis-i şerif'te:

كَمَا تَكُونُونَ يُوَلَّى عَلَيْكُمْ

"Siz nasıl olursanız, yöneticilerinizde öyle olur!" buyurulmuştur.

Zalimliğiyle meşhur olan Yusuf b. Haccac'a:

-**"Sen Ömer b. Hattab'ın adaletini duymana rağmen, niçin bu şekilde zulüm ediyorsun?"** diye sorduğunda şu şekilde cevap vermiştir:

-**"Siz; Ebu Zer Gıffari gibi bir ahlâk üzerine olun, ben de Ömer b. Hattab gibi adaletli olayım!"**

6- Kişi başındaki İslâm devleti yöneticisine daima duâ etmelidir! Bu duâ kendisini kapsadığı gibi, o yöneticinin raiyetindeki bütün Müslümanlar içinde geçerlidir! Çünkü İslâm devletinin yöneticisinin iyiliği bütün Müslümanlara nükseder ve herkesin üzerinde bu iyiliğin görülmesine vesile olur.

7- İslâm devletinin yöneticisi hakkında ileri geri konuşmamalıdır! Onun saygı gösterilecek bir adam olmadığı ya da onun soyu hakkında bir kötü söz söylememelidir! Hadis-i şerif'te:

اِسْمَعُوا وَاَطِيعُوا وَاِنِ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ

"Başınızda ki Habeşli zenci bir köle de olsa, ona itaat ediniz!" buyurulmuştur.

8- İslâm devletinin yöneticilerinin hoş olmayan uygulamalarına katlanmamak için terk etmemeli, sabretmelidir. Hadisi şerif'te:

"Kim, ülkesinin yöneticisinde kötü bir hâl görürse sabretsin! Çünkü İslâm cemaatinden bir karış ayrılan kişi cehalet üzerine ölür! Ölünceye kadar içinden çıkamayacağı bir çukura düşer!" buyurulmuştur.

Başka bir hadiste:

اَلسَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيمَا اَحَبَّ وَكَرِهَ مَالَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَّةٍ فَاذَا اُمِرَ بِمَعْصِيَّةٍ فَلاَ سَمْعَ وَلاَ طَاعَةَ

"Müslüman hoşlansada hoşlanmasa da İslam yöneticisine itaat emelidir! Ama itaati Allah' a isyan ve günah olan emirler için olmamalıdır!" buyurulmuştur.

9- İslam Devletinin yöneticisine sövülmemeli ve sataşmamalıdır.

Hadis-i şerif'te:

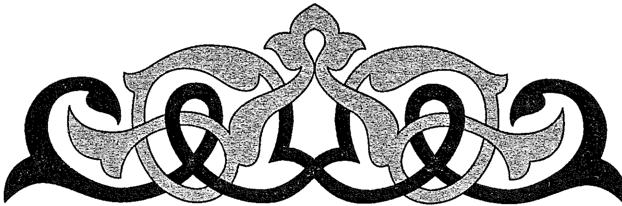
لاَتَسُبُّوا الْاَئِمَّةَ وَادْعُوا اللهَ لَهُمْ بِالصَّلاَحِ فَاِنَّ صَلاَحَهُمْ لَكُمْ صَلاَحٌ

"İmamlarınıza sövmeyin, onlar yeryüzünde Allah'ın gölgeleridir!" buyurulmuştur.

Başka bir hadis'te:

"İmamlarınıza sövmeyiniz, onlara duâ edin, onların kurtuluşu sizin kurtuluşunuzdur!" buyurulmuştur.

Buhari-i Şerif, Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

ALTMIŞ DÖRDÜNCÜ BAB

KAN ALDIRMANIN ÂDÂBI

İnsan vücudundaki, dört elementin çürümesi ve bunun vücudunun sıcaklığını artırması sebebiyle, kan aldırmakta herhangi bir beis yoktur. Hadis-i şerif'te:

أَمْثَلُ مَاتَدَاوَيْتُمْ بِهِ الْحِجَامَةُ وَالْقِسْطُ الْبَحْرِيُّ

"Devaların en güzeli kan aldırmak ve kıst-ı bahridir" buyurulmuştur.

Bunun faydaları; İdrarı söktürür. Hayız kanının normal gelmesini sağlar, ağrı ve sancıları keser, solucanı öldürür, sikencebin ile içilirse hummaya iyi gelir, nezle ve benzeri hastalıkları iyileştirir. Vücuttaki her türlü cilt hastalıklarını iyileştirir.

Kan aldırmanın âdâbını şu şekilde sıralayabiliriz:

1) Kan aldırma vakitlerini muhafaza etmektir. Ayın on beşinci, on dokuzuncu ve yirmi birinci günleri aldırılmalıdır! Bu günlerde kan aldırmak Peygamberimizden varid olmuştur. Hadis-i şerif'te:

احْتَجِمُوا بِخَمْسَ عَشْرَةَ اَوْتِسْعَ عَشْرَةَ اَوْ اِحْدٰى وَعِشْرِينَ لاَيَتَبَيَّغْ
بِكُمُ الدَّمُ فَتَهْلَكُوا

"On beşinci yahut on dokuzuncu veya yirmi birinci günlerde kan aldırın! Kan beyninize hücum etmesin ki helâk olursunuz." buyurmuşlardır.

2) Hararetin çok şiddetli olduğu gün kan aldırılmalıdır. O günlerde kan aldırmak harareti önler. Hadis-i şerif'te:

اِذَا اشْتَدَّتِ الْحَرُّ فَاسْتَعِينُوا بِالْحَجَامَةِ لاَيَتَبَيَّغْ بِكُمُ الدَّمُ
بِاَحَدِكُمْ فَيَقْتُلَهُ

"Hararet basınca kan aldırmak suretiyle yardım isteyin! Sakın kan birinizin beynine hücum etmesin ki öldürür." buyurulmuştur.

3) Başın en üstünden hacamat yaptırmalıdır. Bu her türlü hastalığa iyi geldiği gibi, cüzzam, göz bozuklukları ve migrene çok faydalıdır! Hadis-i şerif'te:

اَلْحَجَامَةُ فِى الرَّأْسِ هِىَ الْمُغِيثَةُ اَمَرَنِى بِهَا جِبْرِيلُ حِينَ اَكَلْتُ
طَعَامَ الْيَهُودِيَّةِ

"Başın üstünden kan aldırmak, Hayber'de Yahudi'nin zehirli yemeğini yediğimde Cibril bunu bana tavsiye etti!" buyurulmuştur.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) başından kan aldırdığı bir sırada **Akra b. Haris** onu görmüş ve şöyle demiştir:

- Ey Allah'ın elçisi! Başınızdan kan mı aldırıyorsunuz? Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) cevaben:

- **"Başın tepesinden kan aldırmak birçok hastalığa faydalıdır!"**

4) Hacamat ile kan aldırmak, aç iken yapılmalıdır. Tokken yapılması hastalığa sebep olur diye rivayet edilmiştir.

5) Kan aldırmadan önceki gün ikindi vaktinde yemek yemelidir. Ertesi gün kan aldırana kadar yemek yememelidir!

6) Kan aldıracağı günün öncesinde eşiyle ilişkiye girmemelidir!

7) Safra kesesinde problem olanlar kan aldırmaya geçmeden önce biraz tatlı yemelidirler!

8) Kan alındığı gün hamama girmemek.

9) Kanın alındığı gün tuzlu yemek yememelidir! Tuzlu yemek, çıban ve uyuzluğa sebep olur!

10) Kanın alındığı gün, süt ve yoğurt yenmemelidir!

11) Kanın alındığı gün çok su içilmemelidir!

12) Kan aldırmak için Cumartesi ve Çarşamba günlerinden uzak durmak gerekir. Hadis-i şerif'te:

مَنِ احْتَجَمَ يَوْمَ الْاَرْبِعَاءِ وَالسَّبْتِ فَاَصَابَهُ وَجَعَ فَلاَ يَلُومَنَّ اِلاَّ نَفْسَهُ

"Kişi cumartesi veya çarşamba kan aldırır ve kendisine bir ağrı isabet ederse, bunun tek suçlusu kendisidir!" buyurulmuştur.

Hadis ilmiyle uğraşan kişilerden birisi bu hadisin doğruluğundan pek emin olmadığı için cuma günü hacamat ile kan aldırmaya kalkmış. Baras denilen hastalık adama isabet etti. Bu hastalık o kadar ilerledi ki, doktorlar buna bir çare bulamadıkları gibi onun vücudu öyle bir kokmaya başladı ki, kimse yanına giremez oldu. Bir gün uyuya kaldı ve Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ı rüyasında gördü ve ona derdini anlatıp çare bulması için yalvarmaya başla-

yınca Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem):

- Niçin Cumartesi günü hacamat ile kan aldırdın? Benim bunun için söylediğim söz sana gelmedi mi? demiş, bunun üzerine adam;

- Hadisin doğruluğundan şüphe ettim! demiş ve Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem);

- Dikkatli bir şekilde iş yapmadın diyerek elleriyle onun yaralarının olduğu yerleri mesh eyledi. Resulullah bunları yaptığında adamın aklı başına geldi ve hastalığı yok oluverdi!

13) Ayın pazar günü veya ayın on dokuzunun salıya rastladığı gün yapılması faydalıdır!

14) Ay başlarında kan aldırılmamalıdır! Bunun faydası yoktur ayın ortasını beklemelidir. Hadis-i şerif'te:

اَلْحَجَامَةُ تَكْرَهُ فِى اَوَّلِ الْهِلاَلِ وَلاَ يُرْجٰى نَفْعُهَا حَتّٰى يَنْقَطِىَ الْهِلاَلُ

"Ay başında kan aldırmak mekruhtur. Faydasızdır. Onun için ayın ortalarına doğru beklemek gerekir." buyurulmuştur.

15) Perşembe günü kan aldırmakta bereket olduğu söylendir. Hadis-i şerif'te:

اَلْحَجَامَةُ عَلَى الرَّقِيقِ اَمْثَلُ وَفِيهَا شِفَآءٌ وَبَرَكَةٌ يَزِيدُ فِى الْحِفْظِ وَ فِى الْعَقْلِ فَاحْتَجِمْ عَلٰى بَرَكَةِ اللهِ يَوْمَ الْخَمِيسِ

"Aç iken kan aldırmakta hayır ve bereket olmakla birlikte hafızayı ve aklı sağlamlaştırır. Allah'ın bereketiyle Perşembe günleri kan aldırınız!" buyurulmuştur.

16) Zikir olunan günlerden başka on yedinci günde de

kan aldırmak müstehaptır! Hadis-i şerif'te:

خَيْرُ يَوْمٍ يَحْتَجِمُونَ فِيهِ سَبْعَ عَشَرَةَ وَتِسْعَ عَشَرَةَ وَاِحْدٰى وَعِشْرِينَ
وَمَا مَرَرْتُ بِمَلَاءٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ لَيْلَةَ اُسْرِىَ بِى اِلَّا قَالُوا عَلَيْكَ
بِالْحَجَامَةِ يَا مُحَمَّدُ

"Kan aldırdığınız günlerin en elverişlisi ayın on yedi, on dokuz, yirmi birinci günleridir. İsra gecesi uğradığım melekler topluluğunun bana tavsiyesi şu olmuştur: Ey Muhammed kan aldırmalısın" buyurulmuştur.

Başka hadis-i şerif'te:

"En hayırlı ilaç şunlardır: Ağızdan içilen ilaç, buruna çekilen damla, yürümek, kan aldırmak ve sülük takmaktır.."

17) Cuma günü kan aldırmaktan imtina edilmelidir! Çünkü cuma günü içerisinde öyle bir saat vardır ki, bu saat içerisinde hacamat yaptıran kimse mahvolur! Hadis-i Şerif'te:

اِنَّ فِى الْجُمُعَةِ لَسَاعَةً لَا يَحْتَجِمُ فِيهَا اَحَدٌ اِلَّا مَاتَ

"Cuma gününde bir saat vardır, kim o saatte kan aldırırsa ölür." buyurulmuştur.

18) Başın arkasındaki küçük çukurcuktan kan aldırılmamalıdır! Bunun unutkanlığa sebebiyet vereceği rivayet edilmiştir. Hadis-i şerif'te:

اَلْحَجَامَةُ فِى نُقْرَةِ الرَّأْسِ تُورِثُ النِّسْيَانَ فَيُجْتَنَبُونَ ذَلِكَ

"Başın çukurundan kan aldırmak unutkanlığa sebebiyet verir. Onun için bundan kaçınılmalıdır." buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

ALTMIŞ BEŞİNCİ BAB

ERKEKLERİN HAMAMA GİRME ÂDÂBI

Peygamberimiz Müslüman erkeklerin hamama girmelerine müsaade etmişlerdir. Sahabe'den bazıları Şam'da bir hamama girdiklerinde orası için;

"Burası temizlik için güzel bir yerdir" buyurmuşlardır. Fakat bir başka kısım sahabi ise;

"Burası insanların hayâlarını yok eder, edep yerlerini açtırır" buyurmuşlardır! Bu iki sözün ortak buluştuğu mana şudur:

Hamama giden bir Müslüman, helâlinden başkasının görmesi haram olan yerlerini örtmeli ve başkalarının da helâlinden başkasının görmesi haram olan yerlerine bakmamalıdır! Ayrıca hamam da yıkanırken oranın sıcaklığı ile cehennemin sıcaklığını düşünmelidir. Aksinin yapılması hâlinde çok çirkin bir âdet olacaktır! Hadis-i şerif'te:

اِتَّقُوا بَيْتًا يُقَالُ لَهُ حَمَّامٌ فَمَنْ دَخَلَهُ فَلْيَسْتَتِرْ

"Hamama girdiğinizde Allah'tan sakının ve örtününün!" buyurulmuştur. Başka bir hadiste:

"Hamam ne kadar çirkin bir yerdir ki, orada ses yükselir ve edep yerleri açılır!" buyurulmuştur.

Hamama girişin âdâbı şu şekilde sıralanmıştır:

1- Kişi hamam da bulunduğu süre içerisinde, Cehennem azabından dolayı Allah'a sığınmalıdır!

2- Kişi hamamda vücuduna su dökerken:

"Başlarının üzerinden kaynar sular dökülecek!" (Hac suresi-19) ayet-i kerîmesini düşünmelidir.

3- Kişi hamamda nasıl çıplaksa arasat meydanında da bu şekilde çıplak kalacağını düşünmelidir!

4- Hamamdayken ibadet yapmak ve namaz kılmak için yıkanmalı ve temizlenilmelidir!

5- Hamam ücreti hamama girmeden önce ödenmelidir!

6- Hamama girerken önce Allah'ın adını anmalı ve sonra şu duâyı etmelidir:

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الرِّجْسِ النَّجِسِ الْخَبِيثِ الْمُخَبَّثِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"Erkek ve dişi cinlerin pisliklerinden ve kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım!" Bu duâyı okuduktan sonra sol ayağı ile girmelidir.

7- Hamama girerken Akşam namazı ile yatsı namazı arasında olmasına özen gösterilmelidir!

8- Yıkanırken başına beş tas sıcak su döktükten sonra bir tas soğuk su içerse baş ve göz ağrısına faydalıdır.

9- Hamamda temizlikten başka bir şey için fazlaca otur-

mamak gerekir.

10- Hamamda temizlenirken en az ayda bir kere zırnık kullanılmalıdır! Kişinin rengini beyazlatır harareti alır ve cinsel kuvveti artırır. Hadis-i şerif'te:

"Hamama ilk giripte zırnıh kullanan Hz. Süleyman'dır. Hamamın sıcaklığını gördüğünde azaptan Allah'a sığınmıştır!"

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in hamam girip zırnık kıllandığı mervidir.

11- Hamamdan çıkarken sağ ayak ile çıkmaktır.

12- Hamamdan çıkıp temizlik bittikten sonra ayaklar soğuk su ile yıkanmalıdır. Bu baş ağrısı ve nekris hastalığına faydalıdır.

13- Hamamda yıkanma bitince kesinlikle başına soğuk su dökünmemeli ve de soğuk su içilmemelidir!

Kadınların hamama girmesi:

Kadınların hayız ve lohusalık hastalık vakitlerinin dışında hamama girmelerine müsaade yoktur. Ancak hastalıktan temizlenmek için girmelerine müsaade edilmiştir. Hadis-i şerif'te:

تُفْتَحُ لَكُمْ اَرْضُ الْاَعَاجِمِ وَسَتَجِدُونَ فِيهَا بُيُوتًا يُقَالُ لَهَا الْحَمَامَاتُ فَلَا يَدْخُلُهَا الرِّجَالُ اِلَّا بِاِزَارٍ وَامْنَعُوا النِّسَاءَ اَنْ يَدْخُلَهَا اِلَّا مَرِيضَةً اَوْ نُفَسَاءَ

"Acemlilerin diyarını feth edeceksiniz! Oralarda bulunan bazı evlere hamam derler, erkekler oraya girmesinler! Acem ülkesinin pazar yerlerinde erkekler gezebilir! Kadınlar hamam lara aybaşlarından temizlenmek için ve hastalık hâllerinden temizlenmek için girebilir." buyurulmuştur.

ALTMIŞ ALTINCI BAB

SAÇI TIRAŞ ETMENİN ÂDÂBI

Bir haftada bir veya on beş günde bir saçı tıraş etmek İslâmî âdâptandır.

Saçı tıraş etmenin âdâbı:

Saçın hepsini tıraş etmek yani bir kısmını kesip diğer ksımını olduğu gibi bırakmamaktır.

Bunun Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) tarafından yasaklandığı bildirilmiştir.

Ayrıca bir rivayete göre Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle demiştir:

"Bu şekilde saç tıraş etme âdeti (bir tarafından alıp bir tarafını bırakmak) kâfir ve kibirli insanların yaptığı şeylerdir!"

Günyet'ül Fetava

ALTMIŞ YEDİNCİ BAB

VÜCUTTAKİ TÜY VE TIRNAKLARIN KESİLMESİNİN ÂDÂBI

Bıyıklar kısaltılırken âdet olan, aynı kaşlar gibi olmasına özen gösterilip bıyıkların altından dudak ucunun belli olmasıdır. İhya da bıyıklar için: **"Onlar kaş gibidir!"** diye bir hadis rivayet edilmiştir başka bir hadiste de:

قُصُّوا الشَّوَارِبَ مَعَ الشَّفَاةِ

"Bıyıklarınızı, dudaklarınız görünecek kadar kısaltın!" buyurulmuştur. Başka bir hadis-i şerif'te:

خَالِفُوا الْمُشْرِكِينَ اُحْفُوا الشَّوَارِبَ.وَاعْفُوا اللِّحَى

"Müşriklere benzemeyin! Siz bıyıklarınızı kesip sakallarınızı uzatın!" buyurmuştur.

Koltuk altındaki kıllar ve avret yerindeki tüylerin temizlenebilmesi için zırnık kullanmak gerekir fakat bunun âdâbı da kişinin kendisi temizken bunu kullanmasıdır. Çünkü bir kişi cünüpken koltuk al-

tındaki veya avret yerindeki tüyleri kesse veya zırnık ile alsa, kesilen o tüyler, kesen kişiden şu şekilde davacı olurlar: **"Ey Rabbimiz! Pisken, temizlemeden bizleri kesti!"** Nitekim hadis-i şerif'te:

مَنْ تَنَوَّرَ قَبْلَ اَنْ يَغْتَسِلَ جَاءَتْهُ كُلُّ شَعْرَةٍ فَتَقُولُ يَارَبِّ سَلْهُ لِمَ صَيَّعَنِى وَلَمْ يَغْسِلْنِى

"Kim yıkanmadan önce zırnık kullanırsa, kıyamet günü her kıl gelip şöyle diyecek: Ya Rabbi, sor bakalım neden beni yitirdi de yıkanmadı." buyurulmuştur.

Vücudun göğüs kısmında ve sırt kısmında bulunan tüylerini almak kesinlikle İslâm âdâbına (bir zaruret olmadığı sürece) aykırıdır.

Fakat diğer tüyleri haftada bir almalı, bu yapılamazsa on beş günde bir almaya gayret etmelidir. Bu süre kırk günü geçerse mekruhtur.

Sakal tıraşı:

Sakal uzatmak için âdâb, bir tutamdan fazla olan kısmı hem eninden hem boyundan kesmektir. Bu Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın sünnetidir. Amr b. Şuayb (radıyallahu anh)'dan:

اَنَّهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْخُذُ لِحْيَتَهُ طُولاً وَعَرْضًا اِذَا زَادَ عَلَى الْقَبْضَةِ

"Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) sakalını bir tutamı aştığında hem eninden hem boyundan alırlardı." buyurdular.

Sakal bir tutamı geçtiğinde insanların dil uzatmalarına ve giybet etmelerine sebep olur.

"Sakalı (bir tutamdan) uzun olanın aklı kısa olur!" buyurulmuştur.

Tırnak kesmek:

Tırnak kesmenin âdâbı cuma günü cuma namazından önce kesmektir. Hadis-i şerif'te:

مَنْ خَلَّمَ اَظَافِرَهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ اَعَاذَهُ اللهُ تَعَالٰى مِنَ الْبَلَايَا اِلَى الْجُمُعَةِ الْاُخْرٰى وَزِيَادَةَ ثَلَاثَةِ اَيَّامٍ

"Kim cuma günü cuma namazından önce tırnaklarını keserse, bir sonraki cuma gününe kadar ve de ona ek olarak üç gün daha Allah o kişiyi belâlardan muhafaza eder.!" buyurulmuştur.

Şeytan ve büyücülerin tırnaklarla oynadığı rivayet olunduğu için **kesilen tırnakları ve kesilen tüyleri bir yere gömmek** gerekir. Bunları yıkanılan yere veya tuvalete atmamak lâzımdır. Bunu yapmak birçok hastalığın vukû bulmasına sebep olur denilmiştir.

Bir kişi perşembe günü tırnaklarını keserse, delirir veya ala hastalığına yakalanır yahutta gözleri ağrır denilmiştir. Hadis-i şerif'te **"Göz, baras ve cinnet hastalığına yakalanmak isteyen varsa tırnaklarını perşembe günü ikindiden sonra kessin"** buyurulmuştur.

Tırnak keserken uyulması gerek âdâb ise şu şekilde anlatılmıştır.

Tırnak kesmeye **sağ elin** en küçük parmağından başlamalı ardından orta parmak sonra ise baş parmağı kesmelidir, sonra küçük parmağın yanındaki tırnağı kesmeli ve en son olarak işaret parmağının tırnağını kesmelidir. **Sol elde** ise bu farklıdır. İlk olarak baş parmak, sonra orta parmak ve küçük parmağı sonra şehadet ve küçük parmağın yanındaki tırnağı kesmelidir. Bu şekilde âdâba uyarak tırnak kesmek el parmakları için geçerlidir.

Ayak parmaklarının âdâbı ise sağ ayağın küçük parmağından başlayarak sol ayağın küçük parmağında bu kesme işlemini bitirmektir.

ALTMIŞ SEKİZİNCİ BAB

SAÇ VE SAKALI BOYAMANIN ÂDÂBI

Saç ve sakalını boyamak İslâmî edep ve usûldendir. Hadis-i şerif'te:

اِخْتَضِبُوا فَاِنَّ الْمَلاَئِكَةَ يَسْتَبْشِرُونَ بِخِضَابِ الْمُؤْمِنِ

"Saç ve sakalınızı boyayınız! Çünkü melekler bir mümin boyandığında birbirlerine bunu müjdelerler!" buyurulmuştur.

Fakat bu boyanın kullanılması en uygun olanı kına ve civit köküdür. Hadis-i şerif'te:

"Yaşlılığı değiştiren en güzel şey kına ve civit köküdür" diye rivayet edilmiştir.

Hz. Ebubekr Sıddık (radiyallahu anh), ikisini de kullanmıştır diye rivayet olunur.

Kınanın rengi kırmızı çivit ise siyahtır, bu ikisinden de yeşil to-

nuna benzer bir renk elde edilir. Hadis-i şerif'te:

اَوَّلُ مَنْ خَضَبَ بِالْحِنَّاءِ وَالْكَتَمِ اِبْرَاهِيمُ وَاَوَّلُ مَنْ خَضَبَ بِالسَّوَادِ فِرْعَوْنُ

"Kına ve çivit kökü kullananların ilki Hz. İbrahim'dir, siyah boya kullananların ilki de Firavundur." buyurulmuştur. Başka bir hadis-i şerif'te:

اِنَّ اللّٰهَ لاَيَنْظُرُ اِلٰى مَنْ يَخْضُبُ بِالسَّوَادِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

"Allah kıyamet gününde siyah boya kullananların yüzüne bakmaz!" buyurulmuştur. Başka bir hadis'te:

"Sakalları boyamak Yahudi ve Hıristiyanlarda olmadığı için yaşlılığınızı onlarınkinden değiştirin, onlara benzemeyin!" buyurulmuştur.

Beyazdan korunmakla birlikte beyaz saç ve sakal tüylerini koparmamak gerekir. Çünkü hadis-i şerif'te:

لاَتَنْتِفُوا الشَّيْبَ فَاِنَّهُ نُورُ الْمُسْلِمِ

"Beyaz kılları koparmayın çünkü onlar Müslüman'ın nurudur" diye rivayet edilmiştir. Hadis-i şerif'te:

مَنْ شَابَ شَيْبَةً فِى الْاِسْلاَمِ كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

"Bir Müslüman'ın saç veya sakalında beyazlık olursa, bunlar kıyamet gününde kendisi için nur olurlar" buyurulmuştur.

Hz. İbrahim'in saç ve sakalına ilk ak düştüğünde:

-**"Ey Rabbim! Bu nedir?"** diye sordu!

- **"O nurdur!"** cevabını aldı, bu sefer:

- **"Ey Rabbim! Nurumu artır!"** dedi.

ALTMIŞ DOKUZUNCU BAB

SÜRME ÇEKMENİN ÂDÂBI

Sürme kullanmak Resulullah'ın sünneti olmakla birlikte, İslâm'ın âdâblarındandır.

Sürme gözlerin parlaklığını ve kirpiklerin gelişmesini sağlar. Hadis-i şerif'te:

اِكْتَحِلُوا بِالْاَثْمِدِ فَاِنَّهُ يَجْلُوا الْبَصَرَ وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ

"Gözlerinize sürme çekin! Çünkü bu gözü cilalandırır, kirpikleri besler." buyurulmuştur.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın sünnetine uygun olarak ilkinde besmele çekerek her göze üç kere sürme çekmelidir.

Güzel kokulu yağlar sürülürken önce kaşlara sürmek gerekir. Nitekim hadis-i şerif'te:

"Biriniz güzel kokulu yağ kullanırken ilk defa kaşlarından başlasın." buyurulmuştur.

YETMİŞİNCİ BÖLÜM

KOKU SÜRÜNMENİN ÂDÂBI

Güzel kokulu şeyleri sürmekte İslâm âdâbındandır.

Güzel koku kullanan Müslümanlara melekler sevgi besler, ruhlar onunla beslenir ve insanın kalbini ferahlatır denilmiştir.

Hadisi şerif'te:

ثَلاَثٌ يَفْرَحُ بِهِنَّ الْجَسَدُ وَيَرْبُو عَلَيْهِ الطِّيبُ وَلُبْسُ اللَّيِّنِ وَشُرْبُ الْعَسَلِ

"Üç şey kalbi ferahlatır, bedeni geliştirir; birinci güzel koku, ikinci yumuşak elbise, üçüncüsü bal içmektir." buyurulmuştur.

Başka bir hadis'te:

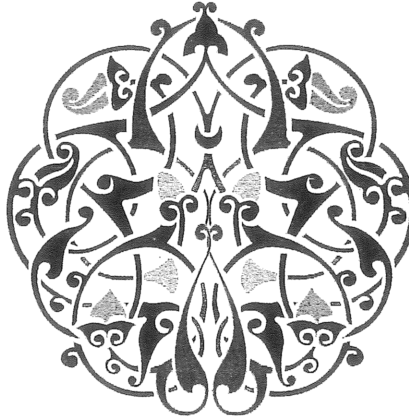
حُبِّبَ اِلَىَّ مِنْ دُنْيَاكُمْ ثَلاَثٌ اَلطِّيبُ وَالنِّسَآءُ وَجُعِلَتْ قُرَّةُ عَيْنِى فِى الصَّلاَةِ

"Sizin dünyanızdan bana üç şey sevdirildi; birinci güzel koku, ikinci saliha kadın, üçüncüsü gözümün nuru beş vakit namaz." buyurulmuştur.

Erkek için kokunun güzel olanı, kokusu güzel olup, rengi olmayanlardır. Kadın için bunun rengi olup, kokusu olmayanlar güzeldir.

Zira kadın için bunun uygun görülmesinin sebebi, kadının güzel bir koku sürerek sokağa çıktığında kokusundan fitneye sebep olmasından korkulduğu içindir!

Mefatih'ül-Cinan

YETMİŞ BİRİNCİ BAB

YÜZÜK TAKMANIN ÂDÂBI

Resulullah ve Ashab-ı kiram yüzük taktılar. Bizlere de yüzük takmak sünnettir.

Yüzük takmanın âdâbı şu şekildedir:

1) Yüzük demirden tunç veya bakırdan imal edilmiş olmalıdır.

2) Dış kısmı gümüş veya Akik taşı olmalıdır. Hadis-i şerif'te:

تَخَتَّمُوا بِالْعَقِيقِ فَاِنَّهُ مُبَارَكٌ

"Akik taş değil berekettir, onu kullanın!" buyurulmuştur.

Parmağında akikten yüzük olan kimseye gam ve keder arız olmaz. Başka bir hadis-i şerif'te:

تَخَتَّمُوا بِالْعَقِيقِ فَاِنَّهُ لاَيُصِيبُكُمْ غَمٌّ مَادَامَ عَلَيْكُمْ

"Parmağınızdaki yüzük akik olduğu sürece keder size gelmez!" buyurulmuştur.

Zümrüt yüzüğü kullanmanın fakirliği giderdiği rivayet edilmiştir. Hadis-i şerif'te:

اَلتَّخَتُّمُ بِالزُّمُرُّدِ يَنْفِي الْفَقْرَ

"**Yüzük olarak zümrüt kullanın fakirliği bertaraf eder.**" buyurulmuştur.

Yakut yüzük takmak ise güç işleri kolaylaştırır. Parmağında yakuttan yüzük bulunan kimse insanların şerrinden emin olur, hastalıktan salim ve emin olur, o kimseye yıldırım isabet etmez.

Bir kimse yakutu kolye olarak boğazına assa hafakan hastalığına yakalanmayacağı söylenir.

Ayrıca, sarı yakut bir kimsenin parmağında bulunsa o kimse rüyasında boşalmaz ihtilam olmaz diye Tıbbı Nebevi'de rivayet edilmiştir.

3) Kişi yüzük takarken sahabenin de bu şekilde taktığını düşünerek sünnete uymak niyetiyle takmalıdır.

4) Kişi taktığı yüzüğü insanlara karşı övünmek için kullanmamalıdır.

5) Kişi yüzüğünü sol elinin küçük parmağına takmalıdır. Süsle övünmediğini göstermek için yüzük üzerindeki taşlı tarafı avucunun içine çevirmelidir. Zira Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde takındıkları rivayet olunmuştur.

Mefatih'ül-Cinan

YETMİŞ İKİNCİ BAB

SELÂM VERME ÂDÂBI

Müminler birbirlerinin kardeşleri olduklarından nerede karşılaşırlarsa karşılaşsınlar birbirlerine selâm vermeleri İslâm hukuku'nun gereğidir. Kur'ân-ı kerim'de şöyle buyurulmuştur:

وَاِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِاَحْسَنَ مِنْهَا اَوْرُدُّوهَا

"Selâmlandığınız zaman, size selâm verenin selâmının aynısı veya daha güzeliyle ona karşılık verin." (Nisa suresi-86) ayet-i celilesi göstermektedir ki, müminler kendilerine selâm verildiğinde aynısıyla yada daha güzeliyle almak zorundadırlar.

Bu ayetteki selâmlama kelimesi, Allah sana uzun ömürler ve afiyet versin demektir. Şer'i manade ise bildiğimiz selâmdır her milletin kendine has bir saygı ifadesi vardır. Hadis-i şerif'te:

"Hıristiyanların selâmlaşması elini ağzına koyarak olur. Yahudi milletinin ki eliyle işaret ederek olur, Mecusi taifesinin selâmı belini bükerek olur." buyurulmuştur.

Bu hadis-i şerif'ten anlaşıldığı gibi müslümanlara özel olan selâmlaşma şekli, **"Esselâmu aleyküm"** veya **"Selâmun aleyküm"**

şeklindedir.

Daha önce geçen ayette emredildiği gibi selamlaşmak şu şekilde olur. Bir kişi; **Esselâmu aleyküm** derse ona karşılık olarak. **Ve aleykumüsselâmu ve rahmetullahi** denilmelidir. Yada bir kişi **Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi** derse ona **Ve aleykumüsselâmu ve rahmetullahi ve berekâtuhu** denilmelidir. Şayet **Esselâmu aleykum ve rahmetullahi ve berekâtuhu** diye selâm verirse ona da aynısıyla mukabele edilerek **Ve aleykumüsselâmu ve rahmetullahi ve berekâtuhu** denir.

Bu üç çeşit selâmın her biri birbirlerinde daha faziletlidir. **Esselâmu aleykum** diyerek verilen selâma **on beş hasene** yazılır. **Esselâmu aleykum ve rahmetullahi** olarak verilen selâma **yirmi hasene** verilir. **Esselâmu aleykum ve rahmetullahi ve berekâtuhu** diye verilen selâma **otuz hasene** verilir. Hadis-i şerif'te:

مَنْ قَالَ اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ كُتِبَ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَ مَنْ قَالَ اَلسَّلَامُ
عَلَيْكُمْ وَ رَحْمَةُ اللّٰهِ كُتِبَ لَهُ عِشْرُونَ حَسَنَةً وَ مَنْ قَالَ اَلسَّلَامُ
عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ كُتِبَ لَهُ ثَلٰثُونَ حَسَنَةً

"Kim (Esselâmu aleyküm) derse ona on hasene yazılır. Kim, (Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi) derse ona yirmi sevap verilir. Kim, (Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtuhu) derse otuz sevap yazılır." buyurulmuştur.

Selamda; **Esselâmu aleyküm** demekle **Selâmun aleyküm** demek ikisi de caizdir. Nitekim Kur'ân-ı kerim'de "**Esselâmü alâ menittebeal hüda**", "**Ve selamün alâ ibadihillezinestafa**" ikisinde de zikrolunan şekliyle

Selâmın manası:

selâm kelimesi mana olarak dünya ve ahirette esenlik üzerine olsun demektir. Bir kimse tek kişiye selâm verirken yine aleyküm yani sizin üzerinize olsun derse, selâmı çoğul olduğu için

hafeze melekleri de selâmı karşılarlar ve onlar bir kişinin selâmına karşılık verirlerse o kişi azaptan muaf olur diye rivayet edilmiştir.

Selâmın âdâbı şu şekildedir:

1- Selâmı veren ile selâmı karşılayan birbirlerine seslerini duyurmalıdır.

2- Duruşma sırasında davacılar hâkime, öğrenciler öğretmene, yüksek sesle Kur'ân okuyanlara, vaaz verenlere, mescitte oturararak namazın vaktinin gelmesini bekleyenlere, genç kızlara selâm verilmemelidir.

3- Bir yerden kalkılacağı zaman orada bulunanlara selâm verilmelidir. Hadis-i şerif'te:

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُسَلِّمُ عِنْدَ تَمَامِ الْمَجْلِسِ اِلاَّ كَتَبَ اللهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ عَلَى بَدَنِهِ اَلْفَ حَسَنَةٍ وَرَفَعَ لَهُ اَلْفَ دَرَجَةٍ وَاسْتَغْفَرَ لَهُ الْمَجْلِسُ اِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ

"**Bir Müslüman oturduğu meclisten selâm vererek ayrılırsa Allah ona bedeninde ki tüy adedince sevap yazılır, bin derece yükseltir, ve oturduğu o yer onun için kıyamete kadar onun için istiğfar eder.**" buyurulmuştur.

4- Kişi rastladığı herkese selâm vermelidir. Tanıdık olsun veya olmasın. Tanımadığı kişiye selâm vermemek kıyamet alâmetidir diye rivayet edilmiştir.

Rivayet edilirki: Resulullah'a soruldu; **İslâm'da en faziletli ibadet nedir?**

تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلاَمَ

- "**Yemek yedirmek ve tanıdık olsun olmasın herkese selâm vermektir.**" buyurdular.

Hadis-i şerif'te:

"İki kişi birbirlerine rastlayıp birbirleriyle konuşurken aralarında taş ağaç veya perde olsa, verdikleri selâmı yeniden vermeleri gerekir" buyurulmuştur.

5- Kişi selâm verdiği insanın Müslüman olmadığını veya ehli kitap olduğunu öğrenirse hemen selâmımdan döndüm demelidir.

6- Binek üzerinde olan yaya olana, ata binen eşeğe binene, küçük büyüğe, az olanlar çok olana selâm vermelidir.

Rivayet edilir ki;

Bir gün Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdular:

وَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ لَاتَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا اَلَا اَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ اِذَا فَعَلْتُمْ تَحَابَبْتُمْ اَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ

- **"Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki; iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinize sevgi beslemedikçe de iman etmiş sayılmazsınız.**

Size aranızda sevgiyi artıracak şeyi söyleyeyim mi? Aranızda selâmı yaygın hâle getirin!"

Selâmlaşmanın en sonunda musafaha yapılmalıdır. Hadis-i şerif'te:

تَمَامُ تَحِيَّاتِكُمْ بَيْنَكُمْ الْمُصَافَحَةُ

"Selâmlaşmanızı musafaha ile tamamlayınız!" buyurulmuştu.

Musafaha sünnettir lâkin iki tarafında karşılıklı olarak isteme-

leriyle sünnet olur. Bu şekilde yapılan bir musafaha da günahlar yaprakların dökülmesi gibi dökülür.

Hadis-i şerif'te:

اذا تَصَافَحَا اَنْزَلَ اللهُ عَلَيْهِمَا رَحْمَةً لِلْبَادِى تِسْعُونَ وَلِلْمُصَافِحِ عَشْرَةٌ

"Musafaha ediniz! Musafaha etmeniz kalbinizdeki kin ve çirkinlikleri temizler!" buyurulmuştur.

Bir başka hadis-i şerif'te:

تَصَافَحُوا يَذْهَبِ الْغِلُّ عَنْ قُلُوبِكُمْ

"El sıkışın ki, kalplerinizdeki kin gitsin." buyurulmuştur.

Kucaklaşmak suretiyle saygı ve sevgi de bulunmak, şehvetsiz ve giyinik olmak şartıyla caizdir.

Âlim, zahid, adil hükümdarların elleri öpülür.

7- Kendisi aracılığıyla selâm gönderilen kişi, aldığı bu selâm emanetini mutlaka yerine iletmelidir.

8- Kişi birisine yazılı olarak selâm gönderse, o selâm'ın cevabının da yazılı olması gerekir. İmam Ebu Yusuf (radıyallahu anh) bu görüştedir.

9- Kişi kendi evine girerken evdekilere selâm vermelidir.

10- Fakat eve girdiğinde evde kimse yoksa;

"Esselâmu aleyna ve alâ ibadillahis-salihîn"

"Bana ve Allah'ın salih kullarına selâm olsun!" demelidir. Bu şekilde verilen bir selâmı melekler alırlar.

Ruh'ul Beyân Tefsiri

YETMİŞ ÜÇÜNCÜ BAB

MİSAFİR OLARAK BİR EVE GİRMENİN ÂDÂBI

Kişi, başka birisinin evine girmek istediğinde, girmek için izin istemelidir, izin verilmediği takdirde girmeden geri dönmelidir.

Annesinin içerisinde bulunduğu eve de izinsiz girmek uygun değildir.

Rivayet edilirki, **Bir sahabe** gelip Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a, **annesinin yanına izinsiz girmesinin uygun olup olmadığını sordu,**

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi;

- **Anneni çıplak hâlde görmek istemiyorsan izin almalısın!**" buyurdular.

Mefatih'ül-Cinan

YETMİŞ DÖRDÜNCÜ BAB

HELÂLİNDEN KAZANMANIN ÂDÂBI

Allah için yapılacak işlerin en güzeli, helâlden kazanmaya gayret göstermektir.

Hadis-i şerif'te:

اَفْضَلُ الاَعْمَالِ اَلْكَسْبُ مِنَ الْحَلاَلِ

"Amellerin en faziletlisi helâl kazançtır." buyurulmuştur.

Allah'ın bütün farzlarını edâ etmek için sıhhat şarttır. Sıhhat de ancak helâl kazançla elde edilir.

Kişinin, kendisi ve ailesini doyuracak ve de varsa borcunu ödeyecek kadar kazanç sağlamak için uğraşması farzdır.

Bu sayılanlardan fazla para kazanmak için çalışmak sadaka vermek ve yardımda bulunmak maksadıyla olursa nafile namazdanüstün olur.

Rivayet edilir ki;

Hz.İsa bir gün dünyalık işlerle alâkasını kesmiş bir zahid ile karşılaştı ve ona:

- **Senin yiyeceğini kim verir?** diye sorar bunun üzerine adam:

- **Kardeşim var, yemeği o getirir,** deyince Hz. İsa tekrar:

- **Senin kardeşin ibadet olarak seni geçmiştir. Çünkü o hem ailesi için hem de ibadetle meşgul olan abisi için helâl kazanç sağlamakla meşgul.**

Helâlinden kazanmaya gayre etmek, bu davranışla övünmek için olursa haram olur fakat helâlinden giyinmek ve yemek için olursa sorun yoktur. Resulullah Efendimiz:

نِعْمَ الْمَالُ الصَّالِحُ لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ

"**İyi mal, iyi adama ne güzelde yaraşır.**" buyurmuşlardır.

Kazanç beş şekilde sağlanır diye rivayet edilmiştir;

Cihad ederek,

Ticaret yaparak,

Rençberlik yaparak,

Sanatla uğraşarak,

Dilencilik yaparak.

Kişi kendisi için kazanç sağlamaktan acizse, dilencilik yapabilir. Hadis-i şerif'te:

اَلسُّؤَالُ اٰخِرُ كَسْبِ الْعَبْدِ

"**İnsanın son kazanma şekli dilenciliktir.**" buyurulmuştur.

Hiçbir şeyi olmayıp da bütün çarelere başvurup yine de günlük nafakasını temin edemiyorsa o zaman buna müsaade edilir.

Fakat bir günlük yiyecek temin etmeye güçleri yeten kişilerin dilencilik yapmaları haramdır, caiz değildir.

Dilencilik hakkında çok büyük bir ikaz vardır. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdular:

مَنْ فَتَحَ عَلَى نَفْسِهِ بَابًا مِنَ السُّؤَالِ فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ سَبْعِينَ بَابًا مِنَ الْفَقْرِ

"Eğer kişi dilencilik yapmak için kendisine bir mazeret uydurursa yeni bir kapı açarsa, Allah onun için fakirliğe yetmiş kapı açar" denilmiştir.

İbrahim Ethem Hazretleri, bir gemiye binmiş yolculuğa çıkmışlardı. Aniden çıkan fırtına yüzünden geminin batmasına ramak kalmıştı ve gemideki insanlar İbrahim Ethem'e korktuklarını söyleyince, şu şekilde bir cevap aldılar;

- Bu fırtına şiddetli değildir, asıl şiddetli olan bir kimsenin yüzünün suyunu döküp de başkasına bir hâlini anlatan kimsenin o sıkıntılı durumuna nazaran hiçtir!

Kişi çalışarak büyük şeylere vâkıf olabilir;

Bunları şu şekilde sayabiliriz;

1- Kişi ticaretle uğraşarak çalışırsa kazancı çok olur. Toprakçılıkla uğraşırsa, doğadaki hayvan ve bilhassa kuşlara besin temin eder.

2- Kişi çalışarak vaktini boşa geçirmek gibi bir illetten kendisini korumuş olur.

3- Kişi çalıştığı için, çalıştığı vakitlerde günah işlemeye vakit bulamaz ve bu sayede birçok günahlardan kurtulmuş olur.

4- Kişi çalışarak fakirlik denilen hastalıktan kurtulur. Bahsedilen fakirlik iki çeşittir;

a- Sabırlı olan fakirler.

b- Allah'a fakirlik sebebiyle isyan edenlerdir.

Lokman (aleyhisselam) oğluna nasihatte bulunurken,

"Helâlden kazanmak fakirlikten korur. Kişi fakir olursa ona üç şey gelir. **Dininde azlık (inancı zayıflar), aklında eksiklik (akli dengesi bozulur) ve de ahlâkında eksiklik (şahsiyetini yitirir).** Bunlar kötü olmasına rağmen bunların daha da kötüleri bu gibi fakirlerle alay edenlerdir.

Ömer b. Hattab (radıyallahu anh) şöyle demiştir:

"**Kişi kazanç sağlamak için çabalamadığı sürece Allah'ım bana rızık ver diye duâ etmesin!**" buyurmuştur. Çünkü biliyorsunuz ki; gök ne altın yağdırır ne de gümüş.

Ve yine Ömer b. Hattab; Zeyd b. Seleme'ye meyvecilikle uğraşırken şöyle dediler:

"**Ey Zeyd! Bu tür işlerle elde ettiğin kazançlar gözünü tok yapar. Dinini fazlasıyla korursun ve kavminin yanında kendisine ikram edilen olursun.**"

5- Peygamberin mübarek âdet ve sünnetlerine uymak. Zira her peygamberin, bir çalışıp kazanma usulü vardır. Bizim Peygamberimiz; Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın kazancı ise cihad ve savaş ganimetidir. Hadis-i şerif'te:

مَنْ بَاتَ تَعْبًا مِنْ كَسْبِ الْحَلَالِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَبَاتَ وَاللّٰهُ رَاضٍ عَنْهُ

"**Birisi helâl kazanmak için çalıştığı işin yorgunluğuyla yatarsa, o kişiye cennete girmek vacip olur ve Allah kendisinden razı olmuş olarak yatağında yatar.**" buyurulmuştur.

Kendisi için kazanç sağlamakla ilgilenen kişi, kazanacağı şeyin rızkını etkileyeceğine inanmamalıdır. Çünkü bu rızkına sadece bir aracıdır ve kişinin rızkını yaratan, veren Allah'tır.

Mesela yemek yemekle belki de insan doymaz ama tokluğu ona veren Allah'tır.

YETMİŞ BEŞİNCİ BAB

BORÇLANMANIN ÂDÂBI

Mümin kişi bazen mali ve iktisadi sıkıntıya düşebilir. Bu durumda mümin kardeşinden borç alabilir. **Kişi ihtiyaç durumunda, din kardeşinden bu ihtiyacını gidermek için alacağı parayı, geri vermek ve ödemek niyetiyle almalıdır.**

Hadis-i şerif'te:

مَنْ اَدَانَ وَهُوَ يَنْوِى قَضَاءَهُ وُكِّلَ بِهِ مَلاَئِكَةٌ يَحْفَظُونَهُ وَيَدْعُونَ لَهُ حَتّٰى يَقْضِىَ دَيْنَهُ

"Kişi birisinden geri ödemek kaydıyla borç alırsa, Allah o kişiye bir melek görevlendirir ve o melek borç ödeninceye kadar ona duâ eder." buyurulmuştur.

Bu şekilde söz verip ölen bir kişi için Allah **"Ben onun velisiyim"** buyurmuştur. Fakat kişinin bu borcu ödemeye niyeti yoksa, Ümmet-i Muhammed'e zulüm etmiş sayılır ve altın ve gümüşün geçmediği Arasat meydanında borçlu olduğu kişiye sevaplarından alınarak verilir.

Hadis-i şerif'te:

اَلدَّيْنُ دَيْنَانِ فَمَنْ مَاتَ وَهُوَ يَنْوِى قَضَاءَهُ فَاَنَا وَلِيُّهُ وَمَنْ مَاتَ وَلاَ يَنْوِى قَضَاءَهُ فَذَلِكَ الَّذِى يُؤْخَذُ مِنْ حَسَنَاتِهِ لَيْسَ يَوْمَئِذٍ دِينَارٌ وَلاَ دِرْهَمٌ

"Kişi insanlardan ödemeye niyet ederek borç alırsa ömrü vefa etmeden ölürse ben onun velisiyim. Ödemek niyetinde olmadan borç para alıp da sonra ölürse, işte o zaman o kimsenin sevaplarından alınır, çünkü o gün ne dinar ne de dirhem vardır." buyurulmuştur. Yine hadis-i şerif'te:

مَنْ اَخَذَ اَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ اَدَاءَهَا اَدَّى اللهُ عَنْهُ وَمَنْ اَخَذَهَا يُرِيدُ اِتْلاَفَهَا اَتْلَفَهُ اللهُ

"Kim insanların parasını malını ödemek niyetiyle alırsa Allah ona ödemede yardım eder. Eğer ödememek niyetiyle alırsa Allah onu itlaf eder." buyurulmuştur.

Borçlu olan kişi, alacaklı olan iyi davranmalıdır. Eline para geçer geçmez hemen ödemelidir. Parayı ödemek için imkân bulamadığında gidip özür dilemeli ve vakit istemelidir.

Borcu vaktinden önce ödemek çok daha faziletlidir. Ama yine de borçlanmaktan kaçınmak gerekir.

Hadis-i şerif'te:

خَيْرُكُمْ اَحْسَنُكُمْ قَضَاءً وَمَهْمَا قَدَرَ عَلَى قَضَاءِ الدَّيْنِ فَلْيُبَادِرْ اِلَيْهِ وَلَوْ قَبْلَ وَقْتِهِ

"En hayırlınız, borcunu ödemekte titiz davrananlarınızdır.

Kimin borcunu ödemeye gücü yetiyorsa vaktinden öncede de olsa onu ödemekte acele etmelidir." buyurulmuştur.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'dan rivayet edilmiştir:

Bir kişinin dağlar kadar borcuda olsa bu duâyı okumaya devam ederse, Allah o borcunu ödemesinde kolaylık ihsan eder:

اَللّٰهُمَّ اكْفِنِى بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَاَغْنِنِى بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ

Allahümme ekfini bi helâlike an haramike ve ağnini bifadlike ammen sivake.

"Allah'ım, haramına saptırmadan helâlinle beni yetindir, başkasına muhtaç kılmadan fazlınla beni zengin kıl!"

Mümkün oldukça borç para almamaya gayret etmelidir. Çünkü borç kişinin üzüntüsünü artırır gece uykusuz gündüz ise zillet içinde bırakır.

Hadis-i şerif'te:

اِيَّاكُمْ وَالدَّيْنَ فَاِنَّهُ هَمٌّ بِاللَّيْلِ وَمَذَلَّةٌ بِالنَّهَارِ

"Borca girmekten sakının! Çünkü o, geceleyin insanı üzer, gündüzleri de zillet içinde bırakır." buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

YETMİŞ ALTINCI BAB

BORÇ VERMENİN ÂDÂBI

Soru: Bir kişinin borç vermesi mi yoksa sadaka vermesimi daha hayırlıdır?

Cevap: Borç vermek daha hayırlıdır! denilmiştir

Bir zenginin herhangi bir ihtiyacını karşılamayı kişi kendisine ganimet bilmelidir. Çünkü zenginler bazen müşkül duruma düşseler de, isteyemezler. Bu şekilde zor duruma düşmüş bir zengine bir dirhem borç vermek, herhangi bir fakire yetmiş dirhem sadaka vermekten daha faziletlidir. Çünkü sadaka verdiğin kişi bazen ihtiyaç sahibi olmayabilir. Fakat borç para isteyen insan sıkıntıdadır ve o nedenle kapına gelmiştir.

Ödünç bir şey istemek daima güç ve sıkıntı vericidir. Bu yüzden borç vermek sadakadan hayırlıdır evlâdır.

Hadis-i şerif'te: "**Ödünç vermek sadakadan hayırlıdır!**" buyurulmuştur. Başka bir hadiste:

"Miraca çıktığım gece, cennetin kapısının üzerinde, sadaka on katıyla borç vermekte on sekiz katıyla mükâfatlandırılacak diye yazdığını gördüm. Cibril'e bunun sebebini sorduğum-

da: Sadaka zenginin de fakirinde eline geçebilir, lâkin borç para sadece ihtiyacı olana düşer, dedi." buyurulmuştur.

Ödünç paranın fazileti hakkında Kur'ân-ı kerîm de:

مَنْ ذَالَّذِى يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ اَضْعَافًا كَثِيرَةً

"Hani kim var dişinden tırnağından artırıp Allah yolunda bir ödünç verecek, o versin de Allah da ona kat kat fazlasını versin..." (Bakara suresi-245)

Allah'a ödünç vermek, borç verilen kişiden herhangi bir hediye veya başka bir iltifat beklememektir. Verilen ödünç para Allah rızası için verilir. Bu şekilde Allah rızası için verilen şeyin karşılığı beklenmez. Bu iş karşılıksız kalmaz. Onun mükâfatını Allah kat kat verecektir.

Borç paradan bir karşılık beklenmediğini İmam-ı Azam'dan öğrenelim. İmam Azam, günlerden bir gün, alacağını istemek için, bir kişinin kapısına gidip, kapıyı çalar ve içeriden kendisine yanıt gelene kadar evin gölgesinden çekilip güneşte oturur. Onu görenler sorar:

- Neden güneşin altında oturuyorsun da, duvarın gölgesinden faydalan mıyorsun? İmam-ı Azam şöyle cevap verir:

- Ben bu evin sahibine borç para vermiştim. Onu istemeye geldim ve eğer o evin kapısında bekleyerek rahat etsem, ev sahibi beni ödüllendirmiş olur, bu da benim borç vermemden dolayı alacağım sevabı azaltır. Bundan çekiniyorum.

Kendisine borç verilen insana, borcun vakti geldikten sonra bir müddet daha süre vermelidir. Yada alacak tamamen bağışlanmalıdır.

Resulullah hadis-i şerif'te şöyle buyurmuştur:

مَنْ اَنْظَرَ مُعْصِرًا اَوْتَرَكَ لَهُ حَاسَبَهُ اللّٰهُ حِسَابًا يَسِيرًا

"Birisi, borcunu ödemeye gücü yetmeyen birisine süre verir veya borcundan vazgeçerse, Allah onu kıyamet gününde çok kolay bir hesaba çeker" buyurulmuştur.

Başka bir hadiste:

مَنْ اَقْرَضَ دَيْنًا اِلٰى اَجَلِه فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ اِلٰى اَجَلِه

"Birisi, belirli bir zamanın sonuna kadar birisine borç verse, o vakit gelene kadar amel defterine her gün için sevap yazılır." buyurulmuştur.

Borç veren kişi verdiği borcu **Allah rızası için** verdiğinden dolayı, **kefil** ve **şahit** gibi şeylerle borçluyu müşkül durumda bırakmamalıdır.

Rivayet edilir ki:

İsrail oğullarından bir kişi, birisinden bin altın borç isteyince, borç istediği kişi ona:

- "**Şahidin var mı?**" diye sormuş adam:

- "**Allah şahidimdir**" demiş, bunun üzerine borç verecek kişi:

- "**Peki kefilin var mı?**" diye sormuş adam yine:

- "**Kefilim de Allah'tır**" demiş. Adam bu sözler üzerine

- "**Bende Allah'ın kefilliği ve şahitliği olduğu için bu parayı sana veriyorum.**" demiş.

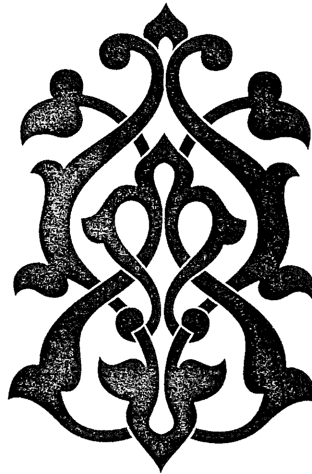
Aradan uzun zaman geçmiş ve borcun ödenme zamanı geldiğinde, borçlu adam ödemesi gereken altınları toplamış ve götürmeye hazırlanırken, deniz kenarına gelmiş. Tam bu sırada bir fırtına çıkmış, fırtına yüzünden gemiler çalışmayı durdurmuş. Adam çok şaşırmış, çünkü fırtına sebebiyle borcunun vadesi geçecekmiş, bakmış olacak gibi değil hemen bir ağacı kesmiş ve içini delip altınları içine koymuş, hâlini anlatan bir yazı koymayı da unutmamış. Sonra **"Ey Rabbim! Ben bu altınları senin şahitliğin ve kefale-**

tinle aldım, sen bu altınları yerine ulaştır" diye duâ etmiş. Tevafuk odur ki, alacaklı olan adamın hanımı evde odun kalmadığı için odun toplamak için deniz kenarına inmiş. Suyun kıyıya attığı odunları toplarken içinde altınların olduğu ağacı da alıp hanesine gelir. Odunu yardığında altınları ve içindeki yazıyı görüp kendilerine ait olduğunu anlar. Cenab-ı Hakka hamd eder.

Fırtına dindikten sonra, borçlu olan adam, yanına bin altın daha alarak, deniz yoluyla gönderdiği paranın akıbetini de merak ederek belki eline ulaşmamıştır, alacaklı olanın yanına varmış. Yanına girer girmez alacaklı şöyle demiş:

- Sen borcuna Allah'ı kefil ve şahit tuttuğun için, Allah senin borcunu bana tamamen ve eksiksiz olarak ulaştırdı, müjdeler olsun.

Buhari-i Şerif, Şir'at-ül İslâm

YETMİŞ YEDİNCİ BAB

MÜMİNLERDEN BİR ŞEY İSTEMENİN ÂDÂBI!

Mümin, Allah'a sığınarak her işine onu vekil yaparak, insanların mallarına göz dikmekten uzak durarak dimdik durmalıdır. Bu şekilde hareket edenleri Allah mükâfatlandırır ve her mahlûku onlara muhtaç eder. İnsanların elindeki mallara göz dikmek ve insanlara karşı iki yüzlü olmak ölümden bile kötüdür ve belâların en büyüğüdür. Kendisini namuslu tutan kişiyi, Allah daha da namuslandırır.

Hadis-i şerif'te:

مَنِ اسْتَعَفَّ أَعَفَّهُ اللهُ وَمَنِ اسْتَغْنَى أَغْنَاهُ اللهُ

"Namuslu olan kişiyi Allah namuslandırır. Gözü tok olanı Allah zengin eder" buyurulmuştur.

Kıyamet gününde bazıları yerlerinden kalkıp kuş gibi uçarak cennetteki yerlerine girerler. Cennette yaşamaya başlarlar. Melekler onlara şöyle sorar:

- Siz hesap, kitap ve mizan görüp sorgulandınız mı? Onlar ise:

- Biz bunları görmedik. Bunun üzerine melekler tekrar;

- Siz kimsiniz? Dünyada ne iş yaptınız? diye sorunca;

- Biz Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in ümmetindeniz, dünyada gizlice günah işlemekten uzak durup Allah'tan utandık, Allah'ın bize verdiği rızka razı olup onunla yetindik ve de insanlardan bir şey istemedik, diye cevap verirler.

Hadis-i şerif'te:

مَنْ يَتَكَفَّلَ اَنْ لاَ يَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئًا اَتَكَفَّلُ لَهُ بِالْجَنَّةِ

"Birisi, insanlardan bir şey istememek üzerine kendisine kefil olursa, ben de o kişinin cennete gireceğine kefil olurum." buyurulmuştur.

Sevban (radıyallahu anh), başkasından bir şey istememek için kendisine kefil olmuş ve, at üzerindeyken elindeki kamçısı düşse onu başkasından istemek yerine iner ve kendisi alırdı.

İnsanlardan birşey isteneceği zaman esas olan budur. Son derece iffetli ve şahsiyetli olup kimseden bir şey istememeye gayret etmelidir.

Fakat karşılanması gereken ihtiyaç kişinin gücünün üzerindeyse bunu birisine arz edip anlatmak ve **yardım istemek âdâbtandır ve bunun âdâbı şu şekilde olur.**

Yardım isteyecek kişi **önce abdest alır ve Allah rızası için iki rekât namaz kılar** ve namazın ardından yardım isteyeceği şey hususunda ilk olarak Allah'tan yardım ister. Perşembe günü olursa eğer, bunu kendisi için ganimet bilmelidir. Yani perşembe günü hacetini istemelidir. Bundan sonra, Ali imran Suresi 200 ayetini okur:

Âli İmran suresi 200. ayet-i kerîme:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اصْبِرُوا وَ صَابِرُوا وَ رَابِطُوا وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

"Ey iman edenler! Sabır edin ve sabır yarışında düşmanlarınızdan ileride olun. Sınırlarda savaşmaya hazır olun! Allahdan korkunuz ki kurtuluşa eresiniz!" ayetini okur.

Bundan sonda, **Ayet'el-Kürsi'yi, Kadir suresi**'ni (İnna enzelnahu..), **Fatiha-i şerife**'yi okur. **Salât-ı şerife** getirmeli ve soyca temiz ve salih kimselerden birisini bulup durumunu ona münasip bir lisanla anlatmalıdır.

Hadis-i şerif'te:

اُطْلُبُوا الْحَوَايِجَ اِلَى ذَوِى الرَّحْمَةِ مِنْ اُمَّتِى تُرْزَقُوا وَتَنْجَحُوا فَاِنَّ اللّٰهَ يَقُولُ رَحْمَتِى فِى ذَوِى الرَّحْمَةِ فِى عِبَادِى وَلَا تَطْلُبُوا الْحَوَايِجَ عِنْدَ الْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ فَلَا تُرْزَقُوا وَلَا تَنْجَحُوا فَاِنَّ اللّٰهَ يَقُولُ اِنَّ سَخَطِى فِيهِمْ

"Bir isteğiniz olduğunda bunu, ümmetim içerisindeki merhametli kişilerden isteyin. Bu şekilde yaparsanız isteğiniz yerine gelir. Allah, benim rahmetim, merhametli olan kullarım üzerinedir, diye buyurmuştur. İsteyeceğiniz şeyi kalpleri kararmış kişilerden istemeyiniz. Allah, benim gazabım kalpleri kararmışların üzerinedir, buyurmuştur" buyurulmuştur.

Eğer böyle hacetinizi karşılayacak salih kimseler yoksa, o zaman mürüvvet bakımından bilinen kimselere gidin, o evsaf da kimse de yoksa o zaman yüzünde nur eseri olup halkın yardımına koşan yardım edemediğinde üzülen kimseye gidip hacetini arz eylemelidir.

Bir şey istenecek kişilerin yüzlerine karşı asla onları övmeme-

li ve onlara yalakalanmamalıdır. Eğer talep ettiği şey yapılıyorsa Allah'a bunun için hamdetmelidir. O şahsa da duâ etmelidir. Eğer istediği şey olmazsa, istediği kişiyi suçlamamalı kötülememeli, sabretmelidir.

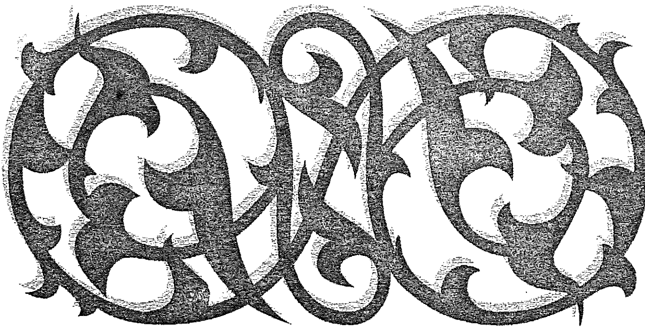
Bir kimsenin gayet müşkül bir işi olsa veya borca girse bin defa; "**Velâ havle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azîm**" derse, Cenab-ı Hakk o kimsenin müşkülini giderir.

Hadis-i şerif'te:

انَّ مَنْ عَسُرَ عَلَيْهِ اَمْرٌ وَحَمَلَ دَيْنًا فَقَالَ اَلْفَ مَرَّةٍ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ
اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِىِّ الْعَظِيمِ سَهَّلَ اللّٰهُ عَلَيْهِ ذٰلِكَ

"Bir kişi çok zor bir işe girse ve borçlansa, bin defa 'Lâ havle vela kuvvete illâ billâhil aliyyil azîm' derse Allah onun bütün işlerini kolaylaştırır." buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan

YETMİŞ SEKİZİNCİ BAB

ÂMÂ (KÖR) OLAN KİMSEYE YARDIM ETMENİN ÂDÂBI

Âmâ; Kişinin gözlerinin görmemesidir. Onun bakan gözü kapanmış olup, hissettiği şeyleri göremez. Herkesçe bilinir. Lâkin bu körlük önemli değildir. Bunun hakiki manası ise kalp gözünün kör olmasıdır. Çünkü ayette:

وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ اَعْمٰى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ اَعْمٰى وَ اَضَلُّ سَبِيلاً

"Kim bu dünyada kör olursa, (hakikatleri göremezse) ahirette de kör olur, yolu daha şaşırandır.." (İsra suresi-72) buyurulmuştur. Allah bizeri korusun!

Hadis-i şerif'te:

لَيْسَ الْاَعْمٰى مَنْ يَعْمٰى بَصَرُهُ وَاِنَّمَا الْاَعْمٰى مَنْ تَعْمٰى بَصِيرَتُهُ

"Gerçek kör, gözü görmeyen değildir, gerçek kör kalp gözü görmeyendir. Allah'tan gafil olandır" buyurulmuştur.

Gören gözün görmemesi, Allah'ın kuluna verdiği bir belâdır.

Hadis-i kudsi de:

اذا ابْتَلَيْتُ عَبْدى بِحَبِيبَتَيْهِ ثُمَّ صَبَرَ عَوَّضْتُهُ مِنْهَا الْجَنَّةَ

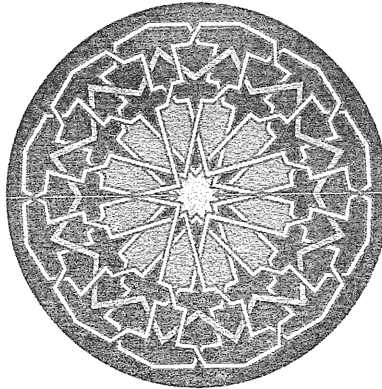
"Herhangi bir kulumu körlükle sınava tâbi tuttuğumda, o kulum bu sınava sabredip beklerse, onun iki gözlerine karşılık ona cenneti veririm." buyurulmuştur.

Başka bir kudsi hadis'te:

"Bir belâ ve zorlukla denediğim kulum eğer bunlara karşılık bana hamd ve şükrederek sabrederse, onun yeri sabretmesine karşılık olarak mutlaka cennettir." buyurulmuştur.

İşte bu hâle düşen; âmâ olan kimse sürekli yardıma muhtaç olduğundan, bir kimse bir âmâ'ya yardım etse Cenab-ı Hakk o kimseye yardım eder. Bir kimse bir âmâ'nın sol elini kendi sağ eliyle tutup onu yola götürse; böyle kaç adım götürse her adımı kadar bir kul azat etmiş kadar sevaba nail olur diye rivayet edilmiştir.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

YETMİŞ DOKUZUNCU BAB

YOLCULUĞA ÇIKMANIN ÂDÂBI

Bir mümin, yolculuk zahmetine, ailesinden ayrı kalmaya, dostlarından ayrılmaya sadece altı şey için katlanır, Bunlar;

1- Hac yapmak için,

2- Dinini yüceltmek gayesiyle cihad için,

3- İlim öğrenmek için,

4- Nefsini terbiye etmek için,

5- Kendini veya ailesini veya muhtaçlara yardım etmek gayesiyle ticaretle uğraşmak için,

6- Dinde mevcut olan fitneden kaçmak için olur.

Bu altı sebebin tümü de makbul ve merğubdur. Seferi mübarektir. Bunların yalnız biri için yapılan yolculukta mübarektir.

Sefer; yolculuk sözlükte, açıklık manasındadır. Bir kimse yolculuğa çıkınca her yönden açılır ve kâbileyeti gelişir, kalbi yumuşar, isyandaysa imana girer. Yolculukta birçok zorlukla beraber faydalar da vardır.

Bunları şöyle sıralayabiliriz;

1- Yolculuk yapana Allah sevgi besler. Hadis-i şerif'te bu müjde şöyle verilir:

اَحَبُّ شَيْءٍ اِلَى اللّٰهِ الْغُرَبَاءُ

"Allah Teâlâ katında en sevilen şey gariplerdir, buyurulmuştur. Bunu duyan sahabe gariplerden maksat kimdir diye sormuşlardır. Bunun üzerine Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Dinleri için hicret edenlerdir"

2- Yolculuk yapana cennet vacip olur.

Hadis-i şerif'te:

مَنْ فَرَّ بِدِينِهِ مِنْ اَرْضٍ اِلٰى اَرْضٍ وَ اِنْ كَانَ شِبْرًا اِسْتَوْجَبَتْ
لَهُ الْجَنَّةُ وَكَانَ رَفِيقَ اِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلاَمُ

"Bir kişi dini için bir yerden bir yere gitse, gittiği yer bir karış bile olmasa, o kişiye cennet vacip olur. Cennette İbrahim ve Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'e komşu olur" buyurulmuştur.

3- Kişinin rızkı genişler ve sıhhati iyileşir. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

سَافِرُوا تَصِحُّوا

"Yolculuk yapın ki, sıhhate kavuşasınız!"

4- Yolcu devamlı surette Allah'ın gözetimi ve himayesi altındadır. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

عَلَيْكُمْ بِالسَّفَرِ فَاِنَّ الْمُسَافِرَ فِى عَوْنِ اللهِ تَعَالٰى رَاكِبًا اَوْ مَاشِيًا

"Yolculuk yapmalısınız. Zira yolcu, ister binerek ister yaya yolculuk yapsın, daima Allah'ın himayesindedir."

Yolcu yapacak kimse için âdâb şu şekildedir:

1) Kişi yola çıkmak için pazartesi veya perşembe gününü kullanmalıdır. Çünkü bu iki günde kişinin yaptığı işler göğe çıkar ve Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a gösterilir.

2) Kişi yolculuk için bir mekândan çıkarken veya yolculuk bitiminde evine girerken iki rekât namaz kılmalıdır.

Hadis-i şerif'te:

اِذَا اَرَادَ اَحَدُكُمُ السَّفَرَ فَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ فِى بَيْتِهِ وَاِذَا رَجَعَ فَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ

"Biriniz yolculuk yapmak istediğinde evinde iki rekât namaz kılsın; döndüğü zamanda iki rekât namaz kılsın."

Ayrıca namaz bitip yola çıkarken şu duâyı üç kere okumalıdır. Bu duâ okunduğunda bir melek yolculuk bitene kadar yolcuya eşlik eder.

بِسْمِ اللهِ وَاٰمَنْتُ بِاللهِ وَاعْتَصَمْتُ بِاللهِ وَتَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللهِ الْعَلِىِّ الْعَظِيمِ

"Bismillahi veamentü billahi va'tesemtü billahi vetevekkeltü alallahi vela havle vela kuvvete illa billahil aliyyil azîm"

"Allah'ın adıyla, Allah'a iman ettim ve ona teslim oldum. Ve ona tevekkül eyledim. Yüce Allah'ın gücü her şeye yeter!"

3) Kişi yolculuğa çıkmadan önce dostları arkadaşları ve ailesiyle vedalaşmalıdır. Hadis-i şerif'te:

اِذَا اَرَادَ اَحَدُكُمْ السَّفَرَ فَلْيُوَدِّعْ اِخْوَانَهُ فَاِنَّ اللّٰهَ جَاعِلٌ لَهُ فِى دُعَائِهِمْ الْبَرَكَةَ

"Kişi yolculuğa çıkmadan evvel arkadaşlarıyla vedalaşsın, onlar onun için duâ ederlerse Allah o duâların bereketiyle onu bereketlendirir."

Ailesine ve çoluk-çocuğuna da şöyle duâ eder: "**Ben sizi emaneti zayi etmeyen Allah'u Teâlâya emanet ediyorum.**"

4) Kişi yolculuk için bir binek kullanacaksa, bu bineğe binerken ve inerken Besmele çekmelidir. Besmele'nin olmadığı binekte şeytanın olacağı söylenir.

5) Kişi yolculuğa çıkacağı zaman eğer bulabiliyorsa kendisine salih ve abid bir yol arkadaşı bulmalıdır. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuğa yol arkadaşı olmadan çıkmayı yasaklamıştır. Arkadaş sayısının dört olmasını tavsiye etmiştir. Şöyle buyurmuştur:

خَيْرُ الرُّفَقَاءِ اَرْبَعَةٌ وَكَلِمَتُهُمْ وَاحِدَةٌ

"Arkadaşlığın hayırlısı aynı sözde olan dört arkadaştır."

Bunun hikmeti şu olsa gerektir; yolculukta insanlardan birisi hastalandığında vasiyet etmek isterse eğer, bir diğerine vasiyet eder, ikisi de şahit olur. Yada cemaatle namaz kılmak isteseler biri imam biri müezzin ikisi de cemaat olurlar. Birbirlerine arkadaş olurlar. Mesela yolculukta dört kişi olsalar, birisi bir işi için bir yere gideceği zaman bir kişi de ona yardımcı olur ve diğer ikisi geride bıraktıkları eşyalara göz kulak olurlar.

Eğer üç arkadaş iseler içlerinden biri (emir) başkan olur.

Hadis-i şerif'te:

اِذَا كُنْتُمْ ثَلاَثَةً فِى سَفَرٍ فَاَمِّرُوا اَحَدَكُمْ

"Yolculuk esanasında üç kişi olursanız, aranızdan birisini yol imamı olarak seçiniz." buyurulmuştur.

Yolculuk esnasında birbirlerine arkadaşlık edenler devamlı yardımlaşmalı ve birbirlerine kol kanat germelidirler. Unuttukları şeyleri hatırlatmalı, her işlerinde birbirleriyle istişare etmelidirler.

6) Kişi ve yol arkadaşları yanlışlıkla, başka bir yola saparlarsa, yol sordukları kişi tanımadıkları biriyse onun gösterdiği yola girmemelidir. Şeytan, cin veya casus olabileceği ihtimalini göz önünde bulundurmalıdır. Hadis-i şerif'te:

اِنَّ فِى الْفَلاَةِ نَوْعًا مِنَ الْجِنِّ يُقَالُ لَهُ الْغَوْلُ لِيُضِلَّ النَّاسَ عَنِ الطَّرِيقِ وَيُهْلِكَهُمْ

"Boş ve çıkmaz çöllerde, cinlerin öyle bir çeşidi vardır ki; onlara Ğavl derler ve insanların yollarını saptırıp helâk olmalarına sebep olurlar."

Başka bir hadis'te:

"Size Ğavl denilen cinle musallat olduğunda acilen ezan okuyun!" buyurulmuştur.

7) Kişi yolculuk için gemiye binerken şu âyet-i kelimeleri okur:

بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرٰيهَا وَمُرْسٰيهَا اِنَّ رَبِّى لَغَفُورٌ رَحِيمٌ وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْاَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَالسَّمٰوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Bismillahi mecraha ve mersaha inne Rabbi legafurun rahimun, vema kaderullahe hakka kadrihi ve'l-ardu cemi'an kabzatuhu yevme'l-kıyameti ve's-semavati matviyyatun biyeminihi sübhanehu ve teâlâ amma yüşrikûn!"

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in hadisinde böyle tavsiye edilmiştir. Bu ayetleri okuyan kimse boğulmaktan kurtulur, buyurulmuştur.

8) Yolculuk esnasında yol arkadaşları ile ayrı ayrı değil de beraber konaklamalıdır. Tek başına konaklamaktan Peygemberimiz bizi alıkoymuştur. Çünkü hadis-i şerif'te:

اِنَّ تَفَرُّقَكُمْ فِى هٰذِهِ الشِّعَابِ وَالْاَوْدِيَةِ اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ

"Siz yol arkadaşlarının birbirinizden ayrı bir şekilde vadi ve köşelerde konaklamanız şeytandadır!" buyurulmuştur.

9) Yolcular gece olduğunda şu şekilde duâ etmelidir;

"Ya ardu Rabbî ve Rabbuki'l-lahu, euzü billahi min şerriki veşerrima fiyki, ve şerri madabbe aleyki vemin şerri külli esvedin veesedin vehayyetin vea'krebin vemin şerri sakini'l-beledi vemin şerri validin vema velede velehu masekene fi'l-leyli ve'n-nehari ve hüve's-semiu'l-alîm"

10) Kişi geceleyin konakladığında bir karartı görürse bundan korkmamalıdır. Mücahid (radıyallahu anh) bu konuda şöyle demiştir. **"Geceleyin karartı gördüğünde ondan korkma çünkü o senden daha çok korkar"**

11) Yolculuk esnasında yol seçmek için tereddüte düşülürse, sağ taraftaki yön tercih edilmelidir. Allah bu şekilde hareket edenlere yol gösterici adında bir melek yollar ve o onlara doğru yolu gösterir. Hadis-i şerif'te:

اِذَا اشْتَبَهَ عَلَيْكُمُ الطَّرِيقُ فَعَلَيْكُمْ بِذَاتِ الْيَمِينِ فَاِنَّ عَلَيْهَا مَلَكًا يُسَمَّى هَادِيًا

"Yol hususunda tereddüde düştüğünüzde, sağ tarafı tercih edin. Çünkü orada Hadi adında bir melek vardır."

12) Yolculuk için gidilen ülkelerin valisi yoksa ve orada fitne bulunuyorsa oraya gitmemelidir.

Ancak her şeyin Allah katından geldiğine iman eden, fitnelerin olduğu yerlere girmelerinde bir beis yoktur. Bu şekilde iman etmiş bir kimse böyle bir beldeye gittiğinde oradaki fitneyi gördükçe imanı kuvvetlenir.

Rivayet edilir ki; Abdülmelik b. Mervan ülkesindeki fitnenin verdiği zararları görüp bundan kaçmak için niyetlenmiş. Bir gece kölelerden birisini yanına alarak şehirden ayrılmış, fakat biraz yol yürüyünce halifenin uykusu gelmiş ve kölesine şöyle demiş:

-"**Benim uykum geldi, uykumu kaçıracak bir şeyler anlat**" fakat köle, halifenin hoşlanacağı türden hikâyeleri bilmediğini söylese de halife ısrar etmiş ve köle şöyle bir hikâye anlatmış:

-Tilki, arslanın huzuruna varıp şöyle demiş:

- Ben zayıfım, benden başka her vahşi hayvan ve kuştan korkuyorum, beni kendi himayene al bende biraz olsun rahat edeyim!

Arslan bu sözler üzerine tilkiyi koruması altına almış, yanında gezmesine ve rahat etmesine izin vermiş. Günün birinde tilki havada siyah bir kuş görmüş ve bunu kendisine saldıracak sanmış. Arslan ise onu teselli etmeye çalışmışsa da kuş tepelerinde gezindikçe tilkinin korkusu katlanmış. Derken tilki arslana o kadar çok sokulmuş ki en sonunda dayanamayarak arslanın sırtına çıkmış ve bunu gören kuş gökten yere doğru süzülmüş ve tilkiyi kapıvermiş. Tilki kuşun pençeleri arasında giderken;

-"**Ey koruyucuların babası! Antlaşmamıza ne oldu**" deyince, Arslan da;

-"**Benim seninle antlaşmam yeryüzünden gelecek saldırılar içindi, gökyüzünden gelecek saldırılara karşı ben bir şey yapamam, gücüm yetmez**" demiş.

Halife bu hikâyeyi duyunca hemen ülkesini terk etmekten vazgeçip tövbe etmiş. Sonra ülkesine dönünce şöyle bir beyit okumuş:

"Kaderinde yazılı olan şeyden kaçsan da, o gelip seni mutlaka yakalar"

13) Eğer yolculuk yaparken bir ülkeye ilk kez giriliyorsa o ülkenin soğanından yemek gerekir. Hadis-i şerif'te:

مَنْ اَكَلَ فَحَا اَرْضٍ لَمْ يَضُرُّهُ مَاؤُهَا

"Kim bir yerin soğanını yerse onun suyu ona zarar vermez! buyurulmuştur. Rivayet olunduğuna göre, ilk kez gidilen bir ülkenin soğanından yenilirse o ülkenin suyundan ve havasından emin olunur.

14) Kişi yolculuğu bitip de dönünce, evine girmeden önce gücü yetiyorsa kurban kesmelidir. Resulullah yolculuğa çıkıp da tekrar Medine dönünce şehre girmeden deve kurban ederdi.

15) Kişi yolculuk bittiğinde eve gece gelmemelidir, ev halkına daha önceden haber yollayıp gündüz vakti gelmelidir. Bunun hikmeti ise evin hanımının kocası için süslenmesi ve güzelleşmesidir. Peygamberimiz şöyle buyurdular:

اِذَا طَالَ اَحَدُكُمُ الْغَيْبَةَ فَلاَ يَطْرُقْ اَهْلَهُ لَيْلاً

"Birinizin evden uzaklaşması hayli uzun olursa, eve gece gelmesin!" Bu hadisin vürûdundan sonra iki kişi evlerine gece gittiler birde ne görsünler, evlerinde yabancı erkekler, hayret ettiler.

16) Kişi yolculuğu bitip de evine dönerken gezdiği yerlerden evine hediye götürmelidir. Onlara gezdiği yerlerden bir taş bile götürse hediye yerine geçer denilmiştir. Hadis-i şerif'te

اِذَا قَدِمَ اَحَدُكُمْ مِنْ سَفَرٍ فَلْيَقْدَمْ مَعَهُ بِهَدِيَّةٍ وَلَوْ يُلْقِى فِى مُخْلاَةٍ حَجَرًا

"Biriniz seferden geldiğinde çantasında bir taş da olsa hediye ile gelsin!"

SEKSENİNCİ BAB

MÜMİNLERİN BİRBİRLERİYLE OLAN İLİŞKİLERİNİN ÂDÂBI

Cenab-ı Allah'ın emirlerine ve yasaklarına uyabilmek için baş vurulacak iki şey vardır:

1- Allah'ın emirlerine itaat, (tâbi olmak).

2- Allah'ın kullarına şefkat ve merhamettir. Allah'ın kullarına nasihat ve merhamet edip, işlerine elinden geldiğince yardım etmek hiç şüphesiz nafile ibadetten hayırlıdır.

Bu konu hakkındaki âdâb şu şekilde anlatılmıştır:

1- Kişi mümin kardeşinin kederiyle kederlenmelidir ve onun sevindiği şeyle de sevinmelidir. Hadis-i şerif'te:

مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِى تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ اِذَا اشْتَكَى
بَعْضُهُ تَدَاعَى سَائِرُهُ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى

"Müminler birbirlerini sevme konusunda aynı bir beden gibidirler. Bedenin organlarından birisine bir hastalık gelse o hastalıktan dolayı bütün vücut etkilenir." buyurulmuştur.

2- İster günahkâr olsun ister abid, bütün Müslümanlara iyilik yapılmalıdır. Hadis-i şerif'te:

إِرْحَمُوا مَنْ فِي الْاَرْضِ يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ

"Eğer yeryüzündekilere merhamet ederseniz, göktekilerde size merhamet ederler!" buyurulmuştur.

3- Kişi, halkının kendisine yaptığı kötü şeyler varsa bunlara sabretmelidir. Ve de kendisine bu tür kötülükleri yapıp hakkına tecavüz edenlere hakkını bağışlamalıdır.

Tabi bunu yaparken mükâfatını Allah'tan beklemelidir. İnsanların dilleriyle yaptıkları kötülüklere sabretmek çok zordur. Allah bile insanların dilinden kötülük bulmuştur. Bu ona şirk koşarak veya ona çocuk isnat ederek olmuştur.

Musa (aleyhisselam) İsrailoğulları kendi peygamberliğine dil uzattıklarında Allah'a şu şekilde duâ etti.

"Ey Rabbim, benim sahip olmadığım özellikleri bana isnat etmemelerini senden dilerim!" Allah buna şu şekilde karşılık verdi:

"Ey Musa! Kendim için yapmadığım bir şeyi senin için nasıl yaparım!"

4- Kişi halka yardımlarda bulunmalıdır.

Hadis-i şerif'te:

مَنْ مَشَى فِي حَاجَةِ اَخِيهِ سَاعَةً مِنْ لَيْلٍ اَوْ نَهَارٍ قَضَاهَا اَوْ لَمْ يَقْضِهَا كَانَ خَيْرًا لَهُ مِنْ اعْتِكَافِ شَهْرًا

"Kim gece olsun gündüz olsun bir mümin kardeşinin bir ihtiyacını gidermesi için yardımcı olsa, o ihtiyaç giderilsin veya giderilmesin bunu yapmak kişiye bir ay itikâfa girmekten daha hayırlıdır." buyurulmuştur.

5- Kişi din kardeşinin herhangi bir zor durumunda ona yandaş olmalı ve onun sıkıntısını azaltmak için çabalamalıdır.

Bunu yapmak kişinin affedilmesine sebep olur. Hadis-i şerif'te:

اِنَّ مِنْ مُوجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ اِدْخَالُ السُّرُورِ عَلَى قَلْبِ اَخِيهِ الْمُسْلِمِ

"Bir mümin kardeşinin kalbini sevinçli kılması, o müminin mağfiret olmasının sebeplerinden biridir." buyurulmuştur.

Abdullah b. Ömer'in, Hz. Ali (radıyallahu anh)'den rivayet ettiği hadis-i şerif'te;

"Farz ibadetler ifa olduktan sonra en faziletli amel, bir müminin kalbine sevinç koymaktır." buyurulmuştur.

6- Cinayet ve kabahat sahipleri için şefaat etmektir. Kişi bir suçu olan kardeşini bağışlamalıdır yada başkasına karşı bir suç işlemişse ona şefaatçi olmalıdır. Örneğin bir adam öldürmüş bir kardeşi için, hak sahibine gidip onu affetmesini dilemek ve bu şekilde ona şefaatçi olmak gerekir. Kur'ân-ı kerim'de:

وَاَنْ تَعْفُوا اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى

"Affetmeniz takvaya daha yakındır." buyurulmuştur.

Hadis-i şerif'te:

اِشْفَعُوا اِلَيَّ لِتُؤْجَرُوا اِنِّي اُرِيدُ الْاَمْرَ فَاُخَرُّهُ كَيْ تَشْفَعُوا اِلَيَّ لِتُؤْجَرُوا

" Ashabım! Ecir ve sevaba nail olmak için bana şefaat

ediniz, çünkü ben cinayet işleyenler için onları bekletir ve cezalarını geciktiririm, bu arada gelip o kişi için şefaatçi olun!" buyurulmuştur.

Başka bir hadiste: Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem);

"Sadakanın hayırlısı, dilin verdiği sadakadır," diye buyurunca sahabeler dilin verdiği sadaka da nedir diye sorunca, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şu şekilde cevap vermiştir;

"Dilin sadakası, şefaatçi olmaktır. O şefaatle kan korunur, yani bir kişi öldürülmekten kurtulur, bir kişiye bunun için bir iyilik gelmiş ve bir kişide kötülükten kurtulmuştur."

7- Kişi din kardeşinin namusunu, her yerde korumalıdır. Hadis-i şerif'te:

مَامِنِ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَرُدُّ عَنْ عِرْضِ اَخِيهِ الْمُسْلِمِ اِلاَّ كَانَ حَقًّا عَلَى اللهِ اَنْ يَرُدَّ عَنْهُ نَارَ جَهَنَّمَ

"Kim, din kardeşinin namusuna halel getirecek bir şeyi bertaraf ederse, Allah'da ondan cehennemi bertaraf eder." buyurulmuştur.

Zira gücü, kudreti olan bir mümin, Müslüman kardeşine yardımı esirgememelidir, bu vebali büyük insanlık dışı bir hareket olur.

Başka bir hadis'te:

"Bir mümine, hakaret edilip eziyet yapılırken onun yanında olup da bunu engellemeye gücü yetmesine rağmen engellemeyen kişi, Arasat gününde Allah tarafında cennetlikler ve cehennemlikler önünde rezil edilir." buyurulmuştur.

8- Kişi kendisine zulüm eden mümin kardeşini bağışlamalıdır. Hadis-i şerif'te:

اَحَبُّ النَّاسِ اِلَى اللهِ مَنْ هُوَ اَنْفَعُ لِلنَّاسِ وَيَعْفُوا عَمَّنْ ظَلَمَهُ

"Allah katında insanların en sevileni, diğer insanlara faydalı olan ve de kendisine zulüm edeni bağışlayandır!" buyurulmuştur.

Rivayet edildiğine göre, kıyamet gününde bir kişi, kendisine dünyada zulmetmiş olan birisiyle hesaba çekilir. Zulme uğramış olan, zalimden hakkını isteyince Allah şöyle buyurur:

"Sen onu dünyada affetmiştin!" O kişi de:

"Ey Rabbim! Ben onu dünyada affetmedim, hakkımı istiyorum!" Bunun üzerine Allah şöyle buyurur:

"Sen dünyadayken, Allah'ım beni ve bütün Müslümanları bağışla diye duâ ettin. Ben de bu duâyı kabul eyledim. Seni ve bu adamı affettim. Ama istiyorsan duânı geri çevireyim." zulme uğramış olan bu sefer;

"Ey Allah'ım, ben onu affettim, sen o duâmı kabul et!" der. Bunun üzerine Allah Teâlâ ikisini de cennete girdirir.

9- Kişi bir kabahat veya kusur için özür dileyen mümin kişinin özrünü kabul etmelidir. Kişi kendisinden özür dileyen bir kimseyi bağışlarsa, Allah Teala onun günahlarını bağışlar. İmam-ı Şafiî (radıyallahu anh), Muğire b. Şe'be (radıyallahu anh)'dan: Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) diyor ki:

"Rabbim, tek bir özrün bağışlanması ile iki bin büyük günah affeder."

Hadis-i kudsi de:

اَطْلُبُ اْلعِلَّةَ كَىْ اَغْفِرَ الذِّلَّةَ

"Ben günah affetmek için bahane ararım" buyurulmuştür.

10- Kişi herkese, değeri kadar saygı göstermeli ve saygı göstermekte ileri gitmemelidir.

Hadis-i şerif'te:

مَنْ رَفَعَ اِنْسَانًا فَوْقَ قَدْرِهِ فَقَدْ اَطْغَاهُ وَاَنْسَا نَفْسَهُ وَمَنْ نَزَّلَهُ دُونَ قَدْرِهِ فَقَدْرِهِ فَقَدِ احْتَزَّ عَدَاوَتَهُ

"Birisi, diğerine lâyık olduğundan fazla saygı gösterirse, o kişi kendisini beğenir ve nefsini unutur. Bu kendisine gösterilen saygıdan dolayı kendisini o makamda sanmasından kaynaklanır ve kibirlenir." buyurulmuştur.

Rivayet olunur ki; Aişe (radıyallahu anha) yolculuk sırasında dinlenirken, bir fakir huzuruna geldi. Bunu gören Aişe (radıyallahu anha) ona biraz ekmek verilmesini istedi. Aradan fazla zaman geçmeden bu sefer de at üzerinde bir kişi daha geldi. Aişe (radıyallahu anha) bu sefer onun yan taraftaki çadıra alınıp onun için ziyafet verilmesini emretti. Bunun üzerine kölesi neden iki kişiye de farklı davrandığını sorunca şu şekilde açıkladı:

Allah herkesi bir makam üzerine indirdi, o yüzden herkese makamına göre davranmalıdır. İlk gelen fakir bir parça ekmekle mutlu olur bu onu razı eder, fakat zengin olanı bir ekmek parçasıyla göndermek bize yakışacak şey değildir.

Lâkin bir mümine gösterilen saygı onun ilminden ve dürüstülüğünden dolayı yapılıyorsa ve bunu yaparken ona ikramda bulunmak isteniyorsa yapılmasında bir sakınca yoktur.

11- Kişi, dine söz getirmemek kaydıyla her türden insanla iyi geçinmelidir. Herkese iyi davranmakta yarar vardır. Çünkü insanlar kendilerine iyi davranılmasından hoşlanırlar ve memnun kalırlar.

12- Her kavmin büyüğünü saygıyla karşılamalıdır. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) oturduğu bir sırada, Cerir b. Abdullah huzuruna girmiş ve oturacak yer bulamamıştır. Bunu gören Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) hırkasını çıkarıp sererek onun oturması için yer hazırlamıştır.

"Otur ey Cerir!" dediğinde ise Cerir gözyaşlarıyla Resulul-

lah'ın hırkasını eline alıp öptü ve gözlerine sürmüştür. Bunun üzerine Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Bir kavimden size hatırı sayılır bir kişi gelirse ona saygı gösterin!"

Başka bir hadis'te:

اِذَا اَتَاكُمْ كَرِيمُ قَوْمٍ فَاَكْرِمُوهُ وَلَوْ كَانَ كَافِرًا

"Bir kavmin saygı değer bir zatı size gelirse kâfir bile olsa ona saygı gösterin!" buyurulmuştur.

Kâfire hürmet, onun Müslüman olmasını temenni ve rica etmek niyetiyle olur. Peygamberimizin bunu kastettiği söylenmiştir.

13- Bir Müslüman, birisine zengin olduğu için yaltaklanmamalıdır.

14- Kişi, fakir müminlere karşı mütevazı olmalıdır ve onları kendisinden üstün bilmelidir.

15- Kişi, kendisinin bulunmadığı bir yerde övülse, bunu duyduğunda bunu iyi karşılamamalıdır. Eğer beğenirse bu kişinin kendisini beğenmesine sebep olur bu da şeytandandır. Çünkü şeytan kendini beğenmiş herkesten üstün görmüş ve kibire kapılmıştır. Bu nedenle huzur-u İlâhi'den kovulmuştur.

16- Kişi, kendisinden yaşlı olanlara saygı göstermelidir. Çünkü onlar Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a zaman bakımından daha yakındırlar, bu da onların daha kıdemli olmasını sağlar. Hadis-i şerif'te;

مِنْ اِجْلَالِ اللّٰهِ اِكْرَامُ ذِى الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ

"Yaşlı bir Müslüman'a saygı göstermek Allah'a olan saygıdandır." buyurulmuştur.

17- Kişi, ilim bakımından üstün olanlara ve âlimlere de saygı göstermelidir.

18- Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın soyundan gelenlere de saygı göstermek lâzımdır.

Rivayet edilir ki; Zeyd b. Sabit (radıyallahu anh) bir gün ata binerken, Abdullah b. Abbas onun atının eğerinden tutup biraz yardımcı oldu. Sonra Zeyd:

"Ey Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın amcası özür dilerim!" dedi, bunun üzerine Abdullah b. Abbas;

"Hayır özür dileme, bize yaşlılara bu şekilde saygı göstermek emredildi." dedi, Zeyd (radıyallahu anh);

"Uzatta eline bakayım" deyince Abbas (radıyallahu anh) elini uzattı ve Zeyd (radıyallahu anh) da onun elini öptü ve;

"Bize de bu şekilde Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın akrabalarına saygı göstermemiz emredildi." dedi.

19- Kişi aciz olanlara ve çocuklara da saygı göstermelidir. Hadis-i şerif'te:

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُوَقِّرْ كَبِيرَنَا وَلَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا

"Büyüklere ve küçüklere saygılı olmayan bizden değildir" buyurulmuştur.

20- Kişi, mümin olan kardeşlerine yardım etmelidir. Hadisi şerif'te:

"Zalim olsun, mazlum olsun Müslüman kardeşine yardım et" buyurulmuştur.

Mazluma yardım onu zulümden kurtararak olurken, zalime yardım ise onu yaptığı zulümden vazgeçirerek olur.

21- Saygıdeğer kişilerin, İslâm sınırlarını aşmayan kaba-

hatlerini affetmek gerekir. Hadis-i şerif'te:

اَقِيلُوا ذَوِى الْهَيْئَاتِ عَشَرَاتِهِمْ

"Allah'ın çizdiği sınırları aşmamış olan saygıdeğer kişileri affediniz!" buyurulmuştur. Başka bir hadis-i şerif'te:

اِدْرَؤُا الْحُدُودَ بِالشُّبُهَاتِ وَاَقِيلُوا الْكِرَامَ عَشَرَاتِهِمْ اِلَّا فِى حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللّٰهِ

"Şer'i cezaları şüphelerle önleyin! Saygın kişilerin hatalarını bağışlayın. Ancak Allah'ın hadlerinden bir cezayı gerektiren hususta olursa başka.."

22- Kişi verdiği sözü yerine getirmelidir. Bir şey hakkında söz vermişse veya biriyle bir mukavele yapmışsa onu mutlaka yerine getirmelidir. Ayet-i kerimede;

وَاذْكُرْ فِى الْكِتَابِ اِسْمَاعِيلَ اِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ

"Kitap'ta İsmail'den de bahset, o vaadinde sadıktı." (Meryem suresi-54)

Kişi söz verirken, o şeyi yapıp yapamayacağı hakkında Allah'ın izniyle **(İnşaallah)** demelidir. Çünkü söz verdiği işi yapıp yapamayacağını bilemez. Çünkü özür ve hastalık sebebiyle sözünü yerine getiremese de yine karşılığında sevap kazanır.

23- Kişi bir Müslüman'ın bir kusuruna şahit olduğunda bunu örtmelidir. Çünkü kim bir müminin bir kusurunu örterse Allah da ahirette onun bir kusurunu örter. Hadis-i şerif'te:

مَنْ سَتَرَ عَلٰى مُسْلِمٍ سَتَرَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى فِى الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

"Kim bir müminin ayıbını örterse Allah da onu hem dün-

ya da hem de ahirette ayıbını örter." buyurulmuştur.

24- Kişi, birileri gizlice bir şey konuştuklarında, onların konuştuklarını dinleyip etrafa yaymak için çaba sarf etmemelidir. Hadis-i şerif'te:

"Bir topluluğun sırlarını gizlice dinleyen çirkin görünür, onun bu hareketinden kimse razı olmaz, kıyamette kulaklarından kurşun akmış olarak kalkar." buyurulmuştur.

25- Kişi, düşmanlarının kendisine yaptığı kötülüğün aynısını onlara vermek için çabalamamalı aksine iyilik yapmak için uğraşmalıdır. Hadis-i şerif'te:

"İki dünyada rahat, şu iki şeye bakarak görülür, dostlara lütûf ve düşmanlara yardım etmek." buyurulmuşur.

Başka bir hadis'te:

مُدَارَاتُ النَّاسِ صَدَقَةٌ

"İnsanlara yardımcı olmak sadakadır" buyurulmuştur. Başka bir hadis'te:

اِنَّ اللّٰهَ اَمَرَنِى بِمُدَارَاتِ النَّاسِ كَمَا اَمَرَنِى بِاِقَامَةِ الْفَرَائِضِ

"Allah bana nasıl farzları yapmamı emrettiyse, insanlara yardımcı olmayı da emretti!" buyurulmuştur.

Buradaki yardım etme kelimesinin ne anlama geldiği Ebu'd-Derda (radıyallahu anh)'ya sorulunca, şöyle cevap verdi: **"Bize düşman olanlara kalbimiz buğzederken bizim onlara gülümsememizdir."**

Yine rivayet edilir ki; Hz. Aişe, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın yanındayken, birisi gelip Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın huzuruna girmek istedi, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'da yanındakilere hitaben;

"Bu kötü adamı içeri alın" buyurdu. Adam içeri girdikten sonra Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona güler yüz gösterip saygılı davrandı. Daha sonra adam gidince ona sordular:

"Ey Allah'ın Resulü, bir adam için bu şekilde kötü dediniz ve sonra ona güler yüz gösterip saygılı davrandınız. Niçin böyle yaptınız?" Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) cevaben:

"Kıyamette insanların en kötüsü, insanların onların kötülüklerinden uzak durmak için kendilerine güler yüz gösterdikleri kişilerdir." buyurmuştur.

Hz. İsa (aleyhisselam), **"Kişi zalimin bir cezasına sabredip ona aynısıyla karşılık vermezse on katı sevap kazanırsınız!"** buyurmuştur.

Yalnız hiçkimseye dini hususlarda göz yumulmaz, bu açıklamalar dünyevi işlerle ilgilidir. Dini işlerde göz yummaya **"Müdahene"** derler ki; bu kat'i haramdır.

26- Kişi devamlı olarak sakin olmaya ve Müslüman kardeşlerine karşı sinir olmamaya gayret göstermelidir.

Lokman (aleyhisselam);

"Güzel ahlâkın üç belirtisi vardır ve bunlar üç zaman da belli olurlar.

1- Kişinin sakin olup olmadığı, öfkelendiğinde.

2- Kişinin mert ve cesur olup olmadığı, savaş zamanında.

3- Kişinin yardımsever olup olmadığı ona bir işimiz düştüğünde belli olur." buyurmuştur.

27- Kişi herhangi bir Müslümanla karşılaştığında, ona nereden gelip nereye gittiğini sormamalıdır. Çünkü o adam söyleyemeceği bir yerden geliyor veya gidiyorsa onu yalan söylemeye teşvik etmiş olur.

28- Kişi devamlı kendi açıklarını görmeli ve diğer insanların açıklarını aramamalıdır. Hadis-i şerif'te:

خُصَّ الْبَلاَءُ لِمَنْ عَرَفَ اَحْوَالَ النَّاسِ وَ عَاشَ وَاسْتَرَاحَ مَنْ لَمْ يَعْرِفْهُمْ

"Zorluğun kendisi, insanların durumlarını bilmek ve öğrenmektir ama bunlardan haberdar olmayanlar kolaylık içindedir." buyurulmuştur.

29- Kişi, olabildiğince halktan uzak yaşamalıdır. Bunun sebebi yalnızlıkta **izzet**, kalabalıkta **zillet** olmasıdır.

30- Dünyalık birçok istek için, başkalarının yanına gidip onlara yalvarmamak gerekir. Hadis-i şerif'te:

لاَتَرْفَعُوا اَقْدَامَكُمْ اِلٰى مَنْ لاَيَعْرِفُ اَقْدَارَكُمْ

"Kadrinizi, kıymetinizi bilmeyenlerin yanına (kapılarına) ayaklarınızı kaldırıp girmeyin." buyurulmuştur.

31- Kişi, kendine iyilik veya kötülük yapanlara iyilikle karşılık vermelidir.

32- Kişi, insanlarla kendisini din ve dünya bakımından kıyasa tâbi tutmalıdır. Hadis-i şerif'te:

خَصْلَتَانِ مَنْ كَانَتَا فِيهِ كَتَبَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى شَاكِرًا صَابِرًا وَمَنْ لَمْ تَكُونَا فِيهِ لَمْ يَكْتُبْهُ اللّٰهُ تَعَالٰى شَاكِرًا وَلاَ صَابِرًا مَنْ نَظَرَ فِى دِينِهِ اِلٰى مَنْ هُوَ فَوْقَهُ فَاقْتَدٰى بِهِ وَنَظَرَ فِى دُنْيَاهُ اِلٰى مَنْ هُوَ دُونَهُ فَحَمِدَ اللّٰهَ عَلٰى مَا فَضَّلَهُ اللّٰهُ فِيهِ

"Kim de şu iki özellik olursa o hem şükredenlerin hem de sabredenlerin grubuna yazılır. İlki, dini işlerde kendisinden yu-

karıdaki insanlara bakıp onlara uymakla, ikincisi dünyalık işlerde kendinden aşağıdaki insanlara bakıp elindekilere şükretmek." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

لَنْ يَزَالَ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَاتَبَايَنُوا وَتَفَاوَتُوا فَاذَا تَسَاوَوْا هَلَكُوا

"İnsanlar birbirlerine eşit olmayıp birbirlerinden yukarı veya aşağıda olurlarsa iyilik yapmakta geri kalmazlar, fakat her işlerinde eşit olurlarsa helâk olurlar." buyurulmuştur.

33- Kişi, kimseyi korkutmamalıdır. Aksine gönüllere ferahlık vermeye çalışmalıdır, teselli etmek için uğraşmalıdır.

Hadis-i şerif'te:

لَايَحِلُّ لِمُسْلِمٍ اَنْ يُرَوِّعَ مُسْلِمًا وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ اَنْ يُشِيرَ اِلَى اَخِيهِ بِنَظْرَةٍ يُؤْذِيهِ

"Müminin başka birini korkutması helal değildir. Mümine eziyet verecek şekilde bakmakta helâl değildir." buyurulmuştur.

34- Kişi kendisinden yaşça büyük olanları gördüğünde; "Bunlar Allah'a benden daha fazla ibadet ettiler bu sebeple benden üstündürler" demelidir, **yada kendisinden yaşça genç olanları gördüğünde;** "Bunlar Allah'a benden daha az isyan ettiler bu yüzden benden üstündürler" demelidir.

35- Kişi zulüm edenlere zulüm yapmaları hususunda yardım etmemelidir. Çünkü ona yardım ederse o zalim yine ona da zulmedecektir. Hadis-i şerif'te:

مَنْ اَعَانَ ظَالِمًا سَلَّطَهُ اللهُ عَلَيْهِ

"Kim bir zalime yardım ederse Allah onu başına musallat

eder." buyurulmuştur.

Terzilerden birisi Abdullah b. el-Mübarek'e şöyle sordu:

"Zalimlerin elbiselerini dikiyorum, onlara yardım etmiş olur muyum?" Abdullah şu şekilde cevap verdi:

"Senin onun elbisesini dikmen için ipliği sana satan adamda sende zalimsiniz"

36- Kişi her zaman merhametli olmalıdır. Hadis-i şerif'te:

لَا يَسْتَكْمِلُ الْعَبْدُ الْاِيمَانَ حَتّٰى يَكُونَ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ الْاِنْفَاقُ مِنَ الْاِقْتَارِ وَالْاِنْصَافُ مِنْ نَفْسِهِ وَبَذْلُ السَّلَامِ

"Birinizde şu üç şey olmadıkça iman etmiş olmazsınız! Kendisi için yetecek kadar olmamasına karşın sadaka vermek, her durumda merhameti elden bırakmamak, her kime rastlarsa selâm vermek." buyurulmuştur.

37- Kişi, birisine bir konu hakkında öğüt vermek istediğinde onu bir kenara çekmeli ve gizlice öğüt vermelidir. İnsanların içinde birisine öğüt verilmemelidir. Lâkin eğer öğüt verilecekse yumuşak konuşmalı ve yapılan hatayı kimin yaptığı söylenmemeli sadece yapılan işin kötülüğünden bahsetmelidir.

Bu vesileyle yaptığı işin fenalığını dolaylı olarak anlatmak gerekir. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kimseyi uyarmak istediğinde "**Ne oluyor o insanlara ki, böyle işlerde bulunurlar**" diyerek umumi ikazda bulunurdu.

38- Kişi her zaman salih insanlarla konuşmaya gayret etmelidir. Hadis-i şerif'te:

لَا تُصَاحِبْ اِلَّا مُؤْمِنًا وَلَا يَأْكُلْ طَعَامَكَ اِلَّا تَقِيٌّ

"Ancak müminlerle arkadaşlık yap, yemeğinden sadece

Allah'tan korkanlar (müttakiler) yesin!" buyurulmuştur.

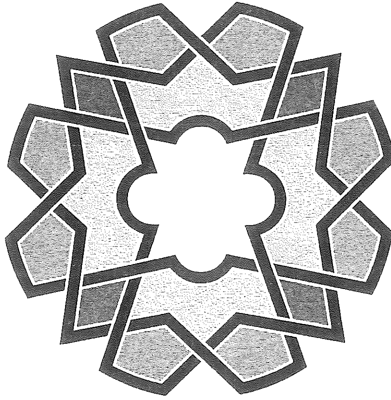
Başka bir hadis-i şerif'te:

اَلْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ اَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ

"Kişi arkadaşının dini üzerinedir! Bir kişinin nasıl biri olduğunu öğrenmek isterseniz arkadaşına bakın!" buyurulmuştur.

39- Kişi, başka bir yere veya ülkeye gitmiş bir mümin kardeşine mektup yazmalı onunla haberleşmeli ve ona memlekette ki, ailesi çoluk çocuğu hakkında haberler vermelidir.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

SEKSEN BİRİNCİ BAB

BİR YERDE OTURMANIN (MECLİSİN) ÂDÂBI

Müminler birbirleriyle sohbet etmek ve dertleşmek için bir araya geldiklerinde meclis âdâbına riayet etmeleri gerekir. **Bir yerde oturup sohbet etmenin âdâbı şunlardır;**

1- Meclislerde âlimler en ön taraflara oturtulmalıdır. Onların arkasına âlim olmayan yaşlılar ve onların arkasına gençler oturmalıdır.

2- Bir yerde oturulacağı zaman kıbleye doğru oturmaya gayret edilmelidir. Hadis-i şerif'te:

خَيْرُ الْمَجَالِسِ مَااسْتُقْبِلَ الْقِبْلَةُ

"Oturacak yerlerinizin en hayırlısı, kıbleye karşı olanlardır" buyurulmuştur.

3- Oturulan yere biri gelip, oturan birisine doğru yönelse, o kişi gelene yer açıp onu oturtmalıdır.

4- Bir meclise gidildiğinde, izin almadan iki kişinin arası-

na girip oturmamalıdır. Eğer aralarında gizli bir şey konuşuyorlarsa, onların bu konuşmasını engellemek olacağı için hata yapılmış olur. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu;

لاَيَحِلُّ لِرَجُلٍ اَنْ يُفَرِّقَ بَيْنَ الاِثْنَيْنِ الاَّ بِاِذْنِهِمَا

"Kişiye, iki kişinin arasına izinleri olmadan oturması helâl olmaz!"

5- Kişi bir meclise gittiğinde eğer oradakiler halka şeklindeyseler, o halkanın ortasına oturmamalıdır. Hadis-i şerif'te:

مَلْعُونٌ عَلَى لِسَانِ مُحَمَّدٍ مَنْ قَعَدَ وَسَطَ الْحَلْقَةِ

"Halkanın ortasına oturan kişi, Muhammed'in diliyle lânetlidir" buyurulmuştur.

6- Kişi bir meclise gttiğinde eğer kendisine oturabileceği bir yer gösterilmezse, kimseyi zahmete sokup rahatsız etmeden kendisi boş bir yer bulup oraya oturmalıdır. Hadis-i şerif'te;

اذَا انْتَهَى اَحَدُكُمْ اِلَى الْمَجَالِسِ فَاِنْ وُسِّعَ لَهُ فَلْيَجْلِسْ وَاِلاَّ فَلْيَنْظُرْ اِلَى اَوْسَعِ مَكَانٍ يَرَاهُ فَلْيَجْلِسْ فِيهِ

"Biriniz bir meclise geldiği vakit, kendisine yer açılıp gösterilirse otursun, aksi hâlde daha geniş bir yer bakıp oraya otursun." buyurulmuştur.

7- Kişi, meclise gelen birisine saygı göstermek için kalkıp yerini ona vermek isterse, gelen buraya oturmamalıdır, çünkü bu yasaklanmıştır.

8- Kişi meclise giderken baş köşede oturmayı istememelidir. Ona oturmak için neresi gösterilirse oraya oturup buna razı olmalıdır.

9- Güneş ve gölgenin aynı anda vurduğu yerlere oturmamalıdır. Bu şekilde ki yerlerin şeytanın meskeni olduğu rivayet edilmiştir.

10- Bir mecliste bulunanlar, bitişik sık oturmalıdır. Çünkü bitişik oturmak kaynaşmaya sebep olur. Sahabeler bir mecliste ayrı ayrı otururken Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları gördü ve şöyle dedi:

مَالِى اَرَاكُمْ عِزِينَ لاَ يَجْمَعُكُمْ مَجْلِسٌ وَاحِدٌ

"Size ne oluyor da, aynı yerde ayrı oturuyorsunuz!" buyurmuşlardı. Peygamberimiz dağınık oturmayı yasaklamıştır.

11- Fakir olanlar âlimlerin sohbet meclislerinde bulunmayı kendileri için ganimet bilmelidirler.

12- Kişi, mecliste konuşulanların açıklanması istenmeyenleri kimseye anlatmamalıdır. Bu o meclisin hakkıdır ve bu hak gözetilmelidir. İfşa edilmesi haramdır. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdular:

اِنَّمَا يَتَجَالَسَانِ الْمُجَالِسَانِ بِاَمَانَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى فَلاَ يَحِلُّ لاَحَدِهِمَا اَنْ يَفْشِىَ عَلَى اَخِيهِ مَايُكْرَهُ افْشَاؤُهُ وَلاَيُفْشِى سِرَّ اَخِيهِ فَاِنَّهُ مِنَ الْخِيَانَةِ

"İki kişinin bir arada oturdukları meclis Allah'ın emanetidir. Birinin diğer Müslüman kardeşinin hoşlanmadığı sözler ifşa etmesi helâl olmaz. Kardeşinin sırrını katiyen ifşa etmez. Çünkü bu hıyanet sayılır."

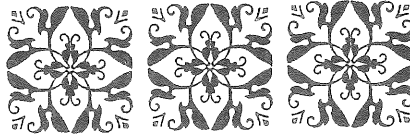
13- Herhangi bir sohbet meclisinde, iki kişi kendi aralarında konuşmamalıdır. Bu oradaki sohbete hakaret olur.

14- Bir ihtiyaç sebebiyle sohbet meclisinden çıkmak istenirse, çıkmak isteyen yanındakinden izin almalıdır. İhtiyacını giderdiğinde aynı yerine oturur.

15- Bir sohbet meclisinde bir takım cemaat otururlarken, oraya yeni gelenlere hürmet etmek ve ayağa kalkıp yer göstermek güler yüzle karşılamak gerekir.

16- Sohbet meclisinde, bir kişinin üzerinde onu utandıracak bir şey varsa onu almalı ve o kişiye gösterip atmalıdır. Kendisine bu şekilde yapılan kişi de "**İyilik buldum**" demelidir.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

SEKSEN İKİNCİ BAB

KONUŞMANIN ÂDÂBI

Susmak, saadetin on parçasından dokuzudur! Yani mümi-nin ahlâkında en faziletli ve makbul olanı zaruri hâller dışında sü-kût etmektir, saadet on parçadan oluşur ve bunun dokuz parçası susmak son birtanesi de konuşmakla olur.

Hz. İsa (aleyhisselam)'a;

"Ey İsa! Bizi cennete götürecek bir şey tavsiye et" dediler, Hz. İsa (aleyhisselam)'da onlara;

"Sonsuza kadar susup hiç konuşmayın!" buyurdu. Bunun üzerine soranlar dediler ki;

"Konuşmadan nasıl yaşayacağız?" Hz. İsa;

"Konuşun fakat sadece iyilik konuşun" buyurdular. Sükût etmek gıybet ve boş sözden uzak durup onları telaffuz etmemektir. Nitekim;

اَلسُّكُوتُ حِكْمَةٌ

"Sükût serâbâ hikmettir." buyurulmuştur.

Lokman (aleyhisselam), Davud (aleyhisselam)'u zırh yaparken görünce, soru soracakken sustu. Davud (aleyhisselam) zırhı bitirip üzerine giyince, Lokman (aleyhisselam) şöyle dedi: **"Savaşda kuşanmak için ne güzel bir gömlek."**

Konuşmanın birçok âdâbı vardır, şöyle sıralayabiliriz:

1- Kişi konuşmaya başlamadan önce besmele çekmeli ve hamd etmelidir.

2- Kişi konuşmasına ara verdiğinde salâvat getirmelidir.

3- Kişi konuştuğu konuyu herkesin anlayabileceği şekilde anlatmaya gayret göstermelidir. Şaşalı konuştuğunu göstermek için anlaşılmayan sözcükler kullanmak kibirdir. Hadis-i şerif'te:

اِنَّ اَبْغَضَكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا اَلثَّرْثَارُونَ الْمُتَفَيْقِهُونَ الْمُتَشَدِّقُونَ

"Konuşma yapılan toplantılarınızın bana en kötü görüneni, konuşmanın uzatıldığı ve anlaşılmaz kelimelerle kibirlenildiği toplantılardır." buyurulmuştur.

4- Kişi konuşurken acele etmemeli, yavaş ve tane tane konuşmalıdır. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) konuşurken bir kişi onun kelimelerini saymaya kalksa bunu yapabilirdi.

5- Kişi konuşurken, kâfiyeli, uygun ve düzgün konuşabilmek için kendisini sıkmamalıdır. Hadis-i şerif'te:

اَنَا وَاَتْقِيَاءُ اُمَّتِي بُرَآءُ مِنَ التَّكَلُّفِ

"Ümmetimin, Allah'tan en çok korkanları konuşurken kendisini sıkmayanlarıdır" buyurulmuştur.

6- Kişi konuşurken söyleyeceği şey aklına gelmezse salâvat getirmelidir. Bu hatırlamasına vesile olur.

7- Kişi konuşurken bir şeyi unutmamak isterse, "El ham-

du lillahi müzekkiri'l-Hayri ve failihi" duâsını devamlı okumaya gayret etmelidir.

8- Kişi konuşmasında ileride yapabileceği yada yapmayı vaad edeceği bir şeyi söyleyecekse söylediği sözün sonunda mutlaka İnşaallah (Allah'ın izniyle) **demelidir.** Kur'ân'da:

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ اِنّ۪ي فَاعِلٌ ذٰلِكَ غَدًا اِلَّا اَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ

"Hiçbir şey için, ben bunu mutlaka yapacağım deme, sadece, İnşaallah (Allah izin verirse) yapacağım de." (Kehf suresi-23)

9- Kişi konuşurken, kendisine zararlı olacak şeyleri söylememelidir.

Örneğin: "**Eğer yalan söylüyorsam kör olayım, şu yerden ölüm çıksın gibi**" ifadeler kullanmamalıdır. Çünkü "**Belâ dilden gelir**" buyurulmuştur.

Rivayet edilir ki; Hazret-i Yakub (aleyhisselam)'un çocuklarına: "**Onu bir kurtun yemesinden korkarım**" dediği için bu sözü red olunmayıp Hz. Yusuf (aleyhisselam) hakkındaki olay meydana gelmiştir.

10- Kişi konuşurken tehlikeli de olsa, hep doğruyu söylemelidir. Ömer b. Ubeyid'den rivayet olunduğuna göre, şu dört şey dinde kemale erdirir.

1- İnsanların elindeki mala göz dikmemek,

2- Kendisine yapılan eziyetlere sabır göstermek,

3- Kendisi için sevdiği şeyi din kardeşi içinde sevmek,

4- Doğru olmaya devam etmek. Nitekim; "**Kurtuluş doğrulukta, helâk ise yalandadır**" buyurulmuştur.

11- Kişi konuşurken hapşırırsa bunu kendisi için bir ganimet kabul etmelidir.

Hadis-i şerif'te:

اَلْعَطْسَةُ عِنْدَ الْحَدِيثِ شَاهِدٌ عَدْلٌ

"Konuşurken aksırmak, konuşma için adaletli bir şahittir." buyurulmuştur.

Lâkin iki kimsenin arasını bulmak için söylenen sözler, iki eşi olan kişinin aralarını düzeltmek için ve harpteki aldatmacalar yalan dahi olsa söylemek caizdir. Peygamberimiz bir hadisinde;

"Sizi neden pervanenin ateşin etrafında üşüştüğü gibi yalana üşüşmüş görüyorum. İyi biliniz ki; her yalan kayda alınıp yazılmaktadır. Yalnız kişinin harpte yalan söylemesi müstesna... Harp bir aldatmacadır. Bir de aralarında dargınlık olan iki kişiyi barıştırmak için söylenen yalan, kadını hoşnut tutmak için söylenen yalan müstesna."

Kişinin işlediği kötü şeyler, günahlar hakkında, pişmanlık duyarak gizliliğe riayet edip inkâr etmesi de yalan sayılmaz.

Çünkü hayâsızlığı işlemek günah olduğu gibi açığa çıkarmakta ayrı bir günahtır. Hadis-i şerif'te:

مَنِ ارْتَكَبَ شَيْئًا مِنْ هَذِهِ الْقَاذُورَاتِ فَلْيَسْتَتِرْ

"Kim bu kirlilikten bir şeyi irtikap ederse açığa vurmasın gizlesin." buyurulmuştur.

12- Kişi konuşurken, kimseyle atışmamalı, iddiaya girmemelidir.

Hadis-i şerif'te:

مَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَهُوَ مُحِقٌّ بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ فِي الْجَنَّةِ الْاَعْلَى

"Kendisi haklı olmasına rağmen tartışmayı bırakan kişi için Allah cennete bir saray yaptırır." buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif:

وَمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَهُوَ مُبْطِلٌ بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ فِي رَبْضِ الْجَنَّةِ

"Haksızken tartışmayı bırakan birisi için Allah cennette bir ev yaptırır" buyurulmuştur.

Başka bir hadis'te:

"Haklıyken tartışmayı terk etmeyen kişinin imanı kemale ermemiştir." buyurulmuştur.

Çünkü mücadele hakkında:

"**Bu sapıklık ve düşmanlığın anahtarıdır.**" buyurulmuştur.

13- Kişi dilini söylenmesi ayıp olan şeyleri söylemeye alıştırmamalıdır. Hadis-i şerif'te:

اِيَّاكُمْ وَالْفُحْشَ وَالتَّفَحُّشَ

"Kötü olan şeyleri yapmaktan ve söylemekten uzak durun" buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلاَ بِاللَّعَّانِ وَلاَ الْفَاحِشِ وَلاَ الْبَغِيِّ

"Bir müminin, iftira, lânet, küfür, hayâsızlık gibi şeyler ağzından çıkmaz, çünkü bunlar mümine yakışmaz." buyurulmuştur. Bu çirkin vasıflar gerçek Müslüman'a yakışmaz.

Rivayet edilir ki; Hz. İsa (aleyhisselam) yolda giderken bir domuz gördü, ona **"Selâmetle git"** dedi, Havarileri domuza niçin bu şekilde iltifat ettiğini sorunca, **"Dilim kötü sözlere alışmasın diye söyledim"** cevabını verdi. Yine havariler köpek leşi görünce ne kadar çirkin olduğunu söylerler. Hz. İsa (aleyhisselam) "**Ama dişleri pek beyaz, ne kadar güzel ve beyaz dişleri var!**"

Bu vesileyle müminler hakkında konuşurken onların kötü ta-

raflarını değilde iyi yönlerini konuşmalıdır. Kişi böyle yaparsa hem hüsn-ü zanda bulunmuş hem de dilini kötüye alıştırmamış olur.

14- Bir kişiyi, sen şöyle yaptın, böyle ettin diye kötülememelidir. Bunun sebebi o adamın bu kötülükleri yaptıktan sonra pişman olup tövbe etmiş olabileceğidir. Ve bu kişiyi kötüleyen insanında bu insanı kötülemesi sebebiyle aynı duruma düşmesi ihtimaldir. Hadis-i şerif'te:

مَنْ عَيَّرَ اَخَاهُ بِذَنْبٍ قَدْتَابَ مِنْهُ لَمْ يَمُتْ حَتّٰى يَعْمَلَهُ

"Kim, kardeşini tövbe ettiği ve pişman olduğu bir hatası için ayıplar ve kötülerse, aynı şeyi yapmadan ölmez!" buyurulmuştur.

15- Kişi, hiçkimseyi yüzüne karşı övmemelidir. Övdüğü kişinin kibirlenmesinden ve kendini beğenmesinden korkulur. Hadis-i şerif'te:

اِذَا رَاَيْتُمُ الْمَدَّاحِينَ فَاحْثُوا فِي وُجُوهِهِمُ التُّرَابَ

"İnsanları yüzlerine karşı övenleri gördüğünüzde, onların yüzlerine toprak atınız" buyurulmuştur.

Yani onlara bir şey vermeyin onlar dünyalık elde etmek için böyle dalkavukluk yaparlar, bir şey verildiğinde ümitlerini kesip savuşurlar.

Yahut biraz bir şey veriniz ki sizde gurur ve kibire sebep olmasınlar demektir. Toprak saçmaktan mana ise "Beni boşuna övme, ben topraktan yaratılmış basit bir kimseyim" demektir.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem):

اَنَا عَبْدُ اللهِ اَرْجُوهُ وَ اَخَافُهُ فَلَا تُطْرُونِي كَمَا اَطْرَتِ النَّصَارٰى عِيسَى بْنَ مَرْيَمَ

"Ben de Allah'ın kuluyum, hem korkar hem de ondan isterim, sizler beni, Hıristiyanların İsa'yı övdükleri gibi övmeyin." buyurmuşlardır.

Bazen birileri Allah'ın Resulünü yüzüne karşı överlerdi o zaman şöyle buyururdu: **"Allah'ım! Beni onların zannetiklerinden daha hayırlı kıl, onların bilmediklerini de benden affet!"**

Hz. Ömer (radıyallahu anh) kendisini öven bir adama:

"Beni de kendini de helâk mı etmek istiyorsun?" dedi.

Övgü konusunda, şaka yoluyla takılmakta herhangi bir sakınca yoktur. Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a yaşlı bir kadın gelip: **"Ey Allah'ın Resulü ben cenneti istiyorum!"** dedi, Resulullah'da; **"Yaşlılar cennete giremez."** buyurdular. Bunun üzerine kadın üzüldü. Aişe validemiz de kadının üzüldüğünü Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a beyan edince şu ayeti okudu:

اِنَّا اَنْشَأْنَاهُنَّ اِنْشَآءً فَجَعَلْنَاهُنَّ اَبْكَارًا عُرُبًا اَتْرَابًا

"Şüphesiz ki, yeryüzündeyken yaşlanmış kadınları gençleştirip, cennette öyle yaratırız" (Vakıa suresi-35)

Yine bir gün Enes b. Malik (radıyallahu anh)'e Resulullah şöyle hitap etti: **"Ey iki kulaklı!"** Bunu söylerken Resulullah onun ne kadar zeki olduğunu kastetmişlerdi.

Abdullah b. Abbas, sohbet ettiği yerde üzülmüş insanlar görünce; **"İnsanların kalplerine ferahlık ve mutluluk verecek şeyler konuşun"** buyururdu.

Ali (radıyallahu anh); **"İnsanların kalplerinin ferahlaması için uğraşın. Çünkü onlar olmazsa üzüntü kalplerde yer edinir"** buyurmuştur.

İbn-i Uyeyne (radıyallahu anh)'nin sözü; **"Malâyâni** (çirkin söz) **karıştırmamak, her sözü yerinde sarf etmek, kimseyi rencide etmemek şartıyla lâtife yapmak sünnettir!"**

Hadis-i şerif'te:

اَلسُّكُوتُ سَيِّدُ الْاَخْلَاقِ وَمَنْ مَزَحَ اُسْتُخِفَّ بِهِ

"Susmasını bilmek, ahlâkın en üstünüdür, kim her zaman şaka yaparsa, insanlar onu ciddiye almazlar, devamlı alay ederler" buyurulmuştur.

16- Kişi konuşurken âdâb kurallarını gözetmelidir. Bir kişi, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın yanına gelip:

"Kim Allah'a ve elçisine itaat ederse kurtulur. Kim de bu ikisine isyan ederse delâlettedir." deyince, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona:

"Allah ve Resulüne -bu ikisi- diye hitap eden kişi ne kadar kötü bir konuşmacıdır!" buyurmuşlardır.

Rivayet edilirki; Bir gün Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) Abbas b. Abdulmuttalib'e:

"Sen mi daha büyüksün yoksa ben mi?" diye sordu, fakat Abbas;

"Sen benden hayırlısın, benimse yaşım ileridedir!" dedi. Abbas (radıyallahu anh) ben büyüğüm demediği gibi, benim yaşım fazladır dememiştir, burada âdâbı gözetmiştir.

17- Kişi, ülkenin ileri gelenleriyle konuşurken sesini onlara karşı yükseltmemelidir, ayeti kerime de Peygamberimize yüksek sesle konuşmamaları şu şekilde ikaz edilmiştir:

وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ

"Ona bir şey söylerken, aranızda konuştuğunuz gibi, yüksek sesle söylemeyin!" (Hücürat suresi-2) Bu ayet-i kerime inince Ebubekir hazretleri, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a bir şey söyleyeceği zaman, sanki gizli bir şey söylüyormuş gibi davra-

nır ve o şekilde sessiz söylerdi.

18- Kişi başına gelen herhangi bir kötü olayı, içinde bulunduğu zamana yormamalıdır. Örneğin: Zaman böyle istedi, zaman bizi bu şekilde yaptı gibi şeyler söylenilmemelidir. Çünkü olmuş ve olacak her şeyin kaderi Allah tarafından tayin edilir bunda herhangi bir ortağı yoktur. Hadis-i kudsi de:

"Ey Âdemoğlu, olan her şey benim istememle olur, onlara küfretmeniz bana küfretmeniz gibidir." buyurulmuştur

Hadis-i şerif'te: **"Bir şeyi zamana yormayın ve ona küfretmeyin, çünkü her olayı Allah yaratır, onu insanlara veren Allah'tır!"** buyurulmuştur.

İnsanların "**Ah şu felek yok mu?**", "**Felek belimi büktü**", "**Felekden şikâyetçiyim**" gibi sözler hatadır. Eğer felek'ten murat Allah-u Teâlâ ise Esma'ül-Hüsna'da böyle isim yoktur. Eğer bundan gökler kastediliyorsa, gökler halık değil mahlûktur, bir şey yapmaya güçleri yoktur. Bu nedenle böyle mecazi sözler kullanılmamalıdır.

19- Kişi konuşurken hep iyiye yorumlanacak sözler söylemeleye özen göstermelidir. Örneğin; Havanın neminden gökte beliren duruma kavsi-kazeh, dememelidir. Çünke kazeh şeytan adıdır. Baş parmağın yanındaki işaret parmağına sebbabe parmağı dememelidir. Çünki sebbabe; seb kelimesinden türemiştir ve sövmek manasınadır.

Bazen insana bir uyuşukluk çöker; o zaman, bugün bende bir murdarlık var dememelidir. Tabiatımda bir değişme hâsıl oldu, halsizim gibi sözler söylememelidir.

Ömer (radıyallahu anh) bir ateşin etrafını sarmış ve sohbet eden kişileri görünce şöyle dedi:

"Ey ışık ehli!" Buradaki inceliği onlara ateş ehli dememesidir. Bunun sebebi de ateş cehennem için kullanılır.

20- Kişi, kardeşinin kendisine söylediği bir sırrı, emanet

kabul edip kimseye söylememelidir. Eğer söylerse emanete ihanet etmiş olur. Hadis-i şerif'te:

اَلْحَدِيثُ بَيْنَكُمْ اَمَانَةٌ

"Aranızda koştuğunuz şeyler emanettir" buyurulmuştur.

"İyilerin göğüsleri sırların kabirleridir" diye rivayet olmuştur. O nedenle söylenen sözleri sırrı tutmalıdır.

21- Kişi, konuşurken karşısındaki herkese iyi gözle bakmalıdır. Bunun sebebi, bir mümin hakkında yüz ihtimal olsa bunlardan doksan dokuzu kötülüğü bir tanesi iyiliği delâlet etse, onun iyi olduğuna kanaat getirilir. Hadis-i şerif'te:

اِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَاِنَّ الظَّنَّ اَكْذَبُ الْحَدِيثِ

"Kötü gözle bakmayı sizlere yasakladım, su-i zan (kötü gözle bakmak) ve yalan kadar kötü bir şey yoktur." buyurulmuştur.

22- Kişi normalden fazla gülmekten uzak durmaya çalışmalı bundan sakınmalıdır. Ziyade gülmek kalbi öldürür. Hadis-i şerif'te;

اَلضِّحْكُ يُمِيتُ الْقَلْبَ

"Gülmek kalbi öldürür" buyurulmuştur.

Müminlerin Emiri, Ömer b. Hattab (radıyallahu anh): **"Bir kimse çok gülerse, insanların ona olan sevgisi azalır, kişi eğer çok şaka yaparsa, insanlar onu hafif görür, alaya alırlar!"** buyurmuştur.

Hayret edilecek bir durum yoksa gülmemelidir. Çünkü hayreti mucip bir durum yoksa deliliğe işarettir. Çünkü **"Hayret duymadan gülmek deliliktir"** buyurulumuştur.

SEKSEN ÜÇÜNCÜ BAB

YEMEK ÂDÂBI

Helâl kazanmaya gayret etmenin sebeplerinden birisi de helâl yemek içindir. Yemek vücudun ibadetler için gerekli gücünü sağlar. Helâlinden kazanmak bütün ilimlerden önce gelir. İbn-i şirin'e, bir kimse gelip şöyle dedi:

"Bana ibadet ve itaat için gereken ilmi öğret!" İbn şirin:

"Yemeği nasıl yersin?" Adam:

"Doyuncaya kadar yerim" deyince, İbn-i şirin;

"Sen önce yemek yemenin ilmini öğren, sonra da gel ben sana istediğin ilmi öğreteyim!" buyurdular.

Yemeğin âdâbı şu şekildedir:

1- Kişi yemek yerken arpa ekmeği yemeği yemeye özen göstermelidir. Arpa ekmeğinde bereket vardır. Çünkü o peygamberin yediği ekmektir. Herkes kendi evinde kullanmak için arpa ile buğdayı karıştırır bunda da bereket vardı. Hadis-i şerif'te;

ثَلاثٌ فِيهِنَّ الْبَرَكَةُ اَلْبَيْعُ اِلى اَجَلٍ وَالْقَارِضَةُ وَخَلْطُ الْبُرِّ بِشَعِيرٍ لِلْبَيْتِ لاَ لِبَيْعٍ

"Şu üç şeyde bereket vardır:

a) Satılan eşyayı veresiye satmak,

b) Bir kişiye ticaret yapması için sermeye vermek,

c) Evde yemek için arpa ile buğdayı karıştırmak."

2- Buğday ve arpa ununu, elememektir. Nitekim:

اَوَّلُ بِدْعَةٍ حَدَثَتْ فِى الاِسْلاَمِ الشِّبَعُ وَهٰذِهِ الْمُنْخُلُ

Resulullah'tan sonra bidat ikidir. Bunların ilki doyuncaya kadar yemek yemek, ikincisi de unu elemektir, diye rivayet edilmiştir. Eski salih Müslümanların evlerinde elek kullanılmamıştır.

Kişi yemeği üç şekilde yiyebilir:

a- Karnını üç parçaya ayırıp, bu parçaların birisini suyla birisini yemekle birisini de boş bırakmalıdır,

b- Karnını ikiye bölüp, birisini yemek ve suyla diğerini boş bırakır,

c- Hastaların iştahsızlığındaki gibi az yer.

3- Kişi et ve çorbayı her öğünde yememelidir. Ali (radıyallahu anh): **"Kim kırk gün boyunca et yemezse ahlâkı değişir, kim de kırk gün et yerse kalbini karanlık basar!"** buyurulmuştur. Fakat bu konuda ölçülü olmak gerekir. Etin pek çok faydası vardır. İnsanın duyma, görme duygusunu artırır, dimağına kuvvet verir. Ekmekle yenecek katıkların başında gelir.

Etin en lezzetli ve yararlı tarafı bel kemiklerinden sabit olan ettir. Koyun eti de mizaca uygun ve mutedildir. Erkek hayvan eti dişi hayvan etinden hafiftir. Siyah hayvan eti beyaz hayvan etinden lezzetlidir. Sığır hayvanının eti zararlı sütü şifadır. Yağı ise devadır. hadis-i şerif'te:

اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى لَمْ يُنْزِلْ دَاءً اِلاَّ اَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً اِلاَّ الْهَرَمُ فَعَلَيْكُمْ
بِاَلْبَانِ الْبَقَرِ فَاِنَّهَا تَرُمُّ مِنْ كُلِّ شَجَرٍ

"Allah-u Teâlâ şifasız hiçbir hastalık yaratmamıştır. İhtiyarlık hariç. Sığır sütünü içmelisiniz, çünkü o her çeşit ottan meydana gelmektedir." buyurulmuştur.

Et insanın ahlâkını da yüzünü de güzelleştirir. Hadis-i şerif'te;

اَكْلُ اللَّحْمِ يُحْسِنُ الْوَجْهَ وَيُحَسِّنُ الْخُلُقَ

"Et yemek yüzü de ahlâkı da güzelleştirir." buyurulmuştur.

Yine hadis-i şerif'te: **"Bu dünyanın ve diğer dünyanın yemeklerinin efendisi ettir!"** buyurulmuştur.

4- Hamuru oldukça çok yoğurmak ve o hamurdan yapılan ekmekleri küçük yapmalıdır.

5- Kişi sofra kurarken sofraya marul ve tere gibi yeşilliklerle donatmalıdır. Hadis-i şerif'te:

زَيِّنُوا فَوَائِدَكُمْ بِالْبُقُولِ فَاِنَّهَا مُطْرِدَةٌ لِلشَّيْطَانِ مَعَ التَّسْمِيَةِ

"Sofrayı yeşillikle süsleyin, bu şekilde yapılıp üstüne de besmele çekilirse şeytan kovulmuş olur."

İbrahim En-Nehai'den rivayet olunur ki; **"Üzerinde yeşillik bulunmayan sofra akılsız ihtiyar gibidir."** Cafer Es-Sadık hazretleri; **"Kim malının ve evlâdının çok olmasını isterse sofrasını yeşilliklerle süslesin"** diye rivayet olunmuştur.

Hatta üzerinde yeşillik bulunan sofrada meleklerde hazır bulunur. İsrailoğullarına Allah katından inen sofrada pırasa harici tüm yeşilliklerin olduğu rivayet edilir.

6- Kişi yemek yiyeceği zaman yemeği tek başına yememelidir. İnsanların beraberce yemek yemeleri birbirlerine olan sevgilerini artırır. Hadis-i şerif'te:

اَحَبُّ الطَّعَامِ اِلَى اللهِ مَا كَثُرَتْ عَلَيْهِ الْاَيْدِى

"Sofranın Allah katında en sevimli olanı, üstüne en çok el olandır" buyurulmuştur. Sahabeden bazıları, yemek yemelerine rağmen doyuma ulaşmadıklarından dolayı Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem')'a durumu anlattılar. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Bunun sebebi sizin yemeğinizi tek başınıza yemenizdir!" buyurmuştur. Sahabeler bunun doğru olduğunu söyleyince Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem);

"Yemek yerken bir araya toplanın ve Allah'ın adını anın, bu sayede sizin için bereketli olsun." buyurdular.

7- Bir kişi için hazırlanan yemek iki kişiye yeteceğinden bu yemeği paylaşmaktan kaçınmamalıdır. Küçük kablarda bereket yoktur.

Peygamberimizin "**Garra**" adında büyük bir kabı vardı, yemeği o kapta yerlerdi, dört kişi zor taşıyabiliyordu diye Hz. Enes (radıyallahu anh)'dan rivayet edilir. Yemeği de yalnız yemezlerdi. Peygamberimizin hayatı boyunca bir kere olsun doyuncaya kadar yemek yemedikleri kesinlikle sabittir.

8- Kişi yemeğin yapıldığı yere gidip te bana yemek getirin diye emir buyurmamalıdır.

9- Yemek yemek için sofraya otururlurken ayakkabılar çıkarılmalıdır.

10- İnsanlar sofrada otururken orada peygamberlerden birisinin ismini taşıyan birisi varsa bunu bereket saymalıdırlar.

11- Kişi yemekte, aynı namazda oturduğu gibi belini bükerek, alçak gönüllülükle yemelidir. Başını yukarı kaldırmak, bir yere dayanmak, sağına veya soluna bakmak âdâba aykırıdır.

Hadis-i şerif'te:

اَنَا عَبْدُ اللهِ آكُلُ كَمَا يَاْكُلُ الْعَبْدُ وَاَجْلِسُ كَمَا يَجْلِسُ الْعَبْدُ

"Ben Allah'ın bir kuluyum, Allah'ın kulları gibi yer ve otururum" buyurulmuştur.

12- Kişi çok acıkmadıktan sonra yemek yememelidir. Yemeğe başladığında ise tam manasıyla doymadan kalkmalıdır. Hadis-i şerif'te:

"Doymadan kalkanlar doktora ihtiyaç duymaz" buyurulmuştur.

13- Kişi helâl olmasına karşın doyuncaya kadar yememelidir. Hadis-i şerif'te:

اِنَّ اَطْوَلَ النَّاسِ جُوعًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَكْثَرُهُمْ شَعْبًا فِى الدُّنْيَا

"Kıyamet gününde insanların en açları olacak kişiler dünyadayken en tok olanlar olacaktır" buyurulmuştur.

Yahya b. Muaz (radıyallahu anh) şöyle rivayet ediyor:

"Ey doğru sözlüler, Firdevs cennetlerinde yapılacak düğün yemeği için, kendinizi açlıkla terbiye edin!"

Açlığa dayanan kimse açların ve muhtaçların hâlini bilir. Daima hatırından çıkarmaz.

Hz. Yusuf (aleyhisselam) açlığa devam ederdi. Kendisine;

"Bunca hazine içindeyken nasıl açlığa devam edersin" diye soranlara;

"Tok olursam açların hâllerini unuturum diye korkuyorum" derdi.

Kişinin aç kalması onun zekâsını parlatır. Aç olan insanın kalbi uyanık olur. Tokluk ise kalbi karartır. Unutkanlığa yol açar.

14- Kişi kahvaltı yapmadan evden çıkmamalıdır. Sabah kahvaltısı insanın zekâsını açar.

15- Kişi içki bulunan sofraya oturmamalıdır. Hadis-i şerif'te:

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَلَا يَجْلِسْ عَلٰى مَائِدَةٍ يُدَارُ عَلَيْهَا الْخَمْرُ

"Allah ve ahiret gününe iman edenler içinde şarap olan sofraya oturmasınlar" buyurmuştur.

16- Kişi yediği yemekleri dinen üstün kişilerle yemeğe gayret etmelidir.

17- Kişi yiyeceği yemeği sıcakken yememelidir. Hadis-i şerif'te:

رُفِعَتِ الْبَرَكَةُ عَنِ الثَّلَاثِ فِى الْحَارِّ حَتّٰى يَبْرُدَ وَمِنَ الْغَالِى حَتّٰى يَرْخُصَ وَمِمَّا لَا يُذْكَرُ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ

"Üç şeyde bereket yoktur, sıcak yemekte, fiyatı çok olan şeyde, Besmelesiz başlanan işte." buyurulmuştur.

18- Kişi pişirdiği yemeğin üzerini kapatmalıdır. Bu şekilde üzerinin kapatılmasının bereketini koruduğuna dair hadisler rivayet edilmiştir.

19- Kişi akşam yemeklerini aksatmamalıdır. Haberde: **"İcap etmeden kan aldırmak zararlıdır, akşam yemeğini terk etmekte ihtiyarlığa yol açar"** diye söylenmiştir.

20- Kişi yemeğinin içine sivrisinek düştüğü zaman onun iki kanadını da yemeğin içine batırmalıdır. Sivrisineğin bir kanadında zehir diğerinde şifa vardır ve sinek her zaman zehir olan kanadıyla yemeğin üzerine düşer. Hadis-i şerif'te;

اِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ فِى الطَّعَامِ فَامْقُلُوهُ فَاِنَّ فِى اَحَدِ جَنَاحَيْهِ سَمًّا وَفِى الْاٰخِرِ شِفَاءً وَيُقَدِّمُ السَّمَّ وَيُؤَخِّرُ الشِّفَاءَ

"Yemeğin içine sinek düştüğü zaman onun iki kanadını da yemeğin içine batırın. Çünkü bir kanadında zehir diğerinde şifa vardır ve önce zehirli kanadı sonra şifalı kanadı girer."

21- Kişi yemeğe başlamadan önce ellerini yıkamalıdır, bunun yemeğin abdesti olduğu ve fakirliği giderir diye rivayet olunmuştur.

22- Kişi ellerini yıkadıktan sonra havlu kullanmalıdır onun bereketi yemeğe de bulaşsın!

23- Kişi yine yemekten sonra da ellerini yıkamalıdır. Yemek sonrası ellerini yıkamanın küçük günahları giderdiği ve ellerin o ıslaklığını gözlere sürmenin göz hastalıklarına iyi geleceği rivayet edilmiştir.

24- Kişi yemeğe başlarken; Besmele çekmeli, başında da sonunda da Allah'ın adıyla demelidir. Şayet yemeğin başında besmeleyi unutursa ortasında çeker, yine unutursa sonunda çeker. Peygamberimiz; bir adamın besmelesiz yemeğe başladığını gördü. Öylece seyreyledi. Adam sonuna doğru besmele çekince tebessüm eyledi. Meğer yemeğe besmelesiz başladığı için; şeytanda sofraya oturmuş yemek yiyordu. Adam besmeleyi çekince şeytan sofradan kaçtı gitti. Peygamberimiz de buna tebessüm etti.

25- Kişi yemek bittikten sonra bu yemek için Allah'a hamd ve şükür etmelidir. Şu şekilde duâ etmelidir;

"Elhamdülillahi'l-lezi et'ameni haze ve razekanihi min gayri havlin ve lâ kuvvetin!" derse geçmiş küçük günahları bağışlanır.

26- Kişi yemekten önce bir parmağıyla azıcık tuz yemelidir. Tuz da hastalıklara şifa vardır. Peygamberimiz Hz. Ali'ye:

"Ey Ali yemeğe tuzla başla! Çünkü tuz yetmiş derde devadır. Sinir hastalığı, cüzzam, baras, karın ağrısı ve diş ağrısı."

Başka hadis-i şerif'te:

سَيِّدُ اِدَامِكُمُ الْمِلْحُ

"Yemeklerinize kattıklarınızın efendisi tuzdur." buyurulmuştur.

27- Kişi sağ elle yemek yemelidir. Hadis-i şerif'te:

لِيَاْكُلْ اَحَدُكُمْ عَنْ يَمِينِهِ وَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ وَالْيَاْخُذْ بِيَمِينِهِ وَالْيَعْطِ بِيَمِينِهِ فَاِنَّ الشَّيْطَانَ يَاْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ وَيَاْخُذُ بِشِمَالِهِ وَيُعْطِ بِشِمَالِهِ

"Sizden birisi yemek yerken, bir şey içerken sağ elini kullansın, bir şey verirken sağ eliyle vermelidir. Çünkü şeytan bu işlerin hepsini sol elle yapar." buyurulmuştur.

28- Kişi yediği yemeği üç parmağı ile yemelidir. Baş parmak müsabbihe parmağı ve orta parmaktır.

29- Kişi mümkün mertebe kaşık kullanmamaya gayret göstermelidir. Rivayet edilir ki; İmam Ebu Yusuf, halife Harun er-Reşid ile yemek yerken, halife kendisine özel yaptırdığı özel taşlı kaşıkların getirilmesini isteyince İmam Ebu Yusuf;

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِى آدَمَ

"Şüphesiz ki biz Âdemoğlunu üstün kıldık" (İsra suresi-70) ayeti kerimesini tefsir edip, Allah yemek yiyebilmeleri için onlara parmakta verdi, diye halifeye söyleyince, Harun er-Reşid o günden sonra parmaklarıyla yemek yedi.

30- Kişi tek parmağıyla yemek yemekten sakınmalıdır. Bir parmakla yemek gazabı gerektirir. **İki parmakla, yemek kibir** alâmetidir, **üç parmakla yemek, sünnet, dört parmakla yemek de, hırs gösterir** diye rivayet olunmuştur.

31- Kişi yemek yedikten sonra su içmelidir.

32- Kişi yediği ekmeğe hürmet göstermelidir. Ekmeğin bir lokmasının üç yüz altmış hizmetiçisi olduğu söylenir. Bunların birincisi melek Mikail ve en sonuncusu da ekmeği yapan kişidir.

33- Kişi yemek yediği sofraya dökülen ekmek kırıntılarını toplayıp yemelidir. Hadis-i şerif'te:

مَنْ اَكَلَ مَا يَسْقُطُ مِنَ الْمَائِدَةِ عَاشَ فِى سَعَةٍ وَعُوفِىَ فِى وَلَدِهِ

"Kim sofraya dökülen ekmek kırıntılarını yerse, rızkı genişler, çocukları da sağlıklı olur" buyurulmuştur.

"Sofraya düşen kırıntıları yemek hûrilere kavuşmaya vesiledir" diye rivayet olunmuştur.

34- Kişi yiyeceği ekmeği iki eliyle bölmelidir. Tek el ile bölmek kibir alâmetidir.

35- Kişi ekmeğin üzerine sofra eşyası yada başka bir eşya koymamalıdır. Hadis-i şerif'te:

اَكْرِمُوا الْخُبْزَ فَاِنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَهُ مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ

"Ekmeğe güzel davranınız, çünkü o Allah tarafından gökyüzünün bereketi olarak indirilmiştir." buyurulmuştur.

36- Kişi böldüğü ekmeğin her bir parçasını yemeli ve israfa sebep olmamalıdır. Ekmeğin bir kısmını yiyip bir kısmını bırakırsa bu ekmeğe saygısızlık ve kıtlığa sebep olur.

37- Kişi yediği lokmalarının küçük olmasına özen göstermelidir.

38- Kişi yediği lokmalarını fazlaca çiğnemelidir.

39- Kişi ağzındaki lokmayı yutmadan yenisini almamalıdır.

40- Kişi lokmayı çiğnerken ağzı fazla açmamalıdır.

41- Kişi yemek yediği sırada elini bedeninin herhangi bir yerine veya elbisesine sürmemelidir.

42- Kişi öksürmek istediğinde, yüzünü sofradan başka yere çevirmelidir.

43- Kişi yanında yemek yiyen arkadaşının lokmalarına bakmamalıdır.

44- Kişi ekmeğe bıçak sürmediği gibi ete de bıçak sürmemelidir. Çünkü bu Acemlerin âdeti olduğu için nehyedilmiştir. Eti diş ile parçalamanın daha afiyetli ve sağlıklı olduğu rivayet edilmiştir.

45- Kişi yemeği soğutmak amacıyla yemeğe üflememelidir. Bu yemeğin bereketini alır diye rivayet edilmiştir.

46- Kişi lokmayı aldığında onu ağzına götürürken, başını tabağa doğru götürmemelidir.

47- Kişi eliyle aldığı lokmayı ağzına götürdükten sonra, eline bulaşan yemeği kesinlikle tabağa silkelememelidir.

48- Kişi yemek içerisinde bulunan çekirdek veya kemik gibi şeyler ağzına gelince, bunları çıkarmak için yüzünü sofradan başka yere çevirmelidir.

49- Kişi içerisinde sirke olan bir yemeğin lokmasını, yağla yapılmış bir yemekle karıştırmamalıdır.

50- Kişi ağzından çıkan bir et veya başka bir lokmanın parçasını tekrar tabağa koymamalıdır.

51- Kişi yemek yerken başkalarının midesini bulandıracak şeyler konuşmamalıdır. Yemeği beğenmediğini söylememelidir. Lâkin yemeğin içerisinde zararlı ve gözle görülür bir madde varsa bunu söyleyip haber vermelidir.

52- Kişi yemek yerken konuşmalıdır, yemek yerken susmak ateşperestlerin âdetleridir. Konuşurken de âlimlerin ve zahid-

lerin sözlerinden bahsetmelidir.

53- Kişi yemeğe başlarken; Allah Teâlâ'nın;

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَارَزَقْنَاكُمْ

"Size verdiğim rızkın temiz ve helâl olanından yiyin!" (Taha suresi-81) emrine mukabil yemelidir.

54- Kişi kendisi yemek yerken, kendisine selâm veren birisinin önce selâmını karşılamalı ve ardından onu yemeğe davet etmelidir. Hadis-i şerif'te;

اَلسَّلاَمُ قَبْلَ الْكَلاَمِ وَلاَ تَدْعُوا اَحَدًا اِلَى الطَّعَامِ حَتَّى يُسَلِّمَ

"Selâm kelâmdan önce gelir. Kimseyi selâm verinceye kadar yemeğe davet etmeyin" buyurulmuştur.

55- Kişi başkalarının yemek yiyeceği vakti bekleyip, onlar yemeğe başlayınca yanlarına gitmemelidir. Davetsiz girenler hakkında şöyle rivayet olunmuştur.

"Davetsiz olarak birinin evine giren; hırsız olarak girmiş, yağmacı olarak çıkmış olur." Davetsiz kimseyi rahatsız etmemek gerekir.

56- Kişi yemek yerken arkadaşlarının haklarını da gözetmelidir. Arkadaşlarının kendisinden fazla yemelerine gayret göstermelidir. Fakat yalnız başına yemek yiyor olursa, az yiyip artanını fakirlere dağıtmalıdır.

57- Kişi yemeğini bitirdikten sonra, yemek için şükretmelidir.

58- Kişi yediği yerde günah işlememelidir. Şarkılı ve kumarlı sofralarda oturmamalı. Şarkı söyleyerek oyun oynayarak yemek yememelidir.

59- Kişi yemeğini önünden yemeli başkalarının önüne müdahale etmemelidir.

60- Kişi yemek yerken yemeğin ortasından değil kenarından yemeye başlamalıdır. Çünkü bereket yukarıdan aşağı doğru iner denilmiştir.

61- Kişi yemek yediği sırada kendisiyle birlikte yemek yiyenlerin yüzlerine bakmamalıdır.

62- Kişi yemekte doysa bile, arkadaşlarını mahçup etmemek için sofradan elini çekmemeli ama yemek yiyormuş gibi görünmelidir.

63- Kişi arkadaşlarına yemek yedirmek için üç kere davet etmeli eğer kabul etmezlerse ısrar etmemelidir.

64- Kişi eğer yemek daveti verense karnı doysa bile arkadaşlarından sonra kalkmalıdır.

Ayrıca namaz vaktinde yemek hazır olursa, namazdan önce yemek gelir, kişi yemek yemeden namaza durmamalıdır. Hadis-i şerif'te;

اِذَا حَضَرَ الْعَشَاءُ وَالْعِشَاءُ فَابْدَؤُا بِالْعَشَاءِ

"Akşam namazı ile akşam yemeği bir araya geldiğinde önce yemeği yiyin" buyurulmuştur.

Tabi burada vaktin geçmemesi gerekir eğer vakit geçiyorsa önce namaz kılınır sonra yemek yenir.

65- Kişi yemek yerken sade ekmek yemeye ve doymadan bırakmaya özen göstermelidir. Rivayet edildiğine göre, bir kişi eğer adaba dikkat ederek karnı acıktığında sade kuru ekmek yer ve doymadan bırakırsa, ölümden başka bir şey ona isabet etmezmiş.

66- Kişi ayakta ve yürürken yemek yememelidir, fakirlik getirdiği rivayet edilmiştir.

67- Bir kişi için hazırlanan yemek iki kişiye yeteceğinden bu yemeği paylaşmaktan kaçınmamalıdır. Hadis-i şerif'te;

طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِى الْاِثْنَيْنِ

"Tek kişinin yemeği iki kişiye yeter" buyurulmuştur.

68- Kişi yemek yediği üç parmağını işi bittiğinde ilk olarak yalamalı sonra yıkmalı ve kurulamalıdır. Hadis-i şerif'te;

اِذَا اَكَلَ اَحَدُكُمْ فَلَا يَمْسَحْ يَدَهُ حَتّٰى يَلْعَقَهَا

"Biriniz yemek yediğinde, yalamadıkça elini silmesin" buyurulmuştur.

69- Kişi yemek yediği tabağı sıyırmalıdır. Hadis-i şerif'te:

مَنْ اَكَلَ فِى قَصْعَةٍ فَلَحَسَهَا اِسْتَغْفَرَتِ الْقَصْعَةُ لَهُ

"Kim yemek yediği tabağı sıyırırsa o tabak onun için bağışlanma diler" buyurulmuştur.

70- Kişi mümin kardeşinin tabağında kalan artığı yemelidir. Çünkü onda bereket vardır.

71- Kişi yemek bitince dişlerini temizlemek için diş ipi veya kürdan kullanmalıdır, bu temizleme sırasında çıkanları yutmamalıdır. Dişleri bu şekilde temizlemek berekettir denilmiştir. Hadis-i şerif'te:

تَخَلَّلُوا فَاِنَّهُ نَظَافَةٌ وَالنَّظَافَةُ تَدْعُو اِلَى الْاِيمَانِ وَالْاِيمَانُ مَعَ صَاحِبِهِ فِى الْجَنَّةِ

"Dişlerinizi hilâlleyin, bu temizliktir. Temizlikte insanı iman sahibi yaparlar, imana sahip olan da cennete girer." buyu-

rulmuştur. Dişleri temizlemek rızkın geniş olmasına ve diş etlerinin gelişmesi ve sağlıklı olmasına yol açar.

72- Kişi yediği yemeği hazmetmeden uyumak amacıyla yatmamalıdır. Hadis-i şerif'te:

اَذِيبُوا طَعَامَكُمْ بِالذِّكْرِ وَالصَّلاَةِ

"Yediğiniz yemeği, zikir ve namazla hazmedin!" buyurulmuştur. En azından dört rekât **namaz** kılmalı, yüz defa **sübhanallah** demeli ya da **Kur'ân** okumalıdır.

Yenmesi Faydalı ve Sünnet Olan Şeyler Şunlardır:

73- Kişi eğer bal yiyorsa bunu kendisi için şifa olması niyetiyle yemelidir. Bal için hem yetmiş peygamber duâ etmiştir hem de Kur'ân'da bal için;

فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ

"Onların (arıların) karınlarından, renkleri değişik ve insanlar için şifa verici bir şey çıkar" (Nahl suresi-69) buyurulmuştur.

Kişi her ay üç sabah bal yese o ay da hastalık görmez. Yine **"Helâl bir dirhemle bal satın alınıp, yağmur suyuyla içilirse her hastalığa şifadır."**

74- Kişi içerisinde pirinç bulunan bir yemek yediğinde, salâvat getirmelidir. Çünkü pirinç Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın nurundan yaratılmıştır. Pirinç yemek insanın bedenine çok yarar sağlar.

75- Kişi yemekte bakla yemelidir. Hadis-i şerif'te:

مَنْ اَكَلَ فُولَةً بِقِشْرِهَا اَخْرَجَ اللهُ مِنْهُ الدَّاءَ بِمِثْلِهَا

"Kim baklayı kabuğuyla yerse, Allah ondan o kadar hastalığı alır" buyurulmuştur.

Bazıları kabuksuz yemeyi tavsiye etmişlerdir. Kabuk mideye ağır gelir, hazmı zorlaştırır. Ama hadiste kabuğu da yenilmesi tavsiye edilmiştir. Çünkü pekçok fayda vardır.

76- Kişi yemekte çörekotu yemeye özen göstermelidir. Hadis-i şerif'te:

اَلْحَبَّةُ السَّوْدَاءُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ اِلاَّ الْمَوْتَ

"Çörekotu, ölümden başka her şeye şifadır." buyurulmuştur.

77- Kişi faydalı olması niyetiyle patlıcan yemelidir. Rivayet olunduğuna göre, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem);

مَنْ اَكَلَهُ عَلَى اَنَّهُ دَاءٌ كَانَ دَاءً وَمَنْ اَكَلَهُ عَلَى اَنَّهُ دَوَاءٌ كَانَ دَوَاءً

"Patlıcan, kim hastalık niyetiyle yerse hastalık olur, kim şifa niyetiyle yerse şifa olur." buyurmuştur. Yine Abdullah ibn Abbas'ın anlattığına göre, Ensar'dan birisinin ziyafetine gittiklerinde, bir tabağın içerisindeki patlıcanı Resulullah yedi, bunun üzerine oradakilerden birisi;

"Ey Allah'ın Resulü, patlıcan ağzı kokutur ve hastalıklara vesile olur." deyince Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem);

"Hayır, Hayır, Hayır, Miraç'ta Cennetül meva'ya girdim, Sidret'ül Münteha'yı gördüm. Hepsinde de patlıcanların sallandığı dallar vardı." Cibrile **"Bunlar patlıcan mı?"** diye sorduğumda;

"Evet o Allah'ın birliğine ve senin peygamberliğine şehadet eden patlıcan'dır." dedi.

Yine bir hadis-i şerif'te;

نِعْمَ الْبَقْلَةُ هِىَ الْبَنُوهُ وَزَيِّنُوهُ وَكُلُوا مِنْهُ وَاَكْثِرُوا فَاِنَّهَا اَوَّلُ شَجَرَةٍ اٰمَنَتْ بِاللّٰهِ وَاَنَّهَا تُورِثُ الْحِكْمَةَ وَتُرْطِبُ الدِّمَاغَ وَتُقَوِّى الْمَثَانَةَ وَتُكْثِرُ الْجِمَاعَ

"Ne güzel yeşilliktir o! Onu iyi pişirin. Onu süsleyin, ondan yiyin, hem de çok yiyin. Çünkü o Allah'a iman eden ilk ağaçtır. Onu yiyen hikmetli sözler söyler, o dimağı tazeler, mesaneyi takviye eder, cinsi münasebet gücünü artırır" buyurulmuştur.

78- Kişi yemekte kabak yiyorsa bunu sünnet niyetiyle yapmalıdır. Hadis-i şerif'te:

اَلدُّبَّاءُ تُكَبِّرُ الدِّمَاغَ اَوْ تُزِيدُ فِى الْعَقْلِ

"Kabak zekâyı kuvvetlendirir, hafızayı güçlendirir" buyurulmuştur.

79- Kişi yemeklerde arada sırada keşkek yemeye de özen göstermelidir. Bu yiyecek insanın gece ibadetine kalkması için ona güç verir diye Cibril tarafından Resulullah'a bildirilmiştir. Ayrıca cinsel gücü artırır.

80- Kişi mercimek çorbasını sevmemezlik etmemelidir. Hadis-i şerif'te:

عَلَيْكُمْ بِالْعَدَسِ فَاِنَّهُ مُبَارَكٌ يُرِقُّ الْقَلْبَ وَيُكْثِرُ الدَّمْعَةَ وَقَدْ بَارَكَ اللّٰهُ فِيهِ سَبْعِينَ نَبِيًّا

"Mercimek yemekte bereket vardır. Kalbi duygusallaştırır, göz yaşını artırır. Allah bununla yetmiş peygambere bereket verdi." buyurulmuştur.

81- Kişi hastaysa, bal süt ve buğdayı karıştırıp yemelidir. Hadis-i şerif'te:

اَلتَّلْبِينَةُ مُجِمَّةٌ لِفُؤَادِ الْمَرِيضِ تُذْهِبُ بِبَعْضِ الْحُزْنِ

"Bal, süt ve buğdayı karıştırıp yemek hasta olanlara şifa olur, kederlerini alır." buyurulmuştur. Başka bir hadiste de her derde şifa olduğu söylenilmiştir.

82- Kişi peynir ve ceviz de yemelidir. İkisini bir arada yemeli, sade olarak ceviz zararlıdır, yememelidir.

83- Kişi kuru siyah üzüm yemelidir. Hadis-i şerif'te:

عَلَيْكُمْ بِالزَّبِيبِ فَاِنَّهُ يَكْشِفُ الْمُرَّةَ وَيَذْهَبُ بِالْبَلْغَمِ وَيَشُدُّ الْعَصَبَ
وَيَذْهَبُ بِالْعَيَاءِ وَيُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَيَطِيبُ النَّفْسَ وَيَذْهَبُ بِالْهَمِّ

"Kuru siyah üzüm yemeniz, hastalıklara şifa, sinirlere direnç verir, balgamı alır ve de ağza tat verir, insanın rengini düzeltir (kanını artırır)" buyurulmuştur. Ayrıca hafızayı kuvvetlendirir, fıstık içi yahut cevizle yenilirse zekâyı kuvvetlendirir.

Hz. Ali'den rivayet edildiğine göre;

"Kim her gün 21 tane kuru siyah üzüm yerse onda göze hoş gelmeyen bir şey kalmaz!" buyurulmuştur.

84- Ayva yemelidir. Kişi kalbinin temizlenmesi için, korkusu varsa geçmesi için, kusuyorsa bunu engellemek için, şehvetin artması için ayva yemelidir. Hamile kadınlar çocuklarının güzel olmasını isterlerse hamilenin 3. ve 4. aylarında ayva yemelidirler. Lâkin ayvayı yerken çok yememeli ve bıçakla kesilmemelidir. Demir onun hasse ve suyunu çeker. Hadis-i şerif'te:

كُلُوا السَّفَرْجَلَ فَاِنَّهُ يُجَلِّي عَنِ الْفُؤَادِ وَيُذْهِبُ بِطَخَرِ الصَّدْرِ

"Ayva kalbi parlatır, Nefes darlığını giderir!" Başka bir hadis-i şerif'te: "**Aç karına ayva yiyiniz. Çünkü o göğsün darlığını giderir.**" Yine hadis-i şerif'te; "**Ayva kalbi parlatır, cesaret verir ve doğacak çocuğu güzelleştirir**" buyurulmuştur.

85- Kişi birçok faydası olan nar yemelidir. Hadis-i şerif'te:

مَامِنْ رُمَّانٍ الاَّ وَفِيهِ قَطْرَةٌ مِنْ مَاءِ الْجَنَّةِ

"**Her bir narda, cennet sularından birer damla vardır**" buyurulmuştur. Bu hadise binaen yenilen her nar tanesine dikkat etmelidir. Narları birbirinden ayıran zar insan midesi için çok faydalıdır. O yüzden bu zara **Dibbağul-mide** (mideyi sertleştiren, geren) adı verilmiştir. Ayrıca nar ishal ve safra kesesi rahatsızlıklarına da iyi gelir.

86- Kişi incir yemelidir. İncir kalbe kibarlık nakşeder, kulunç denilen rahatsızlığa faydalıdır. Hadis-i şerif'te:

كُلُوا التِّينَ فَلَوْ قُلْتُ انَّ فَاكِهَةً نَزَلَتْ مِنَ الْجَنَّةِ بِلاَعُجْمٍ
لَقُلْتُ هِيَ التِّينُ وَانَّهُ يَذْهَبُ بِالْبَوَاسِيرِ وَيَنْفَعُ مِنَ النَّقْرِيسِ

"**Kurutulmuş incir yiyiniz! O cennetten çıkmış bir meyvedir, hemeroidi giderir.**" buyurulmuştur.

87- Kişi bereket bulmak için kavun yemelidir. Kavunun suyunun cennet suyu olduğu rivayet edilir.

Hadis-i şerif'te:

مَامِنْ طَعَامٍ فِي الْجَنَّةِ الاَّ وَفِيهَا مِنْ لَذَّةِ ذَلِكَ الطَّعَامِ

"**Cennetteki her yemeğin lezzeti kavunda bulunur.**" buyurulmuştur. Başka bir hadis'te: "**Kavun insanı doyurduğu için yemek, susuzluğu giderdiği için su, kokusu güzel olduğu için çiçek ve mideyi temizlediği için sabundur**" buyurulmuştur.

Kavunun diğer faydaları: Mesaneyi temizler, meniyi artırır, cinsi münasebet gücünü artırır, vücuda zararlı şeyleri önler, deriyi güzelleştirir, ağız kokusunu iyi eder, baş ağrısına iyi gelir, görme gücünü artırır, iştah açar, karındaki kurtları döker, yetmiş hastalığa faydası olduğunu belirtmişlerdir. Sünnet olan kavunu ekmek ile yemektir. Peygamberimiz şöyle buyurmuşlardır:

مَنْ اَكَلَ الْبِطّيخَ بِالْخُبْزِ يَرْفَعُ اللهُ عَنْهُ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنَ الْاَمْرَاضِ

"Kim kavunu ekmek ile birlikte yerse Allah onun yetmiş çeşit hastalığını bertaraf eder." Başka hadis-i şerif'te;

"Yemekten önce kavun yemek, karnı yıkar hastalığı kökünden söküp atar" buyurulmuştur.

Kavunu üzeri çizgili olanlardan ve çizgileri tek bulunanlardan almaya dikkat etmelidir.

88- Kişi vücûdunu kuvvetlendirmek için yumurta yemelidir. Resulullah şöyle demiştir :

اِنَّ نَبِيًّا اِشْتَكٰى اِلَى اللهِ ضَعْفًا فَاَمَرَهُ بِاَكْلِ الْبَيْضِ

"Peygamberlerden birisi Allah'a vücudunun zayıf olduğundan bunu kuvvetlendirmesi için duâ etmiştir. Allah'da ona yumurta yemeyi emretmiştir."

Hz. Ali (radıyallahu anh) şöyle anlatmışlardır:

"Çocuğu az olan kişi vardı, çocuklarının sayısını artırmak istiyordu ve bunun için Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a geldiğinde Efendimiz ona yumurta yemeyi emretti."

Yumurtanın beyaz olan dış kısmı soğuk sarı olan iç kısmı da genelde sıcak olur, bu yüzden hazmedilmesi zor olur. Bunun önüne geçebilmek için rafadan yumurta yemek daha güzeldir.

Nefes darlığı, ses bozukluğuna iyi geldiği gibi, kanı çoğaltır.

Yumurta vücut üzerindeki herhangi bir yanığa sürülse onun iyileşmesine yardımcı olur. Çiğ yumurtanın beyazı, yüze sürülse sıcakta güneşin tesirini önler.

89- Kişi zeytinyağı yemelidir. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem);

عَلَيْكُمْ بِزَيْتِ الزَّيْتُونِ فَكُلُوهُ وَادَّهِنُوا بِهِ فَاِنَّهُ يَنْفَعُ مِنَ الْبَاسُورِ

"Zeytinyağı ile yağlanın, onu yiyin, o mübarek bir ağaçtan çıkar, hemeroid'e iyi gelir" buyurmuşlardır. Başka hadiste;

"Zeytinyağını yiyin ve sürünün" zeytin yağı cüzzam da dâhil yetmiş hastalığa şifadır, onu yiyin ve sürünün" buyurmuşlardır.

90- Kişi hindiba yemelidir. Hadis-i şerif'te;

عَلَيْكُمْ بِالْهِنْدِبَا فَاِنَّهُ مَامِنْ يَوْمٍ الاَّ وَهُوَ يَقْطُرُ عَلَيْهِ قَطْرٌ مِنْ قَطْرِ الْجَنَّةِ

"Hindiba yiyiniz! Zira ona her gün cennetten bir damla su ihsan olunur" buyurulmuştur.

91- Kişi helilec yemeli ve içmelidir. Hadis-i şerif'te:

عَلَيْكُمْ بِالْهَلِيلَجِ الاَسْوَدِ فَاشْرَبُوهُ فَاِنَّهُ مِنْ شَجَرِ الْجَنَّةِ طَعْمُهُ مُرٌّ وَهُوَ شِفَآءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ

"Cennet ağaçlarından olan siyah helilecden içiniz, tadı ne kadar acı da olsa, her şeye ilaçtır."

92- Kişi sinameki ve raziyane yemelidir.

Hadis-i şerif'te:

عَلَيْكُمْ بِالسَّنَاءِ وَالسَّنُّوتِ فَاِنَّ فِيهِمَا شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ اِلاَّ السَّامُ

"Raziyane ve sinameki yiyiniz, bunlar ölümden başka her şeye ilaçtır." buyurulmuştur.

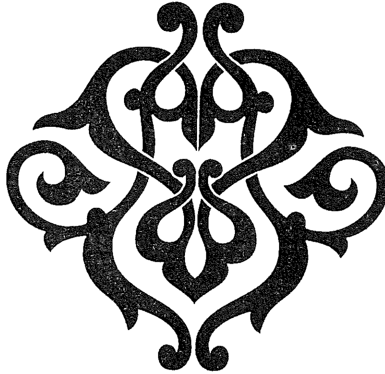
93- Kişi sarımsak yemelidir. Resulullah şöyle buyurmuşlardır;

كُلُّ الثُّومَ فَلَوْلاَ اَنِّى اُنَاجِى الْمَلاَئِكَةَ لاَكَلْتُهُ

"Ben meleklerle konuşuyor olmasaydım, bende sarımsak çiğnerdim." buyurmuşlardır.

Sarımsağın kokusunu namaz kılarken her ne suretle olursa olsun gidermelidir.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

SEKSEN DÖRDÜNCÜ BAB

SU İÇMENİN ÂDÂBI

Hararet basınca insan su içer, susuz yapamaz. Elbet su Allah-u Teâlâ'nın insanlara verdiği en büyük nimetlerdendir. Su içmeninde bazı âdâbı vardır. Bunlar şöyledir;

1- Suyun içileceği kap topraktan olmalıdır. Hadis-i şerif'te:

إِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى اَهْلِ بَيْتٍ آنِيَتُهُمُ الْخَزَفُ

"İçindeki tabak ve çanakları toprak olan evin sakinlerine Allah merhamet eder ve melekler onlara duâ edip bağışlanmalarını dilerler!" buyurulmuştur.

İbn-i Abbas camdan bardak kullanmış ve **"İçinde pislik olup olmadığı görme bakımından bu bardaklarla su içmek çok güzel"** demiştir.

2- Ayakta su içilmemelidir.

Hadis-i şerif'te:

لَا يَشْرَبَنَّ اَحَدُكُمْ قَائِمًا فَمَنْ نَسِيَ وَشَرِبَ فَلْيَسْتَقِئْ

"Ayaktayken su içmeyin, meğer unutup da içerseniz onu çıkarın (yutmadığınız kısmı tükürün)" buyurulmuştur. Ayakta içilebilecek sular sadece zemzem ve abdestin artan suyudur.

3- İçerisinde su bulunması için hazırlanmış su kaplarının ağzı kapalı tutulmalıdır. Rivayet olunur ki;

غَلُّوا الْاِنَآءَ وَاَوْكُوا السِّقَآءَ فَاِنَّ فِى السَّنَةِ لَيْلَةً تَنْزِلُ فِيهَا وَبَاءٌ لَا تَمُرُّ بِاِنَاءٍ لَيْسَ عَلَيْهِ غِطَاءٌ اَوْ سِقَاءٍ لَيْسَ عَلَيْهِ وِكَاءٌ اِلَّا نَزَلَ فِيهِ مِنْ ذَلِكَ الْوَبَاءِ

"Çanağı örtün, su kabını kapayın. Çünkü yıl içerisinde öyle bir gece vardı ki, o gece de veba iner, üstü örtülmemiş hangi yemek kabı veya su kabına ğrarsa o belâdan içine mutlaka iner." buyurulmuştur.

4- Irmak veya herhangi bir akarsudan eğilip hayvanlar gibi su içmemek gerekir. Su kabı kullanmaya gayret etmek gerekir. Eğer su kabı yoksa elle içilmelidir.

5- Kişi suyu eline alınca besmele çekmelidir.

6- Kişi suyu üç yudumda içmeli ve ilk yudumda **"Allah'a hamd olsun"**, ikinci yudum da **"Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım"** üçüncü yudum da **"Allah'ım bunu bütün dertlere deva kıl"** diyerek duâ etmelidir.

7- Kişi su içerken her bir yudumda su kabını ağzından uzaklaştırmalı, su kabına doğru nefesini vermemelidir. Hadis-i şerif'te;

اَبِنِ الْقَدَحَ عَنْ فِيكَ ثُمَّ تَنَفَّسْ

"Kadehi ağzından uzaklaştır da öyle nefes al" buyurulmuştur.

8- Su kabını iyice doldurmak. Ateşperestlere benzememek ve onlara muhalefet yapmak için su kabını hep dolu tutmalıdır. Hadis-i şerif'te;

اِتْرَعُوا الطُّسُوسَ وَخَالِفُوا الْمَجُوسَ.

"Tasları doldurun Mecusilere muhalif olun" buyurmuşlardır.

9- Kişi suyu birden içmemelidir, bu ciğerlerin ağrımasına vesile olur. Hadis-i şerif'te:

اِذَا شَرِبْتُمُ الْمَاءَ فَاشْرَبُوهُ مَصًّا وَلَا تَشْرَبُوهُ عَبًّا فَاِنَّ الْعَبَّ يُورِثُ الْكُبَادَ

"Suyu çocuğun emdiği gibi için, aniden doldururmuş gibi içmeyin çünkü ciğer ağrısı yapar." buyurulmuştur.

10- Su içerken, suyun tatlı ve soğuk olmasına özen gösterilmelidir. Böyle yapılırsa susuzluk kolay giderilir, vücuda daha faydalı olur diye rivayet edilmiştir. Hadis-i şerif'te;

اَطْيَبُ الشَّرَابِ اَلْحُلْوُ الْبَارِدُ

"En güzel içecek tatlı ve soğuk olanıdır" buyurmuşlardır.

Elle su içmekte gayet iyidir ama önce eller yıkanmalıdır. Hadis-i şerif'te

اِغْسِلُوا اَيْدِيَكُمْ ثُمَّ اشْرَبُوا فِيهَا فَلَيْسَ مِنْ اِنَاءٍ اَطْيَبُ مِنَ الْيَدِ

"Ellerinizi yıkayın, avucunuzla su için! Elden daha güzel ve hoş bir kab yoktur" buyurmuşlardır.

SEKSEN BEŞİNCİ BAB

GİYİNMENİN ÂDÂBI

Elbise giymenin âdâbı şu şekilde sıralanır:

1- Giyilen elbise kalın olmalıdır. İçinde vücut çizgileri belli olacak şekilde ince ve dar olmamalıdır. Hadis-i şerif'te:

مَنْ رَقَّ ثَوْبُهُ رَقَّ دِينُهُ

"Kimin elbisesi ince olursa, onun dini de ince olur" buyurulmuştur. Bu tür elbise kişiyi kibir ve gururdan da korur. Fazla geniş ve bol da olmamalıdır. Hadis-i şerif'te;

اِلْبَسِ الْخَشِنَ الضَّيِّقَ حَتّٰى لَايَجِدَ الْعِزُّ وَالْفَخْرُ مَسَاغًا

"Dar ve kalın elbise giy ki, kibir ve gurur sana gelmeye yol bulamasın" buyuruldu.

Ayrıca Hz. Ömer (radıyallahu anh) bir kişinin ince bir elbise giydiğini görünce ona hemen; **"Bu ince elbiseleri evinizdeki kadınlara bırakın onlar giysin"** derdi.

2- Giyilen elbisenin yün olmasına özen göstermek. Resu-

lullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın giydiği tüm elbiseler yünden olduğu için, elbisenin yün olmasına özen göstermek gerekir. Hadis-i şerif'te:

عَلَيْكُمْ بِلِبَاسِ الصُّوفِ تَجِدُوا حَلاَوَةَ الْاِيمَانِ

"İmanın tadını alabilmek için yün giyiniz" buyurulmuştur. Başka bir hadis-i şerif'te:

"Yün, cennetten çıktıkları zaman ilk olarak Âdem ve Havva tarafından giyilmiştir." buyurulmuştur.

3- Süleyman (aleyhisselam)'ın aba giydiği rivayet olunur, bu yüzden aba giymek gerekir.

4- Giyilen elbisenin renginin beyaz olması lâzımdır. Hadis-i şerif'te:

اِلْبَسُوا الْبَيَاضَ فَاِنَّهَا اَطْهَرُ وَاَطْيَبُ وَ كَفِّنُوا فِيهَا مَوْتَاكُمْ

"Beyaz temiz ve güzeldir, elbiselerinizi o renk yapın, ölülerinizi de o renkle kefenleyin!" buyurulmuştur. Burada beyaz elbise giymekten maksat mest değildir. Onun siyah olanını giymek hem âdâba hem de sünnete daha uygundur. Peygamberimizin ve diğer âlimlerin mesti hep siyah olmuştur.

5- Erkekler kırmızı renkli elbise giymemelidirler. Kırmızı renkte şeytana alâmet vardır diye rivayet olunduğu için giymemelidir. Hadis-i şerif'te;

اِيَّاكُمْ وَالْحُمْرَةَ فَاِنَّهَا زِىُّ الشَّيْطَانِ

"Kırmızıdan kaçının. Çünkü o şeytan'ın kisvesidir."

Kadınlar her renkte elbise giyebilirler ama erkekler kırmızı ve sarı renk elbise giymemelidir.

6- Giyilen elbisenin devamlı temiz olmasına özen göstermek ve bunun için onu devamlı yıkamak lâzımdır. Temizliğin kederi alıp götürdüğü rivayet edilir.

7- Herkes, kendi sınıf ve zümresine göre elbise giymelidir. Zenginler zengin, fakirler fakir elbisesi giymeli, Allah'ın kendilerine verdiği nimetler üzerlerinde görülmelidir. Bir hadis-i şerif'te;

اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ اَنْ يَرٰى اَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلٰى عَبْدِهِ

"Allah nimetinin eserini kulunun üzerinde görmek ister" buyurulmuştur.

8- Elbiseyi giymeden önce besmele çekmeli ve ardından elbiseyi giymelidir.

9- Giyilecek elbiseyi, namaz ibadetinde avret yerlerinin örtünmesi, görülmesi sakıncalı olan yerlerini örtmesi, insanların kendisine sevgi beslememelerine niyet ederek giymelidir. Kişi bu şekilde bir elbise giyerse elbise üzerinde durduğu sürece kendisine sevap yazılır.

10- Bir elbiseyi giymeye başlarken sağdan başlamalı, yine bir elbiseyi çıkarırken soldan başlamalıdır.

11- Kişi elbisesini giyer giymez Allah'a şu şekilde hamd etmelidir:

"Elhamdü lillahi'l-lezi kesani haze ve rezaknihi min gayri havlin minni ve la kuvvetin." Elbise giyerken bu duâ okunursa geçmiş günahların bağışlanmasına vesiledir.

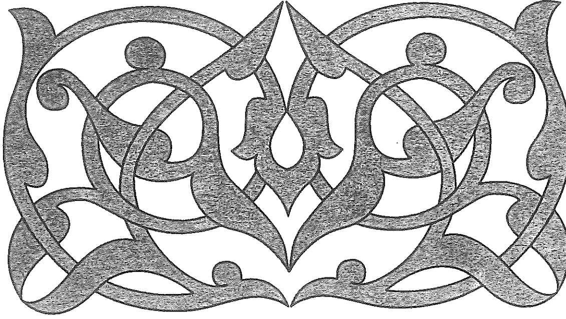
12- Giyilen elbise çıkarıldığında dürülmek istenirse bunu da besmele ile yapmak gerekir, rivayet olunduğuna göre besmele çekilmeden katlanan elbiseyi şeytan giyer ve o elbise çok hızlı eskir. Elbisenin süsü onu dürmek olduğu için rivayet olunur ki elbise, kendisini giyen onu üzerinden çıkarırken ona şöyle dermiş **"Sen beni akşamları süsle, ben de seni gündüzleri süsleyeyim."**

Bir hadis-i şerif'te;

اِطْوُوا ثِيَابَكُمْ تَرْجِعْ اِلَيْهَا رُوحُهَا فَاِنَّ الشَّيْطَانَ اِذَا وَجَدَ ثَوْبًا مَطْوِيًا لَمْ يَلْبَسْهُ وَاِذَا وَجَدَ ثَوْبًا مَنْشُورًا لَبِسَهُ

"Elbiselerinizi dürün ki, ruhu ona avdet etmesin. Çünkü şeytan elbiseyi dürülmüş olarak görürse onu giymez, ama dürülmemiş gördüğü elbiseyi hemen giyer" buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

SEKSEN ALTINCI BAB

EV YAPTIRMANIN ÂDÂBI

İnsanın barınacağı başını sokacağı bir eve mutlaka ihtiyacı vardır. Böyle bir ev yaptırmanın da âdâbı şöyle sıralanır:

1- Yaptırılacak evin yüksekliği 6 arşından uzun olmamalıdır. Hadis-i şerif'te;

مَنْ رَفَعَ بِنَاهُ فَوْقَ سِتَّةِ اَذْرُعٍ نَادَاهُ مُنَادِيًا اَفْسَقَ الْفَاسِقِينَ

"Bir kişi altı arşından daha uzun bir ev yaparsa, bir melek onun için şöyle der; Ey günahkârların günahkârı" buyurulmuştur.

2- Yapılan evin içine gereğinden fazla geniş ve gereğinden fazla oda yapılmamalıdır.

3- Ev yapılırken, içerisinde ibadet etmek ve ailesiyle her burada barınmayı niyet etmek gerekir.

4- Kişi ihtiyacı olmadığı sürece ev yapmamalıdır. Hadis-i şerif'te:

اِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدٍ شَرًّا جَعَلَ مَالَهُ فِى الطِّبِيحَيْنِ

"Allah bir kimse için kötülük dilerse, onun malını boş yere ağaç ve tuğlaya harcatır." buyurulmuştur.

Ayetle sabit olduğuna göre tuğlayı ilk kullanan Firavun'dur.

فَاَوْقِدْ لِى يَا هَامَانُ عَلَى الطِّينِ

"Ey Haman! Çamurun üstüne ateş yakıp bana bir köşk inşa et." (Kassas suresi-39)

Rivayet edilir ki; **Halife Harun Reşid** bir saray yaptırdı, bunu gören **Muhammed b. Simmak** şöyle dedi: **"Toprağı yukarı kaldırıp dininde aşağı indirdin!"** Bu yaptırdığın şey kendi malınla yapıldıysa malını boşa harcadın, **"Allah har vurup harman savuranları sevmez"** ama bunu başkasının malıyla yaptırdıysan zulmetmiş olursun ve yine **"Allah zalimleri de sevmez."**

Bir hükümdar ülkesine bir saray yaptırmış, buranın övülmesi için, bu saray da ziyafet verir, herkese sarayın nasıl olduğunu sorar ve onların iltifatlarını dinlermiş. Günlerden bir gün, iki ziyaretçiyi davet edip, sonra onlara sarayı nasıl bulduklarını sormuş. Onlar şu şekilde cevap vermişler: **"Ayıpların en büyüğü olan bu sarayın iki şeyi var. İlki bu saray da yaşayanlar fanidir, ikincisi bu saray'da fanidir."**

5- Yapılan bina acele ile yapılmamalı, belli bir programa göre detaylı ve ince hesapla yapılmalıdır. İbrahim (aleyhisselam) Kâbe'yi inşaa ederken her gün en fazla bir sıra taş dizerdi.

6- Yapılan binada kullanılan malzemelerin helâl olmasına ve helâl kazançla alınmış olmasına özen göstermek gerekir.

7- Yapılan binaya süs niyetiyle bile olsa, canlı ve hayvan resmi yaptırmamalıdır.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) hayvan resmi olan perdeleri görmüş ve Aişe (radıyallahu anha)'ye şöyle demiştir:

"Ey Aişe! Sen, içinde hayvan resmi bulunan eve melek

girmediğini, bilmez misin? O resmi yapan kişi kıyamet gününde azaba müstahak olduğu gibi yaptığı bu resme hayat vermesi istenir."

Canlı resmi olan eve melek girmez derken, insanın sağ ve solundaki günah ve sevapları yazan melekler buna dâhil değildir. Çünkü bunların görevleri her daim insanın yanında olup onun kaydını tutmak ve ahirette yaptıklarına şahit olmaktır. Eve girmeyecek meleklerden kasıt diğer meleklerdir. Ama çizilen resimde çizilen şeyin kafası yoksa bunda bir sakınca yoktur.

8- Kişi evinin etrafını ve içini temiz tutmaya özen göstermelidir.

"Evin içini ve avlusunu temiz tutmak rızkı celbeder zenginliğe yol açar" buyurulmuştur.

9- Eve girince selâm vermeli. Evde kimse yoksa üç kere ihlas okumalıdır. Ev içerisine, manalı güzel sözler asılmalı, herkese tatlı dille davranılmalı, her gün en az bir kere Vakıa suresini okumalıdır. Namazları tadili erkan ile kılmalı. Ayrıca evde köpek beslememelidir. Hadis-i şerif'te:

لَا يَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ

"Köpek olan eve melek girmez" buyurulmuştur.

10- Evde her zaman gelebilecek misafir için oda ayırılmalıdır. Hadis-i şerif'te:

اِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةً وَزَكَاةُ الدَّارِ بَيْتُ الضِّيَافَةِ

"Her şeyin zekâtı vardır, evin zekâtı gelecek misafirler için ayrılacak odadır." buyurulmuştur.

11- Evin güzel kokması için güzel tütsülenmesi lâzımdır.

Mefatih'ül-Cinan, Buhari-i Şerif

SEKSEN YEDİNCİ BAB

UYKU ÂDÂBI

Allah'û Teâlâ Kur'ân-ı kerim'de;

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا

"Uykuyu size bir dinlence yaptık!" (Nebe suresi-9) buyurmaktadır.

Uykunun âdâbı şunlardır:

1- Kişi uyku için yatmadan evvel abdest almalıdır. Hadis-i şerif'te:

انَّ مَنْ بَاتَ طَاهِرًا بَاتَ عَابِدًا وَعَرَجَ بِرُوحِهِ اِلَى السُّجُودِ اِلَى اللهِ تَعَالَى وَاِلَّا فَلَا وَكَانَتْ رُؤْيَاهُ صَادِقَةً

"Kim abdestli bir şekilde uyumak için yatarsa, yatarken ibadet eder, onun ruhu Allah'a secde eder, bu şekilde yatıp uyuduğunda gördüğü rüya sadık rüya olur. " buyurulmuştur.

2- Kişi yatmadan önce misvak kullanmalıdır.

3- Uykudan kalkınca da misvak kullanmak lâzımdır.

4- Yatarken baş kısmının kıbleye yönelik olmasına, sağ tarafına dönerek yatıp, sağ elini yüzünün sağ tarafının altına koymalıdır.

Kişinin önemli bir işi olduğunda, istihareye yatmak isterse, abdest alıp yatağına oturduktan sonra, üç kere salâvat getirmeli, on adet Fatiha okumalı, on bir adet İhlâs okuyup ardından üç salâvat daha getirdikten sonra, yatıp uyumalıdır.

Başka bir rivayete göre, yattıktan sonra ilk önce az bir süre sağ tarafına sonra sol tarafına, sonra da sırt üstüne yatmalıdır. Ve ayaklarını birbiri üzerine koymamalıdır. Hadis-i şerif'te:

اِذَا اسْتَلْقَى اَحَدُكُمْ فَلَا يَضَعْ اِحْدٰى رِجْلَيْهِ عَلَى الْاُخْرٰى

"Yattığınız zaman, ayaklarınızı birbiri üzerine koymayın!" buyurulmuştur.

5- Kişi uyumak maksadıyla yatmadan önce işlediği günahlar için bağışlanma dilemelidir.

6- Kişi uyumak için yattığında bunu ömrünün bitimi yani ölümü olrak görmelidir. Hadis-i şerif'te:

اِنَّ النَّوْمَ اَخُو الْمَوْتِ

"Uyku ölümle kardeştir" buyurulmuştur.

7- Kişi uyumak maksadıyla yatmadan önce hiç olmazsa bir kaç ayet okumalıdır. Ama okunması en güzel olacak şey Ayetel Kürsi'dir.

Ebu Hureyre'nin rivayet ettiğine göre: Resulullah beni Beytü'l-Mal'ın hurmalarını korumam için görevlendirmişti. Bir gece yine hurmaları beklerken bir hırsız geldi ve biraz hurma aldı. Ben de koşup onu yakaladığımda; **"Ailem, çocuklarım aç, onları doyurmak**

için bunları aldım" dedi. Ben de bir daha bunu yapmamasını söyledikten sonra onu gönderdim. Ertesi sabah Resulullah'ın yanına gidince bana şöyle sordu: **"Ey Ebu Hureyre, hırsızı ne yaptın?"** Bende her şeyi olduğu gibi ona anlattım. Bunun üzerine Resulullah onun tekrar geleceğini söyledi. Hırsız ikinci gece de geldi, yine yemin etti ve bende bıraktım. Ertesi gün yine Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana hırsızı sorduğunda olanı biteni anlattım ve tekrar geleceğini söyledi. Hırsız üçüncü gece de geldi ama bu sefer ona **"Seni Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın huzuruna götüreceğim başka yolu yok"** dedim. O da; **"Beni oraya götürmezsen sana bir şey öğreteyim!"** bende söylediklerini kabul ettim! Adam dedi ki;

"Yatarken Ayetel-kürsi oku, hem mutlu olursun hem de şeytan senden uzak durur ve de sabaha kadar bir melek seni bekler." Adam bunları anlattıktan sonra onun gitmesine izin verdim! Ertesi gün Resulullah'a olanları anlatınca bana şöyle dedi:

"O gelen şeytan'dı ve şeytan ne kadar yalancı olsa da sana doğru söyledi." buyurdular.

8- Kişi uyumak için yattığında, uykusu gelinceye kadar tesbih çekmelidir. Uyku ölüm gibidir bu yüzden, **'Kişi ne yaparken ölürse o şekilde dirilir.'** Uykusu bastırdığında şu şekilde duâ etmek güzel olur:

"Ey Rabbim! Sana ibadet edenleri ihya ettiğinde beni azabından koru."

9- Kişi uyuduğunda rüyasında Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ı görmek isterse; yapabildiği kadar çok salâvat getirdikten sonra;

اَللّٰهُمَّ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرَامِ وَالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحِلِّ وَالرُّكْنِ وَالْمَقَامِ
اِقْرَأْ عَلٰى رُوحِ مُحَمَّدٍ مِنَّا السَّلَامَ

"Allhümme Rabbe'l-Beledi'l-Harami ve'ş-şehri'l-harami ve'l-hi-

li ve'r-rukni ve'l-makami ikra' ala ruhi Muhammedin minna's-selâme" duâsını okumalıdır.

Hz. Ali (radıyallahu anh)'nin şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: **"Ne zaman Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ı rüyamda görmek istesem, uyumadan önce Ahber namazı kılarım ve onu rüyamda görürüm!"**

Hz. Ömer (radıyallahu anh)'in anlattığına göre **"Kim Ahber namazı kılıp, üstüne Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ı rüyasında görmezse, adım Ömer değildir. Beni kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, kim bu namazı kılarsa Allah onun bütün isteklerine cevap verir, günahlarını affeder hem de ölürken susamaz. Kabrinde ahber adı verilen güzel çiçekler biter..."** Peki bu ahber namazı nasıl kılınır?

Cevap: Ahber tek selâmla kılınması gereken dört rekâtlık bir namazdır. Her bir rekâtında bir **"Fatiha"**, on defa **"Kadir suresi"** (inna enzelnahu..), on beş kere **"Sübhanallahi vel hamdu lillahi ve lâ ilâhe illâhu vallahu ekber"** okuyup ardından Rükû'ya gidilir. Rükû da normal olan tesbihi yapınca, rükûdan kalkmadan üç kere daha **"Sübhanallahi vel hamdu lillahi ve lâ ilâhe illâhu vallahu ekber"** tesbihi çekilir. Bu secdede de aynı şekilde secde tesbihinden sonra tekrarlanır. Namaz bittikten sonra, kimseyle konuşmadan ya da bir şey söylemeden, on kere daha **Kadir suresi** (İnna enzelnahu...) okunmalı ve otuz üç kere **"Sübhanallahi vel hamdu lillahi ve lâ ilâhe illâhu vallahu ekber"** tesbihi çekilmelidir.

10- Kişi uyandığı zaman: "Lâ ilâhe illâllahu vahdehu laşerike leh lehül mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şeyin kadîr velâ havle velâ kuvvete illa billahil aliyyil-azim."

"Allah'tan başka ilâh yoktur, o birdir, ortağı yoktur ve mülk ona aittir. Hamd da onun içindir ve onun gücü her şeye yeter" diye duâ edip ardından da Allah'ım beni bağışla demelidir.

11- Kişi sabah namazı vaktinde uyumamalıdır. Çünkü bu rızkın azalmasına sebep olur diye rivayet edilmiştir. **"Üzerine göneş doğdurmak rızkı önler"** buyurulmuştur.

12- Kaylule denilen uykuyu âdet edinmelidir. Öğlen namazından sonra uyunan az bir uykuya verilen isimdir. Bu bütün salih müminlerin âdâbıdır. Gece ibadet için vücuda dirençç verir.

13- Uyku vakitlerine dikkat etmeli ve güneş doğarken veya güneş batarken uyumamaya özen göstermelidir.

Hadis-i şerif'te:

اَلنَّوْمُ فِى اَوَّلِ النَّهَارِ حُمْقٌ وَفِى اَوْسَطِهِ خُلْقٌ وَفِى آخِرِهِ خَرَقٌ

"Sabah güneş doğarken uyumak ahmaklık alâmetidir. Gün ortasında uyumak yani kaylule yapmak güzel ahlâkı gösterir. Gün bitiminde uyumak ise insana yorgunluk verir" buyurulmuştur. Yani güneş doğarken uyumak rızkı dağıldığı için ahmaklık ve gündüz uyumak Peygamberimizin ve velilerin âdetleri olduğu için ruhen olgunluktur.

14- Uyku esnasında görülen rüyaları ganimet bilmek gerekir. Sevindirici bir rüya ise Allah'tan bilip buna şükür ve hamdetmek gerekir, kötü ve isyan içeren bir rüya ise, tövbe etmeli, sol tarafına dönüp üç kere şeytan'dan Allah'a sığınırım demelidir. Ardında da iki rekât namaz kılmalı ve gördüğü bu kötü rüyayı kimseye anlatmamalıdır. Hadis-i şerif'te;

اَلرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللّٰهِ وَالرُّؤْيَا السُّوءُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَمَنْ رَأَى رُؤْيَا فَكَرِهَ مِنْهَا شَيْئًا فَلْيَنْفُثْ عَنْ يَسَارِهِ وَلْيَتَعَوَّذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَاِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ وَلَا يُخْبِرْ بِهَا اَحَدًا فَاِنْ رَأَى رُؤْيَا حَسَنَةً فَلْيُبْشِرْ وَلَا يُخْبِرْ اِلَّا مَنْ يُحِبُّ

"Güzel rüya Allah'tandır, kötü rüya şeytan'dandır. Kimse hoşlanmadığı rüya görürse sol tarafına üç kere tükürsün ve şeytan'dan Allah'a sığınırım desin. Çünkü o rüya ona zarar vermez. Rüyayı kimseye anlatmasın. Eğer iyi rüya görürse se-

vinsin ve sade sevdiklerine anlatsın" buyurulmuştur.

Büyük âlim İbn-i Şirin'e göre rüyalar üç kısma ayrılır. Bunlar **Hadisu'n-Nefs, Tahvifü'ş-Şeytan, Rüya-i Sadıktır.**

1- Hadisu'n-Nefs: Kişinin bir şeyi düşünerek uykuya yatması ve rüyasında onu görmesidir.

2- Tahvifu'ş-Şeytan: Şeytan her zaman müminle alay eder, bazen de onu korkutmaya çalışır, bazen de gusül abdest almasını gerektirecek şeylerle uğraştırır. Mücadele suresi-10 ayette;

اِنَّمَا النَّجْوٰى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ اٰمَنُوا

"Öyle fısıltı sırf şeytandandır. İman edenleri hüzünlendirmek içindir" buyurulmuştur. Uykunun âdâbına riâyet edilmediği, aç karnına veya tok karnına yatıldığı, susuz yatıldığı veya düşünceli fikren meşgul olarak yatıldığı zaman görülmektedir. Bu tür rüyaların tabiri yoktur.

3- Rüya-i Sadık: Allah'ın insana müjdesidir, Levh-i Mahfuzdan rüya için tayin edilen bir meleğin rüya vasıtasıyla mümine göstermesidir. Hadis-i şerif'te;

اَلرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ جُزْؤٌ مِنْ سِتَّةٍ وَاَرْبَعِينَ جُزْءً مِنَ النُّبُوَّةِ

"Rüya-i sadık, peygamberliğin kırk altı parçasından birisidir." buyurulmuştur. Bu tür sadık rüyaları, salih kişilere anlatmalı ki onlarda daima hayır istediklerinden, rüyayı da hayır ile tabir etsinler.

Rüya hakkında şöyle Hadis-i şerfite:

اَلرُّؤْيَا عَلٰى رَجُلِ طَائِرٌ مَا لَمْ تُعَبَّرْ فَاذَا عُبِّرَتْ وَقَعَتْ وَلَا تَقُصُّهَا اِلَّا عَلٰى ذَوِى رَأْىٍ

"Rüya yorumlanırsa, ne tabir edilirse o çıkar ama yorum-

lanmazsa birşey olmaz" buyurulmuştur.

Çok önemli bir konuda, kişinin rüyasını anlatırken yalan katmamasıdır. Hadis-i şerif'te:

اِنَّ مِنْ اَعْظَمِ الْفِرْىٰ اَنْ يَرْوِىَ عَنْهُ مَا لَمْ يَرَ فِى الْمَنَامِ

"En büyük iftira, rüyada görmediği şeyi gördüm demektir" buyurulmuştur.

Seher vakti yani sabah namazı vaktinde görülen rüyalar ganimet bilinmelidir. Onların sadık rüyalar olduğunu göstermektedir. Hadis-i şerif'te;

اَصْدَقُ الرُّؤْيَا مَا كَانَ بِالْاَسْحَارِ

"En doğru rüya seher vaktinde görülen rüyadır" buyurulmuştur.

Uyanık hâlinde doğruluktan ayrılmayan kişilerin rüyaları da doğru olur. Hadis-i şerif'te;

اَصْدَقُكُمْ رُؤْيَا اَصْدَقُكُمْ حَدِيثًا

"Rüyası en doğru olanınız konuşması en doğru olanınızdır" buyurulmuştur.

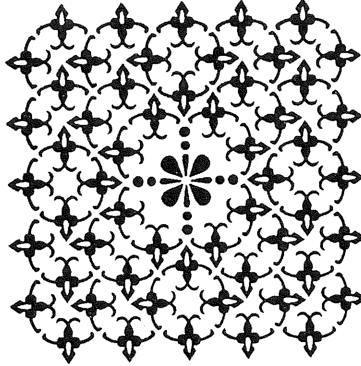
Ayrıca Allah'tan gerektiği gibi korkanlar korkulacak rüyalar görmezler. Nitekim İbn-i Şîrin; **"Uyanıkken Allah'tan korkarsan, rüyada korkmazsın"** buyurmuştur.

Rüya Tabiri: Hadis-i şerif'te;

اَلْمَرْاَةُ خَيْرٌ وَالْبَعِيرُ حَرْبٌ وَاللَّبَنُ فِطْرَةٌ وَالْخَضْرَةُ جَنَّةٌ وَالسَّفِينَةُ
نَجَاةٌ وَالتَّمْرُ رِزْقٌ

"Rüyada kadın görmek hayırdır, deve görmek harp ve çarpışmadır, süt görmek İslâm fıtratıdır, yeşillik görmek cennettir, gemi görmek kurtuluştur, hurma görmek rızıktır" buyurulmuştur.

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

SEKSEN SEKİZİNCİ BÖLÜM

YOL YÜRÜMENİN ÂDÂBI

Yürümenin âdâbı şu şekildedir:

1- Kişi yürümeye "Besmele" ile çıkmalıdır. Hadis-i şerif'te:

اذا خَرَجَ الرَّجُلُ مِنْ بَيْتِه فَقَالَ بِسْمِ اللهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ وَلاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ الاَّ بِاللهِ يَقُولُ مَلَكٌ كُفِيتَ وَ هُدِيتَ وَ وُقِيتَ فَيَنْحى الشَّيْطَانُ فَيَتَلَقَّاهُ شَيْطَانٌ آخَرُ فَيَقُولُ لَهُ كَيْفَ لَكَ بِرَجُلٍ قَدْ كُفِيَ وَهُدِىَ وَ وُقِىَ

"Birisi evinden çıkarken; (Bismillahi tevekkeltü alallahi vela havle vela kuvvete illa billah) derse o kimseye bir melek (Kifayet olundun hidayet olundun vikâye olundun) doğru yola iletildin, der. Şeytan o kişiden uzak durur. O kimseye başka şeytan gelip yaklaşmak isterse (Kifayet, hidayet ve vikâye olunan kimseye sen nasıl musallat olursun) der" buyurulmuştur.

2- Kişi yolda yürürken öne doğru eğilmelidir, bu şekilde yürümek alçak gönüllülük alâmetidir.

3- Kişi yolda yürürken başını havaya kaldırıp, bir sağa bir sola eğilerek yürümemelidir, çünkü bu kibirdir.

4- Kişi fitneye sebep olmamak için iki kadının arasında yürümemelidir.

5- Yolda yürürken, yol üzerinde insanlara eziyet verebilecek bir şey görüldüğünde onu yoldan kaldırmalıdır.

6- Yol üzerine oturup, insanlara eziyet vermemelidir.

7- Kişi yol üzerine tükürmekten oldukça uzak durmalıdır.

8- Kişi bineğe binip, arkasında da insanların kendisini takip ettirmemelidir. Hz. Ömer (radıyallahu anh), Ebu Kaab (radıyallahu anh)'ı bir bineğin üzerinde ve arkasından da onu takip eden insanları görünce, kamçısını eline almış ve tam ona saldıracakken Ebu Kaab;

"Ey Müminlerin emiri, nedir bu hâlin?" Hz. Ömer (radıyallahu anh) cevaben;

"Bu durumum, kendisini takip ettirip şöhret uman için bir afet, onu takip edenler içinse bir zillettir." buyurmuşlar.

Peygamberimiz bir gün Cennet'ül-baki'de yürürken arkasından ashabının ayak seslerini duydu ve onlara; **"Haydi siz önümden yürüyün arkamı meleklere terk edin"** buyurdular.

İbn-i Şirin hazretleri yolda bir kimseyle arkadaşlık etti ayrılırkende ona şöyle tavsiye de bulundu;

"Sen herkesi tanı, seni kimse tanımasın. Sen herkese git, sana kimse gelmesin. Sen herkesden iste, senden kimse birşey istemesin. Gücün yeterse bunları yap."

9- Kişi yaş bakımından kendisinden büyük olanların önlerinde yürümemelidir. Bu fakirliğe yol açar.

10- Yürürken Kureyş kabilesine mensup bir kişi görülürse yol verilmelidir.

11- Yürürken hızlı değil orta halli yürümelidir. Ama yürüme âdâbına riayet edilerek hızlı yürünürse yorgunluğu alır denilmiştir. Hadis-i şerif'te:

اِذَا اَعْيَى اَحَدُكُمْ فَلْيُسْرِعْ

"Biriniz yürürken yorulursa hızlansın" buyurulmuştur.

12- Kişi eğer kırk yaşını geçmişse yürürken asa kullanmalıdır. Bunu yapmanın yedi güzelliği vardır. Bunlar Hasan Basri den rivayet olunmuştur:

a) Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın sünnetine uymuş olur,

b) Asa salih kulların simgesidir,

c) Köpek, akrep gibi düşmanlar için savunma aletidir,

d) Kişi zayıfsa ona destek olur,

e) Münafıklara muhalefet etmiş olur, münafıklar asa ile yürüyenlere kötü gözle bakarlar,

f) Kazanılan sevabın artmasına vesile olur,

g) Camii dışında bir yerde namaz kılındığında kıble belli olsun diye yere dikilir.

Diğer faydaları da; ayette belirtilmiştir:

وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ اُخْرٰى

"Musa, O benim asam'dır, ona dayanır onunla ağaç silkelerim koyunlarım için, başka işlerimde de kullanırım..." (Taha suresi; 17-18)

Mefatih'ül-Cinan, Cami-us-Sağir

SEKSEN DOKUZUNCU BAB

AŞURE GÜNÜNÜN ÂDÂBI

Muharrem ayının 10. günü gününe saygı İslâmî edeptendir.

İbrahim (aleyhisselam)'in doğumu ve Nemrut'un ateşinden kurtulması,

Nuh (aleyhisselam)'un tufandan kurtuluşu,

Musa (aleyhisselam)'nın Firavun'dan kurtulması,

Eyyüb (aleyhisselam)'ün iyileşmesi,

Yakup (aleyhisselam) ile Yusuf (aleyhisselam)'un tekrar kavuşmaları,

Yunus (aleyhisselam)'ın balığın karnındaki esaretinden kurtulması,

Cebrail ve Mikail'in yaratılması hep aşure günü denilen, Muharremü'l-Haram'ın onuncu gününde olmuştur.

Hadis-i şerif'te:

صَوْمُ يَوْمِ عَاشُورَآءَ كَفَّارَةُ سَنَةٍ

"Aşure gününde oruç tutmak bir yıllık günahın bağışlanmasına vesiledir" buyurulmuştur. Salih Müslümanlar, hem oruç maksadıyla hem de sevabını umarak hem kendileri hem de evlât-

larına aşure gününde bir şey yedirmezlerdi.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) aşure gününde çocuklara bir şey yedirtmez ve oruç tutmuş olsunlar diye mübarek tükrüğünü çocukların ağzına sürerdi. Hayvanların bile yavrularını bugünde emzirmez diye rivayet edilmiştir.

Rivayet edilir ki;

Resulullah bir avcının bir kapanına düşmüş bir dişi geyik gördü. Geyik dile gelip Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)'a;

"Yardım et ey Allah'ın Resulü! Akşama kadar benim geri geleceğime kefil ol, şu avcının elinden şimdilik kurtar beni!" dedi. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) geyiğin isteğini avcıya anlattı avcı da neden akşama kadar izin istedilerini sorunca, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu soruyu geyiğe yöneltti, geyikte;

"Ey Resulullah bugün aşure olduğu için biz yavrularımızı emzirmeyiz, onlarda bugüne hürmeten emmek istemezler, bana müsade et akşam orucumuz bitince onları emzirip geleyim!" dedi. Resulullah da geyiğin anlattıklarını avcıya anlatınca, avcı;

"Bu hayvan seni nasıl sevmişse bende şimdi seni öyle sevdim, dininin ne kadar yüce olduğunu gördüm." deyip İslâm'ı kabul ettiğini söyledi.

Hadis-i şerif'te:

مَنْ كَانَ قَاطِعًا لِلرَّحِمِ فَوَصَلَهُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَجَعَلَ اللهُ لَهُ نَصِيبًا فِي ثَوَابِ يَحْيَى بْنِ ذَكَرِيَّا وَعِيسَى عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَكَانَ مَعَهُمَا فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ وَشَبَّكَ بَيْنَ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى

"Kim aşure gününde akrabasını ziyaret ederse, Cennette (orta parmak ve şehadet parmağını yan yana getirerek) **Yahya ve İsa ile bu şekilde yanyana olurlar."** buyurulmuştur.

Aşure günü sadaka vermek. Hadis-i şerif'te;

مَنْ تَصَدَّقَ يَوْمَ عَاشُورَآءَ مِقْدَارَ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ اَعْطَاهُ اللّٰهُ مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ جَبَلِ اُحُدٍ وَكَانَ فِى مِيزَانِهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

"Kim aşure gününde zerre kadar sadaka verirse, Allah ona Uhud dağı kadar sevap verir, o sevabı da kıyamet günü mizanında olur." buyurulmuştur. Bir başka hadiste;

"Kim aşure günü ilim öğrenmek veya Allah'ı zikir için bir alimin bulunduğu mescide gidip orada bir saat oturursa, Allah bunu yapan kişiyi cennetine koyar" buyurulmuştur.

Aşure günü selâm vermeye de özen göstermek gerekir. Hadis-i şerif'te;

مَنْ سَلَّمَ عَلَى عَشْرَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فِى يَوْمِ عَاشُورَآءَ فَكَاَنَّمَا سَلَّمَ عَلَى جَمِيعِ الْخَلْقِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

"Kim aşure gününde Müslümanlardan on kişiye Allah'ın selâmını verirse, bütün müminlere selâm vermiş gibidir" buyurulmuştur.

Yetimin başını okşamak konusunda, hadis-i şerif'te;

مَنْ مَسَحَ بِيَدِهِ رَأْسَ يَتِيمٍ يَوْمَ عَاشُورَآءَ رَفَعَ اللّٰهُ لَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ دَرَجَةً فِى الْجَنَّةِ

"Bu günde kim bir yetimin başını severek okşasa Allah onun okşadığı saç sayısı kadar ona hem sevap verir hem de ahiretteki derecesini artırır" diye rivayet olunmuştur.

Mefatih'ül-Cinan

DEĞİŞİK MESELELER ADABI

Bu kısımda farklı meseleler hakkındaki âdâb bir ana başlık altında toplanmıştır.

Suya ve Aynaya Bakmanın Âdâbı:

Kişi kendisini gördüğünde Allah'ın kendisine verdiği nimetlere hamd etmeli ve şu duâyı okumalıdır,

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى سَوّٰى خَلْقِى فَعَدَّلَهُ وَكَرَّمَ صُورَةَ وَجْهِى وَحَسَّنَهَا
وَجَعَلَنِى مِنَ الْمُسْلِمِينَ اَللّٰهُمَّ كَمَا حَسَّنْتَ خَلْقِى فَحَسِّنْ خُلُقِى

"Elhamdü lillahi'l-lezi sevva halki feaddelehu ve kerreme surete vechi ve hasseneha ve cealeni min müslimine Allahümme keme hassente halki fehassin hulki."

Manası;

"Beni yaratan Allah'a hamd olsun, o beni şekillendirdi, yüzüme keremiyle şekil verdi ve hepsini güzel yaptı, beni de Müslümanlardan kıldı. Allah'ım beni nasıl güzel olarak yarattıysan, benim ahlâkımı da güzelleştir."

Horoz Besleme Âdâbı

Kişinin evinde beyaz horoz beslemesi İslâmi âdâbtandır. Hadis-i şerif'te:

اِتَّخِذُوا الدِّيكَ الْاَبْيَضَ فَاِنَّ دَارًا فِيهَا دِيكٌ اَبْيَضُ لَايَقْرَبُهَا شَيْطَانٌ وَلَا سَاحِرٌ وَلَا الدُّوَيْرَاتُ حَوْلَهَا

"Beyaz horoz alın, hangi evde beyaz horoz olursa o eve şeytan girmez ve insanlara zararı olan mahlûkat giremez." buyurulmuştur. Başka bir hadis-i şerif'te:

اَلدِّيكُ الْاَبْيَضُ صَدِيقِى وَصَدِيقُ صَدِيقِى وَعَدُوُّ عَدُوِّ اللّٰه

"Beyaz horoz dostumdur, dostuma da dosttur, Allah'ın düşmanına da düşmandır." buyurulmuştur. Başka bir hadiste:

"Kafasının ortası kel olan beyaz horoz benim habibimdir. Benim habibim Cebrail'inde habibidir, yaşadığı evi ve dört kapıya kadar komşu evleri zararlı mahlûkattan korur." buyurulmuştur. Başka bir hadiste;

"Horoz namaz için ezan okur, kim beyaz horoz alırsa şeytan büyücü ve falcının kötülüklerinden korunmuş olur." buyurulmuştur. Bir rivayette:

صَوْتُ الدِّيكِ وَضَرْبُهُ بِجَنَاحَيْهِ رُكُوعُهُ وَسُجُودُهُ

"Horozun sesi, kanatlarını çırpması, onun rükû ve sücûdudur" buyurulmuştur. Başka bir hadis-i şerif'te;

"Horoz sesi duyunca Allah'a duâ edilmeli, çünkü o bir melek görmüştür. Eşek sesi duyunca Allah'a sığınmalıdır, çünkü o şeytanı görmüştür" buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

"Horozun sesini duyduğunuzda Allah'ın size ihsanda bulunmasını isteyin, çünkü horoz sesini çıkardığında melekleri görmüştür...." buyurulmuştur.

Evde Güvercin Beslemek Âdâbı

Evde güvercin beslemek İslâmî âdettendir. Lâkin kanatları kesilmiş olmalı ki uçamasın. Güvercin bulunan eve cin taifesi musallat olamaz. Hadis-i şerif'te;

اِتَّخِذُوا الْحَمَّامَ الْمُقَصَّصَ فَاِنَّهَا تُلْهِى الْجِنَّ عَنْ صِبْيَانِكُمْ

"Kanatları kesilmiş güvercinler edinin. Çünkü onlar cinleri yavrularınızdan uzaklaştırırlar" buyurulmuştur.

Koyun Beslemenin Âdâbı

Evde koyun beslemek İslâmî âdettendir. Hadis-i şerif'te:

اِتَّخِذُوا الْغَنَمَ فَاِنَّهَا بَرَكَةٌ

"Koyun besleyin çünkü o serâpâ berekettir!" buyurulmuştur. Başka bir hadiste;

اَلشَّاةُ فِى الْبَيْتِ بَرَكَةٌ وَالشَّاتَانِ بَرَكَتَانِ وَالثَّلاَثُ ثَلاَثُ بَرَكَاتٍ

"Birinin evinde bir koyun olsa bir berekettir, iki koyun iki bereket, üç koyun ise üç bereket olur" buyurulmuştur.

Aksırma ve Geğirme (Gaz Çıkarma) Âdâbı

Kişi hapşıracağı yahutta geğireceği, (gaz çıkaracağı) za-

man sesinin çok çıkmamasına özen göstermelidir. Çünkü bunları yüksek sesle yapanları şeytanların sevdikleri rivayet edilmiştir. Hadis-i şerif'te;

اذا تَجَشَّا اَحَدُكُمْ اَوْ عَطَسَ فَلاَ يَرْفَعْ بِهِمَا الصَّوْتَ فَانَّ الشَّيْطَانَ يُحِبُّ اَنْ يَرْفَعَ بِهِمَا الصَّوْتَ

"Biriniz geğirirse veya aksırırsa yüksek ses çıkarmasın, çünkü şeytan böyle ses çıkaranları sever" buyurulmuştur.

Aksırırken iki elle yüz kapatılmalı ve sesi en aza indirmeye çalışılmalıdır. Peygamberimiz;

اِذا عَطَسَ فَلْيَضَعْ كَفَّيْهِ عَلَى وَجْهِهِ وَلْيَخْفِضْ صَوْتَهُ

"Aksırdığı zaman iki avucunu yüzüne koysun sesini azaltsın" buyurmuştur.

Aksırdıktan hemen sonra, bu aksırmadan dolayı başına bir şey gelmediği için hemen Allah'a hamd etmelidir. Hadis-i şerif'te:

اِذَا عَطَسَ اَحَدُكُمْ فَحَمِدَ اللهَ فَشَمِّتُوهُ وَاِذَا لَمْ يَحْمَدِ اللهَ فَلاَ تُشَمِّتُوهُ

"Birisi aksırdığında hamd ederse (Elhamdülillah) **ona Allah sana rahmet etsin** (Yerhamukellah) **deyiniz ama hamd etmezse bir şey** (Yerhamükellah) **söylemeyin"** buyurulmuştur. Bu da gösteriryor ki aksırınca hamd eden birisine Allah sana rahmet etsin demelidir.

Üçten fazla aksırırsa bilin ki o zükkam illetindendir. Ona duâ etmek gerekir. Peygamberimiz;

اِذَا عَطَسَ اَحَدُكُمْ فَلْيُشَمِّتْ جَلِيسُهُ فَانْ زَادَ عَلَى ثَلاَثٍ فَهُوَ مَزْكُومٌ

"Birisi aksırdığında yanında oturan ona (Yerhamukellah) desin. Aksırması üçü geçerse bilsin ki o zükkam illetine yakalanmıştır" buyurulmuştur.

Kişi ürperdiği vakit Allah'a hamd (Elhamdülillah) demelidir, çünkü ürperme bağışlanma alâmeti olduğu rivayet edilmiştir. Tabi bu, Allah korkusundan yahut günahlarının çokluğundan dolayı olursa o zaman Ağaç yapraklarının döküldüğü gibi günahları dökülür. Hadis-i şerif'te;

اِذَا اقْشَعَرَّ جِلْدُ الرَّجُلِ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ تَحَاتَتْ خَطَايَاهُ كَمَا يَتَحَاتُ عَنِ الشَّجَرَةِ الْبَالِيَةِ وَرَقُهَا

"Eğer kişinin derisi Allah korkusundan ürperirse, hataları eski ağaçların yapraklarının döküldüğü gibi dökülür" buyurulmuştur

Parmakları Birbirine Geçirmenin Sakıncası

Camide parmaklarını birbirine geçirmeden beklemelidir. Hadis-i şerif'te;

اِذَا تَوَضَّأَ اَحَدُكُمْ فَاَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ خَرَجَ عَائِدًا اِلَى الْمَسْجِدِ فَلاَ يَشْتَبِكَنَّ بَيْنَ يَدَيْهِ فَاِنَّهُ فِي صَلاَةٍ

"Biriniz abdest aldığı zaman abdestini güzel alırsa sonra camiye çıkarsa ellerini parmaklarını birbirine geçirmesin! Çünkü o namazda sayılır" buyurulmuştur.

Büyücü ve Falcılar

Müslüman herhangi bir şeye bakıp gaip olandan yani sa-

dece Allah'ın bilebileceği şeylerden haber veren kimselerin sözlerine inanmamalıdır. Hadis-i şerif'te:

مَنْ اَتٰى كَاهِنًا اَوْ مُنَجِّمًا فَصَدَّقَهُ بِمَا قَالَ فَهُوَ كَافِرٌ بِمَا اُنْزِلَ عَلٰى مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ

"Kim bir kâhini ve müneccimi gelip tasdik ederse, Muhammed Aleyhisselâm üzerine indirileni inkâr etmiş olur." buyuruldu. Başka bir hadiste;

"Benim ashabım hakkında konuşulduğunda onlar için kötü şeyler söylemeyin. Yıldızlara bakan falcılardan söz edildiğinde onların güçlerinden bahsetmeyip susunuz!" buyurulmuştur.

Kulak Çınlaması

Kulak çınlaması birilerinin kulağı çınlayan kişiyi iyi veya kötü olarak andığını gösterir. Resulullah;

اِذَا طَنَّتْ اُذُنُ اَحَدِكُمْ فَلْيَذْكُرْنِى وَلْيُصَلِّ عَلَىَّ وَلْيَقُلْ ذَكَرَاللهُ مَنْ ذَكَرَنِى بِخَيْرٍ

"Biriniz kulağı çınladığında beni ansın ve bana salat-ü selâm getirsin sonra da şöyle desin (Beni hayırla ananı, Allah ansın!)" **buyurulmuştur.** Onu ananların şerrinden korunmak için yukarıdaki duâyı okusun.

Yılan Görmek

Kişi bir yılana rast geldiğinde üç kere şu duâyı okumalı; ve duâ bitiminde yılan halen yerindeyse o zaman onu öldürmekte herhangi bir sakınca yoktur.

انَّا اَسْئَلُكَ بِعَهْدِ نُوحٍ وَبِعَهْدِ سُلَيْمَانْ بِنْ دَاوُدَ اَنْ لاَتُؤْذِينَا

"İnna eseluke bi ahdi nuhin vebiahdi süleyman ibni davude enlatu'zîna"

Peygamberimiz buyurmuşlardır ki; "Evde yılan görürseniz şöyle deyin "**Nuh'un ve Davut oğlu Süleyman'ın ahdi sebebiyle bize ilişmemeni diliyoruz**" bu dilekten sonda yine orada bulunursa hemen öldürün.

Yazı İle İlgili

İnsan yazı yazarken bir şeyi hatırlayamazsa kalemi kulağına tutar. Böyle yaparsa hatırlar denilmiştir.

Hadis-i şerif'te;

اذا كَتَبْتَ فَضَعْ قَلَمَكَ عَلَى اُذُنِكَ

"**Yazı yazarken kalemi kulağına koy bu sana daha güzel hatırlatır**" buyurulmuştur.

Yine hadis-i şerif'te;

اذا كَتَبَ اَحَدُكُمْ كِتَابًا فَلْيَتْرُبْهُ فَانَّهُ اَذْكَرُ لَكَ

"**Biriniz bir mektup yazdığı zaman onu topraklasın. Çünkü bu hacetin görülmesine vesiledir**" buyurulmuştur.

Mektubun mühürlenmesi gerekir. Hadis-i şerif'te;

كَرَامَةُ الْكِتَابِ خَتْمُهُ

"**Mektubun kerameti onu mühürlemektir**" buyurulmuştur.

Hastaları İyileştirmek

Hastalıkları tedavi etmek İslâmî edeptir. Hadis-i şerif'te:

انّ اللّٰه اَنْزَلَ الدَّاءَ وَالدَّوَاءَ وَجَعَلَ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءً فَتَدَاوَوْا وَلَا تَدَاوَوْ ابِحَرَامٍ

"Allah hem hastalığı hem de onun şifasını indirdi, ikisi de birbirinin aynıdır, her hastalığın bir tedavisi vardır. Allah'ın kullarını iyileştirin lâkin haram olan şeylerle tedavi etmeye kalkmayın!" buyurulmuştur.

Kesin haram olan şeylerle örneğin, şarap, domuz eti ve benzeri haramlarla insanların hastalıklarını tedavi etmek iyi değildir, mecbur kalınmadıkça kullanılmamalıdır. Başka bir hadis-i şerif'te:

مَنْ تَدَاوٰى بِحَرَامٍ لَمْ يَجْعَلِ اللّٰه فِيهِ شِفَاءً

"Kim, haram bir şey kullanarak birini tedavi ederse Allah onda şifa halk etmemiştir" buyurulmuştur.

Şarabın Zararları

Şarhoşluk veren her şeyin hükmü şarap gibidir. Bu hadisle sabittir. Şarap haram olan içki yalnız üzümden yapılana münhasır değildir hepsini içine alır. Hadis-i şerif'te;

سَتَشْرَبُ اُمَّتِى مِنْ بَعْدِى الْخَمْرَ وَيُسَمُّونَهَا بِغَيْرِ اسْمِهَا يَكُونُ عَوْنُهُمْ عَلَى شُرْبِهِمْ اُمَرَاؤُهُمْ

"Ümmetim benden sonra şarap içecekler ve ona başka bir ad verecekler. Emirler şarap içmelerinde yardımcı olacaklar." buyurulmuştur. Bir başka hadis-i şerif'te;

"Buğday, arpa, hurma, kuru üzüm ve baldan da şarap yapılır" buyurulmuştur. Şarap sadece üzümden yapılmaz demektir.

İki Kadının Sevişmesi

İki kadının birbirleriyle karı koca gibi cinsel münasebete girmeleri aynı zina gibidir ve haramdır. Hadis-i şerif'te;

سِحَاقُ النِّسَآءِ زِنَاءٌ بَيْنَهُنَّ

"Kadınların sihakı (birbirleriyle cinsi temasları) **aralarında zinadır"** buyurulmuştur.

Güneşte Oturmamak

Kişi güneşte oturmaktan çekinmelidir. Hadis-i şerif'te:

اِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ فِي الشَّمْسِ فَاِنَّهَا تُبْلِى الثَّوْبَ وَ تُنْتِنُ الرِّيحَ وَ تُظْهِرُ الدَّآءَ الدَّفِينَ

"Güneşte oturmayın! Hem elbiseleri eskitir hem de insanın kötü kokmasını sağlar. İnsanların karnındaki hastalıkları tetikler ve de bu hastalığın tüm bedeni sarmasına vesile olur." buyurulmuştur.

Göz Nurunun Kuvvetlenmesi ve Dünyada Saadeti

Görme gücünü artıran üç şey belirtilmiştir. Hadis-i şerif'te:

"Akarsuya bakmak, yeşilliğe bakmak ve kendisine helâl olan güzelliğe bakmak kişinin gözünü cilalandırır!" buyurulmuştur.

Başka bir hadis-i şerif'te:

ثَلَاثُ خِصَالٍ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِى الدُّنْيَا اَلْجَارُ الصَّالِحُ وَالْمَسْكَنُ الْوَاسِعُ وَالْمَرْكَبُ الْهَنِيءُ

"Kişi dünyada üç şeyle mutlu olur, iyi komşu, geniş bir ev ve yürümesi rahat olan bir binek" buyurulmuştur.

Tedbirli Olmak

Müslüman'ın her işinde tedbirli olması gerekir. Hadis-i şerif'te:

اَلتَّدْبِيرُ نِصْفُ الْعِيشِ وَالتَّوَدُّدُ نِصْفُ الْعَقْلِ وَالْهَمُّ نِصْفُ الْهَرَمِ وَقِلَّةُ الْعِيَالِ نِصْفُ الْيَسَارِينَ

"Tedbir, hayatı sürdürmenin yarısıdır. Sevgi, aklın yarısıdır. Gam ve keder yaşlılığın yarısı. Ev halkının azlığı ise zenginliğin yarısıdır" buyurulmuştur.

Faiz Almak

Faizden şiddetle kaçınmak gerekir. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem);

اَلرِّبَا سَبْعُونَ حُوبًا اَيْسَرُهَا اَنْ يَنْكِحَ الرَّجُلُ اُمَّهُ

"Faizin yetmiş derecesi (günahı) vardır. Bunun en düşük olanı kişinin annesiyle zina etmesi gibidir." buyurmuştur.

Kıyamete Kadar Amel Defterlerine Sevap Yazılanlar

Hadis-i şerif'te:

سَبْعٌ يَجْرِى لِلْعَبْدِ اَجْرُهُنَّ وَهُوَ فِى قَبْرِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا
اَوْ اَجْرٰى نَهْرًا اَوْ حَفْرًا اَوْ عَرَسَ نَخْلاً اَوْبَنٰى مَسْجِدًا اَوْ وَرَّثَ
مُصْحَفًا اَوْ تَرَكَ وَلَدًا يَسْتَغْفِرُلَهُ بَعْدَ مَوْتِهِ

"Yedi kısım insan öldükten sonra bile sevap almaya devam eder ve bu kıyamet kopana kadar sürer. Bunlar; faydalı ilim öğretenler, çeşme yaptıranlar, su kuyusu kazanlar, ağaçları işleyenler, mescit yapanlar, Kur'ân hediye edenler, hayırlı evlât yetiştirenler." buyurulmuştur.

Yine başka bir hadis-i şerif'te:

سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللهُ تَعَالٰى فِى ظِلِّهِ يَوْمَ لاَظِلَّ اِلاَّ ظِلُّهُ اِمَامٌ عَادِلٌ وَ
شَابٌّ نَشَأَ فِى عِبَادَةِ اللهِ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسَاجِدِ وَرَجُلاَنِ
تَحَابَّا فِى اللهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ
مَنْصِبٍ وَ جَمَالٍ فَقَالَ اِنِّى اَخَافُ اللهَ وَ رَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ
فَاَخْفَاهَا حَتّٰى لاَيَعْلَمَ شِمَالُهُ مَايُنْفِقُ يَمِينُهُ وَرَجُلٌ ذَكَرَاللهَ خَالِيًا
فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ

"Kıyamet gününde yedi kısım insan arşın gölgesinde gölgelenecektir. Bunlar;

Adaletle hükmeden hükümdarlar, genç olmasına rağmen kendisini ibadete verenler, cemaatle namaz kılmaya özen gösterenler, birbirlerini sadece Allah rızası için sevenler, bir kadın kendisine ahlâksız teklif ettiğinde Allah korkusundan dolayı onu geri çevirenler, sağ eliyle verdiği sadakadan sol elinin haberi olmayanlar, herkesten uzak olmasına karşın Allah korkusundan dolayı gözlerinden yaş gelenler." buyurulmuştur.

Kına Kullanmak

Kına kullanmak dinimizin süsü ve belirtisidir. Hadis-i şerif'te;

عَلَيْكُمْ بِسَيِّدِ الْخِضَابِ الْحِنَّاءِ يُطَيِّبُ الْبَشَرَةَ وَيَزِيدُ فِي الْجِمَاعِ

"Boyaların efendisi olan kınayı kullanınız. Kına cildi besler ve güzelleştirir cinsi temas gücünüzü artırır" buyurmuştur.

Yeni Ay Görüldüğünde

Yeni ay görüldüğünde şu duâ okunmalıdır. Hadis-i şerif'te;

اَللّٰهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَيْنَا بِالْاَمْنِ وَالْاِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْاِسْلَامِ وَالتَّوْفِيقِ لِمَا
تُحِبُّ وَتَرْضٰى رَبُّنَا وَرَبُّكَ اللّٰهُ

"Allahümme ehilhü aleyna bilemni vel-imani vesselâmeti velislâmi vettevfiki lima tuhibbü veterza rabbüna verabbükellahü" Peygamberimiz bu duâyı okudukları nakledilmiştir.

Ziraat, Tarımla Uğraşmanın Âdâbı

Kişi Allah'a yapacağı kulluk ibadetlerini ifâ edebilmek için, yemek yemelidir, yiyeceği bu yemeği de helâl yollardan kazanması lâzımdır. Bunun da meydana gelmesi imkân dâhilinde ziraate bağlıdır. Ziraat ilmi çok faydalı ve insan neslinin sürüp gitmesi için gerekli ilimdir.

Cebrail yeryüzünde ilk olarak Âdem (aleyhisselam)'e rençberlik öğretmiştir. Bu yüzden onun soyundan gelen Peygamberler ve pek çok Evliya-i kiram bu işle meşgul olmuşlardır. Kur'ân'da;

هُوَ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا

"O sizi topraktan meydana getirdi ve sizi orada ömür geçirmeye memur etti" buyurulmuştur. Hadis-i şerif'te;

الْتَمِسُوا الرِّزْقَ فِى خَبَايَا الْاَرْضِ

"Rızkınızı yerin altında arayınız!" buyurulmuştur. Başka bir Hadis-i şerif'te:

"Tarımla uğraşın çünkü onda bereket ve hayır vardır. Ektiğiniz ürünlere nazar değmemesi için onlara kemik gibi bir şey asarak onu korumaya çalışın" buyurulmuştur.

Rivayet edildiğine göre Hz. Ömer (radıyallahu anh) bir grup adam gördü ve onlara kim olduklarını sorduğunda adamlar;

"Biz Allah'a tevekkül edenleriz" dediler, Ömer (radıyallahu anh) bunun üzerine;

"Hayır siz yalan söylediniz, siz aslında yiyicisiniz, çünkü Allah'a tevekkül eden kimseler, önce toprağa bir tane atarlar ve sonra tevekkül ederler" dedi.

Bir kimse ekin ekerse veya ağaç aşılarsa, dikilen her ağaç için sadaka sevabı alır diye rivayet olunmuştur.

Kur'ân'da şu şekilde buyurulmuştur;

وَفِى الْاَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ

"Yeryüzünde birbirine yakın kıtalar vardır" (Rad suresi-4)

Anlatıldığına göre, ekinin verimliliği bakımından en güzel toprak siyah olandır. Çünkü siyah toprak karı yağmuru emer ve nemide muhafaza eder, bu da onun suya fazla ihtiyacı olmamasını sağlar ve verimi artırır. Ayrıca bir toprak seçerken onun üzerindeki bitkilere bakmak lâzımdır. Örneğin toprak üzerindeki çiçeklerin açmış olması ve aynı türden birçok ot olması o toprağın kaliteli olduğunu gösterir. Toprağın en kötü çeşidi sarı olan topraktır. İçinde çeşitli ot-

ları olan çiçek açmayan ya da kırmızı çiçeği olandır.

Buğday ve arpa içerisindeki suyu sertleşmeden önce biçilmelidir. Böyle olursa içinden kötü ekin çıkmaz, hem kilosu ağır gelir hem de unu lezzeti çok olur.

Ayrıca bunları biçmeye başlamanın en faziletli zamanı da seher vakti yani sabah namazından sonraki vakittir.

Zahirenin anbarlarda kokmaması için anbarın iki tarafına birden delik açılmalı ve hava alması sağlanmalıdır.

Alış-Verişin Âdâbı

Kişi yemek, içmek, giyinmek ve barınmak ihtiyaçlarını karşılamak mecburiyetindedir.

Mümin bunları elde etmeye muhtaç olduğu gibi, helâl yönden kazanıp yiyeceğini, içeceğini, giyeceğini tertemiz satın almak zorundadır.

Kişi bizzat kazanarak, ya bağış veya miras yoluyla veya ziraatle elde ettiği helâl mal ve parasını; şer'i meseleleri bilmemesi dolayısıyla kötü kullanabileceğinden helâl olan mal veya para haram olabilir.

Meselâ: Bir kişi belirsiz bir zamanda ödemek şartıyla; yani eline para geçtiğinde veya harman vakti ödeyeceğim diye bir şey satın alsa bu fasit olur. Lâkin belirli bir süre gün, ay belirtip satış yaparsa onda bir mahzur yoktur. Vadeli satışta caizdir. Günü gelmeden para istenmez.

Tarla veya dükkan kiralamak, işçi tutmak böyledir. Belirli vakit gösterilmelidir. Ay, gün, sene gibi. Vakit gösterilmezse muteber değildir.

Herkes kendi gücüne göre alış-veriş yapmaya ihtiyaç duyar. Bu alış-veriş ile ilgili yirmi yedi meseleyi bilmek gerekir.

Alış-verişin âdâbı

1- Kişi alışveriş yaparken, takvasına ve huşûsuna zarar getirecek hırstan uzak durmaya çalışmalıdır. Bu hırstan arınabilmek için kişi daima ölümü hatırlamalıdır. Ölümü bu şekilde sıkıca hatırlamanın üç güzel özelliği vadır;

a- Tövbe etmek için yollar aramaya sevk eder,

b- İbadet ve itaatini artırır,

c- Dünyalık mala önem vermemek.

2- Kişi bir mal alacağı zaman, satıcıya o mal hakkında kötü şeyler söyleyip de fiyatını düşürmeye kalkmamalıdır.

Aynı şekilde satıcı da satacağı malı övmemelidir. Alıcı, alacağı malı kötülüyerek onu normalden daha aşağı alırsa bu alış-veriş geçersiz olur. Çünkü hem yalan hem de aldatma vukû bulmuş olur. Ve satıcı sattığı malı fazla övüp onu pahasından fazlaya satsa yine bu alış-veriş geçersizdir.

3- Kişi doğru olsun ya da yalan olsun alış-veriş esnasında kesinlikle yemin etmemelidir. Doğru bir şey üzerine yemin etmiş bile olsa, Allah'ın adını dünyalık basit işlere karıştırmış olacağı için âdâb bakımından suç işlemiş olur.

4- Kişi alışveriş yapmak istediğinde alışveriş hakkında bilgili olmalıdır. Çünkü alış-veriş yapılan yerlerde İslâmi meseleleri bilen kişi sayısı az olduğu için genelde gaflet yerleridir.

5- Satıcı olan kişi, sattığı malın eğer bir özürü veya hatası varsa bunları eksiksiz olarak alacak olan kişiye göstermelidir. Kişi sattığı malda ayıp olup olmadığını bilir ama alan bilemez.

Ama bu şekilde özrünü bildirmeden satışı yapan ve bu satışı görüp buna göz yumanların hepsi bu günahı işlemiş gibidirler. Orada çalışanlar; eğer malın özrünü biliyorlarsa alıcıya söylemek durumundadırlar, yoksa onlarda sorumludurlar.

6- Kişi sattığı mala bir şey katmamalıdır, sütcünün süte su katması gibi. Ölçerken ve tartarken de eksik yapmamak gerekir.

7- Kişi adet adet sattığı mallarda eksik mal vermekten oldukça imtina etmelidir.

8- Kişi bir şey alırken de satarken de gözü açık olmalıdır, aldatılmamaya dikkat etmelidir. Lâkin bir satıcının fakir olduğunu bildiği için ona fazla para vermek yada fakir bir müşteri olduğunu bildiği için ona fazla indirim yapmak mümkündür.

9- Bir alışverişte alan ya da satan kişi, alışverişleri sözlerinde bittikten sonra, buna ihanet edip sonradan mallarının değerini indirmemeli ya da yükseltmemelidir.

Bir kişinin malını değerinden noksana satarsa gören kişinin değerini artırmasında bir sakınca yoktur. Bu durum müşteriyi zulme uğramasından bayininde zarara uğramasından koruduğu için müstehabdır. Hadis-i şerif'te;

أُنْصُرْ اَخَاكَ ظَالِمًا اَوْ مَظْلُومًا

"**Kardeşine zalim de olsa mazlum da olsa yardım et**" buyurulmuştur.

10- Birileri pazarlık yaparken, onların pazarlığına yardımcı olmak maksadıyla aralarına girip pazarlığı bozmamaya gayret etmek gerekir. Hadis-i şerif'te;

"**Din kardeşinin alış-verişi üzerine gitmek (günahtır)**" buyurulur.

11- İnsanlara bir şey satarken, bu satışı mutlak satış yapmamalıdır, hem alıcının hem de satıcının bilmediği bir kusur durumun da yahut alıcı malı aldıktan sonra beğenmezse geri getirip verebilmelidir.

12- Kişi alacaklı olduğu kimseye eziyet etmemeli, ona yüklenmemelidir, sıkmamalıdır.

13- Kişi borçlu olduğu kimseye eziyet etmemeli, parası varsa borcunu ödemelidir. Çünkü imkân olup vermemek bir nevi

zulümdür.

مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ

"Zenginin borcu uzatması zulümdür" buyurulmuştur.

14- Bir şey alırken, mal için paranın tamamını vermeli, parayı eksik vermekten çekinmelidir.

15- Kişi gereğinden fazla borçlanmamalıdır. Çünkü ihtiyacı kadar borçlanır ve bunu ödemek kaydıyla alırsa, melekler o borç ödenene kadar ona yardımcı olurlar.

16- Kişi para hususunda faizden kaçınmalıdır.

17- Hırsız olanlardan ve devlet işlerinde çalışanlardan birşey almamak gerekir. Çünkü alınan şeyin çalınmış olma ihtimali vardır.

18- Bir kişinin çarşıya satmak için götürdüğü şeyi, yarı yolda ondan satın almamalıdır. Çünkü kişi onu pazarda daha iyi paraya satabilir veya anbara koyarsa pahalılaşmasını bekleyebilir. Her iki şekilde de zulüm mülahaza edilir.

19- Kutu veya herhangi bir kap içerisinde ağırlık hesabıyla satılan şeyleri, kutu veya kabın ağırlığını düşüp net ağırlığıyla satmalıdır.

20- Kişi alışveriş yaptığı insanlara borç verip, ardından da verdiği borç para karşılığı kadar sattığı maldan istememelidir.

21- Kişi fiyatını bilmediği bir şeyi almamalıdır, bu şekilde yapılan bir alış-veriş geçerli değildir.

22- İhtikârdan (pahalaşması için malı bekletmek) kaçınmak gerekir. Çünkü;

اَلْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ

"Mühtekirler, mel'undur" buyurulmuştur. Halkın ihtiyacı olduğu şeyi pahallaşsın diye beklemek ve satmamak katiyen yasaktır.

23- Satıcı aklı ermeyen küçük çocuklara abur cubur satışı yapmaktan imtina etmelidir. Çünkü, çocuklar anne ve babalarından izin almadan alış-veriş yapıyor olabilirler.

Çocuğun aldığı şey, çerez, sakız, oyuncak vs. gibi şeyler ise haramdır. Çünkü velisi tarafından çocuğa böyle şeyleri almasına izin verilmemiştir. Fakat çocuk bir evin zaruri ihtiyaçlarından birisini almak istiyorsa un, tuz, şeker, sabun gibi. Bunu ona satmakta herhangi bir sakınca yoktur.

24- Yaşadığı beldenin ihtiyacı olan bir malı, başka bir beldede ihtiyaç olmamasına karşın daha çok para verilmesi sebebiyle orada satmaktan çekinmelidir.

25- Bir kişide mal cinsinden alacağı olup, ona veresiye satmaktan kaçınmalıdır.

26- Kilo, ölçü, tane ile satılan şeylerde usulüne aykırı davranmamak. Bir şey kıymeti itibariyle satmalıdır. Yani tartı ile olan şeyi ölçü ile satmak gibi, yahut ölçü ile borç vermek gibi böyle yapmak haramdır.

Eğer misli olursa tartı ile satılır: Sabun, tuz ve yağ gibi. Eğer kiyami olursa kilo ile satılır: Buğday, arpa ve hurma gibi. Eğer adedi olursa adet ile satılır: Ceviz, limon ve yumurta gibi.

Bir şeyin kıyemi, misli veya adedi olduğu yine şer'i bilgilerle bilinir. Şayet bir şeyin kıyemi, misli veya adedi olduğu şer'i şerif'te beyan edilmemiş ise, o takdirde durum örf'e havale edilir:

Eğer kıymet ile satılmak mütearef ise kiyemidir, kilo ile satılmak mütearef ise kilevidir, adet ile yani sayı ile satılmak mütearef ise adedidir (sayısal)dır. Kavun, karpuz ve kabak gibi, bir belgede tartı ile satılırsa veznidir, adet ile satılırsa adedidir. Kıymet ile satılırsa kıyamidir.

Misliyata gelince: Misliyattan olan bir şey yine kendi cinsinden bir şey ile değişmek isteseler, buna yine alış veriş denilir. Mesela; bir batman yağı, bir batman yağ ile. Bir ölçek buğdayı, bir ölçek buğday ile mübadele edildiğinde, eğer her iki taraf (müsavi) eşit ise

helâldir; bir tarafı fazla diğer tarafı eksik ise, haramdır. Riba'dır. Ama cisminin hilafı olursa zarar etmez caizdir. Beş okka sirke ile beş okka pekmezi mübadele etmek gibi...

Tartı ile satılan bir şeyi ölçü ile satmak haramdır. Pirinci ölçü ile satmak ve yahut ölçü ile borç vermek caiz olmaz, tartmak lâzımdır.

Bir şeyin pazarlığın yapılıp icab ve kabul tamamlandıktan sonra, eğer o şeyi kile ile satılan mal ise kileye vurmak, sayı ile satılan şeyi ise saymak, tartılan ise tartmak gerekir. Bir pazarlığı müşterinin veye vekilinin huzurunda tartılmış veya ölçülmüş ise tekrar gerekmez.

Pazarlıktan önce tartılmış ve ölçülmüş ise, tekrar tartmak veya ölçmek yada saymak gerekir. Önceki tartma veya ölçme yada sayma yeterli olmaz.

Eğer alış-veriş götürü pazarlık ile yapılmış ise, bunda iki yön vardır: **1-** O şeyin miktarını ve kıymetini tayin etme. Mesela; 'şu çuvaldaki pirinç altmış okkadır sana yüzelli liraya sattım' der. Bu şekildeki satış caizdir. **2-** Şu çuvalda altmış okka pirinç vardır, beher okkası üçer liradan yüz seksen liraya sattım, demektir ki bu şekildeki satış, o pirinci tartmadıkça helâl olmaz.

27- Taşınabilir eşyaları ele almadan önce satmamalıdır. Bir yerden bir yere nakledilebilen eşyalardır bazı durumlarda almadan satış yapılmaması gerekir.

Ekmek ve sair yiyecek şeyleri ödünç vermekten kaçınmak gerekir. Bu insanlar arasında çokça cereyan etmektedir. Bir adamın evinde ekmek veya tuz bittiği zaman, gidip komşusundan karşılamaktadır. Sonra bilahere mislini iade etmektedir. Bundaki hüküm şu: Eğer o aldığı ekmeğin tartısı malum ise caizdir, eğer tartısı (gramajı) bilinmiyor da tahmin üzere ise caiz değildir. Çünkü böyle tahmini alış veriş ribaya yol açar ki, günahının büyüklüğü "Çeşitli meseleler" babında izah edilmiştir. Bu gibi şeyleri almak icab ettiği zaman, kendine hibe ettirmek, teberru veya tasadduk ettirmek suretiyle vebalden kurtulmak mümkündür. Sonra kendisi de aynı şeyleri ona tasadduk yada hibe eder. Böylece ödeşmiş olurlar. Çünkü tartı ile satılanlar ölçerek satılması gerekir.

Aynı cinsten olan şeyleri satarken yahut değiştirirken hem peşin yani, al gülüm ver gülüm şeklinde, hem bir arada olurlarsa caizdir. Şayet veresiye yada bir taraf fazla olursa haramdır. Mesela: Bir kimseden bir kilo buğday alıp altı aydan sonra yine bir kilo buğday vermek yahut bir kilo buğday ile bir buçuk kilo buğdayı peşin şekilde değişmek haramdır.

Para Bozdururken de Ribadan Kaçınmak Gerekir.

Para bozdurmak, cinsleri aynı olanlarda nakden ve bir tarafta fazla olmamak kaydı ile caizdir. Yüz lira bütün verip de yüz lira bozuk almak gibi.

Ama altın, gümüş gibi cinsleri başka ise, o zaman bir tarafta fazlalık olmak caizdir. Her iki şekilde de alış verişin peşin yapılması gerekmektedir.

Sarraf'tan ufak para alıp sonra gümüş verirse yahut başka birini gönderip bozdurursa caiz değildir. Eğer gönderdiği kimseyi kendisine vekil ise, caiz olur.

Bakkal veya kasaptan bir şey alırken, gümüş veya altın verip üstünü almak caiz değildir. Çünkü bunda iki türlü mübayaa vardır: Birisi önceki aldığı nesnedir. İkincisi ise gümüş veya altını bozdurmasıdır. Bu iki çeşit alış-veriş tek bir akit ile caiz olmaz. Onun için şöyle yapılmalıdır:

Önce gümüş veya altın parayı bozdurup eline aldıktan sonra aldığı şeyin parasını öder. Aynı cinsten olan iki şeyi değişip, bir taraftan fazla para almak gerektiğinde, o şeyin yanına aynı cinsten olmayan bir miktar tuz veya yumurta gibi şeyleri katarak ve pazarlığın içine sokarak yapılırsa caiz olur.

Büluğ çağına ermemiş çocukların kazançlarından ve paralarından da kaçınmak gerekir. Fakat ana ve babaları fakir ve çalışmaktan aciz olup zaruret ve ihtiyaçlarını bertaraf edecek miktarı yemek caizdir. Hatta bir çocuk bir havuzdan bir bardak su doldurup onu yine o havuza dökse, o havuzdan su içmek haramdır. Yalnız sabinin velisine o havuzdan bir bardak su verip sabinin hakkında veliyi razı ederse yahut o havuzun suyunu tamamen akıtırlarsa caiz olur.

Çocuğa verilen hediyeyi yahut çalışmakla elde ettiği parayı yemek haramdır. Hatta ana babasının ihtiyaçları yoksa, onlara da haramdır.

Mübah olan nesnelerden her ne olursa olsun, çocuğun getirdiğini yemek, içmek, pişirmek, kullanmak haramdır. Yalnız o çocuğun velisinin izni ile ücreti kesinleşmiş ve ödenmiş ise caiz ve helâldir. Aksi hâlde ücretsiz herhangi bir çocuğu çalıştırmak haramdır.

Bir adam diğer bir adama '**Gel bugün bana, orak biç ben de ileride sana biçerim**' demesi ya da '**Öküzlerini ver, çift süreyim, ileride ben de sana öküzlerimi vereyim, çift sür**' demek suretiyle yapılan işler haramdır. İleride olacak şeyler veresiyedir, ribadır, haramdır. Çünkü ileride ne olacağını kişi kestiremez.

SORULAR:

Soru: Zaruret olmadan tütün yemek caiz midir?

Cevap: Mekruhtur. Eğer tedavi için olursa caizdir.

Soru: Müslüman olan bir kişiye hangi lisanı öğretmek evlâdır?

Cevap: Arapçayı öğretmek evlâdır. Çünkü müminlerin emiri Hattab oğlu Ömer (radıyallahu anh) şöyle demişti.:

"**Arapçayı öğrenmelisiniz, Çünkü o mürüvvete delâlet eder, muhabbeti artırır.**"

Soru: Erkekler için dokuması ipek olan gömleği giymekte bir beis var mıdır?

Cevap: Vardır.

Soru: İbrişimden seccade üzerinde namaz kılmak ve ipekten mushaf kabı kullanmada bir sakınca var mıdır?

Cevap: Yoktur.

Soru: Bal, zeytinyağı, yemek ve ekmek gibi şeyler necislendiğinde bir çocuğa yahut eti yenen hayvanlara yedirmekte sakınca var mıdır?

Cevap: Caiz değildir.

Soru: Müslüman hanımlar Müslüman olmayan hanımlarla oturup kalkabilirler mi?

Cevap: Onlar erkek gibidir.

Soru: Ahmet'le Hasan iddialı, bir oyun oynuyorlar. Hasan Ahmed'i yeniyor ve onlar daha önce şart koştukları parayı alıyor. Şimdi Ahmed'in Hasan'a verdiği parayı zorla alması caiz midir?

Cevap: Evet caizdir. Çünkü para karşılığında olan her oyun kumardır, haramdır.

Soru: Hıristiyanların paskalyalarında bazı zenginlere yumurta ve çörek hediye etmesinde sakınca var mıdır?

Cevap: Kalben onlara iştirak etmemek kaydı şartıyla sakınca yoktur.

Soru: Müslümanların aleyhinde konuşmak haramdır. Acaba gayr'i müslimlerin aleyhinde konuşmak da haram mıdır?

Cevap: Haramdır.

Soru: Cenaze teşyi' ederken yüksek sesle Allah'ı zikretmek ve Kur'ân okumakta sakınca var mıdır?

Cevap: Mekruhtdur.

Soru: Zeyd, Kur'ân-ı Azümüşşan'ı Fatiha suresi, Bakara suresinden, Fil suresine yahut İhlâs suresine kadar okuduktan sonra ilerisini okuyup hatim duâsını etmek için Amr'ı vekil edip yani Amr'a okutup duâ ettirmiş olsa şer'an Zeyd Kur'ân-ı Azimüşşan'ı hatim etmiş olur mu?

Cevap: Olmaz.

Soru: Bu surette hazır olan cemaat Kur'ân hatm-i meclisinde bulunanlara vaad edilen sevaba nail olmuş olur mu?

Cevap: Olmaz.

Soru: Namazın sonunda **(Sübhaneke Rabbike Rabbil izzeti amma yasifun)** demek evlâ mıdır?

Cevap: (Sübhaneke Rabbina rabbil izzeti amma yesifun) demek evlâdır.

İşte bu kitabı Cenab-ı Hakk (celle celalühü)'ın lütfüyla bu cümleyle tamamladım. Ve selamün alelmürselin. Velhamdülillahirabbil âlemin.

İÇİNDEKİLER